Bika a lakáspiacon

ADÁSVÉTEL Régen látott szintre futott fel az ingatlanpiac. A tranzakciók száma az első nyolc hónapban több mint 40 százalékkal ugrott meg. Az Airbnb-szálláshelyek betiltását hozó terézvárosi népszavazás eredménye viszont sok mindent átrajzolhat.

ÁBRAHÁM AMBRUS

Igencsak élénkké vált az utóbbi időszakban a budapesti ingatlanpiac. A kereslet általánosságban is erősödött, egyes lokációkban pedig régen látott változásokat hozott. A Népszava is utánajárt, valóban tapasztalhatóak-e a lapunkhoz beérkezett visszajelzések, azaz a vevők között kialakuló, szinte helyben zajló, azonnali döntéseket igénylő versenyhelyzetek. Három lakás kapcsán telefonáltunk, amelyek az V., a VI. és a XII. kerületben helyezkednek el. A két belvárosi 55 és 58 négyzetméteres lakást egyaránt 90 millió forint fölötti áron hirdették, míg a Normafán egy erősen felújításra szoruló 74 négyzetméteres társasházi ingatlanért 96 millió forintot kértek. A piaci helyzetet jól jellemzi, hogy két ingatlanügynök is kérte: a lakás megtekintésekor legyen jelen minden döntéshozó, mert lényegében azonnal, a helyszínen választ kellene adni a megvételről. Igyekeztünk leellenőrizni, nem légből kapott volt-e ez az állítás. Úgy tűnik, hogy nem, hiszen a tervezett lakásnézés utáni napon az XII. kerületi ingatlan például tényleg elkelt.

Az elmúlt egy-két év szintjét valóban meghaladta a július-augusztusi kereslet. Az előző hónapban az eladó lakásokra és házakra érkező több mint 288 ezer érdeklődés 17 százalékkal haladja meg a tavaly augusztusi volument – mondta Balogh László, az ingatlan.com vezető gazdasági szakértője. Hozzátette azonban, hogy az említett időszakok azért nem jelentettek magas bázist. Az elmúlt év sem volt valami jó, de a 2022-es év második felét az energiaválság és háború szinte agyonnyomta. Hasonlóan vélekedett lapunknak küldött válaszában Benedikt Károly, a Duna House (DH) PR- és elemzési vezetője is. Megjegyezte: a szó szerinti azonnaliság sokkal inkább jellemző a bérleti piacra, hiszen a kiadó lakások esetében tényleges veszély, hogy lemaradhat, aki nem azonnal dönt. A társaság tranzakciószám-becslése szerint ugyanakkor egyértelműen látszik, hogy húz a piac, hiszen 61 646 adásvétellel zárult az idei első fél év, ami 40 százalékos emelkedést jelent a tavalyi év azonos időszakához képest. Az első 8 hónap pedig még ennél is magasabb, 42 százalékos előrelépést mutat. Ehhez Balogh László annyit tett hozzá, hogy a július, augusztus kifejezetten erős volt a keresleti oldalon, ami már elkezdte felszívni az elmúlt 1-2 évben feltorlódott kínálatot a piacról. Jelenleg több mint 146 ezer eladó lakás és ház hirdetéséből válogathatnak a vásárlók az ingatlan.com oldalán, de ez a szám néhány hónapja még 160 ezer körül járt. Az idei évben a DH szakértői reálisnak tartják az év elején becsült szintet, vagyis 2024-ben 110-130 ezer ingatlantranzakció jöhet össze, ami az előző évre becsült 90 840 adásvételnél jóval magasabb adat. Így az egész évet tekintve is összejöhet a 40 százalék fölötti fejlődés.

Ehhez kapcsolódóan lapunknak egy neve mellőzését kérő ingatlanközvetítő annyit jelzett, hogy ha a lokáció is megfelelő, és ezt tükrözi az ár, vagyis az érték reálisan lett megállapítva, akkor a 100–130 millió forint közötti lakások is legfeljebb 2 hónapig vannak a piacon. Annyi idő alatt még az ilyen értékű ingatlanokra is akad ma vevő, amit érdemi változásnak titulált az elmúlt évhez képest.

Jelenleg egyáltalán nem mondható rendkívülinek, hogy jó lokációjú, 100 millió forint feletti értékű lakásokról szinte azonnal kell dönteni

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

A lokációk kedveltségét illetően a DH részéről kifejtették, hogy a legfrissebb barométerük adatai szerint idén augusztusban Újbuda átvette a legkeresettebb fővárosi kerület címet Angyalföldtől, az ingatlanvásárlók 19,1 százaléka jelölte meg preferált területként a XI. kerületet. Az új építésű projektek számát illetően is kiemelkedő XIII. kerület ezúttal 17,9 százalékos „keresettséggel” a második helyen végzett. A befektetői körben is népszerű Belváros pedig – furcsa módon – már nem került a dobogóra, helyette a II. kerület iránt volt erős a vevői érdeklődés 17,3 százalékkal.

A piac megugrása mögött meghúzódó okokat vizsgálva Benedikt Károly kifejtette, a finanszírozási lehetőségek javulása, az év elejétől elérhető, megújult otthonteremtési támogatások, a kamattámogatott hitelek elérhetősége nemcsak az érdeklődést, de a tényleges ingatlanvásárlási kedvet is növelte. A keresletindexük szerint 2024-ben egyetlen olyan hónap sem volt, amikor az érdeklődés ne lett volna erősebb a 2023. évinél. Az aktívabb, 2022-es piachoz hasonlítva pedig csak az akkori január és február mutatott erősebb számokat. Balogh László ezzel kapcsolatban megjegyezte, egyre több pénz keresi most a helyét az ingatlanpiacon. Nem szabad ugyanis figyelmen kívül hagyni azt, hogy jövő tavasszal kifutnak az egészen attraktív és vonzó államkötvényhozamok. Az új értékpapírok hozamai pedig már az ingatlanszektorban elérhető lehetőségekhez közelítenek. Így egyes lakások esetében - amelyeknek ideális az elhelyezkedése vagy egyéb előnyös adottságokkal bírnak, esetleg éppen a fenntarthatóságukat tekintve számítanak kiemelkedőnek - teljes mértékben igaz, hogy nem árt mihamarabb döntést hozni, mert lecsúszhat a lehetőségről a vevőjelölt – tették hozzá a DH részéről. Ezek alapján pedig nem túlzás az sem, hogy biztosan lesznek olyanok, akik, ha nem lépnek, egyszerűen kiárazódnak a piacról – jelezte Balogh László.

Ha az eladási árat reálisan lőtték be, akkor a fővárosban a 100–130 millió forint közötti lakások is legfeljebb két hónapig vannak a piacon.

Ráadásul a prémium-, vagyis a nagy értékű ingatlanok iránt is erős az érdeklődés. Mi több, egyre szigorúbb elvárásokat támasztanak a valódi luxust keresők. Az igazán modern műszaki megoldások, a kiemelkedő energetikai paraméterek, a minőségi megvalósítás most vonzza a vevőket. Talán furcsa lehet, de ilyen, esetenként 300–500 millió forintos vagy még drágább lakások esetében is fontos, hogy minél hamarabb döntést hozzon a vásárló.

Szakértőink szerint a vidéki ingatlanpiacon is érezhetőek a változások. A csökkenő kamatszint, valamint a megújult támogatási rendszer a vidéki vevők ingatlanszerzését is megkönnyítette, illetve számos, a tavalyi évről elhalasztott adásvétel is ebben az évben jött össze. Az ingatlan.com részéről azért hozzátették, hogy a kép ezzel együtt sokkal kevésbé egységes. A leginkább élénk területnek Debrecen és a határ menti, nyugat-magyarországi területek mondhatók. A DH részéről ennél szélesebb piacot neveztek meg, úgy vélték, a vármegyeszékhelyek és agglomerációjuk többségében tapasztalható a fellendülés az idei év során. Érezhetően a városi, valamint a falusi csok adta lehetőségeket igyekeznek minél többen kihasználni.

Mindezek az árakon is nyomot hagytak. A fokozódó érdeklődés hatására a lakásárak országszerte emelkedő tendenciát mutatnak. A használt ingatlanokat illetően - a téglaépítésű házakat, társasházi lakásokat és panellakásokat is beleértve - az átlagos négyzetméterár a tavalyi évhez képest 11 százalékkal, négyzetméterenként 549 ezer forintra ugrott a Duna House értékesítési adatai szerint. A fővárosban átlagosan 5 százalékos emelkedés tapasztalható, így a használt ingatlanok esetében az átlagár már meghaladja a 900 ezer forintot is négyzetméterenként. Balogh László szerint csak augusztust figyelve a fővárosban 7,8 százalékos átlagos áremelkedés tapasztalható év/éves alapon. Így Budapesten a piac egészét tekintve az átlagos négyzetméterár immár egymillió forint fölé érkezett.

Megszólalóink szerint ráadásul komoly esély van arra, hogy a trend fennmarad. A hírek szerint például érkeznek az új lakástámogatási megoldások, amik újabb támaszt adhatnak ennek a lendületnek. Arról nem is beszélve, hogy jövőre választások előtti év lesz, amit nem szabad kihúzni az egyenletből. Különösen úgy nem, hogy a kormány részéről éppen azt fejtegették az elmúlt hetekben, hogy támogatni szeretnék az állampolgárok otthonteremtési szándékait – magyarázta az ingatlan.com szakértője.

Terézváros az origóban

A terézvárosiak Airbnb típusú szálláshelyek betiltásáról szóló döntése tovagyűrűző hatással lehet más kerületekre, de még akár a teljes fővárosi ingatlanpiacon is nyomot hagyhat – hívta fel a figyelmet Balogh László. Az említett lokációban mintegy 2700 lakáshotel lehet – mondta. Világos, hogy ezeknek más funkciót kell találni. Az egyik a hosszú távú kiadás lehet, a másik az értékesítés. A kerületben jelenleg körülbelül 800 hosszú távra kiadó lakás van; ha az említett airbnb-s körnek csak a fele ide kerül, akkor is több mint duplájára ugrik a kínálat. Nem nehéz belátni, hogy az bérleti díjakat ez megfoghatja. Az eladó lakások száma 1300, s ott ugyanez a képlet. Ez pedig első körben a VI. kerületi piacot hűtheti. Szavai szerint a népszavazás fejleményei egy kő által vetett hullámokhoz hasonlóan a szomszédos, majd a távolabbi kerületekben is lecsapódhatnak. Hiszen ha egy lokáció árdinamikája megváltozik, az bizony messzebb is elérhet, az hatással van például az V. kerület lakásaira is. Akkor meg pláne, ha azt vesszük figyelembe, hogy Szentkirályi Alexandra, a Fidesz–KDNP budapesti elnöke azt ígérte, a döntést szem előtt tartva fog a kormánynak Budapesten és országosan is ennek megfelelő szabályok bevezetésére javaslatot tenni. (Úgy meg különösen, hogy Nagy Márton nemzetgazdasági miniszter a Turisztikai Tanácsadó Testület első őszi ülésén úgy fogalmazott: minden eddiginél szigorúbb szabályozást vezetnek be a rövid távú lakáskiadásra, vagyis az Airbnb-re.) Bár a terézvárosi rendelet csak 2026. január 1-jén lép hatályba, nem kizárt, hogy már addig is lesz némi átrendeződés a lakáspiaci trendekben. Vagyis az bizonyos, érdemes lesz a szektort szemmel tartani, mert igen izgalmas időszakot hozhat.

€/HUF 394,14 ↓ -0,07% | $/HUF 353,58 ↓ -0,32% | CHF/HUF 416,98 ↓ -0,53%

LAPSZÉL

Zuhantak az európai autóeladások

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Az újautó-eladások augusztusban 18,3 százalékkal estek vissza az EU-ban, az elmúlt három év legalacsonyabb szintjére. Mindezt a főbb piacokon, Németországban, Franciaországban és Olaszországban tapasztalt jelentős zsugorodás okozta. Emellett az elektromos járművek értékesítése is hatalmasat, 44 százalékot zuhant év/év alapon – írja a Reuters. A mutatók drasztikus süllyedése arra késztette az Európai Gépjárműgyártók Szövetségét (ACEA), hogy „sürgős intézkedéseket" követeljen az Unió vezetőitől a további csökkenés megakadályozásának érdekében. NÉPSZAVA

Megerősítenék a fogyasztóvédelmet

Több versenyképes hazai webshop és a digitalizációhoz igazodó fogyasztóvédelem szükséges a magyar vásárlók érdekében – jelentette ki Nagy Márton nemzetgazdasági miniszter tegnap a GVH Digitális fogyasztóvédelem 2024 című konferenciáján. Hozzátette, hogy a kormányon belül jelenleg zajlik a tervezés a fogyasztóvédelem intézményrendszerének megerősítéséről. MTI

Lázasan dolgoznak az egyetemisták

FOTÓ: RÓHRIG DÁNIEL

A nappali tagozatos egyetemisták és főiskolás diákok bő egyharmada rendszeresen dolgozik a tanulmányai mellett, a legalább alkalomszerűen munkát vállalók aránya pedig 80 százalék feletti – derül ki a CIB Bank friss reprezentatív felméréséből. Feltűnő, hogy mindössze 18 százalék azok aránya, akik egyáltalán nem vállalnak munkát. A kutatás szerint a diákok nagy többségénél a szülők támogatása is jelentős tétel a bevételi forrásokat tekintve, de számottevő azoknak az aránya is, akiknél a saját megtakarítások szerepelnek a megélhetés forrásai között. NÉPSZAVA

RÉSZVÉNYEK

BUX		
73 084,05	↑	+0,43%
Mol		
2 644 Ft	↑	+0,53%
MTelekom		
1 026 Ft	↑	+0,20%
OTP		
18 630 Ft	↑	+0,27%
Richter		
10 770 Ft	↑	+0,56%

Az MNB már könyvelt

BÜNTETÉS A jegybank a folyó fizetési mérlegben már el is számolta a 200 millió eurós bírságot, melynek kifizetését a kormány egyelőre megtagadta.

PAPP ZSOLT

FOTÓ: AFP/JOHN THYS

A kormány nem hajlandó kifizetni azt a 200 millió eurós büntetést, amit a luxembourgi székhelyű Európai Unió Bírósága (EUB) szabott ki Magyarországra annak okán, hogy nem nyújt védelmet a menedéket kérőknek. Sőt, a kérelmezőket az úgynevezett tranzitzónákban, jogellenes őrizet alatt tartották, és más jogsértéseket is elkövettek velük szemben a magyar hatóságok. A fizetési határidő lejárt, majd az Európai Bizottság (EB) a napokban újabb fizetési felszólítást küldött az Orbán-kormánynak. Három hónap állt rendelkezésre, hogy Budapest elmagyarázza az EB-nek, miként kíván eleget tenni az ítéletnek, ám ez nem történt meg.

Az Orbán-kormány ugyanis egyszerűen nem akar fizetni. Ezzel szemben a Magyar Nemzeti Bank (MNB) már júniusban – az ítélet kihirdetésekor – elszámolta a 200 millió eurós bírságot a fizetési mérlegben. Egészen pontosan az országnak járó uniós támogatásokból levonta az összeget, így az EU-s elszámolások mérlegében hiány keletkezett.

A döntésnek első pillantásra csupán statisztikai jelentősége van – mert az MNB az uniós és a hazai (jog)szabályok szerint járt el –, a helyzet azonban nem ennyire egyszerű. Az nehezen vonható kétségbe, hogy a kormánynak egyszer fizetnie kell, hiszen az ítélet jogerős. Az MNB lapunknak küldött válaszában a fejleményekkel kapcsolatban azt

Három hónap állt rendelkezésre, hogy Magyarország elmagyarázza az EB-nek, miként kíván eleget tenni az ítéletnek

írta, hogy a „fizetésimérleg-statisztika a nemzeti számlákkal, pénzügyi számlákkal egyezően eredményszemléletben számolja el a gazdasági eseményeket. A jelen esetben a gazdasági esemény a bírósági döntés, amely fizetési kötelezettséget keletkeztetett. Júniusra ezért mindegyik statisztikában elszámolták az egyszeri büntetést és a június végéig összegyűlt büntetőkamat összegét is. Ezek a kifizetésig az államháztartás külfölddel szemben fennálló tartozását jelentik a statisztikáinkban." Ténylegesen tehát nem történt pénzmozgás, ám a döntés pénzügyi hatásait máris elszámolták a fizetési mérlegben. Ebből következik, hogy a kormánynak – pontosabban az adófizetőknek – ezt a büntetést egyszer valóban ki kell fizetnie. Az EUB azonban nem csak egyszeri 200 millió eurós, azaz mintegy 80 milliárd forintos bírságot szabott ki Magyarországra a jogsértések miatt. Napi egymillió eurót (400 millió forintot) mindaddig addig is fizetni kell, amíg a kabinet és a parlament a szükséges jogalkotási munkát nem végzi el. (Ezt a havi 30 millió euró büntetést júliusban el is számolta az MNB a kifizetések között.) Ennek hatására akár évi 365 millió eurónyi büntetés is összejöhet, ami tetemes, 145 milliárd forintos tételt jelent pusztán azért, mert a kabinet nem hajlandó egy jogerős bírósági ítéletet végrehajtani. Ez az összeg már költségvetési mértékkel nézve is jelentős. Megfelel például az éves családipótlék-kiadások harmadának, vagyis ha ezt a kabinet az EU-költségvetés támogatásánál értelmesebb célokra kívánná elkölteni, akkor azt ennek az ellátásnak akár a 30 százalékos emelésére is lehetne fordítani.

Kamatot csökkenthet az MNB

Szinte biztos, hogy jövő kedden az MNB 25 bázisponttal, 6,5 százalékra csökkenti az alapkamatát – mondta lapunknak Trippon Mariann, a CIB Bank vezető elemzője. Az egy hónappal ezelőtti kamatdöntő ülésen a Monetáris Tanács még kivárt, s nem akartak hibát elkövetni egy gyors lépéssel. Az elmúlt napokban azonban megtörtént az, ami utat nyithat számukra, vagyis az Európai Központi Bank és az amerikai jegybank szerepét betöltő Federal Reserve (Fed) is kamatot vágott. Sőt, a Fed merészebb döntést is hozott, mint várták, hiszen 50 bázisponttal mérsékelte az irányadó mutatót. 2020 óta először csökkentett az amerikai jegybank. Az MNB a saját kamatvágást a két nagy bank kamatcsökkentéséhez, illetve a pénzpiacok stabilitásához, valamint a magyar gazdaság kockázati megítéléséhez kötötte.

A kockázati megítélésünkben nem történt nagy változás, bár a forint árfolyama nem a legerősebb – az elmúlt egy hónapban 392–397 forint/euró sávban ingadozott a hazai deviza árfolyama –, ám ez még nem akadálya egy újabb 0,25 százalékos kamatmérséklésnek – mondta Trippon Mariann. Az infláció augusztusban 3,4 százalékra lassult, ami szintén megfelel a jegybank várakozásainak. A CIB Bank vezető elemzője osztja azt az általános piaci konszenzust, hogy az MNB az idén még egy alkalommal 0,25 százalékponttal vághat kamatot. Így az év végére az irányadó ráta 6,25 százalékra süllyedhet. Nagyobb lépés aligha várható, mert az infláció októbertől újra nő, és az év végére megközelítheti az öt százalékot. Ez pedig behatárolja a lehetőségeket.

Szijjártó Péter józansága

ENERGIA Az elmúlt napok során Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter a hazai energetika minden főbb témájában megismételte a valósággal szakértők szerint kevéssé érintkező propagandafordulatait. Bár két éve külön Energiaügyi Minisztérium is létezik, mégis a fideszes politikus nyilatkozik a legtöbbet a témában, mert Magyarország energiahordozóinak jó részét – a kormányigéretek dacára – változatlanul külföldről veszi.

Szijjártó Péter a Nemzetközi Atomenergia-ügynökség (NAÜ) hétfői, bécsi ülésén az MTI tudósítása szerint úgy vélte: a paksi atomerőmű orosz bővítésével a „racionalitás, a józan ész és a békés egymás mellett élés reményét" hoznák visszza a világpolitikába. Kétségtelen: bár az orosz nukleáris ipar is részt vállal Putyin Ukrajna elleni támadásának pénzeléséből, a két új paksi blokk orosz kivitelezhetőségének megtartása érdekében az Orbán-kabinet két éve következetesen gáncsol minden, az orosz ágazattal szembeni uniós szankciós tervet. Szijjártó Péter a nukleáris eljárást újfent zöldnek nevezte. Az EU fennmaradó hányadán ugyanakkor más a „racionális". Finnország az Ukrajna elleni orosz támadás után röviddel felmondta az orosz államnak az ottani atomerőmű-építésre adott megbízását. Bár a fukusimai nukleáris baleset óta egyes tagállamok atomellenessége kétségkívül enyhült, e tárgyban orosz megbízás szóba se kerül. Az atomenergia belátthatatlan veszélyességét ugyanakkor mi sem bizonyítja inkább, mint hogy a NAÜ feje most leginkább az ukrán és orosz frontvonalakon fekvő blokkok miatt fő. Szijjártó Péter a nyugati cégek részvételét kiemelve részletesen beszámolt a paksi „munkák" állásáról is, kijelentve, hogy „az első beton még az idén lekerül a földbe". Azt ugyanakkor újfent elhallgatta, hogy ez utóbbira, ismeretlen okból, két éve nem kapnak engedélyt. Az immár évtizedes késedelmet szenvedő kivitelezést így ma is csak előkészítik. Berlin változatlanul blokkolja a Siemens irányítástechnikai berendezéseinek a leszállítását is.

A miniszter ezután a Kőolajexportáló Országok Szervezetének (OPEC) a főtitkárával, Haitam al-Gejsszel folytatott bécsi tárgyalásai kapcsán ismételte meg úgy valóságtól elrugaszkodott propagandapaneleiket, mintha azokkal az olajkartell főtitkára egyetértene. A fideszes politikus elpanaszolta, hogy „a közelmúltban Magyarország két szomszédja is politikai alapú döntéseivel hozta nehéz helyzetbe" a hazai kőolajellátás biztonságát. Ezzel bizonyára arra célzott, hogy az ukrán elnök megtiltotta egy orosz cég olajának területükön keresztüli továbbítását. Ám mivel az intézkedés más cégekre nem terjedt ki, az orosz eladók és a magyar–szlovák vevő a beszerzések megingása nélkül megoldotta a helyzetet. Zágrábra Szijjártó Péter vélhetőleg az Adria-olajvezeték szerinte magas szállítási díjai miatt orrol, ám ennek megalapozottságát szakértők nem erősítik meg. M. I.

FOTÓ: EPA/HEINZ PETER BADER

Csak az orosz érdekeket szolgáló megoldásokat látja racionálisnak

Rossz osztályzat Berlinnek

KUTATÁS Ismét rossz hírt kapott Olaf Scholz német kormánykoalíciója. Egy újabb felmérés is azt állítja, hogy a hárompárti, a szociáldemokraták, a Zöldek és a liberális FDP alkotta koalíció népszerűtlenebb, mint valaha.

RÓNAY TAMÁS

A német kormánykoalíció már hónapok óta azon dolgozik, hogy megítélése végre javuljon, aminek alapfeltétele lenne az is, hogy a kabinet pártjai ne hadakozzanak egymással a nyilvánosság előtt. A probléma ennél persze sokkal összetettebb, gazdasági és belbiztonsági természetű is, de az látható, hogy a berlini kabinet minden olyan erőfeszítése kudarcot vall, ami azt próbálja mutatni a közvélemény számára, hogy Scholz csapata márpedig egységes. Sőt a kormány megítélése rosszabb, mint valaha. A lakosság mindössze három százaléka van még mindig meggyőződve arról, hogy az SPD, a Zöldek és az FDP koalíciója jót tesz az országnak, derül ki az Allensbach Intézet csütörtökön közölt felméréséből. Hogy az FDP-vel és a Zöldekkel való koalíció megítélése mennyire siralmas a lakosság szemében, az is mutatja: amennyiben a keresztény uniópártok alakítanák meg a következő kabinetet, s a liberálisok a Zöldeket és az FDP-t választanák koalíciós partnernek, akkor a válaszadók mindössze három százaléka gondolná úgy, hogy egy ilyen összetételű kormány jót tenne Németországnak.

Más adatok is azt igazolják, hogy a kormánnyal való elégedettség történelmi mélypontra süllyedt, derül ki a Frankfurter Allgemeine Zeitung által közölt közvélemény-kutatásból. A lakosság kétharmada elégedetlen a jelenlegi politikai irányvonallal, és csak tizenegy százalék támogatja. A túlnyomó többség nem hiszi azt, hogy a kormányzás utolsó esztendejében már fontos döntések születnének: éppen egy év múlva, jövő év szeptemberében rendezik meg a parlamenti választást. A németek abban is kételkednek azonban, érdemes-e megvárni a jövő szeptemberi választási időpontot. A lakosságnak ugyanis csak 27 százaléka támogatja, hogy a választásokat a terveknek megfelelően tartsák meg, 51 százalék azonban előre hozott választást szeretne, Kelet-Németországban, ahol különösen népszerű a szélsőjobboldali Alternatíva Németországért (AfD), ez az arány eléri a 62 százalékot. Kételkedés jellemzi a koalíciós pártok egyre fogyatkozó támogatóit is. Az SPD szavazói közül csak alig több mint minden második, az FDP-re voksolók közül minden harmadik támogatja a koalíció folytatását.

FOTÓ: AFP/HALIL SAGIRKAYA/ANADOLU

A szélsőjobboldal erős elutasítottsága esélyt ad arra, hogy Scholz kancellár egyben tartsa vitáktól hangos koalíciós kormányát

A legtöbb megkérdezett a nagykoalíció létrejöttét támogatná.

A koalíciós pártoknak azonban sok vesztenivalójuk lenne egy idő előtti voksolás esetén. A három párt ugyanis együttesen a szavazatok mindössze 30 százalékát szerezné meg. Az SPD és a Zöldek a választások óta körülbelül minden harmadik szavazójukat vesztették el, míg az FDP közel kétharmadukat. A Zöldek támogatottsága mindössze tíz százalék, az FDP esetében pedig az sem biztos, hogy a párt egyáltalán bejut-e a következő Bundestagba. Az új választások másik vesztese az ellenzéki Balpárt lenne, amely kettészakadása, Sahra Wagenknecht pártja, a BSW létrejötte miatt aligha nem lenne tényező a következő parlamentben.

Milyen elképzeléseik vannak a németeknek a következő kormányról? A megkérdezettek 44 százaléka úgy véli, hogy a következő kormányt egy nagy pártnak kell dominálnia, s egy kisebb koalíciós partnert kellene megnyernie a kormányzáshoz, 25 százalék viszont egy nagy párt egyedüli kormányzását részesítené előnyben, bár erre semmi esély sincs, hiszen egyetlen párt biztosan nem szerezne abszolút többséget.

Igaz, hogy a korábban domináns pártok, a CDU/CSU és az SPD az elmúlt években és a legutóbbi parlamenti választásokon is csak a szavazatok mintegy felét tudták megszerezni, de valójában ennél jóval nagyobb bázisra támaszkodhatnak. Arra a kérdésre, hogy népszerűségi sorrendben rangsorolják az összes nagy pártot, 59 százalék az uniópártoknak adta az első vagy második helyet, 43 százalék pedig az SPD-nek. Egyetlen más párt sem ér el még csak megközelítőleg sem hasonló népszerűségi mutatókat.

Bár a mostani kormány elutasítottsága nagy, ez még nem jelenti azt, hogy a németek egyik pártját sem látnák szívesen egy következő kormányban. A megkérdezettek 29 százaléka azt szeretné, hogy az SPD kerüljön be a következő kormányba. Mindössze 16 százalék vélekedett így a Zöldek és 14 százalék az FDP esetleges szerepvállalásával kapcsolatban. A többség azt szeretné, ha a következő kabinetet a keresztény uniópártok irányítanák: a megkérdezettek 54 százaléka támogatná, hogy a CDU/CSU képviseltesse magát a következő kormányban. Mindössze négy százalék utasítja el ezt a lehetőséget, s ez az SPD esetében sem sokkal magasabb: tízszázalékos. Ezzel szemben a Zöldek, a Balpárt és a BSW szövetségi kormánybeli részvételének elutasítottsága 29–35 százalék között mozog. A szélsőjobboldali Alternatíva Németország (AfD) esetében pedig 54 százalék nyilatkozott úgy: semmi esetre sem szeretné, hogy a párt bármiféle szerepet vállaljon a következő berlini kabinetben. Csakhogy ez az elutasítás elsősorban a nyugatnémetek véleményét reprezentálja.

A koalíciós pártoknak sok vesztenivalójuk lenne egy idő előtti voksolás esetén.

A lehetséges koalíciós kormányok közül a legnagyobb támogatottsága a CDU/CSU és az SPD nagykoalíciójának van, ezt a megoldást a válaszadók 29 százaléka szeretné. A megkérdezettek 24 százaléka ugyanakkor a keresztény uniópártok és az FDP kormányzati együttműködését részesíti előnyben. Ám, mint jeleztük, nem biztos, hogy az FDP bejutna a Bundestagba egy új választáson, de ha bekerülne is, a CDU/CSU-val együtt nem tudna abszolút többségre támaszkodni.

Az Allensbach szerint a CDU/CSU kapná a voksok 35-36 százalékát, bár a jobbközép pártszövetséghez közel álló intézet általában kissé felülméri az uniópártokat. Más kutatások 31–34 százalék közötti eredményt jósolnak számára, bár kétségtelen, hogy az utóbbi hetekben valamelyest emelkedett a CDU/CSU népszerűsége.

Brandenburg az SPD Waterlooja lehet

VOKS Ismét nehéz napok várnak Olaf Scholz kancellárra. Vasárnap rendezik meg a brandenburgi választást. Rövid időn belül a harmadik keletnémet tartományban járulhatnak az urnákhoz a választók, s a berlini kormányzat számára nem éppen kedvezőek az előjelek. Szeptember elején Türingiában az első, Szászországban pedig a második helyen végzett a szélsőjobboldali Alternatíva Németországért (AfD) az SPD gyenge szereplése mellett, s most Brandenburgban is a szélsőséges párt az esélyes.

Pedig Brandenburg különösen fontos a berlini kormány legerősebb pártja, a szociáldemokraták számára, hiszen a német újraegyesítés óta az SPD megszakítás nélkül irányítja a tartományt. A bevándorlás, a szélerőművek építése és Ukrajna felfegyverzése leállítását követelő AfD azonban a legutóbbi felmérések szerint három százalékponttal vezet a szociáldemokraták előtt.

Pedig még a szomszédos Szászország kereszténydemokrata miniszterelnöke, Michael Kretschmer

FOTÓ: AFP/MICHAEL BAHLO/DPA

Dietmar Woidke veresége 34 éves SPD-uralomnak vethet véget

is arra kérte a választókat, hogy az SPD mellé tegyék az ikszet. Mint fogalmazott: „Fontos, hogy az első számú politikai erő a tartományban egy olyan demokratikus párt legyen, amely több mint 34 éve stabilitást adott ennek az országnak.” S ezzel nem a CDU-ra és annak brandenburgi csúcsjelöltjére, Jan Redmannra, hanem az SPD-re és a hivatalban lévő miniszterelnökre, Dietmar Woidkére utalt. Tehát a konkurenciára. „Dietmar Woidke sok jót tett a tartománynak” – dicsérte Kretschmer brandenburgi kollégáját. Hozzátette: „Nem kellene úgy alakulnia a választásnak, mint Türingiában.” A szociáldemokrata Woidke természetesen örült Kretschmer választási ajánlásának néhány nappal a voksolás előtt, nem utolsósorban azért, mert az ő politikai jövője is eldől vasárnap. Woidke ugyanis 19-re húzott lapot. Bejelentette, ha nem az SPD lesz az első, hanem az AfD, akkor lemond. „Vagy én, vagy az AfD”, hangzott politikai üzenete, nyilván azt remélve, hogy ennek nyomán az SPD megelőzi az AfD-t a közvélemény-kutatásokban. A felmérések azonban egyelőre nem igazolják radikális stratégiájának helyességét, pedig ő maga valóban népszerű a tartományban. Nem véletlen, hogy a kampány során nem is kívánt mutatkozni a népszerűtlen Scholz társaságában. Woidke oly mértékben akart elhatárolódni Scholztól, hogy a kancellárt még a színpadra sem engedték fel az SPD brandenburgi nagy nyári rendezvényén. „Néha örülök, ha néhány napig nem hallok semmit a szövetségi kormányról” – magyarázza Woidke a Handelsblattban. A kancellár nem is vette jó néven ezt az elutasítást.

Woidke és az SPD számára komoly csapást jelentett az augusztus végén Solingenben végrehajtott iszlamista támadás, melynek során egy szíriai bevándorló három embert késelt halálra. Ennek következtében ismét emelkedtek az AfD mutatói a közvélemény-kutatásokban. Mindenesetre amennyiben az AfD megnyeri a vasárnapi választást, egy dolog biztos: nem kerül kormányra, mert egyik

A kancellárt még a színpadra sem engedték fel az SPD brandenburgi nagy nyári rendezvényén.

párt sem akar koalíciót kötni az AfD-vel. Brandenburgban tehát ugyanaz a helyzet, mint Türingiában és Szászországban. Ám az sem kérdés: a szociáldemokraták számára óriási csapás lenne a második hely, s egyre többen vetnék fel a párton belül Scholz kancellár felelősségét.

R. T.

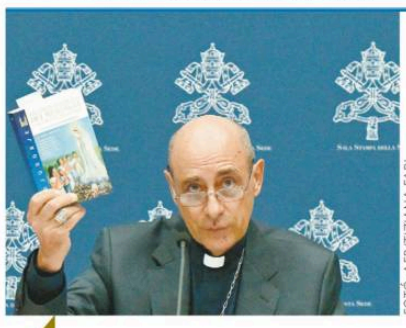

FOTÓ: AFP/TIZIANA FABI

A vatikáni bíboros szerint nincs konszenzus a jelenségeket illetően

Fenntartásokkal ismerik el Medjugorjét

VATIKÁN Korlátozásokkal, de elismeri a Vatikán a medjugorjei Szűz Mária-jelenéseket, jelentették be csütörtökön. A Mária-jelenések 1981-ben kezdődtek, s állítólag a mai napig tartanak. A kegyhelyet évente több millió zarándok keresi fel a világ minden tájáról. A most bemutatott dokumentum nem nyilatkozik a jelenések természetfeletti jellegéről, hitelességéről, de összességében pozitív ítéletet fogalmaz meg az üzenetekről, bár néhány pontosítással. A dokumentum szerint Medjugorje „lelki jelensége" pozitív hatást gyakorol a hívőkre a „Szentlélek által".

A Victor Manuel Fernández bíboros, a Hittani Dikasztérium prefektusa és Monsignor Armando Matteo teológus, a szentszéki hivatal titkára által aláírt dokumentum elismeri, hogy a medjugorjei történésekkel kapcsolatban eltérő vélemények fogalmazódtak meg a püspökök, teológusok és elemzők részéről. A dokumentumban azt is hangsúlyozzák, hogy „nem mondanak ítéletet az állítólagos látnokok erkölcsi életéről". NÉPSZAVA

LAPSZÉL

Észak-Korea újra rakétát tesztelt

Kim Dzsong Un észak-koreai vezető kétféle ballisztikus rakéta sikeres tesztjén vett részt tegnap. A diktatúra állami médiája szerint az egyik egy „szuper nagy hagyományos robbanófejet" hordoz, a másik pedig egy továbbfejlesztett cirkálórakéta. A teszteket a külhoni erők jelentette „súlyos fenyegetésre" válaszul végezték. NÉPSZAVA

Választási bizottság alakult Haitin

FOTÓ: AFP/CLARENS SIFFROY

Tíz év után rendezhetnek újra választásokat a bandaháborúk uralta anarchiába süllyedt Haitin, miután ennek előkészítésére ideiglenes választási bizottság alakult szerdán, írja a Reuters. A kitűzött céldátum 2026, utoljára 2016-ban tartottak parlamenti választásokat a szigetországban. A héttagú bizottságban helyet kap a vallási csoportok, az újságírók, a gazdák, szakszervezetek, az emberi és nőjogi szervezetek, valamint a miniszterelnök hivatalának képviselője is. A rendes jogrend szerint Haitin ötévente tartanak parlamenti választásokat, ám a Jovenel Moise elnök elleni 2021-es merénylet után felfegyverzett milíciák vonták ellenőrzésük alá a főváros, Port-au-Prince területének nagy részét, valamint az ország több pontját is. NÉPSZAVA

Pressman visszhangjai

TÁVOLODÁS Az amerikai nagykövet ismét aggodalmát fejezte ki a magyar kormány nyugati értékek melletti elkötelezettségét illetően. A Szuverenitásvédelmi Hivatal politikai nyomásgyakorlást emleget.

MOSOLYGÓ MIKLÓS, RÓNAY TAMÁS

„Minden kritika megalapozott a magyar kormány kül- és belpolitikáját illetően. Tíz éve magam is bírálom főleg a kormány külpolitikai döntéseit. A Szuverenitásvédelmi Hivatal működése ellentétes a demokrácia működésével, mert a kormánnyal kritikus szervezetekben a szálkát, a kormány saját politikájában pedig a gerendát sem látja meg" – kommentálta lapunk kérdésére Jeszenszky Géza volt külügyminiszter David Pressman amerikai nagykövetnek a Budapest Forum konferencián tartott szerdai nyitóbeszédét, amelyben szokatlanul élesen bírálta a magyar kormányt.

David Pressman kiemelte, hogy Magyarországon működik egy Szuverenitásvédelmi Hivatal, amely eddigi három nyilvánosságra hozott vizsgálata a Transparency International, az Átlátszó, illetve egy akkumulátorgyár biztonsági vonatkozásait firtató civil szervezet ellen irányulnak.

„Bár a Szuverenitásvédelmi Hivatal feladata, hogy megvédje hazánkat a külső befolyásolási kísérletektől, a magyar kormány maga is beavatkozott az általa preferált párt oldalán a szlovák, észak-macedón és szlovén választásokba, előbbi kettőnél több, utóbbinál kevesebb sikerrel. Marine Le Pen Nemzeti Tömörülés pártja és a spanyol szélsőjobboldali-populista VOX is kapott támogatást Magyarországról" – tette hozzá Jeszenszky, utalva arra, hogy mindkét külföldi párt kormányközeli magyar bankoktól kapott hitelt kampánya folytatásához. Lapunk Charles Gati magyar származású amerikai politológusra hivatkozva azt is megírta, hogy Donald Trump 10 millió dolláros támogatást kért és kapott a mar-a-lagói találkozóért cserébe.

Az Átlátszó oknyomozó nonprofit szervezettel szembeni eljárást pedig egyenesen „visszataszítónak" nevezte hazánk egykori washingtoni nagykövete.

A Szuverenitásvédelmi Hivatal tegnap honlapján közzétett közleményben reagált az amerikai nagykövet szavaira. A vizsgált nonprofit civil szervezeteket „agresszív politikai nyomásgyakorlást végző szervezeteknek" minősítette, amelyek magukat civilnek álcázzák, és az Egyesült Államok támogatását élvezik. „A Szuverenitásvédelmi Hivatalt semmilyen fenyegetés nem tántoríthatja el attól, hogy nyilvánosságra hozza a készülő vizsgálat jelentéseit" – fogalmaztak.

Figyelemre méltó, hogy Pressman nagykövet szavai nem a jelentések nyilvánosságra hozatalának tényét, hanem azok politikai egyoldalúságát tették szóvá, ahogy ezt a megfigyelést lapunknak Jeszenszky Géza is megerősítette.

Orbán jelenlegi külpolitikáját is bírálta, amennyiben az „hintapolitikájának volt eladva", bár ennek eredményességét több történelmi példa is cáfolta. A miniszterelnök a tusnádfürdői beszédében már nyíltan Oroszország és Kína pártjára állt, kivált Ukrajna ügyében. Ennek ékes példája volt Jeszenszky szerint, amikor nemrég Andrij Szibiha ukrán külügyminiszter bejelentette, hogy szolidaritást vállal az árvíz által sújtott szomszédos országokkal, és ennek keretében felajánlják az ukrán Állami Sürgősségi Szolgálat egységeinek munkáját. Ezt a lengyel, román, moldovai, szlovák, cseh partnerek köszönettel fogadták, egyedül a magyar kormány propagandalapjaiban reagáltak gúnyos, fanyalgó hangnemben a gesztusra, és a köszönet is elmaradt.

FOTÓ: TÓTH ÁDÁM

David Pressman amerikai nagykövet a CEU-n megfogalmazott aggodalmait számos nemzetközi médium és véleményformáló is osztja

A német Christian Moos emlékeztetett arra, hogy Magyarország fontos döntéseket blokkol Ukrajnával kapcsolatban.

Christian Moos, a pártoktól független Europa-Union Deutschland (EUD, az Európai Föderalisták Uniójának német tagozata) főtitkára Pressmannak azon megjegyzésével kapcsolatban, miszerint már a szövetségesek is megkérdőjelezik, hogy Magyarország még demokratikus állam-e, elmondta: az Európai Unió és a NATO helyesen teszi, hogy Magyarországot továbbra is tagként kezeli. Az azonban egyértelmű, hogy már nem bíznak meg a jelenlegi magyar kormányban. Orbán Viktor blokkolja az Ukrajnának nyújtott létfontosságú segélyeket. Moszkvához és Pekinghez fűződő szoros kapcsolatai miatt a jelenlegi Magyarország biztonsági kockázatot jelent mind az Unió, mind a szövetség számára, tette hozzá Moos, aki az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság tagja. „Nincs kétségem afelől, hogy már most is vannak olyan intézkedések, amelyek biztosítják, hogy Budapestről ne áramolhassanak kritikus információk Oroszországba vagy Kínába" – fejtette ki. Hozzátette, a szövetségeseknek szembe kell szállniuk az autokráciákkal. Magyarország sajnos egyike ezeknek az országoknak. „Anne Applebaum amerikai történészt idézve ez azt jelenti, meg kell fosztani őket attól a lehetőségtől, hogy a pénzpiacok anonimitását pénzmosásra és korrupcióra használják" – fejtette ki.

Jeszenszky Géza az Átlátszó oknyomozó nonprofit szervezettel szembeni eljárást egyenesen „visszataszítónak" nevezte.

Azon kérdésünkkel kapcsolatban, Magyarországra nézve milyen következményei lehetnek a nemzetközi elszigetelődésnek, Christian Moos kifejtette: minél tovább marad hatalmon a mostani rezsim, annál nagyobb kárt okoz az országnak s annál több probléma merül majd fel az esetleges távozása után. „Magyarország nagyszerű ország, túl fogja élni ezt a rezsimet. Csak 1956-ra visszatekintve a magyarok többé nem akarnak majd a Kreml hatalmi szférájába kerülni" – hangoztatta. Emlékeztetett arra is, Németország köszönettel és elismeréssel tartozik a magyaroknak. Szerinte a gyors és radikális átalakulás nehézsége vezetett egyfajta visszahatáshoz. De demokrácia és jogállamiság nélkül nincs szabadság. „Ugyanakkor az is fontos, hogy szövetségeseink a populistáktól való félelemből ne mondjanak le a transzatlanti értékekről. Különösen fontos, hogy bátorítsuk azokat, akik a legnehezebb körülmények között küzdenek a szabadságért" – fejtette ki lapunknak Christian Moos.

Daniel Freund zöldpárti európai parlamenti képviselő, aki rendszeresen foglalkozik a magyar kormány túlkapásaival, emlékeztetett arra, hogy Magyarország hosszú ideje elszigetelt a nemzetközi színtéren, s ez a vétók alkalmazásában is megmutatkozik. Mint mondta, Orbán Viktor akkor él a vétókkal, „amikor már nem talál szövetségeseket a politikájához". Emlékeztetett arra, a magyar kormány gyakran magára marad olyan fontos kérdésekben, mint az Oroszországgal való bánásmód és Ukrajna támogatása. „A külföldi befektetések csökkenése is annak a jele, hogy az ország egyre nehezebben tudja érvényesíteni az érdekeit" – fejtette ki lapunknak Daniel Freund.

„Brutális leszámolás" – írja a nemzetközi sajtó

A külföldi sajtó figyelmét is felkeltették David Pressman szokatlanul kemény szavai. A Politico emlékeztetett arra, hogy az amerikai nagykövet nem sokkal azután bírálta a magyar kormányt, hogy Donald Trump republikánus elnökjelölt ismét dicséretekkel halmozta el Orbán Viktort. Trump folyamatosan hivatkozik Orbán támogatására, és éppen a múlt héten nevezte őt „az egyik legelismertebb embernek" és „Magyarország okos miniszterelnökének", írta a Politico.

A Berliner Zeitung internetes kiadásán a teljes beszédet szó szerint közölte. A berlini lap címe is sokatmondó: „Brutális leszámolás – kemény fellépést hirdetett a nagykövet Magyarország ellen".

A gazdaság, te hülye!

PAPP ZSOLT

Most úgy tűnik, megint helyzet van. Megjelent a színen egy potensnek tűnő ellenzéki kihívó, ráadásul a rendszer is elérte teljesítőképessége határát: omlik össze minden közszolgáltatás, nincs gazdasági növekedés, az egekben az államháztartás hiánya. Az elmúlt évek inflációs válsága mélyütést vitt be a magyar társadalomnak; különösen azon rétegek érezték ezt meg – vidéki, átlag alatti jövedelmű családok, nyugdíjasok –, akik a Fidesz törzsszavazói. Érzi, látja a Fidesz, hogy bajban van, és most már nem segít sem a sorosozás, sem a migránsozás, ide jóléti fordulat kellene.

„A gazdaság, (te) hülye” – mármint arra kell figyelni – mondta állítólag Jim Carville, a Clinton-kampány egyik tanácsadója. És igen, az 1992-es USA-elnökválasztás későbbi befutójának egyik fő fegyvere lett a recesszió kihasználása. Többé-kevésbé elfogadott tény, hogy az emberek idehaza is a zsebük alapján szavaznak. Nem biztos, hogy lett volna Orbánnak 2010-ben kétharmada, ha nincs a 2008-as nagy tőzsdei összeomlás és adósságválság, zsugorodó gazdasággal, növekvő munkanélküliséggel. Igaz, Carville nem állt meg a gazdaságnál, volt még két másik üzenete is, amit ki is függesztett Clinton Little Rock-i főhadiszállásán: „Változás, vagy ugyanez folytatódik”, illetve „Ne felejtsd el az egészségbiztosítást”. Változás, egészségügy, gazdaság – ezzel Bill Clinton nyerni tudott 1992-ben, és ennyi elég lehet Magyar Péternek is. Most legalábbis úgy tűnik.

És akkor nézzük ugyanezt Orbán Viktor szemszögéből: változást ő nehezen ígér, és röhejes is lenne. Egészségügy – na, itt lenne mit tenni 15 év rombolás után, de erre egyrészt semmi hajlandósága, másrészt az idő is kevés. Vagyis marad a gazdaság: sikerül-e elhitetni 2,5 millió szavazóval, hogy újra eljön a Kánaán?

Az elemzők szerint az idén 1,5 százalék lehet a növekedés a tavalyi mínusz 0,7 után – jövőre talán 3-3,5 százalék. Ebből akar Orbán 3-5 százalékos növekedést gerjeszteni, amihez gazdasági minisztere kész tervekkel rendelkezik. Ugyanazzal, mint 2021-ben, és ugyanaz is lesz az eredménye: infláció és magas hiány. De még ennél is fontosabb és veszélyesebb a bérek erőltetett emelése: a választó számára nem a GDP növekedése, hanem a fizetés reálértéke számít. Ha a minimálbérek 2025 és 2026 elején is 10-12 százalékkal nőnek – ami érezhető (reál)jövedelem-növekedéssel jár –, az Orbán számára kritikus a szavazói kör egy részében is. És ez össze is jöhet; kérdés, milyen áron.

A kkv-k jelentős része – mivel nem eléggé versenyképes – nem tudja kigazdálkodni ezeket a béremeléseket, vagyis e cégek előbb-utóbb csődbe mennek, de ez már 2026–28 problémája lesz. Az MNB egy korábbi tanulmánya szerint kívánatos is lenne ezen alacsony hozzáadott értékű munkahelyek kiszorítása a gazdaságból az erőltetett béremeléssel, hogy a munkaerő a magas hozzáadott értéket teremtő cégekhez vándoroljon. Na, itt kezdődne, ennek a transzformációnak a segítése lenne a valódi gazdaságpolitika. De ettől a kormány nagyon messze van. Hisz a lényeg 2026 áprilisa, és nem a gazdaság.

BATKA ZOLTÁN

Szuki

Mintha odafentről Moldova, Hofi, Csurka írná véres limonádéba mártott tollal a Szuverenitásvédelmi Hivatal dicsőséges csatáinak történetét, olyan túl tökéletesen magyaros szatíra már az egész. Kezdődött azzal, hogy a Párt pehelypaplan öklének kinevezték Habony Árpád mindenre készséges balkezét, a Lomnici Zoltán-klón fideszes értelmiségipótlék Lánczi Tamás urat a Hivatal élére, hogy a nettó Fidesz-propagandista immáron állami hivatalnokot mímelve küzdjön a „külföldi befolyás” ellen. Mármint külföld mínusz Kína és az oroszok. Ők ugyanis már itthon vannak. Lánczinak egyelőre más jogosítványa lényegében nincs azon kívül, hogy fontoskodó leveleket írogat a köztestületeknek, és mivel nem 1952-t írunk, egyelőre csak egy újabb Ákos-szemüveges, kakaóbajuszos alt-right zsúrpubi játssza Péter Gábor unokaöccsét.

A folytatáson már az oroszok is halálra röhögik magukat, ha a most létrehozott „Szuverenitásvédelmi Kutatóintézet” rövidítését („Szuki”) meglátják a fejléces levélen. Az oroszul kurvákat jelent ugyanis. A viccet sikerült fokozni. A „Szuki” vezetőjévé a leghitelesebb szakértőt sikerült megtalálni, az egykori kommunista titkosrendőrség „baloldali elhajlók” ellen nyomozó tartótisztjét, Horváth Józsefet. A trockista felforgatókkal való küzdelemben szerzett tapasztalatait nyilván a mostani pártállam érdekében is tudja majd kamatoztatni.

Horváth egykori titkosszolgálati mentorai alighanem forognak a sírjukban attól, ahogy a két szuperharcos egy imázsvideóban üzent hadat a nemzetközi liberális polipnak – fehér ingben, a királyi vár mellvédjén sétálva a napsütésben. Éppen csak fagyit nem nyalogattak. Mindezt az „öldöklő háború” közepette, amit Horváth szerint „nem lehet langyosan megvívni”. (Ez még Bese atyának sem sikerült.)

Az egész egy nevetséges önleleplezés: ha valóban „öldöklő háború” lenne Magyarországon, akkor ez a két jóember aligha sétálhatna így a nyílt utcán. Pláne, hogy széles vállaikon túl ott az ellenség: egy egész Budapest, amely éppen pár hónapja küldte el a pártállamot szuverenitásostul, a szellemi kacatjaival együtt a fenébe.

> Az oroszok is halálra röhögik magukat, ha a most létrehozott „Szuverenitásvédelmi Kutatóintézet” rövidítését („Szuki”) meglátják a fejléces levélen. Az oroszul kurvákat jelent ugyanis.

JEGYZET

Horváth Gábor

Távozóban

Van egy jó hírünk Orbán Viktornak: David Pressman már nem sokáig borzolja a fideszes kedélyeket. A választások másnapján, november 6-án a többi amerikai nagykövethez hasonlóan be fogja adni a lemondását, mert akárki lesz az új elnök, az mást küld majd Budapestre. Van persze egy rossz hírünk is: jó esély van rá, hogy utóda még nála is kellemetlenebb lesz a rezsimnek. Ha Kamala Harris nyer, amire jelenleg ötven százaléknál valamivel nagyobb az esély, akkor az jön, amit egy korábbi budapesti nagykövet, Eleni Kounalakis nyilatkozott a Népszavának: az új elnök büszkén magabiztos lesz az Orbán Viktor-féle autokratákkal szemben.

Pressman a Budapest Fórumon szerdán azt mondta, hogy szeretné helyreállítani a magyar–amerikai viszonyt, de ehhez határozottan a szemébe kell nézni az Orbán-kormánynak, és rendíthetetlen választ adni. Ez a két ország viszonyát várhatóan megváltoztatja, hosszú távon viszont egy közelebbi, őszintébb kapcsolatot eredményez, ami szerinte mindkét országnak érdeke. Találgathatjuk, hogy mire gondolt, elsőnek a vízummentesség megvonása, esetleg a pápai katonai repülőtéren állomásozó nehéz szállítógépek máshová telepítése, a katonai kapcsolatok visszafogása ugrik be, de ki tudja, lehet, hogy az amerikaiak valami mással, netán őszinteségük néhány közvetlen megnyilvánulásával lepnek meg minket.

A nagykövetek mindig azt mondják, amire kormányuk felhatalmazza őket. Ők nem a hír, csak annak hozói. Ezért is megdöbbentő, hogy a magyar kormányfő egyszer sem volt hajlandó hivatalában fogadni az Egyesült Államok hamarosan távozó nagykövetét, és a külügyminiszter is csak semleges terepen, egy étteremben találkozott vele. Ha azt hiszik, hogy ezzel személyében alázzák meg, kissé tévednek. Az amerikai diplomácia pragmatikus, ha van értelme, sok mindent megbocsát. De feledékenységgel még senki sem vádolta.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

HIDEGHÍVÁS

Palackméregetés

TÜZES LÓ

DOROS JUDIT

Ez lett a magyarok új sportja! – legalább háromszor elmondja ezt a mellettem lévő férfi az egyik mezőkövesdi szupermarket göngyöleg-visszaváltó automatájánál. A barátjához beszél, hasonló korúak, hatvan és hetven között lehetnek, horgásznadrágban, pólóban, bakancsban. Hamarabb érkeztem, mint ők, nekik a külső berendezés jut, oda próbálják egyenként belökdösni az üres sörösdobozokat. Jómagam először vagyok nagyobb szatyorral itt, igyekeztem olyan helyet keresni, ahol elkerülhető a sorban állás.

Fura érzésem van, mintha ezeknél az automatáknál mostanság nemcsak a betétes üvegek, műanyag palackok és fémdobozok praktikus visszavásárlása zajlana, de egyfajta érzelmi, lelki síkra terelődött volna a magyarok legújabb „össznépi sportja”. Látom, ahogy a rutinosabbak, a naponta, kétnaponta idejárók kissé lenéző ajakbiggyesztéssel figyelik a kevésbé gyakorlottakat, akik megpróbálják kitalálni, a vonalkód melyik oldalával tegyék be az újrahasznosítható visszárut. Elmélkednek, hogy a borosüvegekről vajon le kell-e tekerni a fémkupakot, maradhat-e benne a parafa dugó, s a biopolimer plasztikdugókat kidobják-e a szelektív gyűjtőbe, elvégre műanyag az is. A két férfi is érdeklődve követi a mozdulataimat. Nem mindegyik palackot veszi be elsőre a nagy monstrum, de nem látom benne a logikát. Mintha a gépnek is lenne valamiféle lelke, tréfás kedvében néha visszaköp ezt-azt, hogy aztán néhány másodperccel később megadó kedvességgel engedje be ugyanazt.

– A sörösdoboznál a nyílás legyen lefelé – oktat ki aztán az egyik, a másik felkacag. Keresem a humort, de nem találom, lehet, csak nekem megfejthetetlen az éca. Közben árgus szemekkel figyelik, vajon nem esek-e bele óvatlanul a csapdába, s az egyébként visszaváltható, de a gép szeszélye folytán éppen negligált palackot nem dobom-e bele a mögöttem lévő szelektív gyűjtőbe. Néha úgy érzem, jobban és többet figyelik az én gépem pittyegéseit, mint a sajátjukét. Néma verseny ez, vajon kinek a kijelzője jelzi majd a nagyobb összeget, ki győz a magyarok új össznépi versenyében.

Fiatal suhanc érkezik, energiaitalos doboz a kezében. Se szó, se beszéd, lazán belehajítja az én gépembe, ötven forintot jóváír a masina, ő meg megy kifelé, mintha mi sem történt volna, csak észrevétlenül kacsint egyet.

Látom a másik kettő arcán: meglepődtek. Elvártak volna egyfajta férfiszolidaritást, de legalábbis némi versenyszellemet, ha már mindenáron meg akar szabadulni attól az apró kis dobozkától, akár hirdethetett volna háziversenyt is, melyikünké legyen, az övék vagy az enyém. Ebben a sportban, úgy tűnik, nincs előzékenység, cseppnyi elhajlás, engedékenység, csak a palackok sorjázása, a szalag monoton hajtása a lényeg, meg a végeredmény, ami apró kis cetlin érkezik, azon ott van feketén, fehéren, ki lett a győztes.

Versenytársaim erősen nézegetik a kijelzőmet, a küzdelem finiséhez érkezünk lassan, már csak néhány üres palack van hátra. Előbb végzek, könnyedén benyomom az „adományozok” gombot, halkan kuncogok kicsit magamban, s a vesztesek nyugalmával távozom.

> Néma verseny ez, vajon kinek a kijelzője jelzi majd a nagyobb összeget, ki győz a magyarok új össznépi versenyében.

Bizarr epizódok a kampányban

BEREND T. IVÁN
történész-professzor

A 2024. novemberi amerikai elnökválasztás kampánya már teljes gőzzel robog. Ez a kampány nagyban különbözik minden előzőtől, és hosszú idő óta az egyik legsajátosabb. A választások előtt már két ízben is sikertelen merényletet követtek el az egyik elnökjelölt ellen, viszont a másik párt első jelöltje, aki egy elnöki turnust már letöltött, és nagyban kampányolt a másodikért, pártja hatalmas nyomására végül visszalépett.

1976 óta, tehát majdnem fél évszázada ez lesz az első olyan választás, amikor valamilyen posztért nem indul egy Clinton, Bush vagy Biden. Amerika történetében ráadásul az első olyan elnökválasztás, amikor az egyik jelölt elítélt bűnöző, a másik pedig egy korábbi ügyész, aki sarkalatos szociális programokkal lép fel: az egészségbiztosítási díjtámogatások kiterjesztését, a vényköteles gyógyszerek árának csökkentését, az alapvető élelmiszerek drágításának a tilalmát ígéri, és jelentős összegű adójóváírást adna azoknak, akik első lakásukat vásárolják, illetve gyermeket vállalnak. A fellélekesedett demokrata tábor a pénztárcáját is megnyitotta, így Kamala fellépése után, augusztus végéig még soha nem látott összeget, félmilliárd dollárt adományozott a kampányra.

Amikor egy újságíró megkérdezte Trumptól, zavarja-e, hogy Kamala Harris nagygyűlésein a csatatér államokban (vagyis abban a 6-8 államban, ahol a választás kimenetele nem egyértelmű, s amelyektől így az országos választás eredménye függ – a szerző) hatalmas tömegek vettek részt, akkor Trump úgy válaszolt, mint egy hatéves: „Az én washingtoni nagygyűlésemen nagyobb tömeg volt, mint Martin Luther King híres Van egy álmom beszédén. ... Az én nagygyűléseimen tízszer, hússzor, harmincszor nagyobb tömeg vesz részt.” Ugyanakkor a családhoz szokott ember reflexével magabiztosan állította, hogy Kamala Harris fizet azért, hogy részt vegyenek a gyűlésein. Ha nem a saját fülemmel hallom egy tv-közvetítésben, nem hittem volna el, hogy Trump egyik nagygyűlésén még azt is hozzátette: „Én sokkal jobb külsejű vagyok, mint Kamala.” Majd amikor a közönség hangos nevetésben tört ki, halál komolyan megismételte: „Igen, én sokkal jobban nézek ki, mint Kamala.”

> Trump – miközben egész generációja Vietnámba ment harcolni – ötször mentette fel magát a katonai szolgálat alól. Részben azzal, hogy éppen egyetemre jár, részben az egyik sarkán valami kinövésről prezentált orvosi bizonyítványt.

Szokatlan és Trump esetében meglehetősen bizarr ez a világosan látható elbizonytalanodás. Amikor a hónapokkal később esedékes választásokról kérdezte egy újságíró, Trump váratlan zavarodottsággal ismételte meg a 2020-as veresége kapcsán sokszor elmondott szavait: „Véget kell vetni a szavazatok lopásának.” Már most leszögezte: ha ő nyer, akkor a választások tiszták voltak, de ha veszít, akkor ismét ellopták tőle a győzelmet. Kijelentette, hogy Amerika harmadik világbeli nemzetté degradálódott, és szabadesésben van. S mit szóljunk Kamala etnikai hátterére tett megjegyzéséhez? Harris közismerten egy indiai–jamaicai fekete házaspár gyermeke, Trump viszont azt állította: politikai okokból most döntött úgy, hogy fekete családi háttere van.

Trump elbizonytalanodását sokan azzal magyarázzák, hogy négy éven át a Biden elleni választási harcra készült, és az első vitájuk után ígéretes volt számára Biden aggastyánra jellemző zavartsága, pillanatokra bekövetkező lefagyása. Az új helyzet most annyira megzavarta, hogy internetes platformján (Truth Social) arról elmélkedett (abban reménykedett), hogy Biden az augusztusi demokrata konvención visszaszerzi a jelölést a maga számára, hiszen azt „Kamabla (most így nevezte el Kamalát) alkotmányellenesen ellopta tőle”. Ez persze nem történt meg.

Trump zavart összevissza fecsegése mellett nagy visszhangot váltott ki, és a demokrata sajtó felkapta, hogy montanai nagygyűlésén a kísérőzene egyik számát (My heart will go on) a Titanic című, híres 1997-es filmből kölcsönözték. A dal, amely a süllyedő hajó szimbóluma, nyilván akaratlanul a halványuló kampányra is utalt.

Ebben az összefüggésben érdemes megemlíteni egy másik süllyedő hajót, Robert F. Kennedy Jr. harmadik párti kampányát. A Kamala–Trump-verseny megindulása után az ő korábbi 15 százalékos támogatottsága hirtelen leolvadt 2-5 százalékra. Láthatóan pánikba is esett. A Kennedy nevet sárban-piszokban jól megforgatva Trumpnak is, Kamalának is felajánlotta a támogatását egy majdani kormánypozícióért cserébe. A Harris-kampány szóba sem állt vele, így – mint Kennedy alelnökjelöltje, Nicole Shanahan bejelentette – felhagytak az elnöki kampánnyal, és „egyesítették erőiket Donald Trumppal”. A két meggyilkolt demokrata Kennedy, John és Robert forog a sírjában.

A választási kampányokban megszokott, hogy mindent megpróbálnak előásni az ellenfél jelöltjeinek egész pályafutásából, ami rossz fényt vet az illetőre. Meglepő módon a republikánus alelnökjelölt nem talált más támadási felületet a vetélytárs demokrata alelnökjelöltön, mint katonai múltját. J. D. Vance, Trump alelnökjelöltje azzal támadta Tim Walz demokrata alelnökjelöltet, hogy 24 év katonai szolgálat után akkor lépett ki a Nemzeti Gárdából, amikor éppen Irakba küldték volna az egységét, de közben azt állította, hogy harcolt a háborúban. A valóságban Walz azért lépett ki a hadseregből, mert politikai pályára készült, és ringbe szállt egy képviselői posztért. A vádaskodás tehát önmagában is hamis volt.

A közvélemény-kutatás a demokrata konvenció után azt mutatta, hogy az emberek szimpátiája Walz oldalán áll – már akkor is így volt, amikor a két alelnökjelölt ismertsége viszonylag alacsony volt. Figyelmet érdemel, hogy Trump alelnökjelöltjéről, Vance-ról augusztus végén az emberek 42 százaléka kedvezőtlenül vélekedett, és csak 32 százaléknak volt pozitív véleménye róla. Ezzel szemben a demokrata jelölt Walzot 39 százalék kedvezően ítélte meg, és csak 30 százaléknak nem volt szimpatikus.

De különösen azért volt bizarr Vance fent idézett támadása a demokrata jelölt ellen, mivel a republikánus elnök- és alelnökjelölt katonai múltjára jobb nem emlékeztetni. Különösen Trumpéra, hiszen ő – miközben egész generációja Vietnámba ment harcolni – ötször mentette fel magát a katonai szolgálat alól. Részben azzal, hogy éppen egyetemre jár, részben az egyik sarkán valami kinövésről prezentált orvosi bizonyítványt. Fura módon ez a kinövés azután magától elmúlt. A két méter magas, jó egészségnek örvendő, 22 éves Trump így elkerülte a katonai szolgálatot. Alelnökjelöltje, J. D. Vance viszont valóban négy évig szolgált a hadseregben, és 2005-ben hat hónapra Irakba küldték. Ezt a hősi katonai múltat legfeljebb az csorbítja, hogy egész katonai pályája újságírással telt: pontosan 11 cikket publikált a katonai lapban, az elsőt a tengerészet mérnöki karáról. Mint 2016-ban kiadott memoárjában maga is leírta: „szerencsés voltam, hogy minden valóságos harcból kimaradtam”.

Mindez nem különösebben kirívó, hiszen Amerika 45 elnökének egynegyede soha nem volt katona. De valljuk meg, Vance részéről ez a támadás Walz alelnökjelölt ellen nem volt nagyon okos lépés. Felkavarta a katonai szolgálat kérdését, és ez nem tesz jót Trumpnak, de magának Vance-nak sem. Sebaj, Trump addig is folytatja, amit a legjobban szeret: mocskolódik, egy hatéves gyermek színvonalán csúfolódik, gúnyneveket, állandó jelzőket ad ellenfeleinek. Barack Obama esetében elegendőnek tartja kiemelni a második keresztnevét: Hussein. Schumer demokrata szenátusi vezető jelzője „sírós”, Pelosi volt képviselőházi elnök asszony „hülye”, Adam Schiff vezető demokrata politikus „shifty”, vagyis alamuszi.

Édesanyám mindig rám szólt, akikor kisiskolásként hasonló vicceket találtam ki.

FOTÓ: AFP/PETER ZAY

Senkit sem hagyunk az út szélén

LIU SIH-CSUNG
A Magyarországi Tajpej Képviseleti Iroda vezetője

A nemzetközi közösség a globális ellátási lánc nélkülözhetetlen partnereként, a szabadság és demokrácia értékeinek védelmében megbízható szövetségesként tekint Tajvanra. A világ csúcskategóriás félvezetőinek több mint 90 százalékát, a mesterséges intelligencia forradalmát hajtó fejlett chipek zömét Tajvanon állítják elő. Tajvan kulcsszerepet játszik a globális ellátási láncban, összefogott uniós partnereivel az európai félvezetőgyártási környezet kiépítésére, a csúcstechnológiát képviselő tajvani TSMC cég nemrég létrehozta első németországi chipgyárát.

Az év elején Tajvanon sikeres elnök- és parlamenti választásokat tartottak, ami arra ösztönözte a Kínai Népköztársaságot, hogy fokozza katonai, politikai és gazdasági nyomását. Az ukrajnai és a gázai konfliktusok nyomán a globális vezetők számos két- és többoldalú platformot – köztük a G7-, az EU-, a NATO- és az ASEAN-találkozókat – használtak fel arra, hogy hangsúlyozzák a Tajvani-szoroson átívelő béke és stabilitás fenntartásának fontosságát, ellenezzék a Kínai Népköztársaság egyoldalú szándékát a status quo megváltoztatására. Mindazonáltal még nem tettek lépéseket a Kínai Népköztársaság által támasztott kihívások kezelésére vagy Tajvan támogatására az ENSZ rendszerében.

> A Kínai Népköztársaság az ENSZ-határozat félremagyarázásával jogi ürügyet teremt a Tajvannal szembeni katonai, politikai és gazdasági zsarolásra.

Tavaly óta a Kínai Népköztársaság kampányt indított az „egy Kína elv” és az ENSZ Közgyűlésének 2758. számú határozata összekapcsolására, hogy korlátozza Tajvan nemzetközi mozgásterét. A határozat valójában csak Kína ENSZ-ben való képviseletének a kérdésével foglalkozik, nem említi Tajvant, nem mondja ki, hogy az a Kínai Népköztársaság része, és nem tulajdonít a Kínai Népköztársaságnak semmilyen jogot Tajvan képviseletére az ENSZ-ben, valójában semmi köze Tajvanhoz. A Kínai Népköztársaság a határozat félremagyarázásával jogi ürügyet teremt a Tajvannal szembeni katonai, politikai és gazdasági zsarolásra, súlyosan veszélyeztetve a status quót, a délkelet-ázsiai térség békéjét és stabilitását.

A helyzet komolyságát felismerve az amerikai képviselőház tavaly elfogadta a tajvani nemzetközi szolidaritási törvényt, és a Kínával foglalkozó, 38 ország és az EU több mint 250 parlamenti képviselőjét tömörítő parlamentközi szövetség (IPAC) ez év júliusában a 2758-as határozatról szóló mintahatározat elfogadásával konkrét támogatást nyújtott Tajvannak.

Tajvan és Magyarország az 1990-es években kölcsönösen képviseleteket hozott létre egymás országában, s azóta jelentős eredményeket ért el az üzleti élet, a gazdaság, a beruházások, a kultúra, a tudomány, az oktatás stb. területén, ösztöndíjakat, workshopokat, tanulmányutakat, szakmai gyakorlatokat, tartózkodási lehetőségeket kínál a kétoldalú kapcsolatok és az emberek közötti cserekapcsolatok erősítése céljából. Magyarország a befektetések, az egészségügyi oktatás és az európai turizmus terén Tajvan első számú prioritásává vált. Ugyanakkor Tajvan szeretné megosztani sikeres gazdasági, kulturális és demokratikus tapasztalatait magyar barátaival.

Az ENSZ Közgyűlésének idei témája: „Senkit sem hátrahagyva: közös cselekvés a béke, a fenntartható fejlődés és az emberi méltóság előmozdításáért a jelen és a jövő nemzedékek számára”. A világszervezet és szakosított szervezetei mégis hátrahagyják Tajvant és 23,5 millió lakosát. Tajvan a jó oldalon áll, és van mit adnia a világnak. A nemzetközi béke és biztonság fenntartása érdekében arra kérjük a magyar barátainkat, hogy álljanak ki Tajvan mellett, és támogassák érdemi részvételét az ENSZ rendszerében.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

Orbán és a hírnév ára

EÖRSI MÁTYÁS
volt SZDSZ-es országgyűlési képviselő, külpolitikai államtitkár, az ET-ben a liberális frakció vezetője

Orbán Viktor a magyar történelem első olyan vezetője, akinek a nevét a politika iránt érdeklődő közönség nem csupán Európában, hanem még az USA-ban is jól ismeri. Idehaza szenzációnak számított, hogy Orbán neve is elhangzott az elnökjelöltek vitájában. Ezzel a magyar miniszterelnök immár nem csupán a washingtoni elit és a külpolitika iránt fogékony réteg előtt vált ismertté, hanem több tízmillió néző számára is, Amerikában és a világ minden pontján.

Szögezzük le, hogy a történelmünk során magyar vezető ekkora ismertséget még soha nem tudott szerezni. Orbán elégedett lehet, büszkén olvashatja a tudósításokat, és már azon törheti a fejét, hogy miként tudja ezt a soha nem látott ismertséget további ambíciói eléréséhez hasznosítani.

Mindannyian tudjuk a saját sorsunkból és barátaink, ismerőseink életéből is, hogy mindennek, de valóban mindennek ára van. Az alábbiakban azt gondoljuk végig, hogy milyen árat kell Orbánnak fizetnie ezért az óriási ismertségért.

Már az is óriási siker – az ő szempontjából elismerés –, hogy Trump nem is egy alkalommal személy szerint hivatkozott rá a kampányában. Trumptól azt tudhatták meg amerikai hívei, hogy Orbán egy „erős, tiszteletre méltó" európai vezető, Magyarország miniszterelnöke, „erős és okos". Trump szavai minden kétséget kizáróan feltették Orbán Viktort az amerikai politikai térképre; nem véletlen, hogy az amerikai sajtó, politikai ízlésétől függően eltérő körítéssel, de egyre többet foglalkozott Orbán Viktor személyével. Az a körülmény azonban, hogy az elnökjelölti vitában (az elsőben, amely nagy valószínűség szerint az egyetlen marad) Trump ismét Orbánra hivatkozott mint a nemzetközi közösség kiemelkedő vezetőjére, az a rá irányuló figyelmet soha nem látott szintre emelte.

Trump dicsérő szavait, miszerint mennyire erős és okos. Megemlítik az országhatáron húzódó kerítést, az ultrakonzervatív szövegeit és tetteit, a Woke elleni küzdelem élharcosaként mutatják be, és bár ez sem semmi, ennél többet aligha tudnak a magyar miniszterelnökről elmondani.

Az elnökségért folyó harc nem csupán Trump, hanem a demokraták számára is élet-halál küzdelem Amerika jövőjéért. A mostani győzelemért folytatott összecsapás tétje a demokraták számára is sokkalta nagyobb, mint az életem során látott bármelyik korábbi elnökválasztásé. Ha feltételezésünk igaz, akkor mindebből az is következik, hogy Trump kampányának nincs olyan eleme, amely ha támadható, akkor ne szednék ízekre, és ne próbálnák meg azon keresztül bebizonyítani az amerikai választóknak Trump alkalmatlanságát.

Nem is csoda tehát, hogy a vitát követően Clinton és Harris alelnökjelöltje, Tim Walz, meg ki tudja, még hányan már szörnyülködtek azon, hogy Trump senki mást nem tudott megnevezni a nemzetközi porondon az ő támogatójaként, mint Orbán Viktort. Ám aligha állunk messze a valóságtól, ha azt feltételezzük, hogy ez még csak a kezdet. Ha ugyanis Orbán tényező lett az amerikai elnökségért folyó harcban, akkor pontosan ekként fognak bánni vele. Ne csodálkozzunk, ha az Amerika-szerte milliók által olvasott lapok, a The New York Times, a The Washington Post, a The Boston Globe, a Los Angeles Times és sok más amerikai világlap egyre-másra oknyomozásba kezd majd Orbán politikusi teljesítményét illetően.

Márpedig ennek az eredménye az eddigieknél lényegesen mélyebben fogja az amerikai választók – és persze az egész világ – számára megvilágítani, hogy kicsoda is valójában Orbán Viktor, túl azon, hogy kétségtelenül erős és okos. Ezek a tényfeltáró írások fényt vethetnek arra is, hogy Putyin mivel fogja – csúnyább szóval: zsarolja – Orbánt. Nem csupán az amerikai választók, hanem a magyarok is megtudhatják majd, hogy valójában mi történt azon a 2009. novemberi szentpétervári találkozón Putyin és Orbán között, amelyre utóbbi úgy ment be, mint Putyin EU-n belüli egyik legnagyobb kritikusa, majd úgy jött ki onnan, mint Putyin egyik leghűségesebb pincsi kutyája.

Ha Orbán tényező lett az amerikai elnökségért folyó harcban, akkor pontosan ekként fognak bánni vele. Ne csodálkozzunk, ha az Amerika-szerte milliók által olvasott lapok egyre-másra oknyomozásba kezdenek majd Orbán politikusi teljesítményét illetően.

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Persze alig hiszem, hogy Orbán amerikai megítélése komolyabb tétel lenne a választási kampányban. Ez azonban nem cáfolja az iménti felvetéseket, hiszen bár Harris nyilván az amerikai választók számára legfontosabb ügyekben kampányol majd, a gazdaságra, az abortuszhoz való jogra és még néhány, a győzelem szempontjából fontos témára fog koncentrálni, ne legyen kétségünk afelől, hogy a demokrata győzelmet elősegítő óriási gépezet Trump minden lehetséges hibáját ki fogja aknázni, így Orbán Viktor nevének az említését is. De mi történik akkor, ha az elnökválasztás eldől?

Tételezzük fel, hogy az USA következő elnökét Kamala Harrisnek hívják majd. Orbán ez idáig is az adminisztráció ellenlábasa volt, a választást követően a demokraták ellenfele lesz belpolitikai értelemben is. Ha az új adminisztráció egyik globális célkitűzése a trumpizmus visszaszorítása lesz, elsősorban az USA-ban, másodsorban a szövetségesek körében és csak harmadsorban az egész világon, akkor a Harris-adminisztráció Orbánra úgy fog tekinteni, mint akit eddig csupán megfékezni kellett, holnapra azonban le kell győzni, és ehhez sok szövetséget talál majd. Sok mindent, nagyon sok mindent tudnak róla, amiket eddig nem hoztak nyilvánosságra. Ki tudja, meddig terjed a visszafogottság?

Tételezzük fel azt is, hogy az USA következő elnökét Donald Trumpnak hívják. Nyilván sokan vélik úgy, hogy Orbán ezzel megszerezte Amerikát legszorosabb szövetségesének. Azt javaslom, ne igyanak előre a medve bőrére. Ha az amerikai sajtó komolyan elkezd Orbán ügyeivel foglalkozni, annak eredménye még Trump rajongói számára sem lesz hízelgő. Az adófizetői pénzek talicskával történő hazahordását Amerikában egyik oldalon sem díjazzák.

Márpedig ha Trump támogatóinak látható hányada megérti, hogy kicsoda is Orbán Viktor valójában, akkor Trumpnak egész egyszerűen nem áll majd érdekében a szívélyes kapcsolat ápolása. Miért is kellene neki Orbán, amikor azzal találkozhat, akivel csak akar, beleértve Putyint, Hszi Csin-pinget és Kim Dzsongunt is? Kivált ez utóbbiak Orbánnál is sokkal nagyobb gazemberek, de legalább világpolitikai szereplők.

És akkor még nem beszéltünk arról, hogy Donald Trump legnagyobb nemzetközi kihívása Kína felől érkezik, mind gazdasági, mind geopolitikai értelemben. Így aztán, amikor az elnök Trumpot a State Department és a hírszerzés arról tájékoztatja, hogy a magyar miniszterelnök együttműködési megállapodást kötött Kínával a nukleáris ipar teljes vertikumáról, ám annak részleteiről sem a magyar lakosságnak, sem a szövetséges kormányoknak semmit sem árult el, Trumpot el fogja önteni a kétkedés, valóban megbízható szövetségesre sikerült-e szert tennie.

Persze ez csupán egy lehetséges forgatókönyv a nem túl távoli jövőből. Valójában nem tudhatjuk, a tv-vita nyomán hogyan alakulnak az amerikai–magyar kapcsolatok. Egyvalamiben azonban bizonyosak lehetünk: az életben, így a politikai életben is mindennek mindig ára van. Annak az örömnek is, amelyet Orbán akkor érezhetett, amikor a világszerte nézett elnökjelölti vitában rá hivatkoztak. Rá, Magyarország miniszterelnökére.

Ebből következik, hogy a jobboldali, azon belül a trumpista sajtó az eddigieknél is többet emlegeti majd Orbánt. Azt nem fogják megírni róla, hogy ő Európa legkorruptabb politikusa, és azt sem hiszem, hogy arról írnának: Orbán Putyin leglojálisabb európai barátjaként egyre kevésbé titkoltan Oroszország pártját fogja az Ukrajna ellen indított gyilkos háborúban; tehát nagyjából annyit tehetnek, hogy rendre megismétlik

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

KENDERNAY JÁNOS
külpolitikai szakértő

Ami biztos

Az Európai Bizottság régi-új elnöke bejelentette biztosainak portfólióit. Von der Leyen számos meglepetést okozott, és cserékkel elérte, hogy az Európai Unió meghatározó vezetői ebben a ciklusban elsősorban női politikusok lesznek. Ennél azonban minden európai bizottsági ciklus elején több figyelmet kap a feladatok elosztása, az, hogy melyik tagállam jelöltje milyen súlyú dossziék felelőse lehet. Sokan ezt afféle virtuális versenynek tartják. Ennek megfelelőek az első reakciók is, még akkor is, ha egyelőre nehéz megfelelő politikai kontextusba helyezni a reszortok szétosztását, csoportosítását, átnevezését.

Ritkán fordul elő, ha egyáltalán, hogy egy tagállam és biztosa ugyanazt a portfóliót kapja meg a következő körre is. Ezek alapján nem volt meglepő, hogy Várhelyi Olivér és a bővítési politika nem alkotnak egy párt többé. Inkább az volt a kérdés, milyen dossziét kaphat a magyar kormányfő által ismételten ajánlott biztosjelölt. Az egészségügy és az állatjólét összekapcsolása első látásra okozhat meglepetést, pedig a világ és a politika is változik.

Az egészségügy kérdése egyre fontosabbá válik, és nem csak a pandémia miatt. Az élet, a „hagyományos politika" számos területét kezdi megérinteni: nem kizárólag Magyar Péter óta tudjuk, hogy bajban van a magyar egészségügy, de talán erre most még több figyelem jut. A budapesti főpolgármesteri kampányban is kiemelt célkitűzéssé vált az életminőség javítása, az élethossz növelése. Budapest főpolgármesterének konkrét célja, hogy a fővárosi polgárok élete öt évvel hosszabbá válhasson.

Egyes kutatások szerint a magyar állampolgárok a kormánnyal szembeni szankciók részeként visszatartott uniós pénzek remélt felszabadítását követően leginkább az egészségügy javítására szánnák a forrásokat. Nem véletlen, hogy a korábbi svéd EU-elnökség egyik kiemelt prioritása volt jó néhány olyan, európai dimenziójú kérdés, mint a munkaerő szabad áramlása, illetve az, hogy a munkavállalók betegségének kezelése milyen gondokat okoz ma az Unióban. De ilyen volt a kiemelt betegségek (pl. rákbetegségek) európai kutatásának a fontossága is, akárcsak a megelőzés vagy az európai egészségügyi adattér létrehozásának kérdése.

Az Európai Egészségügyi Unió kiépítése már a jövő Európájáról szól, egy olyan Európáról, amelyik valóban többet, kézzelfogható dolgokat tud adni az európai polgároknak a jobb életminőség és az egészségesebb élet érdekében. Ez egy igazán szép és felemelő feladat, így az egészségügyi talán fontosabb dosszié ma, mint az elmúlt évek bővítési dossziéja, az EU bővítése nélkül.

Az állatjólét külön megnevezését a biztosi feladatok között pedig nem pusztán állatvédőként és állatmentőként tartom fontosnak. Ez azt mutatja, hogy az új Európai Bizottság kész továbbhaladni a zöld- és szociális átmenet folyamatán, amit számos más mai probléma (pl. fenntarthatóság, lakhatás, vízügyi reziliencia) biztosi feladattá emelése is igazol. Bár még nem ismert az EB elnökének részletes stratégiai terve a következő öt évről, az új feladatok leosztásából kiolvasható lehet az európai polgárok életminőségét szolgáló elképzelése.

Az Európai Egészségügyi Unió kiépítése már a jövő Európájáról szól, egy olyan Európáról, amelyik valóban többet, kézzelfogható dolgokat tud adni az európai polgároknak.

Saját kuckót bélelgetni nem elég

DISKURZUS A másik szabadságával kapcsolatos empátia hozhat változást – fogalmazódott meg a Művészet a hatalom árnyékában című pódiumbeszélgetésen szerda este a CEU-n. Ezúttal tehát a helyzetleírás mellett a kiút első lépésének lehetősége is felvetődött.

HOMPOLA KRISZTINA

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

Nyáry Krisztián, Kemény Zsófia, Dragomán György és Krusovszky Dénes a CEU Budapest Fórum sorozatának keretében rendezett beszélgetésen

„Lehetetlen apolitikus irodalmat írni” – válaszolta Krusovszky Dénes Nyáry Krisztiánnak, amikor arról kérdezett, hogy szükségszerűség, lehetőség vagy kínos kötelesség egy írónak a közéleti kérdésekben való megszólalás, illetve hogy ezt csak a művein keresztül kellene-e tennie, vagy közéleti emberként is. A CEU-n zajló Budapest Fórum programsorozat egyetlen magyar nyelvű, Művészet a hatalom árnyékában című pódiumbeszélgetésén mellettük Dragomán György író és Kemény Zsófia író, slammer vett részt. „Nincsen olyan helyzet, ahol ne adódna olyan nézőpont, ahonnan bármilyen irodalmi mű politikai állásfoglalásnak ne tűnjön. Én megpróbálhatom ezt, de úgyis lesz olyan nézőpont, ahonnan politikai tartalmakat fognak a szövegek mögé látni. Másfelől egy csomó olyan döntéshelyzet adódik egy irodalmi működésben, ami nem is az írás, hanem a jelenlét, amely politikai tartalommal töltődik föl: hova menjek el írni, hova olvasni, hova ne menjek el felolvasni, milyen újságnak küldöm, milyen újságnak nem küldöm, melyik felkérést utasítom vissza, melyiket nem utasítom vissza, melyiket utasítom vissza durván, és melyiket utasítom vissza finomabban” – részletezte Krusovszky Dénes, aki három írótársához képest speciális helyzetben van, lévén a szó klasszikus értelmében vett újságíró, aki kultúrpolitikai, politikai cikkeket ír a Magyar Narancsba. Dragomán György szerint a két műfaj nagyon különbözik, és nehéz az átjárás alkotás közben, ugyanakkor „egyszerűen vannak helyzetek, amikor úgy érzed, hogy most mondanod kell valamit, ami az irodalmi munkásságodon kívüli dolog.” Kemény Zsófia slammerként a műfajból adódóan magától értetődően nyilvánított politikai véleményt. 17-18 évesen irodalminak is szánta a slamszövegeit, „aztán hívtak tüntetésekre, és bömbölve kiabáltam ezeket a szövegeket, és aztán rájöttem, hogy amikor életveszélyes fenyegetéseket kapok, akkor lehet, hogy ez nem nekem való. A tüntetéseken való szerepléssel eléggé leálltam. De azóta is minden, amit írok, az leginkább Magyarország tömegpolitikai helyzetéről szól” – válaszolta. Szerinte a slam műfaj 2012-ben lett igazán ismert, „amikor kezdtük érezni, hogy igazán szorul a hurok”, ám ezt néhány éves apátia követte. Most viszont zsűriként azt tapasztalja, hogy újra feléled, ami szerinte a közhangulat változásának is köszönhető.

Nyáry Krisztián szerint az írókkal szemben erősödő elvárással párhuzamosan szűkül a művészet szabadsága. Van, ahol klasszikus diktatórikus rendszerek épülnek újra, van, ahol a művész maga is életveszélyben van, vagy bíróság elé állíthatják, vannak technológiai megfigyelő államok, de még demokráciákban is a napi politikai, világnézeti viták logikája roncsolja a művészetet vagy a szabad alkotást, mint akár az Egyesült Államokban is, ahol valóságos könyvtári háború dúl mostanában. Krusovszky Dénes – miután részletezte, hogyan húzunk ki ma már kínosnak ható mondatokat régen született művekből – arról beszélt, hogy szerinte Magyarországon a kormányzat részéről látszik egyfajta identitáspolitikai máz, de közben sokszor látszik, hogy nincsen valódi ideológia, inkább hatalompolitikai elgondolás, szavazatmaximalizálás, gumicsontok bedobálása van emögött, amivel el lehet érni és el is érték a fásultságot – reagált.

> „A kollaboráció kérdésének felmerülése kortünet, és ezzel kapcsolatban nem lehet egyértelmű megoldásokat kínálni.”

A Színház- és Filmművészeti Egyetem 2020-as egyetemfoglalását határpontként megélő Kemény Zsófi ilyen gumicsontként aposztrofálta a fóliarendeletet, amit viszont a többiek gondolnak választóvonalnak. „Hogy jön ahhoz az állam, hogy könyvesboltokba bemenjen, és átrendezze a polcokat, vagy a múzeumokban azt mondja, hogy a gyerekeim nem nézhetnek meg bizonyos képeket. Ettől azért elég dühösnek lehet lenni, vagy elkeseredettnek, vérmérséklettől függően” – fejtette ki Kursovszky Dénes. Elhangzott, a fóliarendelet valószínűleg a fejekben is átrendezett nagyon sok mindent, egyrészt a kiadók fejében, hogy mit adunk ki és mit próbálunk meg nem kiadni, vagy mire próbáljuk meg rávenni a szerzőt, illetve a szerzők fejében is, elvégre nem mindegy, hogyha megjelenik egy könyv, annak milyen utóélete lesz.

Szó esett a magyar nyelv lehetőségeiről és korlátairól, arról, hogy magyar íróként lehet külföldre költözni, de ez a lényegen nem változtat: „El lehet menni, de a szöveg nem fog elmenni” – hangzott el. A kollaboráció kérdésének felmerülése kortünet, és ezzel kapcsolatban nem lehet egyértelmű megoldásokat kínálni – ebben is megegyezett az irodalmi kvartett. Beszéltek az állami irodalmi ösztöndíjakról, támogatásokról, a még elfogadható és a ciki fokozatairól – az NKA (Nemzeti Kulturális Alap) támogatása még belefér, az MMA (Magyar Művészeti Akadémia) már kevésbé – hangzott el, és visszaidézték a 2019–2020-as vitákat a Térey-ösztöndíjról. Ami – a hatalom céljának megfelelően – meglehetősen megosztotta a magyar értelmiséget. „Azért, mert valaki pénzt kap, nem veszek vele összse” – mutatta be saját viszonyulását Dragomán György. Előkerült a nemrég meghirdetett és komoly vitákat kirobbantott, Péterfy Gergely által meghirdetett ösztöndíj is, amelynek első meghirdetésében a NER-rel való kollaboráció kizáró okként jelent meg. Dragomán György – aki az ösztöndíj egyik kurátora – szerencsétlennek nevezte ezt a mondatot, majd kitért arra, mennyire hiányzik Magyarországon a magánmecenatúra, és hogy hiába minden eddigi próbálkozása, ez nem változik. Kemény Zsófia szerint a kultúrából kivont állami pénzek miatt egzisztenciális problémákkal küzdenek az alkotók, a pénzmegvonás jó módszer az elhallgattatásra. Kiemelte a kata megszüntetését, ami tovább nehezítette a helyzetüket. „Körülöttem nagyon sok velem egyidős író vagy akár slammer pályát módosít. Én is azon kell, hogy gondolkodjak, hogy milyen állást vállaljak, holott eddig megéltem abból, amit csináltam. Könyvtárak keresnek meg. Tisztelet díjra nincs pénzük, vagy adnak annyit, amennyiből épp le tudok menni, mert útiköltséget sem tudnak már adni. Konkrétan nekem kell fizetnem azért, hogy elmenjek valahova író-olvasó találkozót tartani.”

> Nyáry Krisztián szerint az írókkal szemben erősödő elvárással párhuzamosan szűkül a művészet szabadsága.

Nyáry Krisztián Petri György Mondogatnivalóját idézte:

„Cipőmre nézek: fűző benne!

Nem lehet, hogy ez börtön lenne”, és megjegyezte: a legjelentősebb irodalmi teljesítmények diktatúrákban születtek. Az életüket kockáztató írókhoz képest mit szomorkodunk? – kérdezte némileg provokatívan. Majd amikor feltette a kérdést, hogy illúzió-e, hogy az embereknek fontos a szabadság, Krusovszky így reagált: „Mindannyian, akik itt a színpadon ülünk, privilegizált helyzetben vagyunk a magyar társadalmon belül. Sokan vannak Magyarországon, akik hozzánk képest már most sokkal kevésbé élik meg vagy élhetik meg a szabadságot. A másik szabadsága iránti empátia hozhatna egy olyan társadalmi változást, ami javítana a mostani helyzeteken. Amíg mindenki a saját szabadságának a kis kuckóját bélelgeti, addig ez nem fog megtörténni” – tette hozzá lábjegyzetként az este talán legfontosabb gondolatát Krusovszky Dénes.

Bizonytalan a Térey-ösztöndíj jövője

Krusovszky Dénes a beszélgetésen megemlítette, hogy megszűnik a Térey-ösztöndíj. Ezzel kapcsolatban megkérdeztük Demeter Szilárdot, az ösztöndíj ötletgazdáját és létrehozóját, a Magyar Nemzeti Múzeum Közgyűjteményi Központ elnökét, aki az alábbi választ küldte: „Az információ – vélelmezem – azon alapulhat, hogy a Térey-ösztöndíjat 2019-ben 2024-ig (ötéves időtartamra) terveztük. Akkor az volt a logika, hogy öt év elegendő időtáv ahhoz, hogy megnézzük, van-e értelme egy ilyen középgenerációs alkotói ösztöndíjnak, hogyan működik, mi lesz a következménye, társadalmi haszna stb. Ezeket a következtetéseket most kell levonnunk, összegeznünk. És csak ezután lehet egyáltalán felelős és megalapozott döntést hozni a folytatásáról/módosításról vagy esetleg megszüntetéséről. Ezt a munkát nem lehet megspórolni, és ha majd elvégeztük, utána – ahogy eddig is – tájékoztatjuk a széles nyilvánosságot arról, hogy mire jutottunk.”

„A bábmester senki a bábok nélkül”

INTERJÚ Bartis Attila író-fotográfus Wayang Orang című kiállításán a Jáván élő ismerőseiről készített portrék láthatók.

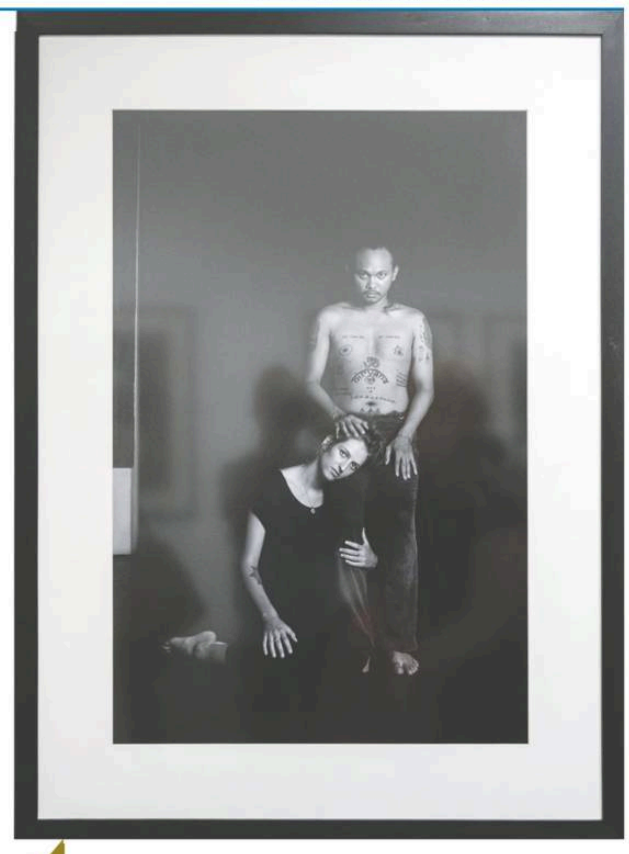

A fotók mind személyes hangvételűek

P. SZABÓ DÉNES

Az új fotósorozatát Jáván, Yogyakarta városában készítette, ahol már egy évtizede él. Korábban a sziget tájairól jelent meg albuma, most a helyieket fotózta fekete háttér előtt. Miről szól a kiállítás?

A kiállítás címe egy jávai előadásra utal: a wayang bábot jelent, a Wayang Orang pedig olyan bábelőadás, melyen emberek előadják a két nagy eposzt, a Ramayana és a Mahábhárata történetét. Tavaly úgy döntöttem, hogy visszatérek a műtermi portréfotózáshoz, ami az én esetemben technikailag egy elég egyszerű műfaj. A szobámban egy bambuszrúdra háttérnek fellógatok egy fekete vásznat, és egyetlen lámpát használok a világításához. Azokat az embereket fényképezem, akikhez van valami közöm. Nagyon régen nem volt ilyen portrékiállításom, utoljára ’96-ban, a Dorottya Galériában. Akkor azokat a kortárs írókat fényképeztem, akikkel szorosabb volt a viszonyom. 2018-ban aztán megjelent A szigeteken című album, ami nagyon távol állt a porté műfajától. Most viszont visszatértem oda, ahonnan ’96-ban indultam.

De mi volt a kiváltó ok?

Az, hogy megbolondulnék, ha bezárnám magam egy ketrecbe, és azt mondanám, hogy nekem kizárólag ezt vagy azt kell csinálnom életem végéig. Szükségem volt arra, hogy valamilyen módon újra megteremtsek magamnak egy színházat. A műterem ugyanis egyfajta színház, ha tetszik, ha nem. Attól a pillanattól kezdve, hogy az ember beül a műterembe egy fotográfus és a fényképezőgépe elé, olyan atmoszférába kerül, ami kiszakítja őt a mindennapi valóságból. Fotográfusként egyszerűen újra szükségem volt erre a világra.

Kik a fotókon a modellek?

Kettő kivételével az összes modell a yogyakartai életem része. Közeli barát vagy távolabbi ismerős, de mindenképpen olyan, akihez közöm van, aki meghatározza az ottani életemet. Másképpen nekem ez nem megy. Nem hoz tűzbe. Az egyik képen például egy indonéz filmrendezőt látni a két lányával, akik közül az idősebbik az ország egyik legjobb zongoristája. A kiállítás plakátján pedig egy képzőművész és a felesége látható, a férfi azért jár mankóval, mert elgázolta egy autó, és annyi pénze nem volt, hogy ki tudja fizetni a műtétet, ezért amputálták a lábát. Ettől kezdve arról szól az élete, hogy Forest Art Camp címen évente megrendez Jáva legszegényebb hegyi falvaiban egy művészeti fesztivált, ahol a bevételből a lakosságot próbálja segíteni. A fotográfia műfajában az a döbbenetes, hogy tökéletesen kiragadja a kontextusból a tárgyát, hiszen amíg nincsen semmilyen információm a képről, addig nem tudom, hogy ki szerepel rajta, sem hogy mi történt az exponálás előtt és után. Másrészt a személyiség ereje mindenestül átjön.

INFÓ

Bartis Attila: Wayang Orang
Kurátor: Petrányi Zsolt
Robert Capa Kortárs Fotográfiai Központ
Megtekinthető december 1-ig

Csak az ember számít

Bartis Attila az új jávai képeivel is bizonyítja, hogy otthonosan mozog a fotográfia klasszikus, fekete-fehér nyelvében, és bátran nyúl a portré műfajához – mondta lapunknak Petrányi Zsolt, a kiállítás kurátora. Szerinte a fotókban az a megkapó, hogy Bartis semmilyen módon nem manipulálja a képeket, hanem hagyja az alanyokat, hogy az általuk megválasztott pózban, arckifejezéssel álljanak a kamera elé. – Bartis nem nyúl bele a képbe, hanem engedi, hogy az alany személyisége kirajzolódjon. Mindez egyszerűen hangzik, de a portré egy összetett műfaj, hiszen sok múlik a fotográfus és az alany kommunikációján. Bartis esetében a fotózás olyan, mintha az alany egy színpadra lépne fel. Ezt ő tényként kezeli, és ezért egy klasszikus portréfotográfus szerepébe lép vissza – mondja Petrányi. A kurátor szerint a tárlatnak van még egy erőssége: – A képeken a fekete-fehér egyenlősíti a személyeket, vagyis nincsen bőrszín, nincsen származás, hanem ember van. Csak a művész és az általa rögzített személy közti viszony számít, ennek pedig Bartis az érzékeny mestere.

Az egyik fotó Francis Bacon X. Ince pápát ábrázoló festményére hasonlít, melyen az alany arcát alig lehet kivenni. Ezen a fotón ki szerepel?

Az egy önarckép. Azért homályos, mert hosszú expozícióval készült, így az is nyomot hagyott a képen, ahogy felállok, és odamegyek a géphez. Ha ennél sokkal konkrétabb önarckép lenne, akkor nem szerepelne a kiállításon. Ebben a formában viszont úgy éreztem, itt van a helye, ehhez a történethez tartozik.

Gondolom, azt jelképezi, hogy bár a művész a fotózás során jelen van, mégis láthatatlan.

Igen, de mivel a kiállítás a wayang bábjátékról szól, ezért a fotó alanya lehet a dalang, vagyis ezeknek a bábjátékoknak a mestere, aki mozgatja a figurákat. Az árnyjátékokban a dalang tényleg láthatatlan, hiszen ha az előadásoknak a vászon felőli oldalát nézzük, akkor csak a bábok árnyékát látjuk, a bábmestert nem. A kiállításhoz írt szövegnek viszont az utolsó mondata a legfontosabb, miszerint a bábmester senki a bábok nélkül, és a legelső dolga megtanulni, hogy a wayangoknak lelke van.

Milyen hatással van önre, hogy ilyen hosszú ideje Jáván él?

Talán egy picit sikerül máshonnan nézni a saját, nyugati, zsidó-keresztény, demokratikus kultúrámat. Persze olyan rálátásom, mint egy teljesen kívülállónak, soha nem lesz. De annál mindenképp nagyobb a rálátásom, mint annak, aki ebbe a világba zárva éli le az életét.

KAPCSOLÓDÁS

PETRÁNYI ZSOLT

A művészettörténész szerint egy portrénál fontos a fotográfus és az alany kommunikációja

És hogy változott meg a rálátása?

Elszomorodtam. Onnan azért elég jól látszik, hogy mi itt mit cseszünk el. És nagyon sok mindent, a lista már az emberi kapcsolatok szintjén kezdődik. Jáván még van jelentősége a közösségnek. A legszűkebbnek, a családnak is és a tágabb közösségeknek is. A mi nyugati világunkban közösségről már csak akkor beszélünk, ha az egy tengely köré, valamilyen közös érdek mentén szerveződik. Ha viszont azt a tengelyt kihúzom, akkor abban a pillanatban szétesett a közösség. A hagyományos értelemben vett közösség azonban nem egy tengely köré épül, hanem az egy háló, ami felfogja az embert. És a közösség ereje nem jelenti még véletlenül sem az én feladását. Félreértés ne essék, Jáván is megvan mindenkinek az egója, az érzékenysége, a vágyai és a dühei. Ennek ellenére van a közösségnek súlya.

De a Jáván megjelenő modern technológia ezt nem írja felül?

A technológiai fejlődésnek nem kell automatikusan elhoznia azt az elmagányosodást, mint ami bekövetkezett a nyugati társadalomban. Jáván jó pár példát láttam arra, hogy a technológia és a közösség tud működni egymás mellett. Az elmúlt egy évtizedből több mint öt évet töltöttem ott, és ezalatt még nem láttam embert üvöltözni az utcán. Ha valami probléma történik, az emberek mosolyognak, és bocsánatot kérnek egymástól. Ezt például sikerült a mai napig megőrizniük, az internet és a mobiltelefon ellenére. Ez pedig nekem elég erős motiváció, hogy megpróbáljak annyi időt eltölteni ott, amennyit csak lehet. Ez nem azt jelenti, hogy Jáván nincs meg az eredendő depresszióm, amit mindenhová magammal viszek, de amit a külvilág pakol rá, az legalább ott elillan. Aztán hazajövök, és mihelyt felszállok a hatos villamosra, megint gyomorgörcsöm van. És ez elég fontos, mert így telik el az életünk. Márpedig az életünknél eddig fontosabbat még nem találtak ki.

Bartis Attila kiállított képei körében

FOTÓK: LADJÁNSZKI MÁTÉ

HIRDETÉS

3 hónapra: ~~41 695 Ft~~ helyett **25 350 Ft** (ez 16 345 Ft megtakarítás)
6 hónapra: ~~83 390 Ft~~ helyett **49 800 Ft** (ez 33 590 Ft megtakarítás)
12 hónapra: ~~166 780 Ft~~ helyett **97 800 Ft** (ez 68 980 Ft megtakarítás)

NÉPSZAVA
Fizessen elő!
Olvassa kényelmesen, otthonában a Népszavát!
Rendelje meg online a www.nepszava.hu weboldalon vagy hívja ügyfélszolgálatunkat a +36-1 477-9008-as telefonszámon!
LEGALÁBB 40% KEDVEZMÉNY a bolti árhoz képest

HIRDETMÉNY

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Temetkezési Kft. üzemeltetésében lévő **nyíregyházi Északi, orosi, borbányai, nagyszállási, sóstóhegyi, ópályi, szakolyi** köztemetőkben és a **nyírszőlősi** temetőben

**az 1999. évben temetett vagy újraváltott sírok 25 éves használati ideje,
a 2014. évben temetett vagy újraváltott urnafülkék 10 éves használati ideje,
az 1959. évben 65 évre vásárolt, 1924. évben 100 évre vásárolt
és azóta meghosszabbításra nem került sírboltok használati ideje
2024. december 31-én lejár.**

Az újraváltásokat 2024. december 31-ig tehetik meg a rendelkezésre jogosultak. Az újra nem váltott sírhelyek, sírboltok, urnasírhelyek, urnafülkék, urnasírboltok értékesítésre kerülnek!

Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Temetkezési Kft.

LAPSZÉL

Budapesten csapnak össze a dartsosok

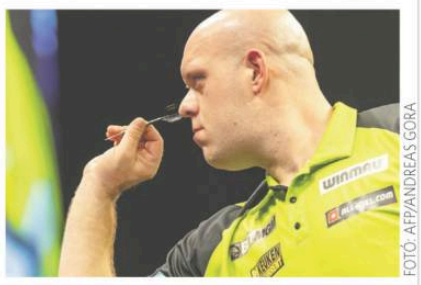

FOTÓ: AFP/ANDREAS GORA

Többek között Michael van Gerwen (a képen), Peter Wright és Michael Smith is részt vesz a Hungarian Darts Trophyn, amelyet péntektől vasárnapig az MVM Dome-ban rendeznek. Továbbá itt lesz még a tavalyi budapesti bajnok Dave Chisnall, illetve a vb-címvédő Luke Humphries is. A PDC égisze alatt futó European Tour budapesti állomásán négy magyarért lehet szorítani, s biztosan lesz magyar a második fordulóban, ugyanis Bezjian Alberto és Csóka András egymással találkozik. Rajtuk kívül Végső János és Jehirszki György képviseli a hazai színeket. NÉPSZAVA

BL: kiütötte a PSG-t a Veszprém

A Veszprém a vártnál sokkal simábban, 41-28-ra győzött hazai pályán a francia Paris Saint-Germain ellen a férfikézilabda Bajnokok Ligája csoportkörének második fordulójában. A címvédő Barcelona és a Szeged összecsapása lapzártánk után ért véget. NÉPSZAVA

Gledura győzelme kellett a sikerhez

FOTÓ: MTI/ILLYÉS TIBOR

A magyar férfi A válogatott győzelemmel folytatta szereplését csütörtökön a budapesti sakkolimpia nyolcadik fordulójában, így megerősítette helyét az élmezőnyben. Az örmények elleni párharc során Rapport Richárd, Lékó Péter és az orosz születésű Szjugirov Szanan is remizett ellenfelével, végül a negyedik táblán Gledura Benjamin (a fotón) aratott bravúrgyőzelmet feketével játszva. Az első számú hazai női együttes eközben 2,5-1,5-re kikapott Ukrajnától. NÉPSZAVA

Átnevezik a Bayern stadionjának címét

A 33-szoros német bajnok Bayern München labdarúgóklub stadionjának címét Werner-Heisenberg-Allee 25.-ről Frank Beckenbauer tér 5.-re változtatja a bajor város vezetése, ezzel is tisztelegve az idén január elején elhunyt legendás futballista emléke előtt. Az átnevezési ceremóniát január 7-én, Beckenbauer halálának egyéves évfordulóján tartják majd. NÉPSZAVA

Olasz meló Manchesterben

BAJNOKOK LIGÁJA

Nem bírt egymással a tavaly győztes Manchester City és az akkori döntős ellenfele, az Internazionale.

FOTÓ: AFP/OLI SCARFF

Az Inter taktikusan futballozva gólképtelenné tette az angol riválist

NÉPSZAVA

Gólzáporos mérkőzésekkel indult a labdarúgó Bajnokok Ligája csütörtöki játéknapja: a német bajnokságot veretlenül megnyerő Leverkusen 4-0-ra diadalmaskodott a holland Feyenoord vendégeként, míg a portugál Benfica 2-1-es sikert aratott a szerb Crvena zvezda otthonában.

Egy nappal korábban a Manchester City és az Inter feszült egymásnak; a felek legutóbb a sorozat tavalyi fináléjában találkoztak, akkor az angolok 1-0-ra diadalmaskodtak. Ahogy azt várni lehetett, ezúttal sem potyogtak a találatok, ám az angol csapat a fölényét nem tudta gólra váltani, így öt év után először nem nyert hazai pályán a BL csoportkörében.

„Szép munka volt, megdicsértem a srácokat – jelentette ki Simone Inzaghi, az Inter trénere. – Tisztában voltunk azzal, hogy a Manchester City mire képes, mennyire pontosan kell játszanunk, és ezt sikerült megvalósítani. Pontosan úgy játszott a csapat, ahogy megbeszéltük" – tette hozzá.

„Az Inter egy rendkívül jól védekező csapat, emellett jól kontrázik. Utóbbiból talán másfél helyzetet engedtünk, miközben nekünk lehetőségünk adódott, annak ellenére, hogy 11 játékossal próbáltak védekezni. Tudtuk, hogy nehéz dolgunk lesz, de a srácok megtettek mindent" – összegzett Pep Guardiola, a City mestere. Hozzátette, mivel még csak a szezon elejénél járnak, nem különösebben bánkódik amiatt, hogy csapata nincs csúcsformában.

A City ugyanakkor 24 mérkőzés óta veretlen a legrangosabb kupasorozatban, így már csak egyre van attól, hogy beérje városi riválisát, a Manchester Unitedet, amely 2007 és 2009 között 25 meccsen maradt veretlen.

Pep Guardiola együttese legutóbb két döntetlent követően büntetőpárbajban búcsúzott a későbbi győztes Real Madriddal szemben, így fordulhat elő, hogy nem címvédőként ilyen hosszú veretlenségi szériával büszkélkedik. A spanyol szakember irányítása mellett 42. hazai BL-meccsét játszotta a City, s korábban mindössze egyszer, 2022-ben, a Sporting elleni egyenes kieséses párharc második meccsén esett meg, hogy nem sikerült betalálnia. Akkor azonban a City kevéssé volt motivált, hiszen korábban idegenben 5-0-ra diadalmaskodott.

Jamie Bynoe-Gittens cseréként szerzett két gólt

A Dortmund eközben 3-0-ra győzött Belgiumban, Jamie Bynoe-Gittens pedig a második legfiatalabb játékos lett (20 évesen és 41 naposan), aki a padról beállva legalább két gólt szerzett a BL-ben. A korábban a Manchester Citynél pallérozódó tehetség a Bundesliga nyitányán is letette névjegyét, cseréként beállva 31 percet kapott, s két gólt szerzett a Frankfurt ellen. Érdekesség, rövid idő alatt Bynoe-Gittens lehet a harmadik olyan angol játékos, aki Dortmundban teljesedik ki, korábban Jadon Sancho és Jude Bellingham is remek időszakot zárt a német csapatnál.

Belebukott az edző

Közös megegyezéssel szerződést bontott Sergej Jakovirov vezetőedzővel a Dinamo Zagreb, amely még kedden szenvedett 9-2-es vereséget a Bayern München vendégeként. Ideiglenesen az eddigi másodedző, Sandro Perkovic felel a szakmai munkáért.

BL, alapszakasz, 1. forduló

Csütörtök:
Crvena zvezda–Benfica 1-2
Feyenoord–Bayer Leverkusen 0-4
Szerda:
Club Brugge–Dortmund 0-3
Celtic–Slovan Bratislava 5-1
Manchester City–Internazionale 0-0
Paris Saint-Germain–Girona 1-0

Tippek a mesterséges intelligenciától

Segítségül hívtuk a mesterséges intelligenciát, jelen esetben a Chat GPT-t, hogy megtudjuk, az elkövetkezendő években mely csapatok nyerhetik a Bajnokok Ligáját. A chatbot szerint a mostani kiírás a Manchester Cityé lesz, majd a Real Madrid (2026), a Bayern München (2027), a PSG (2028), a Chelsea (2029), a Manchester United (2030), a Liverpool (2031), a Barcelona (2032), az Atlético Madrid (2033) és a Juventus (2034) ünnepelhet.

Örökrangadóval indul a forduló

NB I Péntek este az MTK és a Ferencváros örökrangadójával indul a labdarúgó NB I 7. fordulója. Ez lesz a két fővárosi klub 225. összecsapása, az örökmérlegben a zöld-fehérek állnak jobban 93 győzelemmel 52 döntetlen és 79 MTK-siker mellett.

A Ferencváros egyedüli százszázalékos csapatként, mindössze négy lejátszott mérkőzéssel áll a tabella élén; riválisa ugyan három győzelemmel kezdte a bajnoki szezont, azóta azonban a Felcsút, majd a Fehérvár ellen is egygólos találkozón maradt alul. A pénteki nyitómecscsen a két legbiztosabb védelem kerül szembe egymással, hiszen a Ferencváros eddig csak egy, az MTK pedig három gólt kapott.

A szombati összecsapások közül kiemelkedik az újonc Nyíregyháza és a Debrecen keleti rangadója, amelyen garantált a kiváló hangulat, a mérkőzésre ugyanis már a hét elején eladtak minden jegyet. A két csapat legutóbb az NB II 2020/21-es idényében találkozott egymással, akkor mindkét összecsapás 1-1-es döntetlennel zárult.

Vasárnap a második helyen álló Felcsút „szomszédját", a Fehérvárt fogadja, míg a mezőny egyetlen nyeretlen csapata, a sereghajtó és újonc Győr a kupagyőztes Paksot látja vendégül. MTI-NÉPSZAVA

FOTÓ: MTK BUDAPEST

A Ferencváros favoritként várja a pénteki összecsapást

NB I, 7. forduló

Péntek: MTK–FTC 20.00
Szombat: ZTE–Kecskemét 14.30, Újpest–DVTK 17.00, Nyíregyháza–DVSC 19.30
Vasárnap: Felcsút–Fehérvár 16.30, Győr–Paks 19.00
A mérkőzéseket az M4 Sport közvetíti.

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük, hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

Edzőváltás az Anderlechtnél

A csapat gyenge teljesítménye miatt menesztette Brian Riemer vezetőedzőt a belga Anderlecht labdarúgócsapata, amely jövő szerdán a Ferencvárossal találkozik az Európa-liga főtábláján. Ideiglenesen az U18-as csapat trénere, David Hubert irányítja az együttest. NÉPSZAVA

Martin Skrtel a DAC új sportigazgatója

Martin Skrtel lett a Dunaszerdahely labdarúgócsapatának új sportigazgatója. A 39 éves korábbi középhátvéd 104 alkalommal lépett pályára a szlovák válogatottban, s többek között a Liverpoolban is futballozott. NÉPSZAVA

Ricciardo utolsó futama következik?

Daniel Ricciardo a hétvégi Szingapúri Nagydíjat követően elveszítheti ülését a Visa CashApp RB csapatánál. Liam Lawson szerződésében ugyanis van egy kitétel, miszerint idén legalább öt versenyen autóba kell ülnie, máskülönben kiléphet a kontraktusból. Helmut Marko, a Red Bull tanácsadója arról beszélt, 2025-ben Lawson lehet majd Cunoda Juki csapattársa. NÉPSZAVA

Az angyalok és a lehetőség városa

KÜSZÖBÖN Szenzációs hírként járta be a sportsajtót, hogy a Los Angeles Lakers leigazolta Valerio-Bodon Vincentet, aki az NBA második magyarja lehet. Lesz?

VINCZE ATTILA

„Igen, már megszoktam” – feleli mosolyogva a Dominikai Köztársaságban született, de magyar felmenője révén Budapesten, Angyalföldön nevelkedett Valerio-Bodon Vincent arra a kérdésre, megszokta-e már, hogy azt mondják rá: a Los Angeles Lakers játékosa. A kolosszális hír előzménye, hogy a 23 éves korára már Debrecenben, Pakson és Sopronban is megfordult kosaras tavaly a Boston Celtics játékosaként szerepelt a nyári ligában, majd októberben a csapat mellett a Los Angeles Lakers is egy speciális szerződést ajánlott neki. A kaliforniai együttest választotta, és részt vehetett a Lakers edzőtáborában. A keretszűkítést nem élte túl, így az előző idényt a G League-ben érdekelt Lakers-fiókcsapatnál húzta le, mire egy hónappal ezelőtt az NBA honlapján hivatalosan megjelent: Valerio-Bodon Vincent a Lakers játékosa!

„Igazán megtisztelő, nem mindenki jut olyan lehetőséghez, hogy ezt elmondhassa magáról, ami azért nagyon jó érzés” – mutatta be lelkiállapotát a 206 centis kosaras. ”Meg persze az is számított, hogy a Lakers 17-szeres NBA-bajnok, szóval a sportág egyik nagy neve, és az ügynökeimmel azt gondoltuk, ez a lehető legjobb lehetőség ahhoz, hogy fejlődjek.”

A nagy kérdés persze, hogy milyen távol van az NBA-től, mert leigazolása nem jelenti azt, hogy automatikusan a keretbe kerül. Ha igen, akkor Dávid Kornél után ő lehet az NBA második magyarja. „Sok visszajelzést kapok az edzőktől, scoutoktól, csapatoktól, hogy jó úton haladok, látják a fejlődést, tapasztalják, hogy olyan elemekkel tudom meglepni ellenfeleimet, amelyeket korábban nem láttak tőlem, és ezek a visszajelzések nagyon motiválnak. Szóval tényleg bízom abban, hogy jó úton haladok, aztán majd meglátjuk, hol a történet vége” – kerülte el a konkrét választ az NBA-től való távolság esetében. Azt egyúttal elismerte, hogy a képzés terén vannak hiányosságai, egy amerikai fiatal mást kap a tanulási fázisban, mint egy magyar: hogy melyek ezek a hiányosságok, azt szavai szerint nehéz körbeírni, de kint vannak olyan játékelemek, amelyek már gyerekként berögzülnek, mivel alapismeretnek tekintik az edzők, míg itthon más a képzés metódusa. „Bár nekem ezzel nincs nehézségem, szerencsére gyorsan tudom adaptálni ezeket a dolgokat, ezért rohamos a fejlődésem” – mesélt előnyeiről. Amin javítania kell, az egyértelműen az erőnléte, a fizikai jelenléte és a lábmunkája.

Önmagával szemben türelmes, de az NBA-be igyekvőkre ez nagyon nem jellemző: „Sok amerikai türelmetlen, nagyon sokan szeretnének minél hamarabb bekerülni a ligába, ezért mindenki sokkal arrogánsabb, mint itthon” – említett egy másik jelentős különbséget. Ahogy fogalmazott, óriási a taposás, és akkor még finoman minősített. A csapaton belüli hierarchiában mindenki mindenkivel versenyez, hogy jobb pozíciót szerezzen magának, de ettől függetlenül megvan a csapatösszhang; ugyanúgy vannak barátságok, mégis más a viszonyrendszer, mint Magyarországon. „Az amerikai kosarasokban van egyfajta arrogancia, de ezért én nem leszek arrogáns, hiába az körülöttem mindenki. Ők máshogy nevelkedtek, nekik más a kultúrájuk, folyamatosan versenyeznek egymással, és nekem kell valamilyen szinten ebbe a kultúrközegbe beilleszkedni, de úgy, hogy közben megtartsam a saját személyiségemet és hű maradjak önmagamhoz. Vannak dolgok, amiket már felvettem, például a hajviseletemet is az öltöző ihlette” – mesélt a fonott fürtjei történetéről.

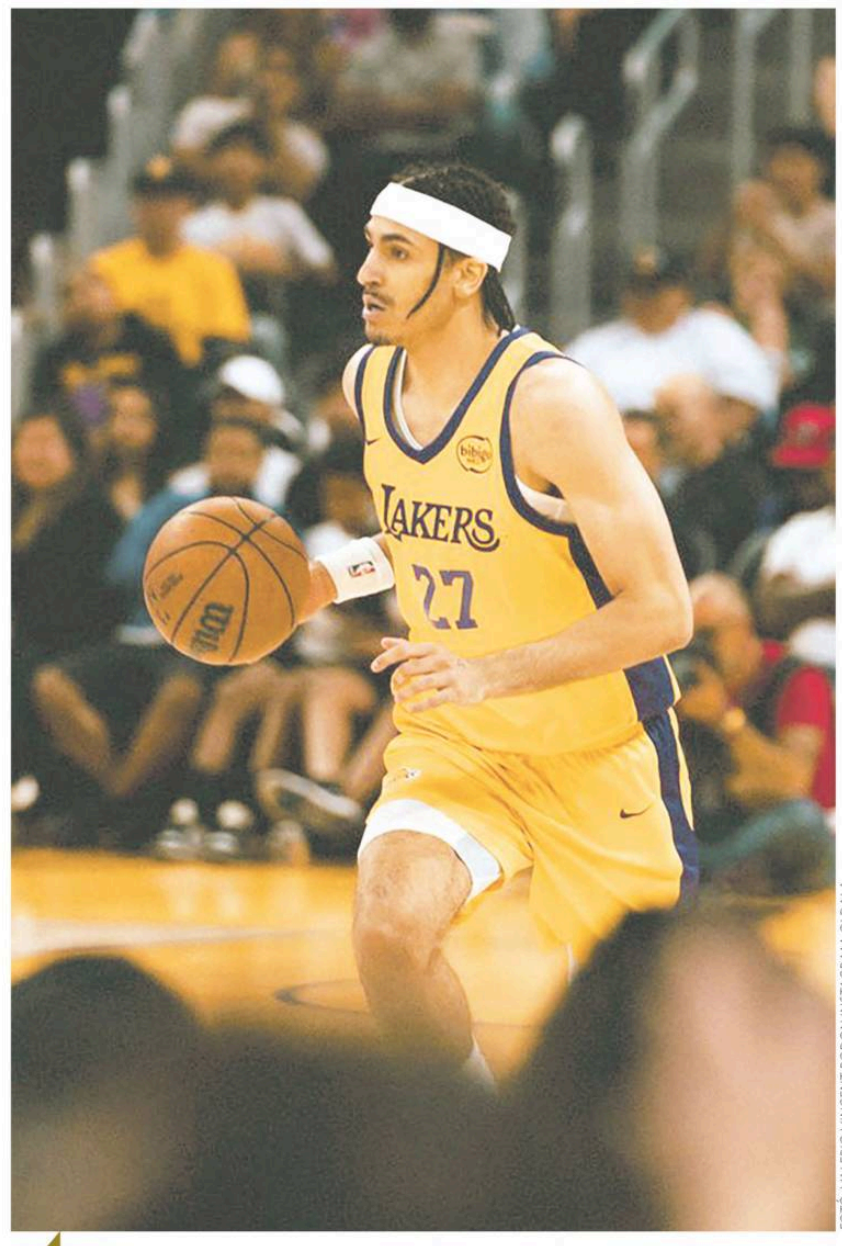

FOTÓ: VALERIO VINCENT BODON INSTAGRAM-OLDALA

Közel sem biztos, hogy az NBA-ben szerepelhet, de jó úton jár Valerio-Bodon Vincent

A külsőségeknél persze sokkal fontosabb a szakmai fejlődés, ami nagy kihívás: a liga eszméletlen terhelés már az NBA alatti szinten is. Már ott is vannak olyan kosarasok, akik körül a fél világ forog, de a lényeg, hogy amikor megkapod a lehetőséget, azzal élni tudj – vont le egy tanulságot. A G League-ban mindenki úgy hajt, hogy felkerüljön a sportág legmagasabban jegyzett sorozatába, ezért kevesebb a csapatjáték, sokkal több az egyénieskedés. Egy az egy elleni küzdelem dominál, a játék gyors, de kevésbé szervezett, mint az NBA-ben, ahol a taktikához kell mindenkinek alkalmazkodnia, csak a legnagyobbak rögtönözhetnek.

De mitől lett az NBA a világ egyik legprofibb márkája? – kérdeztük. A kérdés költői lett, mert a válasz Valerio-Bodon Vincent szerint benne volt: „A profizmus miatt. Mindent, de tényleg mindent megadnak neked, de nem fogják odatolni az arcod elé, hogy itt a sült galamb, csak fogadd el. Magadnak kell eldönteni, mivel élsz a lehetőségek közül: például mindenféle vitamin, fehérjés üdítő korlátlanul elérhető, de rajtad múlik, hogy mennyire szeretnéd ezt kihasználni. És ugyanez vonatkozik a konditeremtől az extra dobóedzésig mindenre. De segítenek a választásban.” A tavalyi szezon alatt ő volt a legtöbbet a konditeremben, és ebben is támogatták. Egyénileg felépített programot kapott, amelyik illett a karakteréhez, a játékstílusához, és amelyik abba az irányba terelte, hogy csökkenjenek a hiányosságai. „Felállítottak egy programot, de az rajtad múlik, hogy milyen intenzitással követed” – hangsúlyozta az egyéni felelősséget.

A mivel lenne elégedett a szezonban kérdésre egyszerű válaszolni, megcselekedni annál nehezebb: „Akkor lennék elégedett, ha egyre közelebb kerülnék az NBA-hez. Hogy ez mikor jön el, azt nehéz konkrétan megmondani. Nem szeretnék ezen gondolkozni. Még próbálok a jelenre fókuszálni, és arra, hogy mi van előttem.”

MotoGP-futamot rendeznek a Balatonnál

FORRÁS: BALATON PARK CIRCUIT

Három éven át biztosan itt rendezik majd meg a versenyeket

MOTORSPORT Jövő augusztusban a gyorsaságimotoros-világbajnokság, júliusban pedig a Superbike-vb fordulóját is megrendezik a Balatonfőkajár mellett elhelyezkedő Balaton Park versenypályán.

A létesítményben megtartott csütörtöki sajtótájékoztatón elhangzott, hogy a Superbike-vb mezőnye a július 25–27-i, a világbajnoki sorozatba tartozó MotoGP, Moto2 és Moto3 kategória versenyzői pedig az augusztus 22–24-i hétvégén látogatnak a Balaton melletti pályára.

A MotoGP 33, a Superbike pedig 35 év után tér vissza Magyarországra, a Balaton Park Circuiten pedig még végrehajtanak néhány kiegészítő fejlesztést, hogy a pálya megfeleljen a rendezéshez szükséges, úgynevezett Grade A licencnek.

A pálya tízezer állandó ülőhellyel rendelkezik, de ideiglenes lelátók felállításával 40 ezer ülőhelyre bővíthető a nézők számára biztosított terület. Weingartner Balázs, a HUMDA Zrt. igazgatósági elnöke arról beszélt, hogy a tervek szerint a belépőjegyek megfizethetők lesznek a magyar szurkolók számára. A jegyértékesítés várhatóan még idén megkezdődik.

A szerződést tíz évre írták alá, 2025-től 2034-ig, a Balaton Parkkal pedig három évre szól az együttműködés a promoter és szervező HUMDA Magyar Mobilitás-fejlesztési Ügynökség Zrt.-vel. A felek célja, hogy a jövőben a Hungaroring legyen a Magyar Nagydíj helyszíne, ám ennek feltételeit még meg kell vizsgálniuk. NÉPSZAVA

Így jutottunk el egy újabb magyarországi versenyig

Talmácsi Gábor 2007-ben megnyerte a 125 cm^3-es kategória világbajnoki címet, majd a következő esztendőben a spanyol Sedesa Investment Group Sávolyon kezdett pályaépítésbe, amelyhez a magyar kormány 20 milliárd forint állami támogatást és 15 milliárd forint állami hitelgaranciát adott volna, de a projekt csődbe ment. Később a Hajdúnánásra megálmodott projektből sem lett semmi. 2020-ban a kormány 65 milliárd forintot szánt volna erre a beruházásra, ám négymilliárd forint elköltése után 2023-ban Lázár János felfüggesztette azt. A Balaton Park Circuit építéséről 2013-ban röppentek fel az első hírek, egy magyar kötődésű nemzetközi konzorcium magánfinanszírozásban elkészülő 4,115 km hosszú, mintegy 75 milliárd forintba kerülő versenypályát végül tavaly adták át. A jogtulajdonos Dornával kötött szerződés szerint a MotoGP rendezési joga évi kilencmillió euróról (3,5 milliárd forint) indul, míg a Superbike-é ennek körülbelül a tizede.

Autómentes nap: elhalasztva

A dunai árvíz miatt a tervezettnél két héttel később, október 5–6-án rendezi meg az autómentes hétvégét a Fővárosi Önkormányzat. Kerékpáros-oktatással és tanpályákkal, családi és gyermekprogramokkal, valamint járműbemutatóval és kiállítással népszerűsítik majd a környezetkímélő, fenntartható közlekedési eszközöket. NÉPSZAVA

Az allergia is közrejátszott a mamutok kihalásában

A kutatók szerint a gyapjas mamutok eltűnéséhez vezető út allergiás megbetegedésekkel volt kikövezve. Fagyott mamutok szövetmintáiban bukkantak olyan allergénekre, amelyek arra utalnak, hogy az egyedeknek a szaglásuk elvesztése miatt egyre nagyobb nehézséget okozhatott a párkeresés. QUBIT

Bruce Lee ereklyéi

Kalapács alá kerülnek Bruce Lee filmes kellékei. A Julien's Auctions, Beverly Hills aukciósház szeptember 28-án bocsátja árverésre többek között a harcművész ikonikus nuncsakujait (védekező-támadó fegyver), egy A sárkány közbelép című filmben viselt bokszkesztyűt. NÉPSZAVA

Elkerülhető a tűzesetek többsége

ÓVATOSSÁG A balesetek többségét emberi figyelmetlenség okozza, a sérüléseket általában füstmérgezés miatt szenvedik el az áldozatok.

BERNAU PÉTER

„A szabad területen keletkezett tüzek tavasszal és a nyári időszakban jellemzők, amikor csapadékmentes és meleg az időjárás, az erdei avar és tűlevélréteg, illetve az itt felhalmozódott gallyak, ágak teljesen kiszáradnak, és könnyen lángra kapnak – tájékoztatta lapunkat Mukics Dániel tűzoltó alezredes, a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóságának szóvivője. – A szabadtéri tüzek 96-98 százaléka emberi gondatlanságra, szándékosságra vezethető vissza. A legtöbb ilyen eset július és szeptember között történik, az idei és a 2022-es nyár is hőséggel és csapadékmentesen telt. Nem véletlen, hogy a nyári hónapokban tűzgyújtási tilalmat rendeltek el. Ez azt jelenti, hogy tilos tüzet gyújtani erdőkben, fásításokban, facsoportokban, útszéli fasorokban és ezek 200 méteres körzetében, még a kijelölt tűzrakó helyeken is."

A lakástüzeknél is emberi gondatlanság a fő kiváltó ok. Ebben az esetben azonban a veszély is sokkal nagyobb, mint fél évszázaddal ezelőtt volt, mert napjainkban sokkal több gyúlékony anyag vesz körül minket, mint régebben.

„Amíg a bútorok régebben jellemzően fából, pamutból, gyapjúból és bőrből készültek, a mai modern használati tárgyak szintetikus anyagokat, műanyagokat, ragasztókat, szénhidrogén-származékokat tartalmaznak – avatott be a részletekbe a szóvivő. – Ezek nemcsak gyorsabban égnek, hanem az égés során mérgező gázok, gőzök is keletkeznek. A legtöbb lakástűz nyílt láng használatára, elektromos problémára, a fűtés hibáira, főzésre vagy dohányzásra vezethető vissza. Nyílt lángot sose hagyjunk magára! Azoknál a régebbi házaknál, ahol még nem volt elektromos felújítás, tanácsos felülvizsgáltatni az elektromos hálózatot. A régi vezetékek és azok kötései nem annyi elektromos eszköz kiszolgálására és teljesítményigényre lettek megtervezve, mint amennyit manapság használunk. Ha túlterheljük a hálózatot, az folyamatosan melegszik, egészen addig, amíg a szigetelés meggyullad, a tűz pedig átterjed a környezetében lévő tárgyakra. Tűz keletkezhet abból is, ha a hosszabbítót úgy használjuk, hogy fel van tekerve. Használat közben mindig legyen kifektetve. A kifektetett hosszabbítóra ne tegyünk semmit, mert megtörhet, sérülhet a vezeték, ami szintén tűzhöz vezet. Az is tűzhöz vezethet, ha egy elosztóba több, nagy teljesítményű gépet dugunk. Több nagy teljesítményű gépet különálló konnektorba érdemes dugni."

FOTÓ: POLICE.HU

A legtöbb lakástűz nyílt láng használatára, elektromos problémára, a fűtés hibáira, főzésre vagy dohányzásra vezethető vissza

A mobiltelefont nem szabad az ágyon tölteni, hanem csak az asztalon, vagy a padlón, ahol szellőzik. Ha valaki a párnán vagy a párna, esetleg a takaró alatt tölti a telefonját, akkor ezzel azt kockáztatja, hogy a készülék nem szellőzik, felforrósodik, és könnyen meggyújthatja a környezetét.

Ha a sütőben meggyulladt az étel, akkor ki kell kapcsolni a sütőt, ablakot nyitni, és megvárni, amíg megszűnik a lánggal égés. Egy konyharuhával óvatosan nyissuk ki a sütőt, vegyük ki a füstölgő ételt, és tegyük ki az erkélyre, járólapra, ahol nem gyújthat meg semmit! Ha a tűzhelyen kigyulladt az olaj vagy a fazékban az étel, csak tegyünk rá egy fedőt, és kapcsoljuk le a tűzhelyet!

A személyi sérüléssel, halálesettel végződő lakástüzek többségében nem a lángok, hanem a mérgező füst okozza a sérülést.

A szakember kiemelte: a személyi sérüléssel, halálesettel végződő lakástüzek többségében nem a lángok, hanem a mérgező füst okozza a sérülést. A füstmérgezés elkerülése érdekében ajánlott beszerezni otthonra egy füstérzékelőt, amely a szoba közepén a plafonra szerelve a tűz keletkezésének legelején jelez, amikor még bőven van idő cselekedni.

Mukics hangsúlyozta: bármilyen tűz észlelése során a legfontosabb a gyors helyzetfelmérés. A tűz másodpercek alatt rohamosan terjedhet, így ha látunk esélyt a tűz sérülés nélküli eloltására, akkor azt azonnal kezdjük meg. Ha nincs erre lehetőség, akkor menekülés közben legyen az első dolgunk a tűzoltók értesítése a 112-es segélyhívó számon.

Tűzesetek 2020–2024 között (nyár)

A korábbi évekhez képest kevesebb volt a tűzoltói beavatkozást igénylő szabadtéri és lakástűz, viszont sajnos rekordot döntött a járműtüzek száma.

	összes tűz	szabadtéri tűz	lakástűz	járműtűz
2020	3309	1304	782	228
2021	5049	2703	838	268
2022	7341	4528	956	273
2023	3788	1720	777	259
2024	4930	2650	815	306

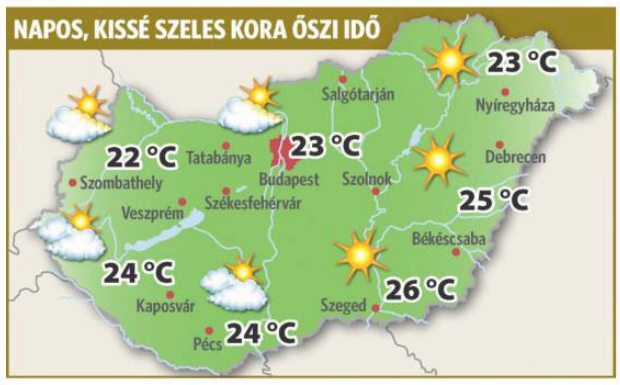

Boldog névnapot, Friderika!

A Friderika a német Friedrich (magyarul Frigyes) férfinév női párja. A Friedrich germán eredetű név, mely korábban Fridrik alakban fordult elő Magyarországon. Jelentése béke, védelem + hatalmas, uralkodó.

KENÓ – Szeptember 19.

1	3	8	10	16	19	20	23	26	28
33	36	38	39	56	63	68	72	74	77

A nap képe

A VILÁG LEGJOBB FOTÓI

Idén nem a megszokott helyszínen tekinthető meg a World Press Photo kiállítás, a hagyományos Magyar Nemzeti Múzeum helyett a Városligetben, a Biodóm bejárati aulájában kapott otthont a tárlat. A World Press Photo a világ legjobb és legfontosabb sajtófotóit és dokumentarista fényképeit mutatja be, amelyeket egy független zsűri választott ki csaknem négyezer fotós több mint 61 ezer beküldött képéből. A kiállítás arra ösztönzi a nézőket, hogy kritikusan gondolkodjanak világunk fontos témáiról. Kísérő kiállításként a Cseke Eszter és S. Takács András On the spot című, nagy sikerű dokumentumfilm-sorozatának forgatása során készült fényképek és videók is láthatók. A tárlat szeptember 20. és október 27. között mindennap látogatható, péntekenként és szombatonként, valamint október 23-án 10 és 20 óra, a többi napon 10 és 18 óra között.

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

NÉPSZAVA
Szocialdemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban

Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952–2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu

Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA

Kiadja a XXI. Század Média Kft. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a kft. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.

Partnereink: IMEDIA OBSERVER

Nyitott mondat

A NÉPSZAVA irodalmi melléklete

Darázsfészkekbe nyúlva

Kincses Rékával emberi helyzetekről

Jó a politikai korrektség? Hasznos a gendernyelvezet? Érdemes szembenézni önmagunkkal és az árnyékszemélyiségünkkel? Befogadjunk-e menekülteket? Kirúgjuk-e őket egy hónap múlva? Hol gyűlik fel a gyűlölet? Mindezen dilemmák a *Karácsonyozzatok velünk, vagy ússzatok haza* című színpadi mű kapcsán fogalmazódtak meg – amiket nem is haboztunk megosztani a Marosvásárhelyen született, már majd negyed százada Berlinben élő filmrendezővel, drámaíróval és színházi rendezővel, Kincses Rékával.

MARIK NOÉMI

– Személyes indíttatású a* Karácsonyozzatok velünk*... története, melynek egyik fő témája a kivándorlás, a beilleszkedés. Huszonnégy éve él Berlinben, a kisebbségi lét viszont több színtéren meghatározza identitását: romániai magyarként, berlini bevándorlóként, női film- és színházi rendezőként. Mi segített a kisebbségi lét túléléséhez, és mit ad pluszban?

– Az első és legfontosabb, hogy ne érezzem magam áldozatnak, mert az iszonyatosan tehetetlen állapot, és rendkívül destruktív. Nem szeretem az áldozati narratívát. Volt oka, hogy így alakultak a dolgok. Persze ez egy komplex ügy, de békeidőben, demokráciában vagy akár féldemokráciában ritkán adódik olyan helyzet, amelyben egy ember kizárólag áldozat. Elsősorban a saját felelősségem szokott érdekelni, mégpedig az, hogy azokból a lehetőségekből és helyzetekből, amiket az élet ad, hogyan tudom a lehető legjobbat kihozni. Nem mintha ez mindig sikerülne, de ez is része a történetnek. És soha ne arra fókuszáljak, hogy előítéletek áldozata vagyok, inkább a kihívást lássam, azt, hogyan tudok beleállni egy helyzetbe. Mindenesetre azok az emberek tudnak jól kijönni rossz helyzetekből, akik úgy tudják átkeretezni azokat, hogy a szenvedésük értelmet nyerjen. Akik tanulnak belőle, és észreveszik a hátrány előnyeit. Ha a saját életemet nézem, akkor nagyon kevés olyan helyzetet tudnék mondani, ahol százszázalékosan csak áldozat vagyok. Például lehet, sokkal több eséllyel kaptam volna munkákat a német tévében, ha nem nő vagyok, de azért vannak nők, akik kapnak, valamilyen szinten rajtam is múlott, másrészt ez vitt a színház irányába. És sokkal jobban szeretem, hogy elkezdtem színdarabokat csinálni, mint hogy olyan tévéfilmeken dolgozzak, amelyekkel tartalmilag nem tudok igazán azonosulni.

– A dráma másik vonulata a politikai korrektséggel való viszonyunk, amit humorral és (ön)kritikusan leplez le. Hiszen az sokszor felszínes, a legkevésbé korrekt és leginkább kirekesztő, és sok túlkapást tartalmaz. De nem lehet, hogy ezek kezdeti anomáliák, és csak türelmesnek kellene lennünk magunkkal is, amíg tanuljuk?

– Nyilván volt annak oka, miért vonzódtam egy olyan kultúra felé, ami sok szempontból tudatosabb, nyitottabb és sokkal inkább odafigyel az emberek szenvedésére, érzéseire, mint mondjuk az az erdélyi kisváros, amelyben szocializálódtam. De jelenleg az érzékenység extrém formákat öltött, túlérzékeny társadalmakban élünk, ahol mindenki valakinek az áldozata, és mindenki folyamatosan iszonyatosan agresszíven áldozati szerepből nyírja a másikat. Ez az árnyéka ennek a kultúrának, amibe belefejlesztettük magunkat itt Nyugat-Európában. Az egyetemen, ahol tanítok, például azzal terrorizálnak, hogy használjam a gendernyelvet, amit gyűlölök.

– A nyelv viszont sok mindent meghatároz. Ha valamit tudatosítunk, előbb-utóbb elkezd beépülni, nem?

– A magyar nyelvben nincsenek nemek, mégsem mondhatjuk, hogy egy kevésbé patriarchális kultúra. Ha a magyar nyelvet és a társadalom struktúráját nézzük, akkor semmiféle összefüggést nem vélek felfedezni a kettő között. Teljesen nyilvánvalóan nulla hatással volt a tudatra az, hogy a mi nyelvünk demokratikus. Éppígy a gendernyelvtől sem lett egyelőre toleránsabb a társadalom, nem hiszek abban, hogy az őrült genderezés változtatni fog bármiféle hozzáálláson. Viszont arra kényszeríti az embereket, hogy rögtön az első vagy második mondatukban foglaljanak politikailag állást. Mert rögtön leleplez, ahogy fogalmazol. Mintha úgy mutatkoznál be: „Jó napot kívánok, X. Y. vagyok, erre és erre a pártra szavazok.” Minden rögtön politikai színezetet kap. Ez toxikus, rettentő káros. Azonnal falat húz vagy árkot ás a két beszélő közé. Így sokkal inkább elválaszt a gendernyelv, mint hogy nyitottá és elfogadóvá tenne.

– Mindemellett mitől függ, hogyan döntünk éles helyzetekben? Ha a tudatunkat erre trenírozzuk, könnyebben fogunk jól cselekedni? Vagy teljesen kiszámíthatatlan, hogyan viselkedünk, nem befolyásolja, korábban mit gondoltunk róla, mint az a darabban is történik?

– A tudatosság fontos, csak épp nem a nyelvet, a megfogalmazást illető, hanem a saját árnyékunkat – a személyiségünk „sötét oldalát” – illető tudatosság. Ha én például tudom magamról, nehezen teszek másokért és mondok le a saját kényelmemről, ez egy olyan tény, amit senki nem szeret önmagával kapcsolatban felvállalni. Persze különféle okai lehetnek, ám ha szembenézek vele, ha jó önismeretem van, akkor nem fog meglepni, és esélyem lesz rá, hogy tudatosan foglalkozzam ezzel, majd megpróbáljam magam olyan állapotba hozni, amiben akár képessé is válhatok arra, hogy ezen változtassak. Ám ha illúzióim vannak önmagammal kapcsolatban, mert soha nem akartam ezzel a kényelmetlen igazsággal szembenézni, akkor magamat és a környezetemet is meglepheti a viselkedésem. Ha elméletben tudom, hogyan kell toleránsnak lenni, elfogadó vagyok, de a gyakorlatban, amikor felszállok a vonatra, és ott ül velem szemben egy teljes menekültotthon, akkor hülyét kapok, és nem akarok azzal foglalkozni: miért is? És nem akarom tudatosítani magamban, hogy tele vagyok rasszista indulatokkal, amelyek szembemennek azzal, amit elméletileg gondolok a világról, egyszóval ha a pszichológiai árnyékommal nem foglalkozom, akkor jönnek a váratlan fordulatok. Azt hiszem, valaki minél inkább tudatában van a saját árnyékának, annál inkább megbízhat abban, hogy jól fog reagálni. És sokkal kevésbé kerül olyan helyzetbe, mint amilyenbe itt a német társadalom háromnegyede annak idején, hogy utólag őszintén nem érti, hogyan tudott évekig részt venni egy tömeggyilkosságban. Úgy csúszott bele, hogy maga sem tudja, hogy történt. Ebben volt az opportunizmusnak, a félelemnek, a kisszerűségnek, a bosszúvágynak százmillió apró pillanata, és lehet, hogy ezek egyike sem volt tudatos. Amikor látom a felvilágosult, budapesti ellenzéki barátaim Facebook-oldalán azt a rengeteg gyűlöletet, ami a mondataikból sugárzik, akkor tudom, sajnos ugyanolyan veszélyesek, mint azok, akik most vannak hatalmon. Épp azért, mert

ők sem tudják, mekkora gyűlölet működik bennük.

Hiszen nem tudatos, és ha nem tudatos, akkor veszélyes igazán. Még a jó ügy érdekében vagy jogos sértettségből kifolyólag sem lehet elfogadható a gyűlöletbeszéd.

– Árnyoldalunk megismeréséhez segíthetnek hozzá az ilyen típusú drámák, amik szembesítenek magunkkal. Önmagával nehéz volt szembenézni?

– Ebben a drámában az az önéletrajzi, hogy én végiggondoltam, mi lenne, ha be kellene vállalnom, hogy valaki ideköltözik hozzám, mondjuk hosszabb időre, és komoly áldozatot is kéne hozzak, hogy segítsek neki. Képes lennék-e rá? Maximum kemény munka révén. Körülöttem itt az emberek nyakra-főre fogadtak be ukrajnai menekült családokat, majd egy hónap után kétségbeesetten szabadulni akartak tőlük, mert rájöttek, mivel is jár mindez. Ez így disznóság – valakit befogadsz, ünnepled magad, utána meg kirakod. Ez a tapasztalatom íratta meg velem a lány figuráját, aki dumál, dumál, de mikor arról van szó, nem úgy cselekszik. Ezt fordítva is ismerem erdélyi környezetemből meg az itteni brandenburgi falvakból. Borzasztó narratíváik vannak, ugyanakkor emberi helyzetekben elkezdenek esetleg jól reagálni, mert alapvetően önzetlen és nagy szívű emberek. A fordulatok mindkét irányba elképzelhetőek. Túlságosan rá vagyunk kattanva arra, hogy ideológiákat ütköztessünk. De emberi helyzetben, az emberek fognak reagálni és nem az ideológiák.

– A szembenézés abszolút siker lett, alig lehet jegyet kapni az előadásra. Viszont mégiscsak stúdióban játsszák. Szükségünk van a direkt szembesítésre, de azért mégiscsak csínján bánunk ezzel?

– A közönségnek úgy tűnik, szüksége van darázsfészkekre. És abszolút érdemes is darázsfészkekbe nyúlni. A *Balkán bajnok* című dokufilmem után például azt láttam, a legtöbb nézőnek és az érintetteknek is, politikusoktól a családomig, felszabadító volt az, hogy kendőzetlenül lehetett valamiről beszélni. Nagyon hiszek a kibeszélésben. Abban, hogy a dolgokról való beszéd gyógyít, és nemcsak akkor, ha születik megoldás, hanem pusztán attól is, hogy valamire ránézünk. Még csak jól viselkedni sem muszáj, az sem baj, ha rosszul viselkedünk vagy nem jól kezeljük a helyzetet, vagy hülyeségeket mondunk, az is jobb, mint ha nem foglalkoznánk vele. Mert a megfogalmazás segít a megértésben, rákényszerít, hogy kicsit hátrább lépjünk. Az sem kell, hogy olyan elvárásaink legyenek magunkkal szemben, hogy rögtön megértsünk és megoldjunk minden problémát. Időt kell hagyni, és nem szabad feladni. Soha semmit nem szabad feladni, még ha rosszul néz is ki a helyzet.

+1 KÉRDÉS:

– Berlinben élve hogy látja, a multikulturalitásra kell mindjobban törekednünk, ez lehet a túlélés záloga, vagy mind több problémával végül zsákutcának bizonyul?

– Nagyon fontos lenne, hogy tanuljunk egymástól. Ám a multikulturalitás úgy, hogy nincs semmi ellensúly, nincs egy nagyjából stabil értékrend a mérleg másik serpenyőjében, úgy, hogy a befogadó ország nem tudja, hogy mit képvisel, illetve ha tudja is, nem meri felvállalni, az káoszhoz, önfeladáshoz és önfelszámolódáshoz vezethet. Másrészt az is valószínű, hogy ha nem nyitunk ebben a globalizált világban más kultúrák felé, hanem megpróbáljuk légmentesen zárni a határainkat, és XIX. századi viszonyokat konzerválni, akkor cunamiként fog minket elsöpörni minket az, amitől a legjobban félünk. Kelet- és Nyugat-Európa eléggé szembekerült egymással – tisztelet a kivételnek –, pedig lenne mit tanulni mindkét oldalon. Vannak dolgok, amik Kelet-Európában letisztultabbak és jobban működnek, és van egy csomó más dolog, amit meg a progresszív nyugati társadalmak kísérleteztek ki, és amiket nagyon fontos lenne integrálni. Nem egyik vagy másik oldalon van a megoldás, hanem oda kellene figyelni, minek mi az előnye és mi a hátránya. Valahogy efelé kellene mozdulnunk. Ha adóbevallásról van szó például, a német strukturáltság egy nagyszerű dolog, ám ha arról, hogy élvezzünk egy napsütéses nyári délutánt, akkor elképesztő jó, hogy a németek megtanulták a bevándorlóktól, hogyan kell az utcára kiülni, és sütögetni a parkban.

Horváth János Antal

Becsapódás

(drámarészlet)

Két házaspár együtt ebédel, ahogy az utóbbi tíz évben minden második héten. A nők testvérek. Sokéves hagyomány ez, ami hosszúra nyúlásával nemcsak természetessé, de terhessé is vált, mégsem hagyják el. Ez az alkalom viszont valamiért másnak igérkezik. Ma van valami a levegőben. Egy amúgy is pattanásig feszült ország levegőjében. Szereplőinknek gyorsan kell döntést hozni, ami az egész életükre hatással lehet. Kérdés, hogy tudnak-e a döntéseikkel együtt élni. Érdemes-e élni haza nélkül? Vagy érdemes meghalni egy hazáért, ami már sosem lesz a miénk? Végül lehet, hogy nemcsak az országból, de a szobából sem jutnak ki. A magyar dráma napja alkalmából ízelítő a *Becsapódás*ból.

FOTÓ: FORTEPAN / LUDOVIKA

MARCI *(telefonba)* Szia, Anya! Figyelj, nézed a híreket? Jó, ne is nézd meg most. Tényleg ne! Ne ijedj meg, jó? Ne ijedj meg! Semmi baj nem lesz. *(megbánja, hogy ezt mondta)* Ez nem igaz. Most nem mondtam igazat. Lehet, hogy baj lesz. Lehet, hogy nagy baj lesz. Úgy néz ki, hogy egy rakéta... na, hogy megtámadták az országot. Igen, igen, úgy néz ki, hogy... Mi együtt vagyunk Julcsiékkal. Kitaláljuk, hogy mi legyen, jó, és annyi, hogy most tedd rá a telefont a töltőre. És hangosítsd fel, anya, kérlek, hogy el tudjalak érni, ha... Oké? ...Ügyes vagy. ...Én is.

(Csend.)

JULCSI *(sírós hangon)* Most akkor meg fogunk halni?

BENI *(odamegy Julcsihoz, átöleli)* Nem fogunk meghalni.

JULCSI De meg fogunk halni.

BENI Nem. Nem fogunk, nem engedem.

JULCSI Egyszerűen nem tudom elképzelni, hogy mért támadnának meg minket?

BENI Nem az ukránok támadnak meg ilyenkor minket, kicsim, hanem az amerikaiak.

JULCSI De egy ukrán rakéta csapódott be.

BENI Honnan van pénzük a fegyverekre? Honnan? De minden fasza lesz. Ennyi volt.

JULCSI Igen?

BENI Persze. A legnagyobb hadserege Magyarországnak lesz az Európai Unióban. És (!) már most is nagyon vagányak vagyunk. Igen, és ha úgy van, én is bevonulok, baszd meg.

JULCSI Micsinálsz?

BENI Ja, persze. Mer' mi? Marci is jönne, az fix.

MARCI Szerintem erről ne beszélgessünk.

(**BENI** Mert?)

JULCSI Nem kell sehova bevonulni, na.

BENI Nem kell, persze...

MARCI Én nem vonulnék be, engem vinnének.

BENI Mert?

MARCI Orvos vagyok, azért.

JULCSI Azokat viszik?

BÖBE Persze.

BENI Na, így is van, ez olyan, mint a szarás: ha menni kell, menni kell.

JULCSI Azért megnéznélek, hogy tényleg, így éles helyzetben, mit csinálnál.

BENI Hát mit?

JULCSI ...hát nem tudom... ilyen Kalasnyikovval...

BÖBE Hátrahagyva a családodat.

BENI Kicsim, te mit gondolsz rólam? Hogy nem védeném meg a hazámat? Hogy titeket nem védenélek meg?

JULCSI De, de.

BENI Hogy a családomért nem mennék el a kibaszott háborúba?

JULCSI De, abszolút azt gondolom, hogy megvédenél. Csak nagyon könnyű így azt mondani, hogy „hát én kimennék"...

MARCI Még azt sem tudjuk pontosan, hogy mi történt.

JULCSI ...miközben rohan feléd egy tank, vagy nem tudom.

BÖBE *(Marcira reagál)* Igen.

JULCSI Vagy egy robot.

BÖBE Mit akarsz megvédeni tulajdonképpen? A földet?

BENI A családomat. Téged, például.

BÖBE Engem nem kell megvédeni.

BENI Akkor a feleségemet.

JULCSI Jó, de erre vannak a hivatásos katonák. Csinálják azok.

MARCI De figyelj...

BENI Vannak, de aztán egy idő után elfogynak, baszd meg.

JULCSI Jó, de ez most olyan, mintha azt mondanád...

BÖBE Hagyjuk, hagyjuk ezt, légyszi!

MARCI ...lehet, hogy erről nem beszélgetünk teoretikusan? Mert nem tudjuk... Azt tudjuk, hogy van valami agresszió, de még, hogy mi erre a reakció, vagy nem tudom, micsoda, azt még nem tudjuk. Lehet, hogy nem szaladunk előre? Hanem próbálunk...

(**JULCSI** Lehet.)

MARCI Mert azt írják, hogy az országot támadás érte, reagálni fogunk. Ez most még nem jelent semmit.

(**BENI** Persze hogy nem.)

MARCI Lehet, hogy diplomáciailag reagálunk, lehet, hogy szankciókkal...

BENI *(ironikusan)* Azok eddig is faszán működtek.

MARCI Lehet, hogy tankokkal...

BENI Te mit csinálnál?

MARCI Én nem akarok háborúzni.

BÖBE ...nem nagyon lenne választása.

BENI Én ezt értem, Böbe. Én annyit kérdeztem, hogy...

MARCI ...ha nem lennék orvos...?

BENI Igen, ha nem lennél.

MARCI ...és ha háború lenne, akkor én mit csinálnék?

BENI Igen, ennyi.

JULCSI ...Hogy akkor bemenne-e magától?

BENI Igen. Most gáz, hogy én ezt kérdezem?

JULCSI Nem, nem gáz.

BÖBE Én, ha sárga lennék és csilingelnék, akkor villamos lennék.

MARCI Így van, tessék, itt a válasz. *(Böbére mutat)*

BENI Hogy?

MARCI Minek föltenni ilyen kérdést?

BENI Tavaly karácsonykor az volt a nagy játék, hogy mi lenne a foglalkozásod, ha nem az lennél, ami. Ez kábé ugyanaz.

MARCI Nem, nem ugyanaz.

JULCSI Jó, jó, de az egy játék.

BENI Ez ugyanúgy játék, baszd meg, hogy megkérdezem, hogy...

MARCI Nem, mert feszültséget keltesz.

BENI Azzal, hogy megkérdezem, hogy te meghalnál-e az országodért?

BÖBE És abba belegondoltál, hogy a gyerekedet itt hagyod?

BENI Megvédem a gyerekemet!

MARCI És hogyha elhullasz? Ha lelőnek...

BÖBE Akkor neki kurva jó lesz, ha soha többé nem tudja megölelni az apját.

BENI Neked az a válaszod, hogy nem mennél, ha lenne egy gyereked?

MARCI Nincs gyerekem, és nincs választásom.

BENI De, ha... Baszd meg, jó veletek játszani.

BÖBE Ez nem játék!

JULCSI Csak kérdezi...

MARCI Hát most mondták, hogy támadás érte az országot.

BÖBE Dóri barátnőm, aki a 18 éves fiának rögtön orvosi papírt szerzett, amikor a határ mentén feszültebb lett a helyzet, hogy ha bármi van, akkor ne vigyék el.

BENI És szerinted ez jó?

BÖBE Hát, ha lenne egy 18 éves fiam, akkor én is ezt csinálnám.

MARCI Egy életed van, érted. Nem fehér és fekete minden.

BENI A csávó, a csecsen elnök, a 15 meg 17 éves gyerekeit beküldte harcolni...

MARCI Dehogy küldte, lefényképezte őket...

BENI Mondta a te propagandád.

MARCI De te odaadnád, baszd meg, a saját gyerekedet? *(gesztikulál, mintha lökné a gyereket)* Menjél, harcoljál, Pistike, adj egy puszit, és ha fejbe lőnek, gyere haza, befoltozom.

JULCSI Beni, nem hívod fel a szüleidet?

BENI Lehelnek hívják egyébként. De, felhívom mindjárt.

MARCI Lehet, most látjuk egymást utoljára, tessék, itt egy PlayStation, még nyomogasd egy kicsit, mielőtt meghalsz.

JULCSI Rájuk csörögnél?

BENI Rájuk, persze, megcsinálok mindent.

MARCI Várjuk már meg ezt a kormányinfót.

BENI Első alkalom, hogy várod a kormányinfót, tesó.

MARCI Az lehet, igen.

BENI Kicsim, kit hívjak föl? Elfelejtettem.

JULCSI Anyádat...

BENI Tiedet!

JULCSI ...anyádat hívd fel, légy szíves, mert biztos ők is hallották, hogy mi a helyzet, és nem akarom, hogy bepánikoljanak, aztán a gyerek meg megijedjen.

BENI *(közben Beni már telefonálni kezd)* Cső! Mi a pálya?... Háború...

JULCSI A gyerekkel mi van?

BENI *(továbbra is a telefonba)* Hát ezt mondom... Ja, az ukránok... Kőkemény... Minden fasza?

JULCSI Beni, mondd, hogy megyünk. Jó?

BENI Mert?

JULCSI Menjünk...

BENI Hallottad, megvárjuk a kormányinfót! *(telefonba)* ...Mindjárt megyünk... Mindjárt... Jó, majd visszahívlak. ...Cső, cső. *(leteszi a telefont)* Böbe!

BÖBE Hm?

BENI Bocsánat, hogyha megsértettelek. Nem tudom, mivel, és...

BÖBE Nem, nem, nem. Én kérek elnézést...

BENI ...ha úgy érzed, hogy...

BÖBE Nem, nem, nem, csak tényleg ez az emelt hang...

BENI *(Marcira mutat)* Ugyanúgy ordított. Ugyanúgy. És rá nem lett rászólva.

BÖBE Hát kénytelen...

BENI Csak hogy mindig én vagyok a fekete seggű a családban, azért, mert picit mást gondolok politikailag, mint ti.

JULCSI Ez mondjuk igaz.

BÖBE Jó, jó, igazad van, bocs. Bocs. Igazad van.

BENI *(visszaül az asztalhoz)* Igen, szerintem is. De jó, köszönöm. És bocsánatot kérek én is.

JULCSI De jó, hogy kibékültetek.

MARCI *(a telefonját nézi)* Már nem megyünk nyaralni, az biztos.

BÖBE Mi?

MARCI A cég részvényekben fizeti a bónuszt. És ez a helyzet most egy másfél milliós bukta.

BENI Másfél millió?

MARCI Négy és fél millió volt tavaly a bónuszom, annak a harmada elmegy most.

JULCSI Menjünk, Beni.

BÖBE Úgysem nyaralni akartunk most. Más programunk van.

BENI Egy sör. Azt megihatom, nem?

JULCSI Ti ennyiért szoktatok nyaralni menni?

MARCI Nem, ennyiért nem.

BÖBE Kábé a vége ennyi.

JULCSI Ez komoly.

MARCI Kezdődik a kormányinfó.

JULCSI Felhangosítod?

MARCI Aha.

(Csak egy zene indul el.)

BENI De rég ittam sört.

JULCSI Jólesik?

BENI Nagyon. Menjünk el együtt.

BÖBE Hova?

JULCSI Nyaralni?

BENI Ja. Van egy kurva jó hely: Bali. Drága a repjegy, de kibaszott olcsó kint lenni.

JULCSI Jó, csak valahogy ki is kéne jutni.

BENI *(Megveregeti Marci vállát)* Majd a mester segít nekünk. *(nevet)* Mi?

MARCI Ha kitör a háború, akkor megyünk Balira.

Elindul a kormányinfó.

Horváth János Antal (Budapest, 1993) drámaíró, forgatókönyvíró, rendező, dramaturg. A nemrég alakult Loupe Színházi Társulás alapító tagja és művészeti vezetője. Háromszor kapott Örkény István drámaírói ösztöndíjat, tavaly pedig elnyerte a Kortárs Magyar Dráma díjat. Jelenleg a *Becsapódás* és *A kezdet/vége* című darabja látható, valamint több rendezése és fordítása van színen. A *Becsapódás* színészgárdája: Földes Eszter, Lengyel Tamás, Molnár Áron, Ullmann Mónika. A darabot a színészek improvizációi alapján és ellenére írta. Következő előadások: szeptember 26. és október 9., Marczibányi Téri Művelődési Központ; október 8., Kaposvár K-Központ.

Stermeczky Zsolt Gábor

csak másképpen csillognak

ezen az estén
nincs szaglása az égnek:
orrtalan felhő
formájában vicsorog
az illatos világra.

mesterséges fény
jelzi csupán felé egy
kacsintással, hogy
amit így köp le közénk,
az is alkalmazkodik,

ahogy minden föld
és ég között létező
erő. innen már
nem kell miért aggódni,
minden javítja magát.

néma szörny belső monológja

rácsodálkozom
a világra, míg tátott
számnál birkákat
terel egy koraérett
suhanc. okos kapuőr.

magától érzi,
hogy egy barlang sosem véd
feltétel nélkül.
tátott szájjal könnyű, de
ha becsukom, nyelnem kell,

onnantól pedig
már nem lehet visszaút:
a birkák mellett
elkerülhetetlenül
nyelem köveimet is.

ha beszélhetnék,
azt üzenném a lelkes
ifjú titánnak,
hogy ne nőjön fel soha,
tartsa mindig a határt,

de most idő és
időtlenség egyszerre
présel a belső
irányba. nincs olyan lény,
aki végignézhetné:

egyszerre omlik
be suhanc, birkák, büszke,
törhetetlen kő,
és a körénk rendezett
csodálható nagyvilág.

Ross Károly

Átszállások

Két átszállással ritkán vállalkozott hosszabb útra. Eggyel még csakcsak, habár az sem volt akármi, csomagokkal, nehezen hajló térddel. De nálunk, ha nem éppen fő vasútvonalon utazik az ember, ez már csak így megy. Átszállásokkal közelíthetünk meg fürdőket, kórházakat, nagyobb állomásokat, és persze rokonokat is.

Friss nyugdíjasként – de már jóval korábban is – azt tervezte, hogy végiglátogatja az évek vagy évtizedek óta nem látott rokonait. Mások családfákat kutatnak ebben a korban, ő gyakorlatiasabban vág neki, gondolta. Rég nem látott arcok, ingyenutazás, ismeretlen vidékek! Legalább kimozdulhat a panelból, melyben fogva tartotta munkával és gyereknevelléssel töltött élete. Az országot sosem hagyta el, a régiót is csak ritkán, de ezekre szinte alig emlékezett.

Azt a nagybátyját, aki Kaposvár környékén élt egy K betűvel kezdődő faluban, már régóta szerette volna meglátogatni. Emlékezete szerint úgy tíz-tizenöt évvel lehetett idősebb nála, tehát még életben kell lennie, mert a halálhíréről valamilyen formában értesült volna. Gyerekkorából, mikor még ugyanabban a fészekben éltek, szép emlékeket őrzött róla, néha már-már idealisztikusan szépeket. Ő játszott vele a legtöbbet, ő tanította meg fára mászni, biciklizni, s ő tanította meg arra is a kicsit visszamaradott, vézna gyereket, hogy nem kell félni senkitől. Az olvasásra is ő szoktatta rá, könyvtárba cibálta, később, amikor már keresett, vett is neki könyveket. De egyszer csak, nősülése révén, olyan hirtelen és olyan megfoghatatlan körülmények között tűnt el a faluból, hogy talán még a szülei sem tudták, hol telepedett le, mit csinál, hogy él. Vele is megszakított minden kapcsolatot, mintha soha nem is ismerték volna egymást.

Ez volt az első igazi sokk az életében, ami a felnőttvilágból érkezett.

A második meg az, hogy idővel ő is képes volt elfeledkezni róla.

Vállalta a két átszállást. Mivel keveset utazott, nem érezte fárasztónak az órákon át tartó zötykölődést, a jövő-menő utasokat, a nyomukban bezúduló rossz levegőt. Sőt, a szüntelen mozgás, zörgés még magával is ragadta, ez az eddig ismeretlen közeg mintha ellensúlya lett volna mindannak, ahogy korábban élt. De amikor megérkezett K.-ba, s egyedüli utasként lelépett a pocsolyák pettyezte peronra, minden izgalomnak vége szakadt. Csend és néptelenség vette körül, s alig találta meg a bodzabokrokkal benőtt, jobbára csak ösvényszélességű utat, ami a falu felé vezetett.

Az első ember, akitől kérdezősködött, megmondta, hol lakik a család, akit keres. Irgalmatlanul hosszú utcán bandukolt, aminek egy majorságféléhez érve vége szakadt, de aztán, egy lapályos részen túl, folytatódott tovább. Helyi járat is elkelne ide, gondolta, és megtörölte a homlokát. Három és fél órával ezelőtt indult el otthonról.

Maga a ház és a porta úgy nézett ki, mint a többi: félig gondozott, de inkább gondozatlan, málló vakolat, gazos szegletek, széttaposott homokkupac. Mindenből volt egy kicsi, amit falusi udvarokban látni, de mintha semmi sem az egészből maradt volna, hanem eredendően is csak ennyi volt.

Az utcaajtó be volt riglizve, csengőt nem látott sehol. Kutya sem szaladt elő, az udvaron nem járt senki. Eldadogott egy halk „Jenci"-t, majd kicsit hangosabban, még a kezét is félig megemelte hozzá. Délután két óra volt, eső utáni dunsztos levegő, minimum harminc fok a napon, amelyen állt.

Aztán megrándult az egyik redőny, csikorgva-ropogva futott föl a sínjén, mint amit ideges kezek rángatnak. Az üveg mögött egy női arc bukkant fel, álmos tekintet nézett ki rá az elhúzott függöny mellől. Nem volt benne biztos, hogy észre is vette, így intett neki. A függöny lassan visszahullott a helyére.

Ötven körülinek saccolta a nőt, aki egy szűk otthonkát igazgatva magán közeledett a kapu felé.

– Leolvasni jött?

– Tessék? Nem, dehogy. Én a...

– Mert nemrég jártak nálunk. A villanyos is, meg a vizes is.

– Nem leolvasni jöttem, a nagybátyámat szeretném meglátogatni.

– A nagybátyját? Miért, ki maga?

Megmondta a nevét, meg azt is, honnan jött.

– Soha életemben nem hallottam magáról.

– Nem csoda, sokan voltunk unokatestvérek és nagybácsik a családunkban.

– És most mit akar?

– Mint mondtam, szeretném meglátogatni...

– Nincs itthon. Öregek otthonában van. Már legalább két éve.

– Öregek otthonában? Hol?

– Kaposváron. Hozott neki valamit? Mert azt itt hagyhatja.

– Nem... illetve néhány régi családi fényképet. Maga kije neki?

– Kije lennék! A lánya.

– És miért van öregek otthonában az édesapja?

– Mert öreg. Azért. Meg beteg is. Jó napot!

– És hogy hívják azt az öregek otthonát? Van neve? – kiáltotta a távozóban lévő asszony után.

– Valami virágnevű. Jácint vagy Jázmin, mit tudom én!

Már az utca közepénél járt, amikor a gyanú, hogy az asszony nem mondott igazat, annyira befészkelte magát az agyába, hogy megállított egy járókelőt. Egy velekorú, kék munkásnadrágot viselő férfit.

– A Balogh bácsi? Annak az unokaöccse? Hát, nem küldték azt sehova, legjobb tudomásom szerint, de én már vagy egy éve nem láttam. De lehet az több is.

– Beteg?

– Az, beteges. Mindig is az volt.

Folyt róla az izzadság, nehezen szedte a levegőt, valami kaparta a torkát. Bűz terjengett a levegőben, de kitalálni sem tudta volna, mitől származik. Leült egy ház előtti padra, amiről gyanította, hogy nem közpad, de nem bánta, csak nem kergetik el. Át kell gondolnia, mit tegyen. Ha visszamegy a házhoz, az az asszony kidobja megint. Ha bebuszozik Kaposvárra, először is fogalma sem lesz, hol keresse Jencit, másodszor meg, hogy hogyan jut majd haza. Lesz-e onnan esti vonat, és főleg hány átszállással. Hotelre nem akart költeni, de ez az eshetőség eszébe sem jutott. Az ő világában nem léteztek hotelek, a katonaságot leszámítva sohasem aludt idegen ágyban.

Visszament a házhoz, a túlsó soron, és lecövekelt egy gömbkoronájú díszfa alatt. Innen, gondolta, szemmel tarthat házat, udvart, és még az sem érdekli, ha meglátják. Lássák csak meg, az lenne a legjobb, akkor talán történne valami. Hallott már olyanról, hogy rokonok rejtegetnek embertelen körülmények között idős, beteg hozzátartozókat, de még olyat is, hogy halottakkal élnek hónapokon át egy fedél alatt, csakhogy megkaparinthassák a nyugdíjukat. Ez az asszony, aki Jenci bácsi lányának adja ki magát, tipikusan ilyen. De még a háza, udvara is. Mindenről ordít a nemtörődöm szegénység, a semmittevés. Ezek azok, akik két nap alatt elverik a fizetésüket, ha egyáltalán van nekik, aztán meg tartják a markukat.

Elfáradt, leült az árokpart kikövezett oldalára. Előtte autók, mögötte emberek jöttek-mentek, ketten meg is szólították, hogy rosszul van-e. Udvarias nemmel válaszolt, de ennél többet nem mondott. A házat figyelte, melyben semmi mozgás nem látszott. Még két és fél órája volt a vonat indulásáig.

Ekkor egy szürke autó gurult a ház elé, kiszállt belőle egy húsz év körüli fiatalember, átvágott az úttesten és megszólította:

– Maga a Jenci bácsi rokona?

– Hogy? Igen, én. Maga kicsoda?

– Én Jenci bácsi unokája vagyok. Édesanyám telefonált, hogy itt van. Azért jöttem, hogy bevigyem hozzá.

– Engem? Hová?

– Kaposvárra, az otthonba. Jenci bácsihoz.

– De hát nincs ott. Idehaza van.

– Dehogyis van. Még gimis voltam, mikor anyuék bevitték. Beteg volt, orvosi felügyeletre volt szüksége. Tessék jönni, beviszem.

– Nem mehetek, hamarosan indul a vonatom.

– Ami vonat itt átmegy, az mind Kaposvárról indul. Fel tetszik szállni ott.

– De én...

– Jöjjön, Tíz perc az út, félórát beszélgetnek, simán eléri a vonatját.

A fiatalember határozottsága és kedvessége végül meggyőzte. Beszállt mellé a kocsiba, a fiatalember segített neki bekötni a biztonsági övet.

Kívülről az épület meglehetősen kopott volt, de a kertjében nagyjából rendben talált mindent. Odabent világosság, csend, nyugalom és meglepő tisztaság fogadta. Eddig csak hírből hallott ezekről a helyekről, ám ez itt egyáltalán nem olyannak tűnt.

Jenci bácsi nem ismerte meg. Azután sem, hogy bemutatkozott.

– Egy szekérderéknyian voltatok, hogy emlékeznék rád? – morrantotta az öreg.

Sovány, aszott bőrű arcában, homályos lében úszó szemében ő sem látta viszont az akkori Jencit. Az a Jenci állandóan nevetett, és szinte belefúrta tekintetét abba, akivel beszélt. Ez itt inkább elfordult, s inas, vágatlan körmű ujjaival igyekezett távol tartani magától. A régi, fekete-fehér fényképet, amit mutatni akart neki, csaknem kiverte a kezéből. Megsemmisülten hátrált ki a szobából és hagyta magára.

– Akkor most kiviszem az állomásra, jó? – szólalt meg mellette a fiatalember.

– Nem vinne inkább vissza a faluba?

– Én szívesen, de szerintem az bonyolultabb.

– Nekem nem bonyolultabb. Tudja, én szeretek ott felszállni a vonatra, ahol leszálltam. Mert ha nem ott szállok fel, az már egy másik út. Érti?

– Nem – mondta a fiatalember, és nevetett. – De annyi baj legyen, visszaviszem.

Az úton végig hallgatott. Lehet, hogy a fiatalember egyszer-kétszer kérdezett tőle valamit, de nem válaszolt. Jencit mint rokont leírta magában. Soha többé nem látogatja meg, és a temetésére sem jön el. Nem emlékezett rá! Elfelejtette! De ő volt-e egyáltalán? Az öregeket könnyű cserélgetni. Csoda, hogy az idősek inkubátorát még nem találták fel. Ahova ki lehetne rakni őket, aztán vigye, akinek kell.

Egy teljes óra volt még a vonat indulásáig. A fiatalember megkérdezte, nem akarna-e addig bemenni hozzájuk.

– Mármint hova? Magukhoz? Nem, köszönöm.

– Vagy van itt egy presszó, megihatnánk egy kávét.

– Nem, nem kell kávé.

– Akkor kiviszem az állomásra.

– Jó.

Csak mikor magára maradt, nyugodott meg. Úgy érezte, sűrű háló hullt le róla, amivel gonosz emberek be akarták fogni, mint valami vadat. Ismét önmaga volt. Főleg, mikor jókora késéssel bedöcögött a vonat és elfoglalta helyét az ablak mellett. Jobboldalt, menet iránt. S gondolatban készült az első átszállásra.

Csollán Tamara

Szeret, nem szeret

Telefonja halkan rezeg a kanapéra púpozott IKEA díszpárnák alatt. Megkeresi, a kijelzőre pillant. *Mit csinálsz, Szépséges?*

Kijelöl három ikont, fürdőkádban relaxáló lány, csókos száj, kacsintó fej, és elküldi. Nem túl hihető. Ki a franc fürdene ilyenkor? Feljebb rántja vállán a pokrócot, becsukja a könyvét, megvakarja az ölében szundikáló cica fejét. A valóságot mégsem írhatja le. A takarónak macskapisiszaga van, és a garfieldos zokni, melegítőnaci kombó sem túl szexi. A kádban viszont meztelen, meztelensége pedig izgató. És ő izgatni akarja a férfit.

Rákattint a férfi profilképére, hosszan nézi. Karikás, sötétbarna szempár, ferde orr, pengevékony ajkak, mikiegeresedő homlok, csontos, kemény arcél, finom borosta. Barna szőrszálakkal keveredő őszek. Nevetőráncok, tág pórusok. Hibátlan.

Imádlak! Képet!

Átpörgeti a telefon galériáját, hátha a sok macskás kép között van fürdőkádas is. Egyet talál, megnyitja. Nem jó, ez az, amit múlt héten küldött. Sóhajt. Rohadtul nincs kedve felkelni, mégis kibújik a takaró alól. Bemegy a fürdőszobába, korrektorral vastagon lefedi az orra hegyén fénylő pattanást, hajára szárazsampont fúj. A pulóvert és a melltartót leveszi, a nadrágot, a zoknit magán hagyja. Beül a kádba, telefonját a csempének támasztja, hosszú, barna tincseit mellbimbójára simítja. Készít néhány képet, egyet továbbküld a férfinak. Odébb rendezgeti a tusfürdős és samponos flakonokat, befonja a haját, hátat fordít a kamerának. Így is lő pár fotót, elteszi őket talonba.

Kibaszott gyönyörű vagy.

Visszamegy a nappaliba, eligazgatja lábán a büdös pokrócot.

Kapok még?

Ennyi erővel akár meg is fürödhetett volna.

Majd holnap, írja, és reméli, hogy a testére legközelebb is szükség van.

Mit csinál ilyenkor a férfi? Filmet néz? Borozik? És a feleségе? Miért nem veszi észre, hogy a férje egy másik nőnek írogat? Annyi mindent megoldana, ha az a hülye tyúk nem lenne ennyire vak.

Gépiesen simogatja a macskát, az állat elégedetten dorombol az ölében.

Vagy tud róluk, csak nem érdekli? Tudnia kell, ennyire senki sem ostoba. Hiszen ő mindig szándékosan túl sok parfümöt fúj magára. A nőnek éreznie kell a férfi ruháin, az autóban. A hajszálai is mindenhol ott vannak.

Lassan egy éve ígérgeti neki a férfi, hogy elválik. Miért nem teszi meg, ha már nem szerelmesek egymásba a nőjével? Ennyire gáz beismerni, hogy mint pár kudarcot vallottak?

Időről időre felhozza a válástémát, olyankor a férfi hosszan megcsókolja. Te vagy a legfontosabb, suttogja, miközben a szemébe néz, de most még nem tudok eljönni.

Marad a flört Messengeren, a titkos, negyedórás találkozók egy parkolóban, meg a fürdőkádas szelfik. Ökölbe szorítja a kezét. Jobb, mint a semmi, de azért bassza meg ez az egész helyzet!

A nyitott ablakon behallatszik, ahogy egy férfi és egy nő üvöltözik az utcán. Csattanás. A macska riadtan felugrik, és kimenekül a szobából.

– Mi a fa... – Kibújik a pokróc alól, felkel, hogy megnézze, mi történt. Megint rezeg a telefon. Habozik. Visszafordul, felkapja a mobilját, de csak az anyja írt neki. Nem nyitja meg, inkább visszaolvassa a férfi üzeneteit. *Kibaszott gyönyörű vagy.*

Gyönyörűbb, mint a feleséged.

Na, Kicsi! Csak még egy fotó!

Ha annyira akarja.

A spájzba megy, megbont egy üveg vörösbort. A címkéje semmit nem mond neki. Nem ismeri és nem szereti a borokat, a férfi igen. Tölt. Átdobja egymáson a lábait, leveszi a garfieldos zoknit, maga elé tartja a poharat, és csinál egy képet. Elküldi.

Meglötyköli a savanyú borzalmat, beleszagol. Pfuj, de undorító.

Basszus, ezek a lábak! Fincsi a bor?

Isteni, pötyögi, és az egészet a lefolyóba önti.

Csippán Péter

Popelka Júlia búcsújárása

Popelka Júlia anyja a nagyböjt előtt nem sokkal, valamivel éjfél után jelent meg a lánya nappalijában. Az öregasszony csak állt mereven az ósdi, tömörfa kredencet támasztva, hamuszín arccal bámulva a letaposott műperzsa körbefutó mintáját. Ajkai hangtalan mozogtak, mintha olvasná a tarkára színezett, műanyag rostokat, mintha betűket fejtene fel a gépi csomózás szálai közül. A kredenc a háló ajtajával átellenben, a nagyobbik szobában állt, így Popelka Júlia ágyából tisztán láthatta a jelenést. Hajnalra a mama alakja megfakulni látszott, és reggelre eltűnt. A szobában temetői virágok, krizantém illata maradt utána.

– Nocsak! – mondta Popelka István, miközben lenyomta az ébresztőóra gombját. Párnás kezével gyengéden végigsimított a még alvó felesége arcán, aztán felöltözött, kávét főzött, és csendben behúzta maga után a bejárati ajtót. Reggelit sohasem evett.

Tizenegy felé, miután Popelka Júlia felébredt, hamarjában betelefonált a munkahelyére, aztán felhívta az orvosi rendelőt, és az egész hétre kiíratta magát. Ebédre két tükörtojást evett, majd megint lepihent. Délután hosszasan vizsgálgatta a szőnyeget, még fel is hajtotta, hogy benézzen alá. Centiméterről centiméterre tanulmányozta át a körbefutó mintát, de semmit sem talált az elnagyolt arabeszkek, virágok és életfák között.

– Szőnyeget a padlószőnyegre? – kérdezte Popelka István, amikor a mama halála után a még használható dolgokat szortírozták az öregasszony lakásán.

– A kredenc elé – jelentette ki Popelka Júlia, de azt nem tette hozzá, hogy azért, mert a mama ott szerette.

– Nocsak! – mondta a férje, és feltekerte a műperzsát. Így került a szőnyeg és a kredenc a másfél szobás panel nappalijába, szembe a hálószoba ajtajával.

Popelka Júlia egy hét múlva ismét arra ébredt, hogy az anyja fakó arcát látja az éjszaka közepén. Az öregasszony ajkai némán recitálták, amit a körbefutó mintából kiolvasott.

Húsvétra már hetente kétszer-háromszor látta a jelenést, de a férjének továbbra sem szólt egy szót sem egészen április közepéig, akkor már nem bírta tovább.

– Nem tudok aludni! – kezdte, és a kis barna üvegcséből kirázott egy szem valeriánát. Egyet még lefekvés előtt vett be, majd kettő óra körül lenyelt egy újabb tablettát. Ez már a harmadik volt azon az éjjelen. – Minden éjjel látom anyámat – fordult a férjéhez, miközben ujjaival az apró vattapamacsot próbálta visszatömögetni a sötétben az üvegcse kupakja alá.

– Nocsak! – mondta Popelka István háta.

– Nem viccelek! Ott áll most is a kredenc előtt!

Popelka István felült, szemét körbejáratta a nappaliban: – Én nem látok semmit – mondta, azzal ismét a fal felé fordult.

Május elején – amikor a valeriána mellé már kis pohárka borókapálinka is társult – Popelka Júlia felkereste a javasasszonyt, aki a szomszédos panelház nyolcadik emeletén lakott, hogy ingázza ki neki, mit akarhat tőle az anyja. Ekkor már nem dolgozott. Munkahelyén felmondott, napjait a háztartás körüli teendők töltötték ki, csak vásárolni járt el otthonról.

A javasasszonynak rövidre nyírt, sötét acélkékre festett haja volt. Keret nélküli szemüvege felnagyította savószín szembogarát. Hosszasan pörgette az ingát a mama képe felett, ami hol jobbra, hol balra lendült ki, de nem adott egyértelmű választ.

– Híd – mondta nagy sokára az asszony.

– Parancsol? – kérdezett vissza Popelka Júlia.

– Az anyja – mondta a nő. – Az anyja meg valami híd...

– Az anyám meg egy híd? Miféle híd?

– Azt nem tudom. Nem látom biztosan.

– Különös – mondta Popelka Júlia.

– Különös – mondta az asszony.

Egy darabig hallgattak.

– Talán, ha meggyónna... – próbálkozott a javasasszony.

– Talán – mondta Popelka Júlia, aztán felállt, fizetett és távozott.

Egy hétre rá kigondolta, mit fog tenni. Addigra már minden éjjel megjelent előtte a mama.

– Elmegyek a búcsúba – mondta a férjének. – Akkor talán békén hagy minket az anyám.

– Miféle búcsúba?

– Csíksomlyóra, a zarándokvonattal.

A televízióban látta, hogyan készülnek tömegek a zarándoklatra, hogyan állnak sorba és hogyan telnek meg a vonatok már jó előre a búcsúba induló emberekkel.

– Nocsak! – mondta Popelka István. – Hiszen életedben nem voltál még templomban sem!

De Popelka Júlia csak legyintett. Három órát állt sorba a kupéjegyért a Keletiben. Pünkösd előtt két nappal, hajnalban indulnak majd, negyedmagával utazik, és éjfél felé fut be velük a vonat Csíkszeredára.

Éjszakánként Erdélyről olvasott. A Hargitáról, a medve járta Csíki-havasokról, a Háromszékről és a hegyi patakok gyémánthideg vizéről.

Hosszú, lila ruhát vett a sarki turkálóban, haját feltűzte, arcára halvány pirosítót tett, feje tetejére lapos szalmakalapot biggyesztett. Így üldögélt naphosszat a házak közötti parkban, a hársfák bódító illata alatt.

A lakótelepen híre ment, hogy Popelka Júlia búcsúba készül. Idegenek köszöntek rá az utcán, a boltban ajtót nyitott neki a pénztáros, és a henteslegény mintha kevésbé mócsingos darabokat tekert volna a vastag fehér papírba, amikor nála vásárolt. Egyszer, egy idős úr szájából elhangzott egy kisztihand.

Három nappal az indulás előtt, az első adag valeriána és a kis pohárka borókapálinka után, de valamivel még éjfél előtt Popelka Júlia felnézett az erdélyi útikalauzból, amit éppen olvasott. A szokatlanul fülledt éjszakán temetői virágok, krizantém illata kúszott be az ablakon.

Szemével az anyját kereste, aki ilyenkor már javában olvasgatni szokta a körbefutó minta szálait a szőnyegen, ám a mama most nem volt ott. És nem volt ott a következő két éjjelen sem. Popelka Júlia soha többet nem látta a jelenést.

Az indulás napján a férje taxival vitte ki a pályaudvarra. Nehezen találták meg a kocsit a tömegben. Útitársai, egy idős asszony és a lánya már elhelyezkedtek a kupéban. Nem volt negyedik utas. Popelka István feltette a felesége kicsiny bőröndjét a csomagtartóra, aztán megölelte, és leszállt a vonatról. Nem várta meg az indulást.

Kemény rántással feszült neki a mozdony az útnak, egészen lassan csorogtak kifelé a Keletiből, óráknak tűnt, mire elérték Budapest határát. És az öregasszony beszélni kezdett. Szolnoknál már lányomnak szólította Popelka Júliát, és mesélt neki. Mesélt a Hargitáról, a medve járta Csíki-havasokról, a Háromszékről és a hegyi patakok gyémánthideg vizéről, és Popelka Júlia csak hallgatta. Vitte a vonat, keresztül az Alföldön.

Hajdúszoboszló előtt gyakorta nézegetett kifelé az ablakon. A hidat akarta látni, ahol a vásárokat tartják. A hidat a kilenc lyukkal meg a csárdával. Hátha fordulna úgy a vonat, akadna egy kiszögelés, ott a távoli pusztában, ha csak egy pillanatra is, de látszódna a híd. Csak egy morzsányi fehér pont, de ő tudná. De nem látott semmit. Aztán az anyjára gondolt, meg arra, amit a javasasszony mondott neki. Debrecenben leszállt, és bevárta az ellenvonatot.

FOTÓ: FORTEPAN / TM

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. szeptember 21., szombat

152. évfolyam, 221. szám

Ára: 600 forint

8+8 OLDAL

MELLÉKLET A MAI LAPSZÁMUNKBAN

AJÁNLÓ

Csipogó

Továbbra sem tudni, hogy a Fidesz részt vesz-e az Országgyűlés nemzetbiztonsági bizottságának ülésén, amelyet a jobbikos Sas Zoltán elnök hívott össze a libanoni terrortámadások magyar szála miatt. **3. oldal**

Győzelmi terv

Volodimir Zelenszkij a jövő héten az Egyesült Államokba utazik, és beszédet mond az ENSZ-közgyűlés ülésszakán. Biden amerikai elnök 26-án találkozik az ukrán államfővel. Az előzetes hírek alapján biztosra vehető, hogy megbeszélésük fő témája a „győzelmi tervként" is emlegetett ukrán dokumentum megvitatása lesz. **7. oldal**

FIN

Tegnap este startolt el a Fehérvári Irodalmi Napok (FIN), melyet Erdős Virág költő nyitott meg. **12. oldal**

Nyomáspróba a gátakon

CSÚCS Sok helyen tetőzik ma a Duna, de a védműveknek még ki kell tartaniuk: sokkal lassabban vonul le az árhullám, mint a 2013-as.

HARGITAI MIKLÓS, VAS ANDRÁS

– Budapesten és a Dunakanyarban is szombaton tetőzhet a Duna, de még nem lehet fellélegezni – mondta lapunknak Siklós Gabriella, az Országos Vízügyi Főigazgatóság szóvivője. Egy dunai árhullám ugyanis átlagosan 5-8 nap alatt vonul át az országon, a mostani viszont ennél hosszabb lesz, emiatt a védrendszerek tartós nyomás alá kerülnek.

Noha eddig minden arra utalt, hogy sikerül megbirkózni az árhullámmal, a lapunknak nyilatkozó szakértő szerint ebből nem lehet levonni azt a következtetést, hogy a hazai vízüggyel minden rendben van. Sőt Droppa György, a Duna Kör volt elnöke, az Ister Kelet-európai Környezetvédelmi Kutatóintézet egykori vezetője lapunknak úgy fogalmazott: az intézményrendszer aggasztóbb helyzetben van, mint a védművek. Szerinte a vízügyet mára annyira szétverték, hogy valójában szervezet sincs: „Nincsenek hivatásos, kompetens vezetői, akikkel vitázni lehetne. Nincs hosszú távú koncepció, nincs sem holisztikus, sem adatalapú megközelítés – pillanatnyi politikai érdekek vannak." Ez utóbbit alátámasztani látszik az: tegnapra kiderült, pontosak voltak áprilisi értesüléseink arról, hogy – a vízügyet is érintő – átalakításokra készülnek, s a katasztrófavédelemtől több száz embert helyeznek át kormányhivatalokhoz. Az állandó átszervezések azért is aggasztók, mert Droppa György szerint mind fontosabb lenne a jó a vízügy: „Miközben az éghajlatváltozás egyre szélsőségesebb időjárást és egyre nagyobb árhullámokat hoz, a védekezés ma arra épül, hogy Orbán Viktor gumicsizmában kiáll a gátra, és ettől a víz apadni kezd."

REFLEKTOR A 2-3. OLDALON, INTERJÚ AZ 5. OLDALON

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Turistalátványosság is az árvíz – levonulását még sokáig lehet nézni

„Sára Botond, tükörbe tudsz nézni?"

TÜNTETÉS „Ennél sokkal, de sokkal többen kellene lennünk" – ez is elhangzott abban a többezres tömegben, amely tegnap vállalt szolidaritást Iványi Gáborékkal egy adománygyűjtéssel egybekötött fővárosi demonstráción. Volt, aki a „hátrányos helyzetű kisemberek és a földönfutók hősének" nevezte a Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség vezetőjét. Iványit és egyházát hosszú évek óta sanyargatja a hatalom, legutóbb több iskolájukat pár nappal a tanévkezdet előtt bezárták. A Fővárosi Törvényszék kimondta, hogy a kormányhivatal nem vette figyelembe a gyerekek érdekeit. A bíróság utólag hiába helyezte jogvédelem alá az iskolákat, ennek egyelőre nincs gyakorlati jelentősége. A kormányhivatal a füle botját sem mozgatja. A rendezvényen egy felirat a kormányhivatalt vezető főispánnak üzent: „Sára Botond, tükörbe tudsz nézni?"

RÉSZLETEK A 4. OLDALON

A kormányhivatal fittyet hányt a bírósági döntésre.

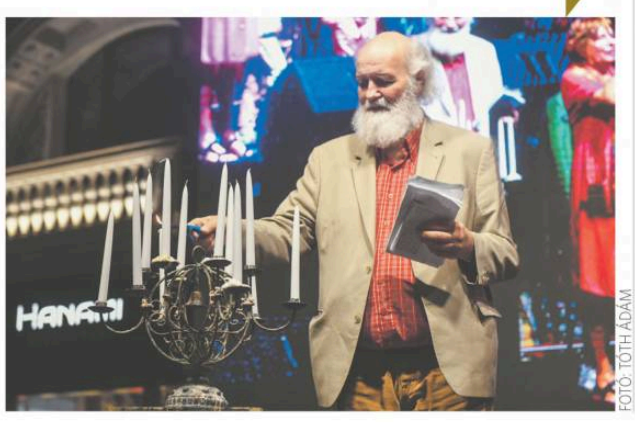

FOTÓ: TÓTH ÁDÁM

Iványi Gábor a demonstráción – folyamatosan sanyargatja a hatalom

Fordulat a Sorsok Házában

HUZAVONA Már nem a Köves Slomó rabbi vezette Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség (EMIH) fennhatóságába tartozik a régóta üresen álló, átadásra váró józsefvárosi emlékközpont, a Sorsok Háza. Egyelőre azonban nem világos, hogy mi következik a kormány döntéséből. Köves Slomó a Népszavának leszögezte, a most megjelent kormányhatározatról nem kaptak előzetes tájékoztatást. Grósz Andor, a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége (Mazsihisz) és a Páva utcai emlékközpontot működtető közalapítvány kuratóriumi elnöke tavaly nyáron lapunknak arról beszélt: az a terve, hogy a Sorsok Háza „egy már meglévő és jól működő intézmény", a Páva utcai központ fennhatósága alá kerüljön. Erre elvileg a kormány is nyitott volt. Az emlékközpont körüli bizonytalanság 2013-ban kezdődött. Nem a Sorsok Házáról szóló volt tegnap az egyetlen különös kormányrendelet: 130 esetben döntött a kabinet, hogy a megtörtént költségvetési támogatáson túl további kifizetést nem enged, kevesebbet ad, vagy egyáltalán nem ad.

CIKKEINK A 3. ÉS A 6. OLDALON

FOTÓ: NÉPSZAVA

Sorsok Háza – egy évtizede maga a sorstalanság

Már vizsgáztatják a pedagógusokat

OKTATÁS Szeptember első felében elindult a pedagógusok kötelező továbbképzése és számonkérése, amelynek során meg kell újítaniuk ismereteiket a Nemzeti alaptantervvel és az Óvodai nevelés országos alapprogramjával kapcsolatban – tudta meg a Népszava. A Belügyminisztérium (BM) tájékoztatása szerint a képzések szeptember 11-én indultak, elsőként az óvodapedagógusok előtt nyílt meg a felület, köztük többen már levizsgáztak.

Megírtuk: az idei tanévben egy kötelező képzés elvégzése után számot kell adniuk pedagógusoknak az oktatás-nevelés tartalmi szabályozóival kapcsolatos tudásukról.

FOLYTATÁS A 4. OLDALON

Politikusi imázskampány lett a dunai árvízből

PODCAST A 2013-as nagy árvízből annak idején politikai tőkét kovácsoló Orbán Viktor most láthatóan lemaradt egy ütemmel Magyar Péterhez képest – hangzott el a Népszava Hol Élünk? közéleti podcastjának e heti adásában. Varga Dóra főszerkesztő-helyettes, Papp Zsolt gazdasági újságíró, Zoltai Ákos belpolitikai szerkesztő és Batka Zoltán műsorvezető arról beszélgettek: jó irány-e, ha egy politikus a Parlamentet maga mögött hagyva hőmérővel és lapáttal politizálva irányítja rá a figyelmet arra, hogy a kritikus területeken az állam csak látvány szintjén működik, egyre gyakrabban a civilek végzik el feladatait. A látványpolitizálás szinte mindenütt jelen van: a kormány látszólag ádáz jogi harcot vív Brüsszellel, miközben a jegybank már rég elkönyvelte a 200 millió eurós menekültügyi bírságot; minden sarkon szuverenitásról értekezik, miközben idegen titkosszolgálati fedőcég üzemelt Budapesten.

Telefonja kamerájával olvassa be a kódot, és a kapott linket nyissa meg a böngészőben! Ha mégis inkább begépelné, használja ezt a címet: **https://nepszava.hu/3250898**

Nyomáspróba alatt a gátak

CSÚCS A Dunakanyarban és Budapesten is ma tetőzik a Duna, de a védműveknek még napokig állniuk kell a sarat: sokkal lassabban vonul le a mostani árhullám, mint a rekordokat hozó 2013-as.

VAS ANDRÁS

– Budapesten szombaton a nap második felében tetőzhet a Duna, az árhullám csúcsa előtte a reggeli-délelőtti órákban Nagymarost érheti el, míg Esztergomnál pénteken délután-kora este vonult le a legnagyobb ár – mondta lapunknak Siklós Gabriella, az Országos Vízügyi Főigazgatóság szóvivője.

Míg csütörtökön 614 kilométer hosszan folyt a védekezés a Duna mentén, pénteken már 754 kilométeren. A védekezés súlypontja a Dunakanyarra esik, de a Lajta mentén is jelentős munka zajlik, illetve a Szigetközben az elhúzódó apadás okoz gondokat.

– Folyamatos, 24 órás megfigyelésre van szükség, ugyanis bár Nagybajcsnál már megkezdődött az apadás, több helyen megjelent a fakadó víz, a buzgárok, ezek közül, hogy szakszóval mondjam, egyre többet fognak el a szakembereink – magyarázta az OVF szóvivője. – Az árhullám tetőzésével közvetlenül érintett szakaszokon száz százalékban elkészültek a védművek, illetve megerősítésük, a várható vízszintnek megfelelően épültek meg az ideiglenes töltések, kerültek ki a homokzsákok, utóbbiakból több mint 1,86 millió.

A folyó mellett jelenleg valamivel több mint ezer vízügyes dolgozik, rajtuk kívül a katasztrófavédelem és a honvédség is nagy számban képviselteti magát, pénteken hatezernél is több hivatásos dolgozott az árvízvédelmen, és szükség esetén még több szakembert be tudnak vetni. Az önkéntesek számát Siklós Gabriella még megbecsülni sem tudta, ám információink szerint valamilyen formában – fizikai munka, fuvarozás, logisztika, élelmezés – több tízezren vesznek részt a munkában.

– Jelenleg nem tudunk olyan helyről, ahol az átlagosnál nagyobb lenne a veszélyhelyzet – állította a szóvivő, miután rákérdeztünk, a közel félszáz település közül, ahol árvízvédelmi munkák zajlanak, melyek tekinthetők kritikus pontnak. – Most úgy tűnik, kitelepítésekre nem lesz szükség, és az árterekbe épült házakon kívül ingatlanokban sem okoz kárt az árvíz. Persze ettől még fennáll a veszélyhelyzet, hiszen igencsak jelentős vízmennyiség halad lefelé a Dunán.

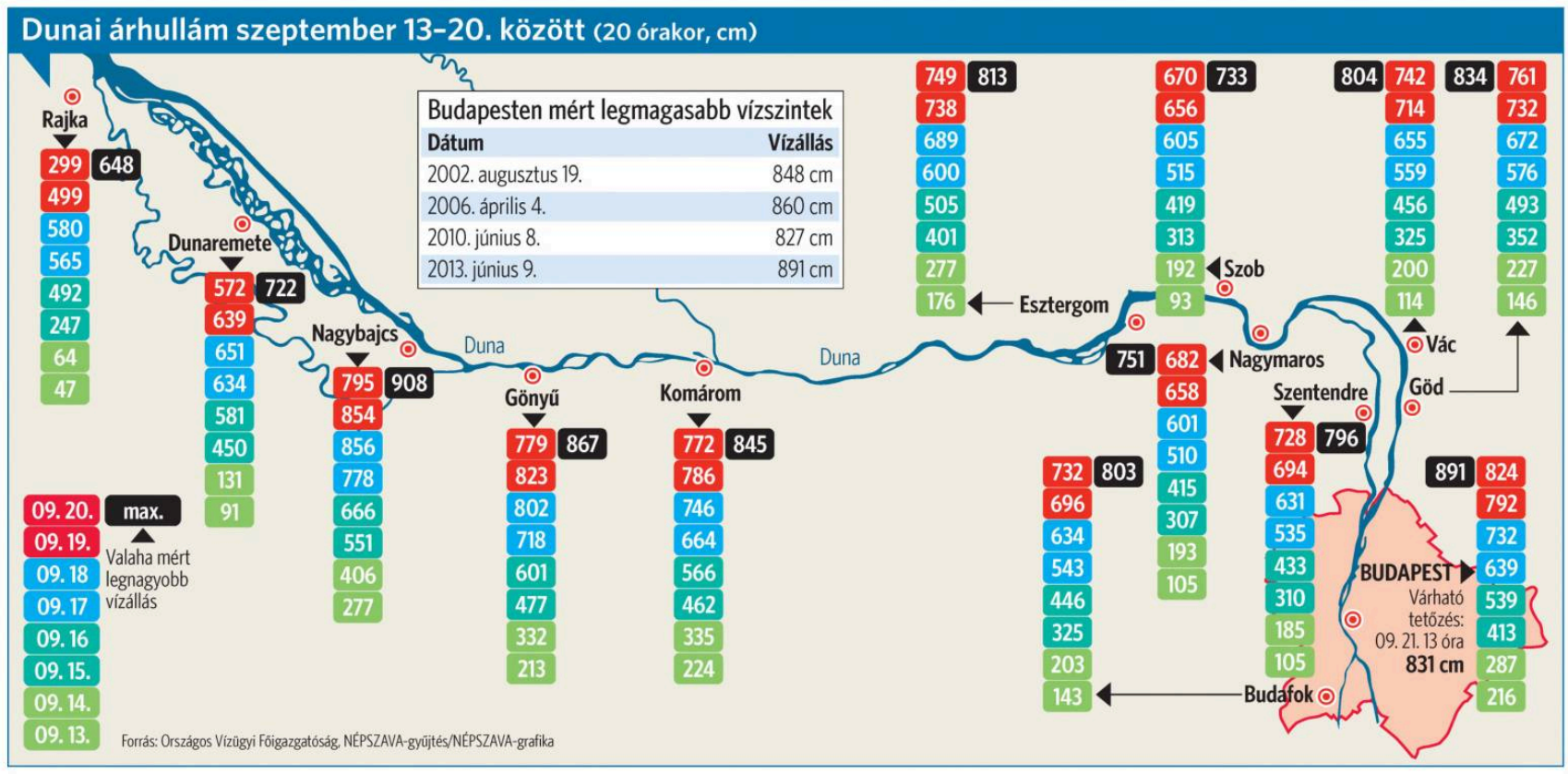

Forrás: Országos Vízügyi Főigazgatóság, NÉPSZAVA-gyűjtés/NÉPSZAVA-grafika

Orbán gumicsizmája és a sosem volt mobil gátak

– Eddig minden előrejelzés stimmel, a legmagasabb vízszintnél csak 1-2 centiméteres eltérést tapasztaltak, s előreláthatólag csütörtökig kell lehozni a meccset, akkor lehet szögre akasztani a gumicsizmát, vagyis még hat napot kell megcsinálni a kiemelt védekezésből – mondta a péntek reggeli árvízinfón Orbán Viktor miniszterelnök, aki azt kérte a parlamenti képviselőktől, az önkéntesektől és a polgármesterektől, szervezzenek figyelőszolgálatot, folyamatosan járőrözzenek, ugyanis a védekezési szintet a hétvégén is fenn kell tartani, ennek megfelelően az árvízvédelmi operatív törzs folyamatosan működik.

Újságírói kérdésre, miért nem épült fel Kismaroson, illetve Vácon a mobil gát, azt válaszolta: ezt a kérdést majd az árvíz után kell elővenni. Egyszerre amúgy mindent nem tudnak megépíteni, így a kérdésben a szakembereknek kell dönteniük. A mezőgazdaságban nem számít nagy károkra, mert a termés nagy részét betakarították, az ártérben épült házakban keletkezett kár pedig a biztosítók és a lakástulajdonosok dolga.

– Semmi olyasmi nem fog történni, amit még ne láttunk volna, nincs olyan veszély, amit ne hárítottunk volna el már legalább egyszer – jelentette ki. – Miközben a helyzet komoly, nincs szükség semmilyen kapkodásra, ha mindenki a helyén marad a hétvégén, akkor nem lesz semmi baj.

754 km

Ilyen hosszan kellett védekezni pénteken, míg csütörtökön még csak 614 kilométeren volt szükség beavatkozásra

ELFOGÁS

SIKLÓS GABRIELLA, az Országos Vízügyi Főigazgatóság szóvivője: „Sok helyen van fakadó víz, buzgár, de ezek közül egyre többet fognak el szakembereink"

Méghozzá az Alpokban a közelmúltban leesett, s mostanra olvadásnak indult hó miatt a megszokottnál lassabban. Egy dunai árhullám átlagosan 5-8 nap alatt vonul át az országon, a mostani viszont ennél bizonyosan hosszabb lesz. Az árhullám teteje ugyan várhatóan kedd este, szerda hajnalban elhagyja az országot, ám mögötte a megszokottnál tovább fennállhat akár még a másodfokú készültségi szint.

– Ez komoly nehézséget okozhat a szakembereknek – mondta Siklós Gabriella. – A védrendszerek ugyanis sokáig tartós nyomás alá kerülnek. Tizenegy éve, az eddigi legnagyobb mért árvíz idején sokkal gyorsabban vonult le az ár. Ez a probléma a Lajtán is; ugyan a tetőzésnek vége, de nagyon lassú az apadás, már annak is örültek a szakemberek, hogy csütörtök este óta egy centit csökkent a mércénél. Amúgy az öreg vízügyesek állítják, ennyi vizet még sohasem láttak lejönni a Lajtán...

Az OVF szóvivője szerint a fővárostól délre várhatóan kisebb problémát fog okozni az árhullám, mint a Duna felső szakaszán.

– Az 1954-es nagy, jeges árvizet követően nagyon erős védelmi rendszert építettek ki, amelynek magassága az akkori tetőzést egy méterrel meghaladja – magyarázta. – Ennek köszönhetően ez a Duna-szakasz sokkal védettebb, jellemzően csak az árterekbe épített házak esetében jelent gondot, mint például a bajai üdülőtelep, illetve Bátánál is akad egy partszakasz. De hozzá kell tenni, ezek a területek már egy kisebb áradás esetén is víz alá kerülnek, hiszen árterek.

Egy hét leforgása alatt két balatonnyi víz halad át a Duna medrén Budapestnél, írta az Időkép

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

„A neheze még csak most jön"

„Jóval a tetőzés előtt befejeztük a munkálatokat. A fővédvonalon 9 méteres magasságig épültek ki a szükséges helyeken az ideiglenes gátak. A védművek kiegészítő megerősítését is elvégezték kollégáink a biztonság fokozása érdekében. A Fővárosi Csatornázási Művek figyelőszolgálata szüntelenül járja a gátakat, ha szükséges, készenléti egységeink azonnal bevethetők" – közölte Karácsony Gergely főpolgármester pénteken. Szerinte eddig minden a terv szerint halad, de a neheze még csak most jön.

Kisoroszi már a nyitásra vár

ÁRVÍZ – A mai tetőzést követően, várhatóan kedden, maximum szerdán tudunk nyitni – bizakodott Molnár Csaba, a külvilágtól már napok óta elzárt, a Szentendrei-sziget csúcsán lévő Kisoroszi polgármestere. Szerinte a település lakói nyugodtan viselik az elzártságot.

– Tűzoltóság, mentő és ügyeletes orvos is van a településen, hiszen ha vészhelyzet van, kintről hiába várnánk segítséget, nem lehet minket megközelíteni. Épp pénteken kellett egy magas vérnyomásos beteget kiszállítani hajóval a településről, de már ő is megkapta a szükséges ellátást. Az óvoda, iskola, bölcsőde működik, a pedagógusok viszik a gyerekeket terepszemlére; számukra ez a helyzet újdonság, ők még nem éltek meg itt ekkora vízszintet – mesélte Molnár Csaba.

Előry Dénes, Visegrád polgármestere elárulta: náluk nagy könnyebbség a három kilométeres mobilgát, ami egy többéves projekt eredménye. – Egész más módon kell védekezni, mint 2013-ban; akkor több százezer homokzsákra volt szükség, most elég volt pár ezer. A védmű első próbája most lesz, reméljük, jól teljesít.

A Komárom közelében fekvő Dunaalmáson az elmúlt napban félő volt, hogy átszakad a gát. Makay Tibor polgármester tájékoztatása szerint azonban sikerült kialakítani úgynevezett ellentartó medencéket, amik megakadályozzák a gátszakadást. Így már a szivárgásokra kell figyelni. – 790 centiméteren tetőzött a víz, péntek délben már 785 volt, apadni kezdett, de szombat délig még olyan magas vízállásra számítunk, hogy teljesen megnyugodni még nem lehet, a gátak még nem tehermentesültek.

FOTÓ: MTI/JÁNOSSY GERGELY

Kisoroszit körbevette a víz, szárazföldön megközelíthetetlen a falu

Baján keddre várják a tetőzést 923 centiméterrel, ami fél méterrel kisebb a 2013-ban mért legmagasabb értéknél. Nyirati Klára polgármester szerint a gát elkészült, a homokzsáktöltés is lezárult.

– Csütörtökön ezer önkéntes segített, főiskolások, illetve nagy szerencsénk, hogy a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Víztudományi Kara pont Baján van, így ők egy hetet tudtak nekünk szinte szakmai gyakorlat keretében segíteni. A településen két részről kellett kiköltöztetni az embereket, Dunafürdő és a Pandúr-sziget érintett, ez összesen körülbelül 200 embert jelent. A legtöbben el is hagyták otthonukat, szerencsére volt hova menniük. Akik nem tudták megoldani, annak segítettünk – mondta a Népszavának Nyirati Klára.

FRANK ZSÓFIA

Árvízi átszervezés

Igaznak bizonyultak a Népszava áprilisi értesülései arról, hogy a vízügyi területet is érintő átalakításokra készülnek a katasztrófavédelemnél, több száz vagy ezer embert helyeznek át kormányhivatalokhoz. A hvg.hu arról írt, hogy az érintett 1200-1300 munkavállalóval már megkezdték a „személyes elbeszélgetéseket".

FOTÓ: NÉPSZAVA

A kormány 2013-ban döntött arról, hogy a bezárt Józsefvárosi pályaudvar helyén emlékközpontot hoz létre. Azóta se nyílt meg

Újabb bonyodalom a Sorsok Háza körül

HUZAVONA Már nem az EMIH fennhatósága alá tartozik a régóta üresen álló, átadásra váró józsefvárosi emlékközpont. Egyelőre azonban nem világos, hogy mi következik a kormány döntéséből.

CZENE GÁBOR

„A kormány visszavonja a Sorsok Háza Holokauszt Gyermekáldozatainak Emlékhelye – Európai Oktatási Központ megnyitásához szükséges intézkedésekről szóló 1422/2018. (IX. 7.) Korm. határozatot" – vette észre a Magyar Közlönyben megjelent hírt a 444.hu. A hat évvel ezelőtt megjelent, most visszavont határozat arról rendelkezett, hogy a Köves Slomó rabbi vezette Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség (EMIH) tulajdonába és fenntartásába kerüljön a Sorsok Háza. Az ott létrehozandó kiállítás megvalósításához a kormány összesen 2 milliárd forintot különített el. Az akkor rögzített időpont szerint a Sorsok Házának 2019. december 31-ig kellett volna megnyílnia. Ez a mai napig sem történt meg.

A holokauszt hetvenedik évfordulójára készülve az Orbán-kormány 2013-ban döntött arról, hogy a már működő Páva utcai emlékközpont mellett a bezárt Józsefvárosi pályaudvar helyén egy másik emlékközpontot is létrehoz a vészkorszak áldozatainak emlékére. A projekt felelőse Schmidt Mária, a Terror Háza Múzeum főigazgatója lett. A kormány irreálisan rövid, teljesíthetetlen határidőt szabott a megvalósítására: 2014. április 16-án, a holokauszt magyarországi emléknapján akarta megnyitni az intézményt.

Ebből természetesen semmi sem lett. Az épületkomplexum felújítása és átalakítása is időbe telt, de ennél is nagyobb gond volt, hogy Schmidt Mária elképzelései – visszafogottan fogalmazunk – sok bírálatot váltottak ki. A kormány azt az álláspontot képviselte, hogy a Sorsok Háza akkor nyílhat meg, ha konszenzus alakul ki a kiállítás tartalmáról. A konszenzus azonban csak nem akart létrejönni. Lázár János – aki abban az időben a Miniszterelnökséget vezető miniszter volt – még azt a lehetőséget is felvetette, hogy megegyezés hiányában más funkciót keresnek az épületnek.

A kormány végül 2018 szeptemberében bejelentette, hogy az EMIH-nek adja a Sorsok Házát. Schmidt Mária közben kikopott a projektből, a szakmai konszenzus megteremtése azonban Köves Slomónak sem sikerült. Amikor a Sorsok Háza megnyitása szóba került, a rabbi egyre újabb és újabb időpontokat mondott, ám ezek egyik sem valósult meg.

Grósz Andor, a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének (Mazsihisz) és a Páva utcai emlékközpontot működtető közalapítványnak a kuratóriumi elnöke tavaly nyáron a Népszavának adott interjújában arról beszélt: lehetséges alternatíva lenne a helyzet megoldására, ha a Sorsok Háza „egy már meglévő és jól működő intézmény", a Páva utcai központ fennhatósága alá kerülne.

A Mazsihisz elnökének tájékoztatása szerint a kormány is nyitottságot mutatott a javaslatra, amelytől Köves Slomó sem zárkózott el. Sőt, a rabbi kérdésünkre hangsúlyozta: ha a kormány a koncepciót a Mazsihisz új elnöke által vezetett Páva utcai központ keretei között óhajtja megvalósítani, akkor „ehhez minden támogatást meg fogunk adni". A Sorsok Háza épülete amúgy a magyar államé maradt, az EMIH csak a kiállítás elkészülte után vehette volna tulajdonába az ingatlant.

A kormány mostani döntését többféle módon is lehet értelmezni. Előfordulhat, hogy Orbánék pénzhiány miatt – vagy más okokból – leállítják, legalábbis felfüggesztik a projektet, de akár az is elképzelhető, hogy Grósz Andor elképzelésének megfelelően a Sorsok Háza a Páva utcai intézmény fennhatóságába kerül. A Mazsihisznél egyelőre nem kívánták kommentálni a kormány lépését, kormányzati berekből nem sikerült megbízható információkat szerezni.

Köves Slomó megkeresésünkre közölte, hogy a most megjelent kormányhatározatról nem kaptak előzetes tájékoztatást. Az utóbbi években nem volt érdemi egyeztetés a tervek megvalósításáról az EMIH és a kormány között. Hozzátette: az EMIH részletes kiállításkoncepciója 2021-re elkészült, amely azóta teljes terjedelmében, két nyelven is elérhető a holokausztmuzeum.hu oldalon. A rabbi megfogalmazása szerint „a holokauszt emlékezete 80 évvel a történtek után is fontos és releváns tanulságokkal szolgál mindannyiunk számára, nagyon sajnálatos lenne, ha a megvalósításra váró tervek örökre a fiókban maradnának".

KIHAGYÁS

KÖVES SLOMÓ

A most megjelent határozatról nem kaptak előzetes tájékoztatást

> Schmidt Mária kikopott a projektből, a szakmai konszenzus megteremtése azonban Köves Slomónak sem sikerült.

TERV

GRÓSZ ANDOR

elképzelése szerint a Sorsok Háza a Páva utcai intézmény fennhatóságába kerül

Hallgat a kormány az 1,6 millió eurós utalásról

CSIPOGÓ Továbbra sem tudni, hogy a Fidesz részt vesz-e az Országgyűlés nemzetbiztonsági bizottságának ülésén, amit a jobbikos Sas Zoltán elnök hívott össze a libanoni terrortámadások magyar szála miatt. A kormánypárt lapunk kérdésére sem válaszolt, ott lesznek-e a megbeszélésen.

Mint arról többször írtunk, minipokolgépekké alakított személyi hívók robbantak kedden Libanonban Hezbollah-tagoknál. A csipogók típusa egy tajvani céghez köthető, amely azt állította, hogy a névhasználatot átadták, a gyártást egy magyar cég, a BAC Consulting intézte. Ennek a kft.-nek a vezetője, Cristiana Rosaria Bársony-Arcidiacono azt mondta, csak közvetítő volt, azóta elérhetetlen. Közben kiderült: egy szófiai cég is érintett lehet; emiatt megszólalt a bolgár nemzetbiztonsági ügynökség (DANSZ), és vizsgálatot ígérve egy újabb magyar szálat említettek: állították, náluk nem jártak a csipogók, rajtuk csak 1,6 millió euró folyt át, mégpedig Magyarországra.

Sas Zoltán elnök összehívta a parlament nemzetbiztonsági bizottságát

A magyar kormány állítja, hogy a BAC Consultingnak nincs gyára, raktára sem, a készülékek nem jártak az országban. Arra viszont nem válaszoltak lapunknak, érkezett-e 1,6 millió eurós utalás az országba.

Közben a hvg.hu kiszúrta, hogy Cristiana Rosaria Bársony-Arcidiacono anyja azt nyilatkozta az AP hírügynökségnek: lánya „jelenleg a magyar titkosszolgálatok által védett, biztonságos helyen van". Az Alkotmányvédelmi Hivatal a Telex megkeresésére cáfolta ezt.

NÉPSZAVA

Elkezdődtek a nagy vitákat kiváltó pedagógusvizsgák

FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

A BM által előírt, 10 órás távoktatási képzést a Nemzeti Közszolgálati Egyetem által biztosított platformon kell elvégezniük, a vizsga sikeres teljesítéséhez húsz kérdésből tizenötre kell helyesen válaszolniuk. A képzést és a vizsgákat legkésőbb 2025. január 31-éig kell teljesíteni.

A BM tájékoztatásából kiderült, a távoktatási képzés során a pedagógusoknak nem kell online órákon részt venniük: tananyagcsomagokat tölthetnek le a munkakörüknek és az oktatott tantárgyaknak megfelelően, ezeket maguknak kell elsajátítaniuk. Azoknak, akik több szakot is tanítanak – például biológia–kémia szakosak –, elég csak egy, általuk választott tárgyból vizsgát tenniük. A szaktárca szerint a pedagógusok szabadon, saját időbeosztásuk szerint tudják elvégezni a képzést, saját maguk döntik el, mikor teljesítik az online vizsgát.

A képzést és a vizsgákat minden pedagógusnak teljesítenie kell, kivéve, ha nyugdíjazás miatt valaki a munkavégzés alóli mentesítés idejét tölti. De abban az esetben, ha nyugdíjasként újra pedagógusként helyezkedik el, a képzési kötelezettség továbbra is fennáll. Érdeklődtünk arról is, milyen következménnyel jár, ha valaki nem vesz részt a képzésben, és le sem vizsgázik. A BM erre annyit írt, az igazgatók a pedagógusok teljesítményértékelése során figyelembe veszik a képzés elvégzését.

A kötelező képzést és vizsgáztatást a pedagógus-szakszervezetek, de még a kormány által létrehozott Nemzeti Pedagógus Kar is kritizálta; utóbbi azt is kifogásolta, hogy mindezt egy olyan egyetem végzi, ahol nincs pedagógusképzési hagyomány és gyakorlat. A minisztérium ezzel kapcsolatban azt írta, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem csak az online felületet biztosítja, nem pedig a szakmai tartalmat.

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Egy olyan egyetem szervezi a tanárok vizsgáztatását, ahol nincs pedagógusképzési hagyomány

A szakszervezetek egyebek mellett azért tartják feleslegesnek a pedagógusok számonkérését, mert jövőre esedékes a 2020-ban bevezetett új Nemzeti alaptanterv felülvizsgálata, vagyis akár módosítani is szükséges lehet rajta. A BM közölte: a felülvizsgálat nem jelenti automatikusan az alaptanterv azonnali módosítását, de mivel ez egyébként is csak 2025-ben esedékes, az ezzel kapcsolatos érdeklődés szerintük idő előtti. JUHÁSZ DÁNIEL

LAPSZÉL

Deutsch családban maradó sportpénzek

FOTÓ: MTI/ILLYÉS TIBOR

Összesen 366 millió forintért szervezhetett atlétikai versenyeket Deutsch Tamás fideszes EP-képviselő unokaöccsének a cége – derült ki a Telex által kiperelt adatokból. A lap a Magyar Atlétikai Szövetség (MASZ) szakmai programját, az állam által 2,7 milliárd forinttal támogatott Zsivótzky Gyula programnak a teljes dokumentációját kérte ki. A program vezetője előbb Spiriev Attila volt, majd őt a kormánypárti politikus testvére, Deutsch Péter (képünkön) korábbi magasugró követte. A MASZ a programon keresztül évente két verseny szervezését fizette ki, ennek szervezésével pedig Deutsch Péter fiának a cégét bízták meg. A Track and Race Kft. 2021-ben 185 millió forint plusz áfát kapott a MASZ-tól, majd két évvel később, szintén két versenyre, 181,5 millió plusz áfát. A Telex szerint a 2015-ben alapított vállalkozás jelenleg felerészben Deutsch Balázsé, de egy másik cégen keresztül, cégtársával együtt, Deutsch Péter is tulajdonos. NÉPSZAVA

Fidesz- és DK-mentes titkos paktum

A Tisza Párt, az LMP és a Magyar Kétfarkú Kutya Párt (MKKP) részvételével létrehoznának egy Fidesz- és DK-mentes koalíciót a Fővárosi Közgyűlésben – a 444 információi szerint erről egyeztetett néhány hete Magyar Péter, Vitézy Dávid és Kovács Gergely. Utóbbi, azaz a Magyar Kétfarkú Kutya Párt társelnöke megerősítette, hogy találkozott a Tisza Párt elnökével és az LMP–Fidesz egykori főpolgármester-jelöltjével, de arról nem beszélt, hogy valóban ez lett volna-e a téma. A 444 szerint az elképzelés részeként Vitézy vagy egy speciális bizottság elnökeként, vagy főpolgármester-helyettesként hatáskörébe venné a BKV-t, a BKK-t és a BKM Budapesti Közművek Zrt.-t. Vitézy a lapnak azt mondta, nem állapodott meg Magyar Péterrel, a főpolgármesterhelyettes-jelölés kizárólagos joga pedig Karácsony Gergelyé. NÉPSZAVA

„Sára Botond, tükörbe tudsz nézni?”

TILTAKOZÁS Több ezren vettek részt az Iványi Gáborékkal szolidaritást vállaló, adománygyűjtéssel egybekötött demonstráción a fővárosi Blaha Lujza téren.

FOTÓ: TÓTH ÁDÁM

CZENE GÁBOR

Bálint András, Cserhalmi György, Für Anikó, Jordán Tamás, Mácsai Pál, Parti Nagy Lajos, Rost Andrea, Szalay Kriszta – néhány ismert név azok közül, akik kiállásukkal csatlakoztak a Blaha Lujza térre meghirdetett pénteki tüntetéshez. A demonstráció tiltakozás volt az Iványi Gábor lelkész és a Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség fenntartásában működő intézmények elleni kormányzati elnyomás miatt. Ahogyan azt a rendezvény elején színpadra lépő Iványi Gábor is hangsúlyozta: a szolidaritási tüntetést civilek szervezték.

Bár az eseményen több ezren vettek részt, csalódott hangokat is lehetett hallani: „ennél sokkal, de sokkal többen kellene lennünk”. Az egyik felszólaló József Attilát idézte: „Mért legyek én tisztességes? Kiterítenek úgyis! Mért ne legyek tisztességes! Kiterítenek úgyis.” Volt, aki a „hátrányos helyzetű kisemberek és a földönfutók hősének” nevezte Iványi Gábort. Másvalaki kijelentette: „az ellenzék politikusai cserben hagytak minket”.

Bár sokan voltak, csalódott hangokat is lehetett hallani: „ennél sokkal, de sokkal többen kellene lennünk”

Iványi Gábort hatóság elleni erőszak vádjával börtönnel is fenyegetik.

A tömegben álló MSZP-s Kunhalmi Ágnes, a XVIII. kerület parlamenti képviselője igazságtalannak érezte a bírálatot. Lapunknak elmondta: mielőtt megszüntették volna, a kerületükben működött Iványiék egyik iskolája. Az ellenzéki vezetésű, szűkös anyagi lehetőségekkel rendelkező önkormányzat minden tőle telhetőt igyekezett megtenni az iskola működése érdekében, most a gyerekek elhelyezésében próbál segíteni. (Más ellenzéki politikusok – Jámbor András vagy például Magyar Péter – is megjelentek a demonstráción.)

Iványi Gáborék – mindenekelőtt pedig azok a rászorulók, hátrányos helyzetű és sajátos nevelési igényű gyerekek, hajléktalanok, idősek, akiknek ellátásáról gondoskodnak – a kormányzati fellépés miatt évről évre, hónapról hónapra egyre inkább kilátástalan helyzetbe kerülnek.

Kezdődött azzal, hogy a Magyarországi Evangéliumi Testvérközösséget az Orbán-kormány jogsértően megfosztotta teljes jogú egyházi státuszától és az azzal járó költségvetési források jelentős részétől. Aztán a még meglévő támogatásaikat is megkurtították vagy éppen teljesen elvonták. Intézményeik számláit az adóhatóság inkasszálta, több iskolájukat – embertelen módon, pár nappal a tanévkezdet előtt – bezárták.

A Fővárosi Törvényszék kimondta, hogy a bezárásról döntő kormányhivatal nem vette figyelembe a gyerekek érdekeit. A bíróság utólag hiába helyezte jogvédelem alá az iskolákat, ennek egyelőre nincs gyakorlati jelentősége. A kormányhivatal a füle botját sem mozgatja. Nem véletlen, hogy a Blaha Lujza téri rendezvényen látható egyik felirat a kormányhivatalt vezető főispánnak üzent: „Sára Botond, tükörbe tudsz nézni?”

Iványi Gábort hatóság elleni erőszak vádjával börtönnel is fenyegetik, egyházát még egy szinttel alacsonyabb kategóriába sorolták vissza. Nagyon úgy tűnik tehát, hogy a kormány által indított hadjáratnak még mindig nincs vége.

NÉPSZERŰTLEN

SÁRA BOTOND

kormánybiztos, főispán is kapott üzenetet

„Sokkal nagyobb árvizek lesznek”

INTERJÚ A vízügyi intézményrendszer aggasztóbb helyzetben van, mint a védművek – véli Droppa György, a Duna Kör és az Ister Kelet-európai Környezetvédelmi Kutatóintézet volt vezetője.

Szöveg:
HARGITAI MIKLÓS

Fotó:
HUSZÁR DÁVID

Hogy milyen állapotban vannak a Duna töltései, azt épp most teszteli a folyó, de az is hasonlóan aktuális kérdés, milyen állapotban van ma a magyar vízügy.

Alighanem rosszabban, mint a töltések. A rendszerváltást közvetlenül megelőzően, illetve az Antall-kormány idején pontosan, név szerint lehetett tudni, hogy kik az ágazat szakmai vezetői. Ezek ismert, nemzetközileg jegyzett, a hazai nyilvánosság előtt is felkérdezhető szakemberek voltak. Nem féltek kiállni akár a kamerák elé sem. Ma senki nem tudná megmondani, hogy kik irányítják szakmailag a magyar vízügyet. Akkoriban volt egy szellemi irányítóközpont, a VIITUKI; a székházát 2020-ban robbantották fel, mert kellett a hely és főleg a telek az atlétikai vb-nek. A VITUKI-ban 2000 vízügyes dolgozott, ami alighanem egy túlméretezett keret volt, de még mindig sokkal közelebb állt a reális szükségletekhez, mint a mostani helyzet, a teljes szétverés. A rendszerváltás egyik legnagyobb vívmánya, hogy önálló tárcák foglalkoztak a környezetvédelemmel és a vízüggyel, ma már emléknek is halvány. Ma egyáltalán nincs állami környezetvédelem, de a vízügy még ennél is rosszabbul járt. Az egész struktúrát felszámolták, pedig éppen az volt a lényeg, hogy két, sokszor ellenérdekű tárca vitájában alakultak ki az álláspontok és a megoldások. Most nehezen tudnám megmondani, hogy hova tartozik a vízügy a kormányban. Talán a katasztrófavédelemhez, kiérdemesült rendőrök felügyelete alá. Egyrészt látható fej nélkül működik a szervezet, másrészt valójában szervezet sincs: nincsenek hivatásos, kompetens vezetői, akikkel vitázni lehetne. Viták sincsenek. Nincs hosszú távú koncepció, nincs sem holisztikus, sem adatalapú megközelítés – pillanatnyi politikai érdekek vannak, és rögtönzés.

Az ár most a Duna völgyét sújtja, de a magyar vízügyben hagyományosan az a szemlélet uralkodott, hogy a Tisza az igazi probléma. Ez ma is így van?

Igen, ha az alapokat nézzük, akkor a Tiszánál még nagyobb a baj. És ha az a kérdés, hogy miért, vagy hogy hol és mikor lett elrontva, akkor azt mondanám, hogy már a legelején, az 1840-es években, a Vásárhelyi-féle terv kiválasztásánál. Versenyben volt egy másik javaslat is, a Paleocapa-elképzelés – az annyival járt előrébb, hogy Pietro Paleocapa addigra már túl volt a Pó folyó szabályozásán, és tanult az ott elkövetett hibákból. Tudta, hogy ha a kiegyenesített folyót megakadályozzák abban, hogy árvíz idején kifusson a mederből, akkor elmarad a „nílusi trágyázás”, nem tudja a környező földekre lerakni az iszapot, ehelyett feltölti vele a saját medrét, egyre magasabb árhullámokat csinálva, ami miatt egyre magasabb töltéseket kell építeni. Ferraránál a Pó olyan magas töltések között fut, hogy a töltéskorona magasabban van, mint a templomtorony; kényszerűségből, hiszen a beszorított folyó folyamatosan tölti a medret a hordalékkal. Paleocapa ebből okulva a Tiszán sokkal kevésbé drasztikus beavatkozásokat, kevesebb mederátvágást javasolt, de nem ő lett a befutó, hanem Vásárhelyi Pál, aki megígérte, hogy az árterek kiszárításával legyőzi a maláriát, és hatalmas termőföldtesteket hoz létre a folyószabályozással, amelyeket aztán szét lehet osztani a környék földművesei között. A sors fintora, hogy az első ülésen, ahol az alig 16 oldalas terv részletei szóba kerültek volna, infarktust kapott, és meghalt. Végül nem pontosan azt és nem is pontosan úgy csinálták, ahogy ő elképzelte: a földeket például néhány gazdag befektető szerezte meg, a folyó medrét pedig úgy alakították át, hogy megpróbálták összegyúrni Paleocapa és Vásárhelyi javaslatait, de inkább azért az utóbbinak kedvezve. Paleocapa alig 15 mederátvágást javasolt, Vásárhelyi több mint 200-at, a végeredmény 112 átvágás és 40 százalékos mederrövidítés lett.

Azt a javaslatot, amely alapján árvíz idején szükségtározókba engednék a vizet, mégis úgy hívják, hogy a Vásárhelyi-terv továbbfejlesztése.

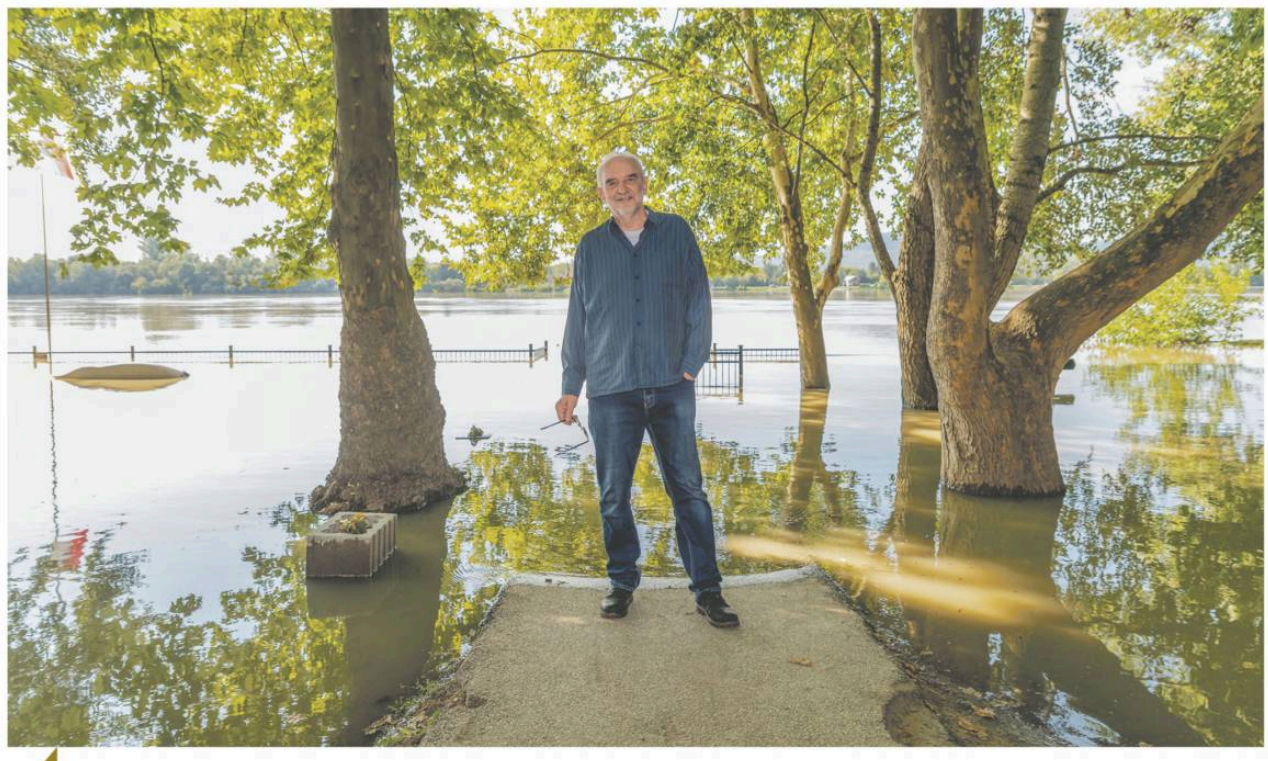

Miközben az éghajlatváltozás egyre szélsőségesebb időjárást és egyre nagyobb árhullámokat hoz, a védekezés ma arra épül, hogy Orbán Viktor gumicsizmában kiáll a gátra, és ettől a víz apadni kezd – ez a véleménye Droppa Györgynek

Van benne ellentmondás, de annyiban kétségtelenül a XIX. században megvalósult folyószabályozás továbbfejlesztése, hogy ez is több problémát generál, mint amennyit megold. A projektet még az első Orbán-kormány álmodta meg; csak a tározók egy része készült el, de ha a teljes mennyiség elkészült volna, áradáskor az is pillanatok alatt megtelne, nem segítene érdemben. Viszont rengeteg közpénzt elnyelt, és még többet el fog nyelni ezután.

Mi lenne akkor a jó megoldás?

Ha áradás van, a víz egy részét ki kell engedni a töltések közül – de nem vésztározókba, hanem mélyen fekvő területekre, ahova magától is menne, ha nem lennének töltések, ahogyan azt Schweitzer Ferenc, a Földrajztudományi Kutatóintézet volt vezetője kidolgozta.

Beépített, lakott területekre is?

Nem igazán. A vízgazdálkodásban hagyományosan kétféle árteret különböztetnek meg, az egyik az alacsony, a másik a magas ártér. Az alacsony ártereket rendszeresen elönti a víz – vagy elöntené, ha nem lenne töltés –, a magas ártereket csak a mostanihoz hasonló rendkívüli árhullámkor, vagy még olyankor sem. A folyók menti településeink többsége magas ártereken van, az ingatlanállományuk alig 5 százaléka esik alacsony árterekre. Utóbbiakat körtöltésekkel könnyen be lehetne védeni, sokkal olcsóbban, mint most, hogy a folyók száz és száz kilométereken keresztül töltések között folynak. Az alacsony árterekre pedig kifuthatna a víz, tehermentesítve a védműveket. Ez természetesen más típusú gazdálkodást feltételezne: olyan erdőket és olyan mezőgazdasági haszonnövényeket, amelyek kibírják a hosszas időszakos vízborítást. Meg haltenyésztést, horgászatot, ökoturizmust, rekreációt. Hosszú távon csak ez jelenthet megoldást, mert a medrek gyorsabban megtelnek hordalékkal, mint ahogy a töltéseket emelni tudjuk: ahhoz, hogy 100 egységgel magasabb legyen a töltés, nem 100, hanem 10 ezer térfogategységnyi anyag kell, mert az anyagszükséglet a magasság négyzetével nő. De nincs ilyen gondolkodás: úgy látom, hogy a vízügyben, vagy inkább azon a helyen, ahol korábban a vízügy volt, ma semmilyen gondolkodás nem zajlik.

> Ami ma a vízügyben történik, az jó esetben a XIX. század ismeretszintjét képviseli. Néhol stagnálás van, a legtöbb helyen gyors visszafejlődés, és bántóan hiányzik a tudás a rendszerből.

Majd a következő pusztító árvíz után?

Tény, hogy a Tisza szabályozását a nagy szegedi árvíz után kezdték meg, és a példásan megoldott bécsi Duna-szabályozáshoz is kellett egy valóban pusztító áradás. A magyar szakemberek nincsenek könnyű helyzetben, sem a Tiszánál, sem a Dunánál. Az elmúlt 100 évben az infrastruktúra – nem feltétlenül a vízügyi, de mondjuk a közúti meg a vasúti – nagyon kiépült, nehéz lenne hirtelen megnyitni a töltéseket. Valószínűleg szükség lenne egy csatornára, ami a Dunát és a Tiszát összeköti, abból kiindulva, hogy a két nagy folyón nagyon ritkán van egyszerre árhullám, ahogyan most is látjuk. Azt mondtam, hogy a Tisza mentén súlyosabb a probléma, de ezért csak magunkat okolhatjuk. A Tisza nem szélsőséges folyó. Nem az ereje túl nagy, hanem a döntéshozók tudása túl kicsi. Az átlagember és az átlagos politikus annyit tud a Tiszáról, amit Petőfi versében olvasott: hogy vágtat a rónán át, és áttöri a gátat, pedig nem is gátjai vannak, hanem töltései. A Tisza egyszerű eszközökkel könnyen kezelhető lenne. És muszáj lenne kezelni: ha az elmúlt évtizedekben látott tendencia folytatódik, akkor sokkal nagyobb árvizek lesznek, részben a mederfeltöltődés miatt, részben meg azért, mert egyre egyenlőtlenebbé válik a csapadékeloszlás, egyre jobban beépítik a vízgyűjtőket, egyre több erdőt irtanak ki. De a hatalmas területű Tisza-völgyben az egyszerű eszközök is sok pénzt igényelnek. Csak a megfizethető és hatékony megoldások működnek. A töltésmagasítás nem ilyen, és a vésztározók építése sem. Természetközeli, de az új hidrológiai kihívásokra választ adó beavatkozásokra lenne szükség. Korábban felmerült például, hogy a Dunának is létrehoznának egy tehermentesítő ágat Sződligetnél, a folyó eredeti medrét felhasználva, némiképp ahhoz hasonló módon, ahogyan Bécset is bevédték. Akkor került le a napirendről a terv, amikor az új 2-es út építése kapott politikai prioritást.

DROPPA GYÖRGY

Az 1947-ben született, a közgazdászdiploma és a vendéglátóipari karrier után a bős–nagymarosi vízlépcső-beruházás ellen tiltakozó Duna Kör egyik alapítójaként lépett fel a közéleti porondra 1984-ben. Az alternatív Nobel-díjas szervezetnek komoly szerepe volt a hazai civil mozgalom megerősödésében. A rendszerváltás után több zöldpárt-kezdeményezésben is szerepet vállalt. Tanított számos külföldi egyetemen, forgatott filmet a Dunáról a legendás Jacques Cousteau-val, és vezette az Ister Kelet-európai Környezetvédelmi Kutatóintézetet. Jelenleg Gödön él.

Egyáltalán történt valami a magyar vízgazdálkodásban az elmúlt húsz évben, ami reagál a klímaválságra?

Nehéz lenne ilyesmit fölfedezni benne. Miközben az éghajlatváltozás egyre szélsőségesebb időjárást és egyre nagyobb árhullámokat hoz, a védekezés ma arra épül, hogy Orbán Viktor gumicsizmában kiáll a gátra, és ettől a víz apadni kezd.

Azt mondta az imént, hogy a vízügy a korábban ismert formájában és szellemi kapacitásával már nem létezik. Nem is rekonstruálható?

Rövid távon biztosan nem. Lefejezték, elvették a pénzét, hagyták lerohadni az eszközállományát, szétdarabolták a vízügyi igazgatóságokat. A magyar árvízvédelemben nem is az árhullám a legnagyobb veszély, hanem a jég. Ha egy 100 méteres jégsziget megindul, derékvastagságú fákat, házfalakat is simán szétnyír. Régen 12 nagy hajóból álló jégtörőflottánk volt, ma talán kettő-három van meg belőle, azokon sincs vizsga, mozdíthatatlanok. Volt egy óbudai és egy újpesti hajógyárunk, meg az újpesti öböl, ahol télen el lehetett tárolni a hajókat. Ma Újpesten lakópark és jachtkikötő épül, nemhogy hajót gyártani, de javítani sem tudunk, legközelebb Révkomáromban tudják reparálni, ha valami elromlik. Ennél is nagyobb gond, hogy ami ma a vízügyben történik, az jó esetben a XIX. század ismeretszintjét képviseli. Néhol stagnálás van, a legtöbb helyen gyors visszafejlődés, és bántóan hiányzik a tudás a rendszerből. Nem csak árvízkor, hanem mindig, ha vízgazdálkodási kérdésekről kell dönteni.

Mint például az akkugyártásban?

Igen, például ott is. Úgy kezdtünk el megvalósítani egy ipari stratégiát, hogy senki nem számolta ki, van-e hozzá elég vizünk. A kormány nem tette fel a kérdést, de nem is nagyon lett volna, aki válaszolni tud rá. Vagy mondjuk arra, hogy mi lesz az akkugyárak szennyvizével. Gödön, ahol élek, a Samsung-gyár cseppfolyós hulladékát belenyomják a Dunába. 10 kilométerrel följebb, a váci szennyvíztisztítón keresztül megy a folyóba, de a kobaltot meg a lítiumot nem szedi ki a szennyvíztisztító, pedig mindkettő mérgezőbb az ólomnál. Van rá EU-szabvány, hogy mennyi lehet a vízben köbméterenként: úgy oldják meg, hogy több vizet kevernek hozzá. Aki pedig fellép ellene, arra rászállnak. A mi Gödért Egyesületünkkel most ugyanazt élem át, mint a 80-as évek végén a Duna Körrel. Zaklatás, lejáratás, nemzetbiztonsági kockázattá minősítés. Szuverenitási vizsgálat. Nyomozzák, hogy milyen pénzből kampányolunk, hogy a tagjaink közül ki írt újságcikket, ki indult a választáson. Az üzenet világos: ne kérj támogatást, ne kampányolj, ne fordulj a sajtóhoz, ne politizálj. Pont, mint a létező szocializmus egypártrendszerében.

De akkor még – vagy már – volt vízügy.

Igen, akkor kifelé jöttünk abból, amibe egyelőre most még befelé megyünk.

€/HUF 393,11 ↓ -0,27% | $/HUF 352,14 ↓ -0,27% | CHF/HUF 414,65 ↓ -0,46%

LAPSZÉL

Magyarország nem titokban üzletel

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Nemzetgazdasági, nemzetbiztonsági és nemzetstratégiai érdek a gazdasági együttműködés fejlesztése Magyarország és Oroszország között a nemzetközi szankciók által nem érintett területeken, ahogy mindenki más is ezt teszi, csak a többség leginkább titokban bizniszel az oroszokkal – jelentette ki Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter. A tárcavezető a magyar–orosz gazdasági együttműködési bizottság ülését követően azt mondta, hogy Európában ma rendkívül nehéz idők járnak, amelyekre nem sikerült megtalálni a helyes válaszokat. NÉPSZAVA

Az autóipart védte Lázár János

Az energia- és a klímapolitika nem veszélyeztetheti az európai autóipar versenyképességét – mondta Lázár János, miután a magyar EU-elnökség keretében a Közlekedési Tanács informális ülést tartott. „A piachoz kell a klímacélokat igazítani, ha szükséges, változásokra van szükség, még nem késő. Az autóipart modern technológiák alkalmazására kell kényszeríteni, de nem szabad megölni a versenyképességét. Az Európai Bizottságnak ebben a kérdésben sokkal okosabbnak, pragmatikusabbnak és profitorientáltabbnak kell lennie” – jelentette ki az építési és közlekedési miniszter egy kérdésre válaszolva. MTI

Megint drágul a tankolás

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Szombaton ismét emelkedhet a benzin kiskereskedelmi ára, a 95-ös üzemanyag nagykereskedelmi ára ugyanis bruttó 4 forinttal nő, ami várhatóan a kutaknál is érvényesül. A gázolaj beszerzési ára nem változik. Így egy liter benzint literenként 586 forintért vehetnek meg az autósok, a gázolaj pedig marad 589 forint – közölte a Holtankoljak.hu. NÉPSZAVA

RÉSZVÉNYEK

BUX		
73 119,59	↑	+0,05%
Mol		
2656 Ft	↑	+0,45%
MTelekom		
1020 Ft	↓	- 0,58%
OTP		
18 590 Ft	↓	- 0,21%
Richter		
10 770 Ft	—	0,00%

Minden forintért lehajolnak

MEGSZORÍTÁS A kormány kiadásstopot vezetett be, több mint száz költségvetési tételre sapkát húzott. A spórolás a lakosságot nem érinti.

PAPP ZSOLT

Újabb kiadásstopot vezetett be a kormány egy a Magyar Közlönyben kihirdetett kormányhatározat keretében: az Orbán Viktor miniszterelnök által jegyzett rendelkezés 130 korábbi kormányhatározatot módosít úgy, hogy a különféle állami finanszírozású beruházások esetében az eddig megtörtént költségvetési támogatáson túl további kifizetés nem történhet. Hogy pontosan mennyi pénzről van szó, az nem derül ki, mint ahogyan eddig arra sem érkezett magyarázat, hogy miért pont az adott tételek kerültek a listára. Az viszont biztos, hogy az intézkedés egyik célja a már amúgy is megemelt költségvetési hiánycél betartásának megsegítése. Az államháztartás deficitje augusztus végén elérte a 2857 milliárd forintot, ami a megemelt 3982 milliárdos decemberi cél 71 százaléka, miközben időarányosan 66 százalék lenne elfogadható. Egyértelmű, hogy intézkedésekre van szükség, hogy ne szálljon el a hiány. Ezért dönthetett a kormány a kiadásstop mellett, amit egyébként mélyen elhallgatott, szemben azzal, hogy korábban mind a beruházások elhalasztását, mind az adóemeléseket bejelentette.

A határozat szerint több tucat állami beruházással kapcsolatos korábbi kormányhatározat azzal a mondattal egészül ki, hogy „a kormány egyetért azzal, hogy e határozat kapcsán további központi költségvetési többletforrás biztosítása nem szükséges”. Így ha korábban lett volna rá terv, akkor sem kaphat többlettámogatást a többi között az Árpád-ház program, az évek óta halódó Sorsok Háza-beruházás, a Széchenyi lánchíd felújítása. A kormány egyébként a közben a már rég megnyitott Lánchíd felújítására eredetileg hatmilliárd forintot ígért a fővárosnak; ugyan azt még nem fizette ki, de most leszögezte, hogy azon felül nem is ad semmit.

De nem kaphat több pénzt az Operaház amúgy is befejezett beruházása vagy a Magyar Labdarúgó Szövetség budapesti pályafejlesztési programja. A kormány maga részéről lezárta a Budapest Diákváros – Déli Városkapu beruházást is. A Diákváros a Ferencvárosi Atlétikai Stadion közelében épült volna meg, egy esetleges budapesti olimpia esetén ott lett volna az olimpiai falu, amit később fiataloknak kiadható bérlakásként hasznosítottak volna. A projektet most végleg hidegre tette a kormány, igaz, eddig sem költött rá. A határozat azt is rögzíti, hogy a kormány most már tényleg nem ad a több pénzt a megépített, majd visszabontott Nemzeti Atlétikai Központra, azaz a Mészáros Lőrinc cége által kivitelezett atlétikai vb-stadion építésére.

A kormány kiadáscsökkentésekről is döntött, de ezek általában néhány tíz-, esetleg százmillió forintot jelentenek, csak kevés milliárdos nagyságrendű elvonást tartalmaz a lista. Így például a Liget Budapest Projektnél 200 millió, a Városliget forgalomcsillapításnak megtervezése esetében 60 millió forint az elvonás, az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának még 2021-ben megtartott rendezvénye támogatását pedig 64 millió forintra csökkentik. A jelentősebb intézkedések között szerepel a zalaegerszegi északi ipari park építésének támogatása, amire az eredeti 6 milliárddal szemben 3 milliárd forint jut.

Ugyanakkor a kormány néhány területre több pénzt is adna, így 2,7 milliárd forinttal megemelik a Szeged–Röszke vasútvonal felújításnak keretét, mintegy 720 millió jut tanuszodákra, és 1,5 milliárdot kap a debreceni repülőtér fejlesztése is.

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

Az Operaház felújítását most már tényleg befejezettnek tekintik

Elvonnak, elhalasztanak, kivetnek, bevezetnek

A 2024-es költségvetést a parlament 2513 milliárd forintos deficittel hagyta jóvá, ami tarthatatlannak bizonyult, így 3982 milliárdra emelték. A piac ezt elfogadta, mert nyilvánvaló volt, hogy az eredeti cél teljesíthetetlen lett volna drasztikus megszorító intézkedések nélkül. Ugyanakkor több pénzügyi elemző is jelezte, hogy a még megemelt cél sem elérhető további kiadáscsökkentés vagy bevételnövelő intézkedések nélkül. A kormány tavasszal azt is bejelentette, hogy 675 milliárd forinttal csökkenti a költségvetés idei beruházásai költéseit. Elsősorban a Beruházási Alap és a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. kiadásait érintették a zárolások. A megemelt hiánycél tartásához ez nem volt elegendő, ezért július elején jelentős adóemelésekről döntött a kormány. Megemelte a banki tranzakciós illetékeket az értékpapírok, az átutalások, a készpénzfelvétel esetében is, és a devizaváltásokra bevezette a kiegészítő tranzakciós illetéket. A kormány ezen intézkedésektől csak idén 85 milliárd forint pluszbevételt remél, 2025-ben pedig már 200 milliárdot.

Csak a kormánynak ne kelljen fizetnie

KÖLCSÖN Nagy Márton nemzetgazdasági miniszter újra nyomás alá helyezte a bankokat. Azt várja tőlük, hogy a lakáshitelek esetében legfeljebb 5 százalék legyen a THM (teljes hiteldíjmutató), s ezt a pénzintézetek „önkéntes alapon” lépjék meg – egyébként ezt ő maga közölte a bankszövetség vezetőivel történt találkozóján. A bankok most jellemzően 6,5–7,3 százalékos THM-mel folyósítanak lakáshiteleket, vagyis az „önkéntes” kamatcsökkentés jelentősen mérsékelné a profitjukat, vagy akár veszteségessé is tehetné átmenetileg a hitelezést. A kormány azonban minden eszközt fel kíván használni a gazdasági növekedés gyorsításához, lehetőleg oly módon, hogy az ne kerüljön neki semmibe. Ezt szolgálja a minimálbérek erőltetett emelése – amit a cégek fizetnek –, s a hitelezés felpörgetése, amit meg a bankok állnak. Ha utóbbi megtörténne, az adrenalininjekciót adhatna a gyengélkedő építőiparnak.

A nyomásgyakorlás a nem túl kedvező körülmények ellenére feltehetőleg nem lesz sikertelen. Nagy Márton az elmúlt hónapokban az egyre alacsonyabb kamatozású hitelek folyósítására sarkallta a bankokat, amelyek tulajdonképpen hajlottak is rá, az „önkéntes” kamatplafont előbb 8,5 százalékra, majd 7,3 százalékra csökkentették. A piacon verseny van, ha egyik szereplő meglépi a kamatcsökkentést – jellemzően a jó kondíciójú ügyfeleknél –, akkor azzal előnyre tehet szert a többiekkel szemben, így az elmúlt hónapok tapasztalata alapján ha egy bank lépett, az egész piac követte.

A bankok a hitelkamatokat a bankközi kamatokhoz, a BUBOR-hoz, vagyis Budapesti bankközi forintkamatlábhoz viszonyítva árazzák – ez az a kamatszint, amiért magunk a bankok is hozzájutnak a pénzhez, erre rakják rá a költségeiket és a hasznukat –, e kettő mérséklésével tudnak versenyezni. Jelenleg az MNB adatai szerint a hat hónapos BUBOR 6,32 százalékos (jellemzően a lakáshiteleket ehhez árazzák), míg a 12 hónapos hitel 6,14 százalék, ilyen feltétel mellett ma egy bank csak komoly veszteséggel tudna ötszázalékos hitelt folyósítani. A BUBOR a jegybanki alapkamat mozgását követi, ami jelenleg 6,75 százalék, év végére 6,25, 2025 végére pedig 5 százalékra csökkenhet.

> A kormány azonban minden eszközt fel kíván használni a gazdasági növekedés gyorsításához, lehetőleg oly módon, hogy az ne kerüljön neki semmibe.

Gergely Péter, a Biztosdöntés.hu alapító-szakértője szerint Nagy Márton erős és egyelőre nehezen teljesíthető kérést fogalmazott meg a pénzintézetekkel szemben, ami nem lehetetlen, mert számukra is létkérdés a hitelezési boom fenntartása. Ezt szerinte jól mutatja, hogy a kötelező THM-plafon eltörlését követően a várakozásokra rácáfolva nem emelkedett érdemben a pénzintézetek által folyósított lakáshitelek kamata és THM-je. Ez persze a összefügg azzal, hogy a korábbi felmérések szerint a lakossági hitelkereslet 6 százalék körüli kamatszinteknél jelenik meg. A szakértő szerint további segítség a bankoknak, hogy komoly mennyiségű olcsó lakossági forráson ülnek. A Magyar Nemzeti Bank szerint július végén mintegy 8100 milliárd forintot kitevő lakossági látra szóló és folyószámlabetétekre jellemzően nem fizettek kamatot a bankok. Erre támaszkodva akár meg is indulhat a következő hetekben a kormány által várt kamatcsökkentés.

PAPP ZSOLT

Zelenszkij hamarosan kifejti elképzeléseit

HÁBORÚ Az ukrán vezető először Joe Biden amerikai elnökkel egyezteti eddig titkolt győzelmi tervét. Erre rövidesen sor kerül.

FOTÓ: AFP/SAUL LOEB

KEREKES ANDRÁS

Volodimir Zelenszkij a jövő héten az Egyesült Államokba utazik, és beszédet mond az ENSZ-közgyűlés ülésszakán – jelentették be csütörtök este Kijevben. Az ukrán elnök programjában több kétoldalú találkozó szerepel, és nemcsak állami vezetőkkel, hanem a védelmi ipar, illetve energetikai vállalatok képviselőivel is tárgyal majd. A Fehér Házban nem sokkal később közölték, hogy Biden amerikai elnök 26-án találkozik az ukrán államfővel. Az előzetes hírek alapján biztosra vehető, hogy megbeszélésük fő témája a „győzelmi tervként" is emlegetett ukrán dokumentum megvitatása lesz.

Ebből mindeddig csak általánosságok kerültek nyilvánosságra. Zelenszkij annyit elárult, hogy a dokumentum négy olyan pontot – politikai, katonai, diplomáciai és gazdasági kérdéseket – tartalmaz, amely közvetlenül kapcsolódik a harci cselekményekhez, és van egy további pont, amely a háború befejezése után szükséges tennivalókat összegzi. Többször kijelentette, hogy először az amerikai elnökkel kívánja megvitatni a tervet, már csak azért is, mert sikeres végrehajtása nagyban függ az Egyesült Államok segítségétől.

Az RBK ukrán hírügynökség két ismert elemzője, Uljana Beszpalko és Milan Lelics a héten terjedelmes cikkben számolt be arról, mit sikerült megtudniuk „jól értesült", de meg nem nevezett forrásaiktól. A tervben nincsenek nagy meglepetések – mondták nekik –, viszont néhány új dolog, illetve azok kombinációja fölfedezhető a dokumentumban, az egész pedig beleillik azokba az elképzelésekbe, amelyeket az ukrán vezetés eddig is vallott a háború igazságos befejezését és a háború utáni jövőt illetően. Ismételten kiemelték, hogy olyan lépéseket várnak el a Nyugattól, amelyek erősítenék Ukrajna pozícióját és gyöngítenék az agresszort. Az elnök közvetlen környezetében dolgozó informátorok egyike megjegyezte: a győzelmi terv egyik célja rákényszeríteni Oroszországot arra, hogy az amerikai elnökválasztás utánra, de még novemberre tervezett új békecsúcson végre érdemi tárgyalásokba bocsátkozzon – feltéve persze, hogy egyáltalán részt vesz azon. Az ukránok úgy gondolják, ha Kína és az úgynevezett Globális Dél hajlandó eljönni a konferenciára, akkor a Kreml választás elé kerül: vagy elfogadja a meghívást, vagy nemet mond, kimutatva ezzel, hogy valójában nem akar sem tárgyalásokat, sem békét.

> Ukrán részről változatlanul kulcsfontosságúnak tartják a nyugati segítséget, s hogy a szállítmányok idejében érkezzenek meg.

A diplomácia lehetőségeit illetően egyelőre túl sok a feltételes mód, a hírügynökségnek nyilatkozók abban viszont egyetértettek, hogy a háború befejezésének a formáját a fronton kialakult tényleges helyzet fogja meghatározni, ez pedig összességében egy ideje nem Ukrajna javára alakul. A stratégiai kezdeményezés a csatatéren hónapok óta az oroszok kezében van, bár a váratlan ukrán betörés a szomszédos oroszországi Kurszki területre megzavarta az agresszor terveit. Az oroszok most már nem folytathatnak hadműveleteket egyszerre többtucatnyi irányban, négy irányban azonban változatlanul aktívak. Közülük kettőt, a pokrovszkit és az itt támadó egységek szárnyait biztosító kurahoveit pedig továbbra is kiemelten kezelik. Egyes szakértők úgy vélik, az év végére elfoglalhatják Pokrovszkot, Torecket és Vuhledárt. Más katonai elemzők viszont azt mondták a hírügynökségnek, hogy az oroszok erre nem lesznek képesek, és egy-két hónapon belül kénytelenek lesznek hadműveleti szünetet tartani. Az ukrán csapatok kiszorítására indított Kurszk megyei ellenakciók azt mutatták, hogy nincsenek tartalékaik, az a csapatlétszám, amelyet az ellentámadáshoz több helyről ide átcsoportosítottak, nem elegendő ahhoz, hogy sikeresen és gyorsan kiszorítsák az ukránokat – idézi katonai forrásait az RBK ukrán hírügynökség.

> Ukrán részről remélik, hogy Biden amerikai elnök végre engedélyezni fogja az oroszországi katonai célpontok elleni támadásokat

> The Economist: Biden óvatossága Putyin vakmerőségét jutalmazza, ez Scholzra is átragad, és így megosztja a NATO-t.

Volodimir Zelenszkij csütörtök esti beszédében elmondta, hogy már mintegy 40 ezer orosz katonát „tereltek át" a Kurszki területre, így csökkent a megszállók potenciálja a donyecki térségben. Az ukránok kurszki akciói folytatódnak – tette hozzá az elnök. Ezek révén tovább bővült a „cserealap", amely már eddig is sok ukrán hadifogoly hazatérését tette lehetővé.

Ukrán részről változatlanul kulcsfontosságúnak tartják a nyugati segítséget, és hogy a szállítmányok idejében érkezzenek meg. Remélik azt is, hogy Biden amerikai elnök végre engedélyezni fogja az Oroszországon belüli katonai célpontok elleni támadásokat. A The Economist csütörtök este szerkesztőségi cikkben bírálta az amerikai álláspontot, amely mindeddig megakadályozta ezt. Hiába a brit és francia segítség és elvi hozzájárulás, ha Washington vétót emel, arra hivatkozva, hogy a rakéták amerikai technológiára támaszkodnak. Bidennek meg kellene változtatnia a véleményét – írja a tekintélyes brit lap. Kijut a bírálat a „félénk természetűként" aposztrofált Scholz német kancellárnak is, aki osztja az amerikai elnök óvatosságát, és nem adott Ukrajnának saját, nagy teljesítményű Taurus rakétáiból. Biden óvatossága Putyin vakmerőségét jutalmazza, ez Scholzra is átragad, és így megosztja a NATO-t. A Nyugatnak meg kell mutatnia, hogy teljes mértékben szövetségese mögött áll – hangsúlyozza a The Economist szerkesztőségi cikke.

Nehéz kormányzás vár Michel Barnier-ra

PÁRIZS A francia politika jobbratolódását igazolja a kijelölt miniszterelnök, Michel Barnier kormánya. A kiszivárgott lista szerint több jobboldali személyiség alkotja a kabinetet, s nem sikerült valóra váltani Emmanuel Macron elnök azon kérését, hogy minél szélesebb körű kormány jöjjön létre, amelyben a baloldal is szerepet kap. Több lap úgy tudja, Bruno Retailleau, a jobbközép Republikánusok (LR) szenátusi frakciójának vezetője a belügyi tárca élére kerül. Komoly vita alakult ki abból, hogy az ugyanezen párthoz tartozó Laurence Garnier-t a családügyi tárca élére teszi meg az új kormányfő, pedig a szenátor az azonos neműek házassága és a nők abortuszhoz való jogának alkotmányban való rögzítése ellen kampányolt. Tehát szembeszállt azokkal az értékekkel, amelyek sorsát a köztársasági elnök nagyon is a szívén viseli. Macron állítólag fel is hívta erre Barnier figyelmét, igaz, az elnök egyetlen jelölt kinevezését sem akarta megakadályozni. Laurent Wauquiez, az LR képviselőházi frakcióvezetője ugyanakkor elutasította a kormányba való belépést, neki a pénzügyminiszteri tárcát szánta a kijelölt kormányfő. Macron tömbje hét miniszteri tárcát kap, a miniszterelnök Jean-Noel Barrot-t javasolta külügyminiszternek. A centrista MoDem politikusáról van szó, aki Gabriel Attal kormányában Európa-ügyi miniszterhelyettesként szolgált.

FOTÓ: AFP/JEFF PACHOUD

> Barnier kormányának legfőbb feladata az államháztartás rendbetétele lesz

A kormány összeállítása több nehézségbe ütközött, amit az is jelez, hogy Barnier eredetileg a hét elején akarta bemutatni csapatát, de a lehetséges partnerek követelései miatt ez az időpont folyamatosan tolódott. Konfliktus alakult ki Attal, illetve Gérald Darmanin leköszönő belügyminiszter és a kijelölt kormányfő között, de Macron és Barnier kapcsolata sem volt felhőtlen. Olyannyira, hogy a francia lapok egybehangzó állítása szerint Barnier szerdán kis híján visszaadta miniszterelnöki megbízatását. Végül a kormányfő azzal békítette meg Attalékat, hogy deklarálta: nem kívánja növelni a középosztály adóterheit, ami egyfajta vörös vonalat jelentett a volt miniszterelnök és Macron pártja számára. Barnier hitet tett amellett, hogy javítani kívánja honfitársai életszínvonalát, a közszolgáltatások működését, különös tekintettel az oktatásra és az egészségügyre, komoly figyelmet szentel a belbiztonságra, valamint szigorítaná a bevándorlást. Céljai között szerepel a vállalatok és gazdálkodók ösztönzése arra, hogy segítségükkel vonzóbbá váljon a francia gazdaság a befektetők számára.

Ami azonban a legfontosabb lesz a leendő kormány számára, az az államháztartás rendbetétele. A számvevőszék már júliusban megkongatta a vészharangot. Az ország ellen uniós eljárás is indult a megengedettnél nagyobb hiány miatt. Ennek mértéke 2023-ban a GDP 5,5 százalékának felelt meg. Az államadósság tekintetében sem sikerül teljesíteni a brüsszeli előírásokat: tavaly az adósság a GDP 110,6 százalékát tette ki, s az Európai Bizottság szerint az idén ez már eléri a 112,4, 2025-ben pedig a 113,8 százalékot, miközben az EU által meghatározott felső határ 60 százalék. A költségvetés konszolidációját nehezítette a bizonytalan belpolitikai helyzet, illetve a június végén és július elején megrendezett parlamenti választás. Barnier csapata a költségvetés bemutatását csak október 8-ára tervezi, egy héttel később eredeti ígéretüknél. A francia kormány szeptember 20-ig kellett volna bemutassa az Európai Bizottságnak költségvetési elképzeléseit, s elmagyarázni azt, hogyan kívánja Franciaország konszolidálni az államháztartást és csökkenteni az adósságot, de ez is csúszik.

Már most látható, hogy a leendő kormánynak belső feszültségekkel kell megküzdenie, ez azonban a kisebbik gond. A nagyobbik, hogy a szélsőjobboldali Nemzeti Tömörülés (RN) támogatását is meg kell szereznie. Az Új Népfront nevű baloldali szövetség eleve jelezte, nem támogatja a kabinetet. Bár Barnier több baloldali politikust is a kormányához akart édesgetni, mindannyian kikosarazták. Így potenciális külső partnerként jobb híján Marine Le Pen pártja marad.

RÓNAY TAMÁS

FOTÓ: AFP/ANATOLII STEPANOV

Von der Leyen az ukrán EU-csatlakozási tárgyalások haladásáról is tárgyalt Kijevben

Sokmilliárdos EU-hitel Kijevnek

940. NAP Az Európai Unió 35 milliárd eurós hitelt nyújt Ukrajnának a G7-ek 50 milliárd dolláros ígéretének részeként – közölte Ursula von der Leyen tegnapi kijevi látogatása során. Az Európai Bizottság elnökével közös tájékoztatóján Zelenszkij elnök azt mondta, ezt az összeget elsősorban az ország energiaellátására, a védelemre és az oktatási intézményekben kialakítandó óvóhelyekre fogják költeni. Zelenszkij ugyanott kifejtette, hogy „maximálisan meg kell erősítenünk Ukrajnát, hogy még ebben az évben megszervezhessük a második békecsúcsot (...), amely pontot tehet ennek a háborúnak a végére. Egy olyan pontot, amelyből soha nem lesz triplázás" – hangoztatta.

Ukrajnában közben megtiltották a Telegram üzenetküldő alkalmazás használatát a katonák, valamint a kormányzati és más fontos intézmények dolgozói által használt szolgálati eszközökön. A döntést a Nemzetbiztonsági és Védelmi Tanács hozta meg, miután Kirilo Budanov, a katonai hírszerzés vezetője bizonyítékokat mutatott be arról, hogy az orosz különleges szolgálatok képesek a titkosított Telegram-üzeneteket megfejteni, valamint az alkalmazást a felhasználók utáni kémkedésre használni. NÉPSZAVA

Terrortámadás a mali fővárosban

FOTÓ: AFP/KEN ISHII

Az Assimi Goita elnök vezette Mali biztonsági okokra hivatkozva szakított korábbi szövetségeseivel

BAMAKO Legalább 77 ember halálát és 255 sérülését okozta a Mali fővárosban egy hét eleji terrortámadás, amelyet dzsihadista fegyveresek követtek el a katonai rendőrség kiképzőbázisa és a bamakói repülőtér ellen – közölte egy névtelenséget kérő biztonsági forrás csütörtök este az AFP hírügynökséggel. A nyugat-afrikai országot vezető katonai kormány csupán egy „veszteségeket" okozó támadásról számolt be kedden, amelyet állítása szerint az Iszlámot és a Muszlimokat Támogató Csoport (JNIM) nevű, a régió több országában is tevékeny fegyveres szervezet hajtott végre. Az JNIM közleménye szerint néhány tucat harcosa „százakat" ölt vagy sebesített meg az ellenség soraiból, köztük a Wagner orosz zsoldoscsoport tagjait. A Malit, Nigert és Burkina Fasót kormányzó junták előző nap emlékeztek meg az általuk alapított Szahel Államok Szövetségének (AES) első évfordulójáról. A 2020 óta katonai puccsok sorát átélt három ország megszakította kapcsolatait a volt gyarmattartó Franciaországgal, s katonailag és politikailag más partnerek, köztük Oroszország felé fordult. NÉPSZAVA

Légicsapás Bejrútra

HARCOK Az izraeli légierő a libanoni főváros elleni támadásban megölte a Hezbollah egy hírhedt katonai parancsnokát.

HARSÁNYI GYÖRGY

Izrael légicsapást mért Bejrút déli külvárosaira, megölve a Hezbollah egyik vezető parancsnokát, tovább élezve ezzel az Irán által támogatott síita fegyveres szervezettel közel egy éve tartó háborús konfliktusát.

A célpont Ibrahim Akil volt, a Hezbollah műveleti parancsnoka, aki a csoport legfelsőbb katonai testületében szolgált – közölte két libanoni biztonsági forrás és az izraeli katonai rádió. Akilt a szervezet elit Radvan egységének tagjaival együtt ölték meg, amikor éppen megbeszélést tartottak. A libanoni hatóságok első összesítése szerint a csapásnak nyolc halálos áldozata van, és további 59 ember sérült meg – jelentette a Reuters.

A Hezbollah előzőleg 140 rakétával lőtte Észak-Izrael területét, s a régió a Hezbollah vezetője, Haszszán Naszrallah által beígért boszszút várta, miután a szervezetet a hét elején egy nyilvánvaló izraeli titkosszolgálati akcióban példátlan támadás érte: egyszerre robbant fel több ezer, a tagjainak nemrég kiosztott személyhívó, majd egy másik hullámban több száz adóvevő.

Az izraeli légicsapás a délutáni csúcsforgalom idején érte a libanoni fővárost. A helyi tévécsatornák többek közt egy teljesen lerombolt magasházat mutattak a Hezbollah által uralt Dzsamusz városrészben, mindössze néhány kilométerre Bejrút belvárosától. A mentésben dolgozók további legalább két összedőlt ház romjai között kutattak eltűnt emberek után.

Kevesebb mint két hónapon belül ez a második alkalom, hogy Izrael célba vette a Hezbollah egyik vezető katonai parancsnokát Bejrútban. Júliusban Fuad Sukrral, a csoport legfőbb katonai parancsnokával végzett egy hasonló csapásban. Akil fejére 7 millió dolláros vérdíjat tűzött ki az Egyesült Államok, mivel része volt a bejrúti amerikai nagykövetség és az amerikai tengerészgyalogosok libanoni főhadiszállása ellen 1983-ban elkövetett pokolgépes támadásokban, amelyeknek több mint 300 halálos áldozata volt.

FOTÓ: AFP

A Bejrútra mért légicsapás nyomán a mentésben dolgozók legalább két összedőlt lakóház romjai között kutattak eltűntek után

Röviddel a Bejrútra mért izraeli légicsapás után a Hezbollah két további támadást jelentett be Észak-Izrael ellen, amelyek közül az egyik állítása szerint egy hírszerzési bázist célzott, ahonnan állítása szerint Izrael merényleteket irányított. A bejelentést Izrael nem kommentálta.

John Kirby, a Fehér Ház nemzetbiztonsági szóvivője azt mondta, nincs tudomása arról, hogy Izrael értesítette volna az Egyesült Államokat a pénteki bejrúti csapás előtt, és hozzátette, hogy az amerikaiakat nyomatékosan felszólították, ne utazzanak Libanonba, vagy ha már ott vannak, hagyják el az országot. „A háború nem elkerülhetetlen ott fent a kék vonalon, és továbbra is mindent megteszünk, hogy megpróbáljuk megakadályozni" – mondta Kirby, a Libanon és Izrael közötti határra utalva. A brit kormány sürgősségi bizottságának, az úgynevezett COBR-nak az ülésén David Lammy brit külügyminiszter részvételével vitatták meg a Libanonban kialakult helyzetet.

> Izrael júliusban Fuad Sukrral, a Hezbollah legfőbb katonai parancsnokával végzett egy hasonló bejrúti csapásban.

Az izraeli légierő előzőleg, csütörtök este a legintenzívebb légicsapásokat hajtotta végre Dél-Libanonban a csaknem egy éve tartó konfliktus kezdete óta: az izraeli harci gépek a Hezbollah infrastruktúrájához tartozó célpontokat és a szervezet több száz rakétaindító állását támadták. A hadsereg ezalatt a Golán-fennsík egyes részein és Észak-Izraelben arra utasította a lakosságot, hogy kerülje a nyilvános összejöveteleket, és maradjon az óvóhelyek közelében a várható rakétatűzre való tekintettel, amely végül pénteken érkezett meg.

Oprah megtolja a Harris-kampányt

TURBÓ A michigani Detroit elővárosában, Farmington Hillsben rendezték be azt a tévéstúdiót, ahol az amerikai nők tízmilliói számára igazodási pontként szolgáló Oprah Winfrey talkshow-háziasszony beszélgetett Kamala Harris demokrata elnökjelölttel a választás legégetőbb kérdéseiről. Az optimistára hangolt beszélgetésen a szakpolitikai kérdések mellett Harris időt szakított arra is, hogy megfricskázza Donald Trumpot. A Unite for America című esemény online is követhető volt. A digitális falról olyan hollywoodi sztárok mosolyogtak vissza, mint Julia Roberts vagy Meryl Streep, a helyszíni közönség soraiban pedig a demokrata üzenetek fáklyavivői kaptak helyet.

Merész kezdésként Oprah a gazdaság helyzetéről kérdezte a demokrata alelnököt. A téma életszerű feldolgozásához élőben kapcsoltak egy a „legbillegőbb" Pennsylvania államban élő fiatal házaspárt, amelynek a magas ingatlanárak és az elérhető jelzáloghitel kamatai miatt vissza kellett költöznie a szülői házba, hogy pénzt tudjanak gyűjteni első otthonuk megvásárlásához. A másik megszólaltatott egy diploma előtt álló diáklány volt Virginia államból, aki a magas ingatlanárak miatt nem tud saját otthonba költözni. Válaszában Harris elmondta, hogy országjárása során számos helyen találkozott a lakhatási és megélhetési válság hasonló történeteivel. Megismételte a gazdasági programja gerincét alkotó 25 ezer dolláros állami támogatást az első ingatlanvásárlók számára, a kis- és középvállalkozások élénkítését szolgáló 50 ezer dolláros adókedvezmény bevezetését, valamint a liberális közgazdászok által is kritizált ársapkák tervét.

FOTÓ: AFP/SAUL LOEB

Oprah Winfrey nyílt beleállása a Harris-kampányba a Taylor Swifthez hasonló pluszt jelenthet az alelnöknek

Az interjú következő két részében már a Harris számára jóval hálásabb kérdésekben, az abortuszhoz fűződő jogok és a lőfegyverek korlátozásának vitájában kellett politikai ígéreteket tennie. Hadley Duvall, az abortusztilalmat lehetővé tevő legfelsőbb bírósági döntés (Dobbs vs. Jackson Women's Health) ellen a nyár végi demokrata konvención is kampányoló lány személyesen szólalt fel az eseményen. A Kentucky államból származó Duvallt gyerekként a nevelőapja éveken át megerőszakolta és szexuálisan zaklatta, így 12 éves korában teherbe esett, majd elvetélt. Az említett 2022. évi ítélet szabad kezet adott a konzervatív többségű tagállami törvényhozásoknak, hogy teljesen betiltsák az abortusz lehetőségét államuk területén. Egy reprodukciós jogokat érintő másik tragikus történet egy fiatal georgiai nő esete, akinek az állam abortusztilalma miatt a szomszédos Észak-Karolinába kellett utaznia a beavatkozás elvégzésére. Az orvosok a jogi következményektől félve tétováztak, így Amber Nicole Thurman vérmérgezés következtében elhunyt. A lány családja könnyek között számolt be szerettük elvesztéséről. Harris ezúttal is ígéretet tett az abortuszhoz fűződő jogok országos visszaállítására.

Egy iskolai lövöldözés túlélője is ott volt a beszélgetésen, karján a sokkoló incidensben szerzett sérülésről tanúskodó pólyával. Harris, bár megvédte a fegyverviselésről szóló második alkotmánykiegészítést, a fegyvervásárlás előtti átfogó háttérellenőrzést és az automata fegyverek kereskedelmi forgalmának betiltását ígérte a választóinak.

MOSOLYGÓ MIKLÓS

Még nem foglaltuk el

RÓNAY TAMÁS

Ha valakiben még pislákolt némi reménysugár arra, igenis sikerült elfoglalnunk Brüsszelt a Patrióták Európáért szélsőjobb frakció támogatásával, annak nem csak Szijjártó Péter megnyilatkozása nyomán kellett szembesülnie a kiábrándító valósággal. A külügyminiszter azt mondta Kirgizisztánban: ma Brüsszel jelenti a veszélyt, Biskek (Kirgizisztán fővárosáról van szó) a biztonságot. E szavakból nem az derül ki, hogy az EU már úgy táncol, ahogy a magyar kormányfő fütyül, Ursula von der Leyen bizottsági elnök döntéséből, miszerint az egyes országok biztosjelöltjei milyen tárcákat kapjanak, pedig végképp nem. Várhelyi Olivér eddigi bővítési biztos az egészségügyért és állatjólétért felelhet a következő uniós testületben. Von der Leyen érezhetően sokat tűnődött azon, hogyan adhatná a magyar kormány tudtára, mennyire elege van már belőle, s nemcsak az ő arcképével ellátott plakátok miatt, hanem mivel Orbánék rendre szembemennek a többi 26 ország döntéseivel. Mivel a virágkötészetért felelős biztosi posztot azért mégsem lehetett létrehozni, maradt az állatjólét. Persze azt is mondhatnánk, a bizottsági elnök csak jót akart, így akarta még szorosabbra vonni a kapcsolatot a magyar kormány és Donald Trump között, aki most az amerikai elnökválasztási kampány középpontjába a Haitiből érkezett bevándorlókat tette, akik – szerinte – megeszik a háziállatokat. Ugyan ebből egy szó sem igaz, de jó mémek születtek belőle.

Várhelyi azzal tetézte a nem éppen elismerésre méltó kinevezést, hogy – mint mondta – a bizottsági elnök ezzel csak a „világ élén járó magyar egészségügyet” ismerte el. A mostani nyár után, amikor Magyar Péter egyetlen hőmérővel mutatta be, hogy a magyar állami egészségügy kezd lesüllyedni a harmadik világ szintjére, frappánsnak semmiképpen sem mondanánk e magyarázatot.

Von der Leyen a héten magához hívatta biztosjelöltjeit, de ez a csapat így, ebben a formában először és alighanem utoljára mutatkozott együtt. Majdnem biztos, hogy Várhelyi kinevezését elutasítja az Európai Parlament, amellyel bővítési biztosként mindvégig rendkívül feszült volt a viszonya. Ezért sem értjük, mi szükség volt őt jelölni, hiszen a magyar kormányfő ezzel Várhelyit kiteszi a várható megaláztatásnak. Ráadásul ha női személyiséget jelöltünk volna, Von der Leyen is befolyásosabb tárcával jutalmazta volna. A bizottsági elnök ugyanis előnyben részesítette a női jelölteket, négyüket alelnökké tette meg. Von der Leyen így próbált kompenzálni, mert rossz néven vette, hogy a 26 tagállamból némi unszolás után is csak 11 jelölt nőt. Nehéz lesz átmennie az EP rostáján Giorgia Meloni párttársának, Raffaele Fittónak is, aki nemcsak alelnök lesz, hanem a kohéziós ügyekért és a reformokért is felel. Kinevezését a szociáldemokrata, a liberális és a környezetvédő honatyák ellenzik. Wopke Hoekstra holland kereszténydemokrata jelölt esetében is rezeghet a léc, mivel neve előkerült az offshore világot feltáró Pandora-iratokban.

Az EP meghallgatása várhatóan október közepén kezdődik, de már most látni: bátor brüsszeli csapataink újabb vesztes csatára számíthatnak.

BONTA MIKLÓS

Rogyadozó pillér

Kutyaszorítóba került az államháztartás. A lakossági megtakarításokra is szüksége van, de a fogyasztás ösztönzéséről sem mondhat le. A két cél egyidejű, zökkenőmentes megvalósítása azonban egy olyan, hiteltelen kommunikációra épülő piacgazdaságban, mint a magyar, csak egy álom lehet. Nagy Márton gyakorta felpanaszolja, hogy nem pörög a gazdaság, aminek az egyik fő oka, hogy a fogyasztást terhelő adók elmaradnak az előirányzattól. Ugyan az adópolitika alakítása még nem a nemzetgazdasági miniszter jogköre, de tárcája már azon mesterkedik, hogy miképpen tudja a lakossági megtakarításokat sikeresen a maga javára fordítani úgy, hogy a családok esetleg még jó képet is vágjanak hozzá.

Sikerült feltornászni – a legutóbbi adatok szerint a 13 ezer milliárd forintra – kecsegtető kamatokkal és adómentességgel a lakossági állampapír-állományt, amely a költségvetési hiány mintegy 20 százalékát fedezi. S tán még azzal is meg lehet barátkozni, hogy a rekordszintű infláció elmúltával ráléptek a kamatfékre, ami önmagában még nem eredményezi azt, hogy azok a háztartások, amelyek megtehetik, hogy hosszabb távon félretegyék forintjaikat, ehelyett inkább elköltsék fölös pénzeiket. (Intő jel: a munkaképes lakosságnak csak 16 százaléka osztozik a hatalmas állampapírvagyonból, 40 százalékuknak viszont semmilyen megtakarítása nincs!)

> A két célt egyidejű, zökkenőmentes megvalósítása azonban egy olyan, hiteltelen kommunikációra épülő piacgazdaságban, mint a magyar, csak egy álom lehet.

A gazdasági csúcsminiszter rájött arra, hogy az állampapír-befektetéseket jobb békén hagyni, de az önkéntes nyugdíjpénztárak – egyértelmű céllal összegyűlő – mintegy 10 ezer milliárdos vagyonát érdemes megpiszkálni. Tárcájánál azon törik a fejüket, hogy ezeket a megtakarításokat, adó- és járulékmentesen feltörve, lakáscélokra lehessen fordítani. Tiltakoznak is a nyugdíjasszervezetek. Szerintük a javaslat elbizonytalanítja a nyugdíjcélú megtakarítókat, és hitelteleníti az öngondoskodást. Az Uniónál azt vállaltuk, hogy 2025. március 31-ig az új nyugdíjtörvény lép hatályba. Ennek egyik pillérét most megkopasztanák. A magánnyugdíjpénztárak kivégzése már megtörtént!

JEGYZET

Kuklai Katalin

Szálka a köröm alatt

Tudják, ki az a Kiszel Tünde? És hogy ki az a Schmidt Erika? Az első kérdésre ezerből ezren vágják rá az igent, majd vérmérséklettől függően fitymáló szájhúzogatással, göcögő nevetgéléssel vagy indulatos kifakadással kommentálják a celeb „munkásságát”. Schmidt Erika nevét valószínűleg az országban összesen nem ismerik ezren, és fogalmuk sincs, mit is kéne tudni róla. Segítek picit. Ő volt az, aki éveken át küzdött azért, hogy ne maradhasson titokban és büntetlenül az, amit a bicskei gyermekotthon igazgatója, „János bácsi” és bűntársa, K. Endre tett a gyerekekkel. Ő volt az a szakember, aki a sajtóhoz fordult, hogy megtörje a csendet. Ő volt az, aki képtelen volt szemet hunyni afölött, ami Bicskén zajlott, amit az ottani, magukra maradt gyerekekkel műveltek. Schmidt Erikának nem volt könnyű gyerekkora, bántalmazó családban nőtt fel, 15 évesen megszökött otthonról, hajszálon múlt, hogy ő maga is bekerüljön a rendszerbe. Talán ezért is érzi át, milyen helyzetben lehetnek azok a gyerekek, akik senkire nem számíthatnak. Akik egy légüres térben léteznek. Akiknek nincs hová, kihez fordulniuk, ha bántják őket. Pláne ha olyasvalaki bántja őket, akiben meg kellene bízniuk. Aki kiosztja a zsebpénzüket. Aki felügyeli a mindennapjaikat. Akinek az lenne a feladata, hogy vigyázzon rájuk – ha már a szüleik erre nem képesek. Schmidt Erikának ítélte oda idén a Szabad-díjat a Társaság a Szabadságjogokért. Ezt az elismerést olyanok kapják, akik bátran kiállnak a véleményük mellett, magukért vagy egy közösségért. Ezek az emberek homokszemek az elnyomó hatalom gépezetében, amelyet igyekeznek megakasztani. Bosszantó szálkák a dölyfös hatalmaskodók körme alatt. Egy fecske is csinálhat nyarat – vallja Erika, és hogy mennyire igaza van, azt jól mutatja, hogy a bicskei pedofilbotrányba végül két vezető politikus is belebukott. Itt az ideje, hogy megtanuljuk Schmidt Erika nevét.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

SZUBRÓZA

Hosszú árnyék...

PILLANTÁS A KILENCEDIKRŐL

NÉMETH PÉTER

Ágh Attila írja (némiképp szabad fordításban; Népszava, szeptember 18. 10. oldal): „Az Orbán-rezsim után már tényleg nem lesz lopás, mert addigra mindent elloptak. ... A végén már csak maguktól lophatnak. ... Az ország már elszegényedett, így az ország válsága átalakul a Fidesz válságává, amelynek állapota az MSZMP nyolcvanas évekbeli szétesésére emlékeztet. ... Két forgatókönyv van: egy modernizált autoriter rezsim, a másik az előretörés a tudásalapú társadalom irányába, amely viszont a Fidesz teljes szétesésével párhuzamosan történik; ez az Orbán-rezsim bukását hozza, és néhány éven belül bekövetkezik hazánkban az igazi, európai rendszerváltás.”

És bármennyire igaza van Ághnak, mégis azt mondom: téved. Igyekszem gyorsan feloldani ezt a paradoxont, vagyis azt, hogy ha valaki téved, annak nem lehet igaza, és fordítva. Mert miben van igaza Ághnak? Abban mindenképp – és írása teljes egészében ezt sugallja –, hogy Orbán és rendszere egyre inkább mutatja a válság jeleit. Politikailag, gazdaságilag, kulturálisan egyaránt. Másfél évtized uralom, ráadásul ennek több mint felében valódi parlamenti kontroll nélkül (rendeleti kormányzás) gőgössé (hübrisz), tévedhetetlenné és ellenőrzést, ellentmondást nem tűrővé tesz. Kiváltképp, ha erre maga a legfőbb Úr is hajlamos, márpedig harmincöt évnyi története ezt egyértelműen bizonyítja.

> Orbán és rendszere egyre inkább mutatja a válság jeleit. Politikailag, gazdaságilag, kulturálisan egyaránt.

A politikai elemzőnek tehát teljes mértékben igaza van, ha a rendszert a rendszerváltás előtti időszakhoz hasonlítja. Ám nincs igaza abban, hogy ez máris a szétesés jeleit mutatja, noha – meglehet – politológusszemmel ennek kellene következnie. Orbán azonban sokat tanult az előző rendszer hibáiból, és sokat tanult azokból a hibákból, amelyeket az autoriter, diktatórikus rezsimek irányítói elkövettek. Elsősorban azt, hogy úgy kell átalakítani az országot, hogy megmaradjanak a demokratikus panelek, minden olyan intézmény, hatóság, hivatal meglegyen, amelyek egy echte demokrácia képét tükrözik. Csakhogy ez a tükör, mi tudjuk, nagyon is hamis képet mutat. Pontosan a lényeget takarja el, vagyis azt, hogy a Fidesz (valójában Orbán) sokkal mélyebbre ásott, mint elődei; minden fontos, meghatározó, döntéseket hozó pozíciót elfoglalt, a gyökereit mélyebbre eresztette, mint az MSZMP. Sokan panaszkodtak, hogy 1990 után nehéz volt az átalakulás, és sokáig nem is következett be, mert a szocializmus haszonélvezői továbbra is uralták a fontos gazdasági, kulturális pozíciókat. Nos, ez az, ami elsősorban Orbánt vezérelte: a gyökerek szinte kimozdíthatatlanok, mert egy demokráciára váltó ország nem léphet fel diktatórikusan, azaz senkit és semmit nem lehet elmozdítani a törvény általi beágyazottság miatt.

Igen, pont ez a törvényes törvénytelenség, amellyel Orbán egy új szisztémát hozott létre – az Európai Unión belül. És hiába vagyunk egy szövetségi rendszer részei, hiába fogadtuk el annak alapvetéseit, a törvények mindig hézagosak, eresztenek, ennek következtében könnyen kijátszhatók. A hatalom szereplői Rodolfo-szerűen irányítanak, azaz látjuk a kezeiket, tudjuk, hogy csalnak, mégis a szemfényvesztés marad a nyertes. És ezért téved Ágh; az Orbán-rezsimnek hosszú az árnyéka, évekig nem lehet rajta átlépni...

A Bese-dosszié

CIVIL BESZÉD

LENDVAI ILDIKÓ,
az MSZP volt országgyűlési képviselője

A Bese-botránynak nem vagyunk a végén. Az árvízveszély közepén nem erre figyelünk, de nem tűntek el kérdőjeleink. Épp az árvízben megtapasztaltak mutatták társadalmi elvárásaink természetét. Ha olykor ironizálunk is a frissen vásárolt gumicsizmákon, voltaképpen azt (is) várjuk a politikusoktól, amit éppen tesznek. Hogy legyenek legények (leányok) a gáton. Mutassanak erkölcsi példát, akkor is, ha nem az általuk megpakolt zsákokon múlik a védelem sikere.

De legalább ezekre a kivételes pillanatokra temessék be a mélyülő szakadékot politika és morál között. Hogy végre hihessünk egy kicsit a tisztességükben is, nem csak a politikai ügyességükben.

Mert ez a közvárakozás –minden belenyugvó legyintgetésünk ellenére – elfojthatatlan. Rendes embereket szeretnénk a fontos posztokon látni, nem kóklereket és csak magukkal törődő szerencselovagokat.

Ez a jogos igény kap hangot akkor is, amikor megbotránkozunk a nyilvánvaló politikai amoralitáson és álszentségen. A kegyelmi ügy és a Bese-botrány ezért keltett nagyobb közfelháborodást, mint a húsunkba vágó gazdasági és szociális problémák.

De a Bese-ügyben nem a hasadt lelkű Bese Gergő a főszereplő. Az igazi főszereplő még nem lépett színre. Hátul tevékenykedett, a kulisszák mögött. Az, aki Beséről a sajtó oknyomozása szerint a Karmelitában is ismert dossziét megrendelte, összeállíttatta, amikor kellett, elővette.

> De Bese álszentsége semmi a másik álszentséghez: a rendszeréhez képest. A magát jogállamnak hazudó rendszerről kiderült: dossziét (dossziékat?) gyűjtöget híveiről is. Mire számítsanak a többiek?

FOTÓ: SEMJÉN ZSOLT FACEBOOK-OLDALA

Azt már tudjuk, hogy a Fidesz reverendába öltözött propagandistájának élete mindenben ellentmondott a rendszer álságosan hirdetett normáinak. De ez csak az egyik álszentség – hasonlót már megélhettünk az ereszcsatornás kalandban, Borkai hajókázásánál és a kegyelmi botrányban. Azok, akiknek karrierje ráment, mind csak mellékszereplők. Megérik a pénzüket persze, hiszen nem lett volna kötelességük vizet prédikálni és bort inni, beállni a hipokrita kórusba. Ami azt illeti, pályájuk felívelő szakaszában nemcsak megérték, de meg is kapták érte a pénzüket.

Mint kiderült, Bese Gergő is. Nemcsak a „nagy emberek” fényében sütkérezhetett, nemcsak a békemenetek, eredményvárók, évértékelők megbecsült vendége, a Megafon influenszerképzőjének buzgó hallgatója lehetett. Kellemes ráadásként volt szó némi cashről is. A neki személyesen juttatottakon túl két hozzá közel álló civil szervezet 100 milliós támogatást zsebelt be – ami persze még mindig jobb, mint az egyik, pedofíliával gyanúsított pap egyesületének 75 milliója, amit a kormánytól „szexuáledukációs felvilágosításra” kapott. Mit mondjak, ez az atya elég sajátosan értelmezte a feladatot.

Ez sokkal keményebb ügy: a homoszexualitás maga nem bűn, csak a NER (Bese hathatós segítségével) kiáltotta ki bűnnek, a pedofília viszont az. Még a fotózkodó orgia sem bűncselekmény, legfeljebb – akár meleg, akár hetero – sokunk ízlése ellen való. A védekezésre képtelen gyerekek zaklatása más kategória. De sajnos abban sem lehetünk biztosak, az egyház ugyanilyen határozottsággal adta volna-e rendőrkézre két pedofil papját, ha közben nem fenyegeti Bese nyilvános botránya is.

De Bese álszentsége semmi a másik álszentséghez: a rendszeréhez képest. A magát jogállamnak hazudó rendszerről kiderült: dossziét (dossziékat?) gyűjtöget híveiről is. Mire számítsanak a többiek?

Ennek az ügynek ez a lényege. A sajtó – az elsőként tudósító Válasz.hu is – több bizonyítékot gyűjtött össze arról, hogy Beséről akta készült, ami eljutott a Karmelitába. Vélhetőleg nem ő vitte előzékenyen oda, amikor felszentelte az irodákat... A Válasznak négy kormánypárti politikus erősítette meg a dosszié létezését. Már azt is tudjuk, hogy Bese egyik féltékeny partnere egy kormányközeli lapnál dolgozik, úgy tűnik, ő is kitálalt. De hogy ez a lap kiteregesse a szennyest, azt állítólag legfelső helyről leállították. Kellett egy kis idő az ún. válságkommunikációra való felkészüléshez. Épp a Népszava írta meg, hogy májusban már valószínűleg képben volt a legfelső vezetés: ekkor szüntették meg Bese szereplését a KDNP frakcióvezető-helyettesének fizetési listáján. De akkor még tartani akarták: a mamája rákerült Rétvári kifizetőhelyére.

És itt jön a valódi kérdés: ki ad megbízást személyes dossziék készítésére? Hány ilyen van? Kivel végeztetik a munkát?

Az Alkotmányvédelmi Hivatal volt vezetője szerint ott még nem tartunk – ennyi maradt a jogszerűség foszlányaiból –, hogy a hivatalos szervekkel, utasításra végeztessenek ilyesmit. Ott túl sok pecsétes papír maradna, és azok is féltik a bőrüket. Bizalmas magáncégről lehet szó, ahogy anno az UD Zrt.-t használták a kellemetlenkedő MDF-vezetők kinyírására.

És milyen érdekes! Éppen e jól bevált magáncég egykori vezetője, a titkosszolgálati múlttal rendelkező Horváth József most állami megbízást kap. Ő lesz a hírhedett Szuverenitásvédelmi Hivatal „kutatóintézetének” vezetője. „Kutatási” feladata, hogy „beazonosítsa és feltérképezze” a „szuverenitás” – értsd: Orbánék – ellenfeleit.

Megnyugodtam. Mostantól nemcsak pancser dossziék, amatőr munkák készülnek a „veszélyes” elemekről. Nem kell Pegasussal ügyetlenkedni, főpolgármestert lehallgatni, vagy mint egykor, ősszödi beszéddel titokban futkorászni.

Jönnek a profik.

Az árvízi hős hete

HAZUGSÁGVIZSGÁLÓ

BOLGÁR GYÖRGY
újságíró

Azt állította Orbán Viktor (Facebook-oldalán, beszámolva a Lajta melletti terepszemléjéről), hogy „a vízügy szakembereivel egyeztetve engedélyt adtam a Lajta szükségtározó megnyitására".

Ezzel szemben a tény az, hogy az erről szóló kormányrendelet szerint „a vízkárelhárítási célú tározók igénybevételét az Országos Műszaki Irányítási Törzs vezetője rendelheti el”. Két nappal később a miniszterelnök jó döntésnek nevezte a szükségtározó megnyitását. Hála tudjukkinek.

Azt állította a miniszterelnök hivatalos oldala (a miniszterelnok.hu), hogy „Orbán Viktor Dunaalmáson irányította a védekezési munkálatokat".

Ezzel szemben a tény (nagyon remélem) az, hogy nem. A meghökkentő címmel ellentétben a tudósításban már az szerepel, hogy ellenőrizte a munkát. Így már egy kicsit jobb: főellenőr, nem pedig főcsővezető. De mi lenne, ha egyszerűen csak odamenne érdeklődni, tájékozódni, megkérdezni, van-e valami, amiben segítségre szorulnak? Az nem illene egy vezénylő tábornokhoz?

> A migránsok emberi jogait fokozottan tiszteletben tartják. Brüsszel is ezt mondja. Kár, hogy Szijjártó nem tud kirgizül.

Azt is állította Orbán (sajtótájékoztatóján), hogy „minden tiszteletem mellett is, ha arra várnánk, hogy Brüsszel kisegítsen bennünket a bajból, akkor nyakig állnánk a vízben".

Ezzel szemben a tény az, hogy az Európai Unió nem tud árvízvédelmi szakembereket, vízügyeseket, katonákat vagy önkénteseket küldeni sehová, mint ahogy homokot, lapátokat és műanyag zsákokat sem, mert ez a szuverén (ismétlem, szuverén) tagállamok dolga; az Unió a költségek egy részének utólagos fedezésében, a károk helyreállításban tud segíteni, és ezt már is megtette. Az Európai Bizottság elnöke, Von der Leyen asszony találkozott az árvíz által leginkább sújtott négy közép-európai ország vezetőjével, és 10 milliárd eurós azonnali támogatást ajánlott fel. A Brüsszelt nem anyázó Fico ott volt, Orbán nem. Vajh miért?

Azt állította Szijjártó Péter külügyminiszter (budapesti sajtóértekezletén), hogy a migránspárti Brüsszel hajtóvadászatot folytat „a magyar kormánnyal szemben, illetve hajtóvadászat van Matteo Salvinivel szemben is. Ezért kell nekünk gigabírságot fizetni amiatt, hogy megvédjük a határainkat, ezért kérnek több mint fél évtizednyi börtönbüntetést az olasz miniszterelnök-helyettesre."

Ezzel szemben a tény az, hogy a magyar kormányra kiszabott büntetést Luxemburg, közelebbről az Európai Bíróság rendelte el, Salvini volt olasz belügyminiszterre pedig szintén nem Brüsszel kérte börtönbüntetés kiszabását – nem is tehetne ilyet –, hanem a palermói ügyészség. A szuverén Olaszországban. Ajjaj!

Azt is állította Szijjártó (kirgizisztáni látogatásán), hogy „Brüsszel a migrációpárti politikájával" veszélyt jelent Európára, míg Kirgizisztánra „a biztonság forrásaként tekintünk a migrációs fenyegetés terén".

Ezzel szemben a tény az, hogy Kirgizisztán elnöke éppen két héttel ezelőtt hagyta jóvá országa részvételét az ENSZ migrációs megállapodásában, amelyből Magyarország látványosan kivonult. Ennek lényege, hogy az illegális migrációt igyekeznek visszaszorítani, viszont a migránsok emberi jogait fokozottan tiszteletben tartják. Brüsszel is ezt mondja. Kár, hogy Szijjártó nem tud kirgizül.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

SZERINTEM

Modell

Elismerésemet szeretném kifejezni dr. Köteles Lajosnak a Miért beteg a magyar vidék? című cikkével kapcsolatban. Történészként annyi megjegyzést szeretnék hozzáfűzni, hogy van példa sikeres falupolitikára, amelyből lehetne tanulni idehaza. A skandináv jóléti modell a falu megbecsülésén alapult. A magyar politikának és benne a baloldalnak érdemes lenne a jelenleginél mélyebben tanulmányoznia a skandináv államok társadalompolitikáját, ahogyan azt az 1930-as években a népi írók tették. Hajdan a skandináv országok éppúgy küszködtek a szegénységgel, mint Magyarország, s hogy ma jóléti államok, az nagyrészt a szociáldemokrácia és a parasztság együttműködésének tudható be. Ha nincs is valódi „parasztság” ma Magyarországon, élnek még leszármazottak, akik felé a baloldalnak nyitnia kell egy megalapozott, átfogó társadalompolitikával.

PAÁR ÁDÁM

Szavak

Markó Béla a Szép Szó szeptember hetedikei számában arról ír, hogy a politikában hogy kiüresednek, giccsé válnak egyes szavak. Példaként hozza fel a patrióta szót, amely a miniszterelnökünk által alapított EP-frakció nevében is szerepel, teljesen eltérően eredeti jelentésétől. Annak idején Esterházy Péter a Mindentudás Egyetemén is kerülendőnek, nem használhatónak mondta az Orbán által használt magyar élettér kifejezést, a nyilvánvaló náci bemocskolás miatt. Úgy látszik, neki különös kedvtelése, hogy olyan szavakat, fogalmakat hozzon a közbeszédbe, melyek legalábbis kétértelműek.

ÁBRAHÁM ZOLTÁN

Megvalósítás

A betétdíjreform alapjaiban egy természetbarát, jó gondolat, csak hát a megvalósítás tele van gyakorlati buktatókkal. Ugyancsak támogatható a Csukás meserádió ötlete, de az éjjeli sávban talán mégsem pörgős tánczenét kellene sugározni a kicsiknek. A kiváló ötletnek számító gondosóra automata szolgáltatójának sem éjszaka kellene figyelmeztetnie a használót, hogy lemerült az elem.

DR. JÓKAI OSZKÁR

Labor

Vitályos Eszter kormányszóvivő szerint Gyurcsány Ferenc tette tönkre az egészségügyet. Takács Péter államtitkár szerint nincs semmi baj, az egészségügy jól működik. Nos, Gyurcsány Ferenc miniszterelnöksége alatt a nekem megfelelő időpontban elmentem a laborba, két nap múlva megvolt az eredmény, és a friss lelettel mehettem a diabétesz-szakrendelésre. Ez évente 3-4-szer szükséges. Jelenleg ott tartunk, hogy Püspökladányban június közepén (nem tévedés!) erre az évre már nem adtak időpontot a laborba. Ilyen az, amikor jól működik valami. Azt kérdezném a szóvivőtől, hogy másfél évtized Orbán-vezetés alatt ki juttatta idáig az egészségügyet?

MOLNÁR FERENC

Olvasóink leveleit a következő címre várjuk:
olvasoilevel@nepszava.hu

Kortárs űrdarabbal lázad

INTERJÚ A magyar dráma napján, ma este olvassák fel Kiss Csaba Rozetta és az üstökös című darabját a Magyar Színházban. A rendező-drámaíróval többek közt arról beszélgettünk, ünnepelhetünk-e ezen a napon.

BALOGH GYULA

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Azt mondta korábban, hogy az új drámája, a Rozetta és az üstökös egy rendhagyó darab, és ilyet még senki sem látott. Szokatlan kijelentés egy szerzőtől. Hogyan kell ezt érteni?

Már a kiindulópont is bizarrnak mondható. Tíz évvel ezelőtt vezettem az autópályán, közben hallgattam a rádiót. Épp akkor szállt le a Rosetta űrszonda landolóegysége a Csurjumov – Geraszimenko-üstökösre, a Földtől mintegy 700 millió kilométerre. Annyira izgalmas volt az erről az eseményről szóló rádióműsor, hogy megálltam a parkolóban és végighallgattam. Magyar műszerek is voltak ezen az űrszondán, ezért is készülhetett ez a riport. Ez az űrprogram huszonkét éven keresztül zajlott, s 11 nemzet vett benne részt. A kozmikus sebességgel száguldó űrszondát a Földről irányították.

Mikor gondolta, hogy ez a téma egy drámáért kiált?

Szinte azonnal, még a parkolóban. Aztán felhívtam a Központi Kutatóintézetet, egy kutató leült velem hosszasan beszélni. Nekem az első diplomám elméleti fizikusi, tehát nem számítottam a témában teljesen laikusnak. Kaptam sok anyagot, melyeket tanulmányoztam, és hat hónap után eljutottam oda, hogy ebből nem lehet darabot írni. Félre is tettem mindent ezzel kapcsolatban. Egy éve lehetett, amikor a Müpában megnéztem Debussy Pelléas és Mélisande című operáját Fischer Iván rendezésében. Előtte való nap elolvastam otthon a librettót, s az opera zenéjét is meghallgattam, és annyira elszégyelltem magam attól, hogy Debussy mert egy „operátlan operát” írni. Egy olyan művet, amiben nincs ária, szenvedély, kórus, balett, mégis egy magával ragadó mű született, úgy, hogy a szerző nem vette figyelembe a műfaj alapszabályait. Ekkor jöttem rá, hogy akkor lehetek szellemileg független, ha nem veszem figyelembe, hogy mit vár el tőlem egy színház, illetve a szakma.

Eddig, amikor írt egy darabot, mindig meg akart felelni az elvárásoknak?

Azt nem mondanám, de bennem is mindig megfordult: kell ez valakinek? A dráma különösen praktikus műfaj. Egy drámaíró tisztában van azzal, hogy úgy kell megírni egy darabot, hogy az lehetőleg színpadra kerülhessen. Mint már az előbb említettem, a Debussy-opera döbbentett rá arra, hogy ki kell próbálnom, meg tudok-e valamit írni a saját törvényeim szerint, hogy ne azzal törődjek, kinek fog majd tetszeni. Végül a Rozetta és az üstököst három hét alatt, egy Őrségben eldugott kis házban írtam meg, amit az egyik barátom adott kölcsön. Igyekeztem kiiktatni a szirénhangokat, nem írtam bele csak azért, hogy vidámabb legyen, poénokat, és egy jelenetet sem fogalmaztam szexuálisabbra csak azért, hogy népszerűbb legyen. Ebben a darabban nincs konfliktus, negatív szereplő, és hagyományos történetmesélés sem.

És ha a színházak emiatt nem játsszák majd?

Benne van a pakliban. Ezért, hogy a magyar dráma napján a Magyar Színházban felolvassák, ez nekem már önmagában az igazság pillanatát jelenti. A színészeknek is csak az olvasópróbán, tegnap mutattam meg. Hosszú ideje úgy érzem, hogy a magyar kortárs drámáknak a legnagyobb bajuk a bátortalanság. Az írót leginkább a megfelelési kényszer mozgatja.

> Úgy érzi, hogy sok kortárs darab publicisztikai témákkal foglalkozik, és nem megy a dolgok mélyére

Az egyik jeles kortárs írótól hallottam nemrég, hogy ő csak megrendelésre ír, vagyis, ha egy színház kér tőle egy darabot.

Erről beszélek én is. Ebből születnek a „levajazott” szövegek. Középfajú darab, közönség, rendezés és élvezet. Épp ezért én a Rozetta és az üstököst egy lázadásnak szánom.

Mi ellen lázad?

Elsősorban az álságosság ellen. Úgy érzem, hogy sok kortárs darab publicisztikai témákkal foglalkozik, és nem megy a dolgok mélyére. A közönség sem várja tőlünk el, hogy egy kérdést alaposan körüljárjunk. Ez vonatkozik a politikára, a szexualitásra vagy az LMBTQ-val kapcsolatosan felvetődő előítéletekre. Ami még jobban ingerel, hogy nem merünk magunkhoz hasonló emberekről írni. A figuráink egyszerűek, közhelyesek, egy pillanat alatt kiismerhetők. Nem marad titok a színpadon, minden ki van téve. Én a Rozettában hét kutatónak írtam meg a világhoz való viszonyát. Magasan képzett emberek, magas ideállal, ebben a darabban semmi sem leegyszerűsített. Régóta várom azt a drámaírót, aki mer bonyolultabb emberekről írni, nem sematizálja a figuráit azért, hogy minél előbb színpadra kerüljenek.

Korábban ön volt az egyik szószólója annak, hogy minél több kortárs darabot játsszanak a hazai színházak. Megváltozott a véleménye?

Nem, de azt gondoltam, hogy ezzel az új darabbal lázadhatok az ellen, amit egy ideje tapasztalok. Fontos, hogy merjünk kilépni a valóságból, merjük magunk mögött hagyni a reménytelenséget, a kétségbeesést, a bizonytalanságot, a kiégettséget, a depressziót. Merjük ezt egy pillanatra letenni és azt mondani: mi lenne, ha hinnénk valamiben?

Többen viszont azt állítják, hogy a színháznak szembesítenie kell a nézőt azzal, ami körbeveszi.

Igen, de sajnos ehhez az alkotók többségében csak közhelyeket birtokolnak. Az elmúlt tíz, tizenöt év drámatermését végignézve alig akad olyan megírt figura, amelyik az én érdeklődésemet lángra gyújtja. Talán Háy János A Gézagyerek című műve az egyetlen kivétel. Minden darab a színház és a néző elvárásait szajkózza.

Az új darab felolvasása után mit tervez?

Vagy azt mondom, hogy tévedés volt a lázadásom. Vagy belátom, hogy nincs elég tehetségem ahhoz, hogy ezt a lázadást végigvigyem. A másik verzió, hogy a közönség engem igazol vissza, mert úgy gondolják, tanulságként hazaviszik, amit láttak-hallottak.

Súlyos állításokat fogalmazott meg a saját kollégái, a kortárs drámaírókkal szemben. Ezek szerint nincs is mit ünnepelni a magyar dráma napján?

Meggyőződésem, hogy a közönség egy része azért nem jár kortárs darabokra, mert unja ezt a közhelyességgel teli, publicisztikai színházat. Sokszor úgy teszünk, mintha szembesítenénk valamivel a nézőket, de a valóságban ez nem történik meg. Az alkotók egy része úgy tesz, mintha bölcs lenne, közben egyáltalán nem vagyunk bölcsebbek, mint a nézőink. Másrészt az írók és a színházak is a nézőszámok után futkosnak.

Az utóbbi időben elég sokat dolgozott határon túl. Ott is hasonló problémákat lát?

Igen, és tanítok is, például Bukarestben. Úgy látom, a színház mindenhol komoly válsággal küzd. Mindent és mindenkit le szeretne egyszerűsíteni. Főként nálunk divat, hogy azzal nyomasztják az írókat, hogy sikeres műveket írjanak, menjenek a szórakoztatás felé.

Ugyanakkor nálunk a politikai megosztottság tovább mélyíti az árkokat.

Valóban, és sajnos nem is teszünk ellene semmit. Időnként hallok sóhajokat, hogy jó lenne az árokásást abbahagyni, de közben mindenkinél ott az ásó. A liberális értelmiségnek nincs már hová visszavonulnia. Nem nekik kellene tenniük az első gesztust.

És aki középen áll? Ha jól érzem, ön erre törekszik.

Ez a leghálátlanabb szerep, de az ember legalább szabadnak érzi magát. Az űrkutatásról szóló darabba például nem kell beletennem bukott katolikus papot. Nem kell magam eladnom. De ez is egyfajta felelősség. Kíváncsian várom a felolvasás reakcióit.

KISS CSABA

1960-ban született, Marosvásárhelyen. 1979 és 1984 között a kolozsvári Babeș–Bolyai Tudományegyetem elméleti fizika szakán tanult. 1985-ben települt át Magyarországra. 1987–92-ben a Színház- és Filmművészeti Főiskola dramaturg szakán tanult. 1994 óta a Színház- és Filmművészeti Főiskola oktatója, docense. 2005-től a Drámaíró Kerekasztal egyik alapítója, ügyvivője. 2012 és 2015 között a Miskolci Nemzeti Színház ügyvezető igazgatója volt. 2016 óta a Bukaresti Színház- és Filmművészeti Egyetem (UNATC) vendégoktatója.

HIRDETÉS

Több száz Esterházy-sziluett

KORTÁRS Esterházy Péter előtt tisztelgő kötettel indult a Fehérvári Irodalmi Napok – Németh Gábor íróval és Czinki Ferenccel, a fesztivál megálmodójával a nulladik napon beszélgettünk.

ROSZNÁKY EMMA

Hivatalosan tegnap este startolt el a Fehérvári Irodalmi Napok (FIN), melyet Erdős Virág költő nyitott meg, de már a nulladik, csütörtöki napon is akadt program. Székesfehérvár nem panaszkodhat modern kori irodalmi vonatkozásaira: itt található Weöres Sándor Harap utca hárma, az élete utolsó két évét javarészt a városban töltő Pilinszky Jánosról is rengeteg anekdota van. Ám Czinki Ferenc, a FIN megalapítója és szervezője inkább a jelenre hívná föl a figyelmet: a fesztivál helyszínein, így például a Petz Sörözőben havi szinten rendeznek irodalmi programokat, de több más múzeumi helyszín, illetve a Könyvek Boltja is egész évben tart könyves eseményeket. – A koncertekre, vegyes műfajú programokra kíváncsiak a legtöbben, ahol akár zenével vagy gasztronómiával ötvözzük az irodalmat, de a sima könyvbemutatók is jól működnek. Eleve úgy építettük fel a fesztivált, hogy az minél változatosabb legyen, és belakjuk vele az egész várost. Mindegyik program más helyszínen van, ebből adódik, hogy minden fesztiválhelyszínnek más a törzsközönsége, az adott szerzőnek is megvan a saját publikuma, s ezen túl van még az a réteg, akit maga a FIN érdekel – fejtette ki Czinki Ferenc.

A FIN egyik kuriózuma az Írók a nyomdában sorozat, mely a helyi Alto Nyomda kezdeményezésére indult; minden évben közel hozza a szerzőt könyve születésének utolsó szakaszához. Idén Németh Gábor Csak egy szó – emlék-mű című, Esterházy Péterről szóló írásainak gyűjteménye jelenhetett meg ilyen módon. – Laza kapcsolódási pontok egyébként még Esterházy és a város között is vannak – mutatott rá Czinki Ferenc –; egykoron több kiállítást nyitott meg a városban a szerző, jó barátságban volt a fehérvári Pilinszky-rokonnal (Kovács Péter és felesége, Kovalovszky Márta művészettörténészek), továbbá fia, Miklós jelenleg itt működtet képkeretező műhelyt, a Móri úton.

Az Alto Nyomdáról érdemes tudni, hogy szinte minden helyi szépirodalmi mű itt készül. Csütörtökön egy vékony, de lábjegyzetekkel tömött, igényes kiadványt nyomtak ki

FOTÓ: OLÁH GERGELY MÁTÉ

Az Alto Nyomda eseményén egy 1847–50 körüli nyomdagépet is kipróbálhattunk

száz példányban, a borítót meganynyi Esterházy-sziluett díszíti (ez és a könyvterv Varga Gábor Farkas munkája). A szerzőt, Németh Gábort különleges viszony fűzi a nyomda világához. – A családomban voltak nyomdászok, sőt, mivel édesanyám a Pénzjegynyomdában dolgozott, annak az óvodájába jártam, gimnazistaként pedig magam is voltam ott nyári munkán. És ezzel még nincs vége, az újságíró-iskola elvégzése után tördelőszerkesztőként kaptam munkát, emiatt minden estémet a Zrínyi Nyomdában töltöttem. – Arról nem is beszélve, hogy Németh Gábor (a kötetben is megjelenő) édesapja, Németh Gyula, az egykori Népsport labdarúgórovatának vezetője olykor elvitte fiát a lap nyomdájába. – Nagyon sokszor jártam tehát nyomdában. A könyveim nyomásakor éppen nem, a szerzőknek alapesetben ugyanis nincs szerepük a könyv gyártásának nevezhető folyamatban; az a dolguk, hogy örömmel fogadják a végeredményt. Az embernek van valamilyen előzetes képe egy könyvtárgyról, de ebben a szakaszban még nem szembesül a valóságával, a szagával, a vastagságával, azzal, hogy milyen kézbe venni. Ezt a könyvet most jó volt. Egyébként szerzőként agresszív módon igyekszem beleszólni ezekbe a folyamatokba, többnyire nagyon konkrét elképzelésem van a születő könyvről, és szerencsére a kiadóm, a Kalligram és Hrapka Tibor, a könyveim tervezője végtelenül szelíden és nyitottan fogadja az ötleteimet – válaszolt.

> A FIN egyik kuriózuma az Írók a nyomdában sorozat, amely minden évben közel hozza a szerzőt könyve születésének utolsó szakaszához.

A Csak egy szó negyven év írásaiból állt össze. Ha adhatna felhasználási javaslatot a műhöz, a szerző leginkább a „hedonista olvasatot” mondaná. – Az olvasók nyissák ki ott, ahol kedvük van, játszanak azzal, hogy véletlenszerűen bukkannak mondatokra. Remélhetőleg mindenki talál olyan szöveget, amihez köze van. Valószínűleg jobban élvezi majd az olvasását, aki ismeri az Esterházy-életművet, mert ennek a kötetnek sok mondata kötődik konkrét EP-szöveghelyekhez. Számomra ez a könyv erősen ábrázolja azt a viszonyt, ami Esterházy Péter személyéhez és műveihez fűz. Esterházyt olvasva az embernek kedve támad írni, mert a személyes szabadság levegője árad a szövegeiből, és kifejezetten élveteg viszonya volt a nyelvhez, a mondathoz. – A posztmodern magyar irodalom meghatározó alakja 2016-ban hunyt el. A kérdésre, mi az az Esterházy Péter-személyiségvonás, ami a legjobban hiányzik a mai magyar irodalmi életből, Németh Gábor úgy felelt: – Az az éles tekintet, amivel nagyon pontosan tudott rálátni az éppen történő jelenségekre. Most a közírónak nevezhető Esterházyról beszélek, mert a „köz” valószínűleg ezt hiányolja a legerősebben. Ha történt valami, amit nagyon erősen és negatívan jellemzőnek érzett az úgynevezett hazára nézvést, kíméletlenül és derűs pontossággal meg tudta mutatni, hogy az a jelenség micsoda és hogyan működik. És mindezt vértolulásos erőlködés nélkül, a váteszszerep csapdáit elkerülve, elegánsan tudta megtenni – mondta.

Ami még hátravan

A FIN-nek nincs vége; ma délután öttől a Könyvek Boltjában tartják Kemény Lili új kötetének bemutatóját, este nyolctól pion x krizso-koncert lesz az Új Magyar Képtárban. Vasárnap gasztrodélutánt tartanak Cserna-Szabó Andrással és János testvérrel, az estét cserihanna koncertje, majd a Karácsony János–Bérces Viktor-duó zárja.

Székesfehérváron járt az igazi Kutyafülű Aladár

Weöres Sándor költő egy évig, 1947-től 1948-ig volt székesfehérvári múzeumigazgató, posztját azonban hamar megunta, de a helyzet legalább ihletet adott a Kutya-tár című verséhez. Radnóti Aladár római koros régész, múzeumi főfelügyelő a költemény múzsája, aki a Bognár utca 3. sz. alatt álló intézményben valami botrányosat tapasztalt. Több verzió létezik; az egyik szerint az országos hírű költő egy szarkofágban italozgatott a revizor érkezésekor, mások nőügyet emlegetnek. A lényeg: a múzeumból kutya-tár lett, az azt megnyitó Radnóti Aladárból pedig Kutyafülű Aladár. Pilinszky János két évet élt a város egyik panelházában. Miután főzésre adta a fejét, barátjától, Törőcsik Maritól egy szép nagy kosarat kapott ajándékba, hogy azzal járhassa beszerző körútját. A kosarat a költő rendszerint a zöldségesnél felejtette, és a főzés helyett presszókban töltötte az idejét. Ilyen és hasonló történetekről, Székesfehérvár irodalmi múltjáról Kovalovszky Márta Harap utca 3. című kötetében lehet többet olvasni.

Újragondolt fotográfiák

TÁRLAT „Mennyire meghatározó a kísérleti fotográfiában a múlt és a jelen kapcsolata? Hogyan lehet a hagyományos, analóg technikákat újraértelmezni a kortárs művészet kontextusában? Mekkora az analóg képkidolgozás energialábnyoma, és mennyi szeméttel jár? És milyen alternatív, kísérleti eljárások használhatóak helyettük?” – indítja kurátori szövegét Szakács Emese Bíborka az FFS Kísérleti idő kiállításán.

A tárlat intim terekbe kalauzol a múlton, a jelenen és a jövőn át, egy-egy aspektusát mutatva be a kísérleti fotográfiának. Elsőként Krász Kíra Etiquette című munkája fogadja a látogatókat. A művész sajátos trükkel él: utómunkával és speciális nyomtatási eljárással imitálja az analóg fotográfia vizuális világát. A szójáték a képekben millió kis darabra hull, kérdéseket feltéve normarendszerünk átalakulásáról vagy határairól, emlékeket idézve az általános iskola második osztályos tankönyveiről vagy a nagyi spájzából, s elgondolkodtatva történelmi helyzetünkről.

A középső terem mintegy az Etiquette stabilitását őrült tudósként átformálva újra teret ad a természetnek, az időnek, a folyamat szépségének. Ákos Levente alkotása különböző, évtizedek óta érintetlen ezüst-zselatinos fotópapírok reakcióját keretezi át, mellyel az analóg fotográfia technikáját és esztétikai értelmezéseit boncolgatja. A művész Folyamatban című installációja a nyers és zabolátlan, mégis érzékeny s gondos kísérleti eljárást folyamatában szögeli a falra, kérdéseket felvetve lezárásról, újraértelmezésről s a munkafolyamatról, ami egy mélyen ható mű csúcspontjához vezet.

Ebből lépünk át az utolsó szobába, amelynek bal oldali falán szövőkeretbe fűzött növények lenyomatait láthatjuk. A mikrokozmosz felmérhetetlen apróságát, mint a múlt megfoghatatlan, parányi pillanatait örökítik meg a cianotípiák, melyek eljárásában két kémiai vegyületből készülnek a fotográfiákhoz szükséges anyagok, minimalizálva a keletkező hulladékot. Orosz Fanni Emlékezés a mikrokozmoszra című sorozata a kísérleti fotográfia egyik finom, meditatív aspektusát mutatja be, ahol a technika és a természet szoros párbeszédet folytat, emlékeztetve minket az elmúlás, megújulás és az emlékezés jelentőségére – olvasható a kurátori szövegben.

A kiállítás a fotózás határait feszegető alkotásokat mutatja meg

Megfordulva Bóka Krisztina Az ablakon a nyár nézett be című alkotását láthatjuk, amely a fotográfia szinte gyermeki aspektusát foglalja a művészet kereteibe. A kis méretű vászonképek montázsa a ház körül talált természetes anyagokkal való kísérletezés eredménye, ahol a véletlen és a hiba a kreatív folyamat szerves részévé válik. A kiskorunk nyarainak időtlenségében született művek megidézik azt a szabadságot, amely teret hagy a felfedezésre, az új és – ami napjainkban talán a legfontosabb – fenntartható módszerek próbálgatására.

A kiállítás nem csupán a fotográfia technikai újításait mutatja be, hanem azt is, hogyan maradhat releváns és dinamikus a kísérleti fotográfia a kortárs művészeti diskurzusban. A tárlat rávilágít arra, hogy a hagyományos technikák újraértelmezése milyen izgalmas utakat nyithat meg a művészek számára, egyben felhívja a figyelmet az ökológiai problémák kérdésére is a művészetben. RÓNAY LILI

FOTÓ: NÉMETH DOMONKOS TAMÁS

INFÓ

A Kísérleti idő kiállítás szeptember 27-ig megtekinthető a Foton Galériában

Erdőtűz és mérgező füst

Dél-Amerikában minden korábbinál több erdőtűz pusztított az idén, szeptember közepéig csaknem 365 ezret regisztráltak. Nemcsak a lángok veszélyesek, hanem az a tízmillió négyzetkilométeres füstfelhő is, amely mérgező gázokkal borítja be a területet. LIVESCIENCE

Az ember okozta a ciprusi elefánt és víziló vesztét

A kutatók hosszú ideje vitatkoznak azon, hogy mitől pusztulhatott ki a ciprusi törpevíziló és törpeelefánt: egyesek szerint az éghajlatváltozás és a vadászat, mások szerint egyedül az éghajlatváltozás miatt halt ki mindkét faj a holocén elején. Egy friss kutatás most majdnem teljes egészében a szigetre érkező emberekre hárítja a felelősséget. QUBIT

Nem szabad kidobni

Nem helyes a szülés után a méhlepény biológiai hulladékként való, vizsgálat nélküli megsemmisítése. A placenta vizsgálata ugyanis fényt deríthet a terhesség alatti problémák okára, s előre jelezhet bizonyos kockázatokat. És gyorsítja koraszülötteknél a gombás fertőzések diagnózisát. CELL.COM

Hatvanévesen nyert paralimpiai bronzérmet

KITARTÁS A német Thomas Wandschneider 24 évvel súlyos közlekedési balesete után lett harmadik Párizsban; ő a paratollaslabda történetének legidősebb dobogósa.

BERNAU PÉTER

A 60 éves Thomas Wandschneider 2000-ben szenvedett közlekedési balesetet, amikor egy kukásautó nem állt meg a piros lámpánál, és oldalról nekicsapódott a zöld jelzésen szabályosan áthaladó gépkocsijának. Wandschneider beszorult a roncsba.

„Megérkeztek a mentők, rendőrök, tűzoltók, és hallottam, ahogy egymás között arról beszélgettek, hogy ebből a kocsiból nem húznak ki élő embert. Ekkor elkezdtem kiabálni s a kocsim oldalát ütögetni. Nagyon csodálkoztak, amikor élve ott találtak – mondta Wandschneider. – Miután kihúztak, még fel is álltam. A mentősök ezt nem ajánlották, de én közöltem, hogy most hazasétálok. Igaz, két lépés után összeestem és a kórházban tértem magamhoz. Először még azzal biztattak, hogy ne aggódjak, minden rendben lesz, úgy fogok sétálni, mint a balesetem előtt, de hamar kiderült, hogy ebből nem lesz semmi."

Wandschneider elmondta: már hazakerült, amikor egyik éjjel azt álmodta, hogy az orvosok arról beszélnek a feleségével, hogy fekvő beteg marad élete végéig, és csupán pár éve van hátra. A párja megerősítette, hogy elhangzott ilyen beszélgetés.

„Ez pár napig nagyon megviselt, de aztán elkezdett dolgozni bennem a dac, a büszkeség, és eldöntöttem, hogy változtatok ezen a helyzeten – hangsúlyozta Wandschneider. – Az ágyban fekve elkezdtem különböző gyakorlatokat csinálni. Eleinte persze alig tudtam mozgatni a karjaim, de hetek, hónapok alatt egyre többet tornáztattam magam, és négy év alatt sikerült eljutnom odáig, hogy be tudtam ülni a kerekes székbe. Újabb hetek, hónapok teltek el, amíg annyi erőm lett, hogy hajtani is tudtam a széket."

FOTÓ: AFP/FRANÇOIS-XAVIER MARIT

A férfi a Facebookon talált rá a lakóhelye közelében egy paratollaslabda-csoportra

A férfi a Facebookon talált rá a lakóhelye közelében egy paratollaslabda-csoportra, belépett és elkezdett edzésekre járni. A jó társaság, a rendszeres mozgás hatására egyre jobb lett a fizikai és mentális állapota. Hat évvel ezelőtt az egyik sporttársa megjegyezte: ha ilyen ütemben halad előre, akkor eljuthat a paralimpiára is. Wandschneider továbbment az álmodozásban, a kijutás mellett az éremszerzést is kitűzte célként maga elé.

„Beköltöztem egy lakókocsiba, ami a csarnoknál parkolt, hogy ne veszítsek időt és energiát az ide-oda utazással, s elkezdtem a paralimpiai felkészülést – idézte fel a kezdeteket Wandschneider. – Az időm nyolcvan százalékát a lakókocsiban töltöttem, a feleségem ebben is támogatott, nagyon hálás vagyok neki. Mindennap kétszer edzettem, a hétvégén versenyeken vettem részt. Persze eleinte mindenki legyőzött, de ettől nem ment el a kedvem, ez motivált arra, hogy még többet gyakoroljak hét közben. Az ellenfelek nagypapának, bácsinak neveztek, de nem volt ezzel semmi gondom, négy gyermekem van és két unokám, nagyon büszke vagyok rájuk. Sokáig nem vettek komolyan, de ez sem zavart. Ahogy korábban is történt, idővel elkezdtek javulni az eredményeim."

A sportember megszerezte a részvételi jogot a párizsi játékokra, ahol ellenfelei többsége 25-30 évvel fiatalabb volt nála.

„Párizs maga volt a csoda. Amíg a versenyem tartott, csak a célt, a dobogót láttam magam előtt, semmi más nem vonta el a figyelmem. Nagyon sokat jelentettek a családomtól érkező buzdító videóüzenetek és természetesen a rengeteg biztató sor, amiket idegenektől is kaptam – emlékezett a játékokra Wandschneider. – Persze amikor megvolt a bronzérem, akkor kiengedtem a gőzt, óriásit buliztunk utána."

„Nekem az segített, hogy volt egy elérhetetlennek tűnő, de kitartással mégis megvalósítható célom – mondta Wandschneider. – Eldöntöttem, mit akarok, nem az akadályokkal foglalkoztam, hanem az álmommal. Fantasztikus érzés az egész út, ahogy haladsz előre és azt látod, hogy egyre közelebb kerül hozzád az, ami lehetetlennek tűnt. Ha nem lettek volna ilyen céljaim, már nem élnék."

Wandschneider elárulta, már kitűzte maga elé az új célt. A 2028-as Los Angeles-i paralimpián szeretne még jobb eredményt elérni, mint Párizsban.

Történelmi negyeddöntő

A négy közé jutásért Wandschneider ellenfele a világranglistán második, 24 éves kínai Tong Csang volt, aki ellen a német sportoló a játékok történetének leghosszabb mérkőzésén, 103 perces csatában nyert. „Annyira elfáradtam, hogy az edzőm tolt ki a teremből, képtelen voltam mozgatni a karom a meccs után. A gyermekeim idősebbek az ellenfelemnél. Rengeteget segített, hogy a csarnokban a nézők többsége nekem szurkolt."

HIRDETÉS

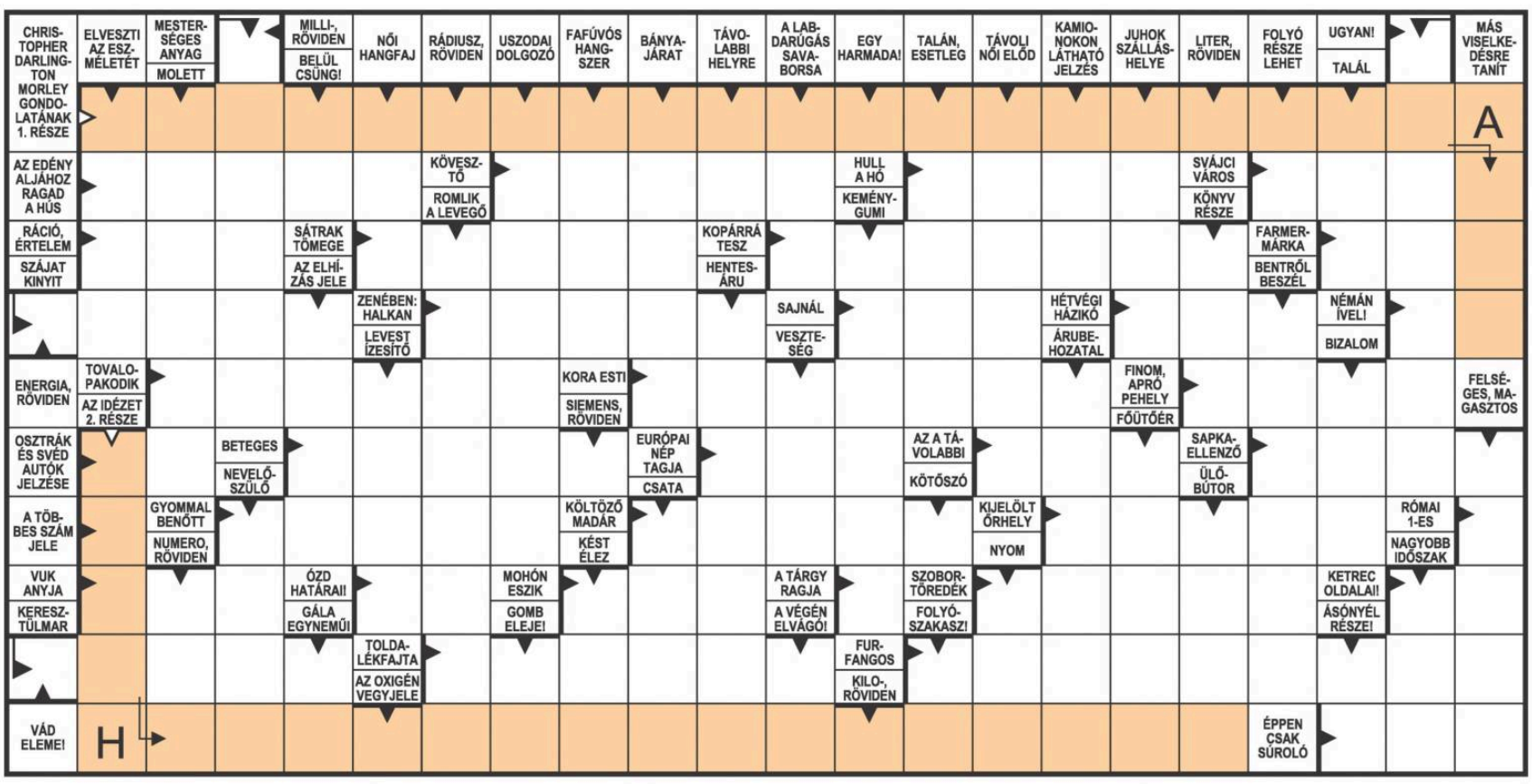

Szeptember 14-i rejtvényünk helyes megfejtése: „Nincs szomorúbb látvány, mint egy fiatal pesszimista."
E heti rejtvényünk megfejtését a szeptember 28-i számunkban közöljük.

LAPSZÉL

Ronaldo csapattársa lehetett volna Vancsa

FOTÓ: K.A.A. GENT

A magyar válogatott Vancsa Zalán nem akart az Al-Naszrhoz szerződni, pedig a Cristiano Ronaldót is foglalkoztató klub kész lett volna kifizetni érte tízmillió dollárt – nyilatkozta a Nemzeti Sportnak Polyák Balázs, az MTK klubmenedzsere. A belga Gentben kölcsönjátékosként futballozó Vancsáért ráadásul a Leicester City és belga fiókcsapata, a Leuven is bejelentkezett egy vételi ajánlattal, de a 19 éves balszélső a Gent ajánlatát elfogadva Belgiumban marad. NSO

Hollandok Rossiék ellen

A Holland Labdarúgó-szövetség ismertette a Magyarország elleni Nemzetek Ligája-meccsre készülő válogatott 26 fős bő keretét: Ronald Koeman szövetségi kapitány továbbra sem számít a közelmúltban klubot váltott Memphis Depayra és Steven Bergwijnre. A holland válogatott szeptemberben két hazai mérkőzéssel kezdett az NL-ben, 5-2-re legyőzte a bosnyákokat, ezután 2-2-t játszott a németekkel, majd október 11-én a Puskás Arénában Marco Rossi válogatottja ellen folytatja a sorozatot. NÉPSZAVA

A legjobb női edző lett a sakkozó Polgár Zsuzsa

FOTÓ: MTI/LAKATOS PÉTER

Az Egyesült Államokban élő Polgár Zsuzsát meglepte, hogy a Nemzetközi Sakkszövetség (FIDE) fennállásának századik évfordulója alkalmából rendezett csütörtöki gálavacsorán a sportág történetének legjobb női edzőjének választották, ugyanakkor kiérdemeltnek nevezte az elismerést. Polgár Zsuzsa négyszeres világbajnok,1991-ben ő volt a harmadik nő, aki megkapta a FIDE-től a nagymesteri címet, 11 érmet nyert a sakkolimpiákon. A magyar válogatott lapzártakor még játszott az USA ellen a budapesti olimpián. MTI

Jön a 7. forduló

Az NB I programja, péntek: MTK–FTC – lapzártánk után. Szombat: ZTE–Kecskemét 14.30, Újpest–DVTK 17.00, Nyíregyháza–DVSC 19.30 Vasárnap: Felcsút–Fehérvár 16.30, Győr–Paks 19.00 A mérkőzéseket az M4 Sport közvetíti. MTI

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük,
hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy
írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

Őszi versenyek

ÚJ BL HAJNALÁN A rekorder 11-0-val a bukaresti Dinamo, a Zágrábot kiütő Bayern 9-2-je eggyel jobb a Barcelona elleni 8-2-jénél.

HEGYI IVÁN

Ki mondta, hogy a BL-hez semmi közünk? A L'Équipe című francia sportlap címeinek egyike az volt tegnap: „A PSG-t megalázta a Veszprém." Mégpedig a Bajnokok Ligájában. Igaz, kézilabdában (41:28), de az se smafu, sőt (visszapillantásunk a 15. oldalon).

A labdarúgásban távolabb kerültünk a kontinens elitjétől, mint az itthoni rezsim a hanyatló Európától. Pedig közvetlen környezetünkből pályán van a harminchatok között a Crvena Zvezda, a Sparta Praha, a Slovan Bratislava, a Sturm Graz vagy a baráti Oroszország pusztító háborúja miatt hontalan Sahtar Doneck.

A Dinamo Zagreb is a mezőnyhöz tartozik, de a nyitányon nem volt a pályán, a Bayern München 9-2-re lemosta. A meccs a 2020-as negyeddöntőt, a Bayern–Barcelonát idézte, az 8-2-vel zárult.

Ám a kontinens első számú klubtornájának történetében a 9-2 messze nem rekorderedmény. Csak 10-0 hatszor fordult elő, a csúcsot pedig a Dinamo Bukarest tartja az északír Crusaders ellen 1973 őszén elért elért 11-0-val. Abban az évadban az Újpest a legjobb négy közé jutott, és tényleg történelmet írt, mert azóta (ötven esztendeje!) egyetlenegyszer sem fordult elő, hogy magyar csapat megérje a tavaszt a BEK-ben, BL-ben.

A Bajnokok Ligája bevezetése, 1992 óta a 8-0 a legnagyobb különbség (a selejtezőkben volt ennél nagyobb differencia is, ám a kvalifikációs etap nemhogy előétel, de inkább csak falatka sajt fogpiszkálón); enynyire nyert 2007-ben a Liverpool a Besiktas, majd 2015-ben a Real Madrid a Malmö ellen.

A kilenclyukú Dinamo ellen tobzódó Bayern mellett a Bayer is kitett magáért: a Leverkusen egy félidő alatt megszórta Rotterdamban a Feyenoordot (4-0). Látszólag fölényes győzelmet aratott a Dortmund is (3-0), ám a 76. percben szerzett, duplán megpattanó mandiner lövésből szerzett első gólig volt gondja bőven Bruges-ben. Az igazi német problémák azonban Madridban keletkeztek: az RB Leipzignek az Atléticóval, a VfB Stuttgartnak a címvédő királyi gárdával szemben (1-3).

Az olaszok a múltat idézték: három meccsen (Manchester City–Internazionale, Bologna–Sahtar, Atalanta–Arsenal) is 0-0-t játszottak. Nereo Rocco Padovájának és Helenio Herrera Interének catenacciója ötlött fel az emberben, de az Atalanta messzemenő dicséretet kapott, miután londoni vetélytársát a Retegui 11-esét és ismétlő fejesét is védő Raya kapus mentette meg. A túlzásokat rendszerint kerülő La Gazzetta dello Sport azt írta: „Az Arsenal megremegett."

Az angolok az első körben veretlenek maradtak – 2 győzelem, 2 döntetlen, Szoboszlai gólt szerzett a San Siróban a Milan elleni 3-1-en–, a spanyolok viszont nagyot csalódtak a Barcelonában. A katalán lapok is keserűen cikkeznek a Monacóban elszenvedett 1-2 után. „Új BL, régi Barça" – jelentette a Mundo Deportivo, amely szerint „a vörös-kék együttes ugyanolyan félelmekkel és bizonytalanságokkal küzd, mint az előző években". A barcelonai Sport szerint „Európa visszahozta a Barçát a földre". Ez az újság fokozza a felsülők fájdalmát: „Monacóban sok luxust, de kevés futballt lélegezhetsz be. A II. Lajos stadion azt az érzést kelti, hogy olyasvalaki tervezte, aki életében nem látott futballmeccset."

> „Monacóban sok luxust, de kevés futballt lélegezhetsz be. A II. Lajos stadion azt az érzést kelti, hogy olyasvalaki tervezte, aki életében nem látott futballmeccset."

A Barcelona hamar létszámhátrányba került, de tíz játékossal is sokkal jobban kellett volna futballoznia. Egy korántsem szárnyaló Monacótól akár hármat, négyet is kaphatott volna, teljesítménye megfelelt jelenlegi BL-helyezésének (holtversenyben 22–25.).

A másik spanyol vesztes, a Girona bukását Paulo Gazzaniga okozta. Az argentin kapus a 90. percben a keze és a lába között váratlanul a hálóba engedte az oldalról feléje guruló labdát, ezzel nyert 1-0-ra a vendéglátó PSG. Ilyen súlyos baleset nyomán még Vallai, a Csabagyöngye kapusa is arra gondolt volna, hogy azt teszi, amit Ben, az elcsapott zsoké Krúdy Gyula örökbecsű Őszi versenyekjében: felköti magát egy ligeti fára.

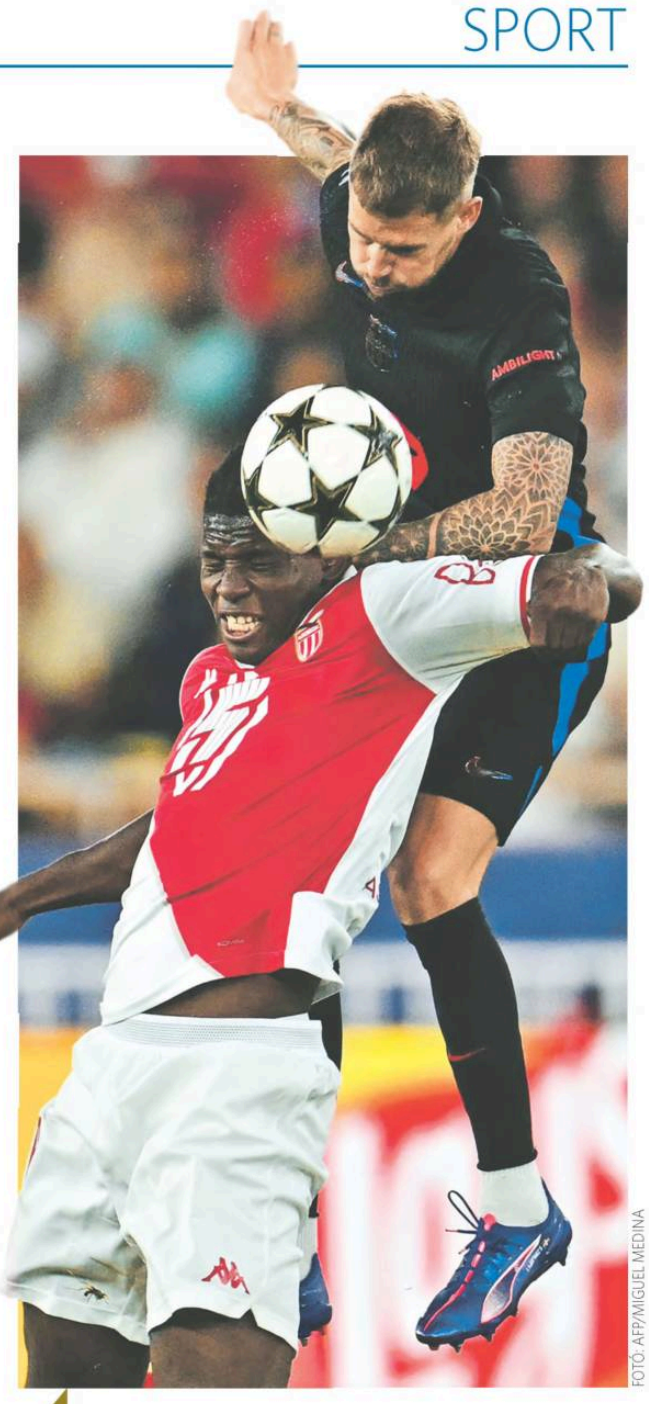
FOTÓ: AFP/MIGUEL MEDINA

„Új BL, régi Barça" – kommentálta a spanyol sajtó a katalánok monacói vereségét a nyitányon

Egy másik kapus, a német bevándorlók alapította Novo Hamburgóban született brazil Alisson Becker ellenben dacol a körülményekkel. A liverpooli labdarúgó maró gúnnyal említette a megreformált Bajnokok Ligája nyitányán: „Jó ötlet néhány újabb mérkőzést beiktatni az amúgy is lötyögős programba. Igaz, bennünket, játékosokat senki nem kérdez, a mi véleményünk egyáltalán nem számít."

Boldogabbak Brestben. A breton klub szurkolói megszállták a Guingamp-hoz vezető sztrádát, mert az UEFA nem engedélyezte a bresti pálya használatát. A Roudourou stadionban nem volt telt ház, 14 518 néző gyűlt egybe – a kapacitás 19 033 –, de a drukkerek a diadal mámorával fedezték fel az elit világát, hiszen a 121 éves francia klub először BEK- vagy BL-résztvevő.

Jó, a 2-1-re legyőzött Sturm Graz nem éppen etalon, ám a Le Télégramme című, naponta 170 ezer példányban megjelenő regionális újság „az örökkévalóság góljának" nevezte Hugo Magnetti telitalálatát. (Az volt az első, a szenegáli Abdallah Sima szerezte a másodikat.)

A franciák amúgy is jókedvűek: három csapatuk nyert, és csak egy, a Lille kapott ki. Igaz, a PSG kézilabdában...

Ám a sportban nincs annál roszszabb, mint ha a futballban vagy karcsúbb Twiggynél.

Gulácsi Péter csapata, a Leipzig Madridban, az Atlético ellen húzta ki a gyufát

FOTÓ: AFP/OSCAR DEL POZO

Közmunkás lesz a véresszájú Verstappen

FORMA–1 Rájár a rúd a háromszoros világbajok Max Verstappenre, aki az elmúlt hetekben rendre megszenved a Red Bull volánjánál. Az eredmények az elmúlt hetekben elmaradtak, az ingerült reakcióit pedig egyfajta közömbösség és rezignáltság váltotta fel. A holland klasszis – aki utoljára a júniusi Spanyol Nagydíjon tudott futamgyőzelmet aratni, azóta hét nagydíj alatt összesen kétszer állhatott dobogóra – Bakuban nem dohogott a rádióban, sőt a tőle megszokott agresszív védekezést sem alkalmazta Lando Norrisszal szemben, amikor az a leintés előtt néhány körrel megelőzte. A Nemzetközi Automobil-szövetség a hétvégi Szingapúri Nagydíj előtt új irányelvet léptetett életbe, miszerint a pilótáknak meg kell válogatniuk szavaikat, amikor azokat mások is hallhatják. Azaz arra kérték őket, hogy ne káromkodjanak. Mi sem kellett a csütörtöki sajtónapon Verstappennek, aki élesen kritizálta mindezt. Kiemelte, ha az autó nem működik jól, akkor ő azt csúnya szavakkal illeti, erre példát is hozott.

„Az autó elk*ródott. Elnézést a nyelvezetért, de ne már, mik vagyunk, öt- vagy hatévesek?" – szúrt oda a vb-pontversenyt 59 egység előnnyel vezető holland, akit meg is büntettek, a közösség érdekében elvégzett valamilyen, meg nem nevezett munka elvégzésére kötelezték a felügyelők. Ami a hétvége további részét illeti, Verstappen úgy fogalmazott, kisebb csoda kellene ahhoz, hogy a Red Bull nyerjen Szingapúrban. A pénteki szabadedzésen mindenesetre a ferraris Charles Leclerc volt a leggyorsabb, őt Norris, Sainz és Verstappen követte. Délután a második szabadedzésen Lando Norris vette át a vezetést, a McLaren brit versenyzője mögött a Ferrari párosa végzett Charles Leclerc, Carlos Sainz Jr. sorrendben, míg George Russell összetörte az autóját. Az időmérőt szombaton 15, a futamot másnap 14 órai kezdettel rendezik meg (tv.: M4 Sport). NÉPSZAVA

FOTÓ: AFP/LILLIAN SUWANRUMPHA

„Az autó elk*ródott. Elnézést a nyelvezetért, de ne már, mik vagyunk, öt- vagy hatévesek?" – tette fel a kérdést a megbüntetett világbajnok

Elkészült a női hoki-vb csoportbeosztása

A Pat Cortina szövetségi kapitány vezette magyar válogatott a jövő áprilisban esedékes női jégkorong-vb-n a csoportkörben Svédországgal, Japánnal, Norvégiával és Németországgal játszik Ceské Budejovicében. A kanadai–olasz szakember a sportág magyarországi történetének legsikeresebb edzője, aki 70 év szünet után, 2008-ban A csoportba vezette a férfiválogatottat. NÉPSZAVA

Ledöntötte a vírus a legjobb magyart

Hiába kezdte győzelemmel Marozsán Fábián a hangcsoui ATP 250-es tornát, ahol első mérkőzésén 6:0, 6:2-re legyőzte az olasz Luca Nardit, másnap magas láz és hányás döntötte le a lábáról. A kínai kórházi vizsgálatok szerint influenzavírus támadta meg. Egyelőre bizonytalan, folytatni tudja-e az ázsiai túrát a legmagasabban jegyzett magyar teniszező. NÉPSZAVA

Ötödször is elnök lett

Gyulai Miklós maradt a Magyar Atlétikai Szövetség elnöke, miután a közgyűlésen ismét bizalmat kapott a tagságtól. Egyedüli jelölt volt a posztra, és ötödik ciklusát kezdheti a szövetség élén; először 2009-ben választották meg. MTI

Pirosak és kékek menetelése

ŐRÜLET Egészen kivételes fölénnyel, már-már megalázó módon bánt el a Veszprém a PSG-vel, míg a Szeged egyetlen árva gólnyira volt a csodától a Palau Blaugranában a kor legnagyszerűbb csapata, a Barcelona ellen.

Bajnokok Ligája

2. forduló
A csoport: Veszprém HC–Paris Saint-Germain 41–28
B csoport: Barca–OTP Bank – Pick Szeged 31–30

NÉPSZAVA

Olyasmit produkált a két magyar férfikézilabda-csapat a Bajnokok Ligája második fordulójában, ami visszapillantóért kiált: a Veszprém 5024 pirosba öltözött nézője előtt katartikus meccsen verte 13 góllal (!) az olimpiai és világbajnokokkal felálló francia Paris-Saint Germaint (41–28), míg a Szeged a címvédő Barcelona otthonában egy paraszthajszállal maradt el a sportági megabravúrtól (31-30).

„Fantasztikus ilyen hangulatban játszani, köszönjük a szurkolók támogatását. Ennek is köszönhető, hogy ilyen jól teljesítettünk” – hálálkodott a vörösben pompázó veszprémi közönségnek a csapat spanyol mestere, Xavier Pascual. Nem mellékszál, de a városban akkora a kézilabdás felhajtóerő, hogy a meccsre elővételben elkelt az összes jegy... A mester azt mondta a győzelem utáni sajtótájékoztatón, hogy „elképesztő mecscset játszottunk”, s már az első félidőben is rendben látta csapata játékát, pedig akkor az még csak hárommal vezetett. Szerinte a védelem hatalmas munkát végzett, a támadósor pedig a rengeteg futást igénylő lerohanásokból könnyű gólokat lőtt. „Rendkívül boldog vagyok, mindenki nagyon akarta a sikert, és meg is küzdött érte” – összegzett Pascual. Így a Veszprém az eddigi két fordulóban szerzett két győzelmével pontveszteség nélkül áll a csoportjában.

Szegeden nemcsak az árvíz, hanem az elszalasztott lehetőség miatt is bánkódhatnak: a második félidőt nyolcgólos (20-12) hátrányból kezdő kékek nagyon közel voltak a csodához. Mondjuk ehhez az is kellett, hogy a Barca sztárja, Dika Mem tíz perccel a vége előtt vállsérülést szenvedett, a katalánok pedig ezután csak arra törekedtek, hogy megtartsák előnyüket. Erre fel vérszagot fogott a Szeged, öt perccel a vége előtt mínusz egyre felzárkózott. De a csoda elmaradt, a vége 31-30 lett oda.

„Nem igazán optimális, amikor egy kapusnak a félidőben kell beszállnia, ilyenkor csodát kell tennie, ami sajnos most nem sikerült, de a második félidőben a csapat megmutatta karakterét, és ez nagyon fontos” – összegzett az MTI-nek a meccs után Mikler Roland (a kétszeres olimpikon egy héttel korábban 36 lövésből 16-ot kivédett, és a csongrádiak nagyrészt neki köszönhették, hogy 31-29-re legyőzték házigazdaként a német bajnok Magdeburgot – mindezek ellenére csütörtökön Mikler helyett Tobias Thulin kezdett, a magyar kapus csak a szünet után, 20-12-es hátránynál lépett pályára, és 18 katalán kísérletből nyolcat hárított). A veterán kapus úgy vélte: amit a második félidőben produkáltak, az „figyelemre és tiszteletre méltó teljesítmény”. Ugyanakkor leszögezte: a mérkőzés nem harminc percig tart, úgyhogy ha ilyen első félidőket hoznak összesze, akkor azzal eleve hátrányba kerülnek.

A hatgólos Bodó Richárd az MTI-nek elmondta: a második félidőben változtattak a ritmuson, és a védekezés is összeállt. „A meccs előtt talán aláírtuk volna ezt az egygólos vereséget, de ahogyan kinézett a második félidő, talán benne volt a pontszerzés” – jelezte a balátlövő, hogy van benne hiányérzet. „Úgy érzem, ez a Barca nagyon komplett, elöl is, hátul is két sora van, de a mi csapatunk megmutatta a tartását, és ez nagyon fontos” – magyarázta.

A 203 centis és 120 kilogrammos monstrum az elmúlt évekhez, Juan Carlos Pastor, majd Kárpáti Krisztián vezetőedzői időszakához képest jóval több játékidőt kap Michael Apelgren ez év nyári érkezése óta. Erről úgy vélekedett: úgy érzi, mintha új csapatba jött volna, holott ugyanaz a hely, ugyanott lakik, de az edzések, a figurák, a videózás, az egész program teljesen más, és szerinte neki már nagyon kellett ez a változás.

FOTÓ: SÓLYA ELIZA

FOTÓ: PEKA ROLAND

Xavier Pascual nem kertelt, szerinte fantasztikus hangulatú mecscset játszottak, a közönség is kellett a győzelemhez

Úgy tetszik, az új edző alatt jön el igazán Bodó Richárd ideje, aki úgy érzi, mintha új csapatba jött volna, holott ugyanott játszik

A NAP KÉPE

MEGLOVAGOLJÁK A HULLÁMOKAT

Szörfösök igyekeznek kihasználni az árapály-jelenség felhajtóerejét a délnyugat-franciaországi Dordogne folyón: a helyi kastély előtt elterülő Saint Pardon kikötőjében a bejövő dagály a szűk öbölben garantálja az állandó hullámzást, amiért a hely ősszel is a szörfösök kedvenc terepe.

FOTÓ: AFP/CHRISTOPHE ARCHAMBAULT

Öt doppingolót fogtak meg az ellenőrök a párizsi olimpián

KONTROLL A Nemzetközi Tesztelőügynökség (ITA) a párizsi olimpiai résztvevők 39 százalékát ellenőrizte, azaz 4770 sportolótól vett összesen 6130 doppingmintát, ami rekordot jelent az ötkarikás játékok történetében.

Mindezt a Nemzetközi Olimpiai Bizottság (NOB) égisze alatt működő, az olimpiai tesztelésekért felelős ITA közölte, kiemelve: a teszteltek száma négy százalékkal haladta meg az előző, 2021-es tokiói olimpiáét, és tíz százalékkal a 2016-os riói játékokon ellenőrzöttekét.

A július 26. és augusztus 11. között Párizsban levett vizelet- és vérminták elemzése nyomán öten buktak meg: egy iraki dzsúdós, egy afganisztáni és egy nigériai bokszoló, egy kongói sprinter, valamint egy bolíviai úszó mintája volt pozitív. A párizsi olimpia előtti időszakban is végzett kontrollvizsgálatokat az ITA, amely intenzív szűrőprogramot hirdetett, ez pedig arról szólt, hogy a francia fővárosban versenyzők 90 százalékát legalább egyszer ellenőrzik az ötkarikás játékok előtt. Az ITA közleménye szerint Párizsban a legtöbb tesztet a legnépesebb küldöttségek, vagyis az Egyesült Államok, Franciaország, Kína és Ausztrália sportolói delegációinak a körében végezték el. „A legtöbb doppingellenőrzést az atlétikában, a vízi sportokban, a kerékpározóknál, az evezősöknél és a birkózóknál végeztük” – közölte a szervezet a közleményben. MTI

Van Gogh „tudományosan” is zseni volt

Kínai és francia kutatók elemezték Vincent van Gogh egyik leghíresebb festményét, a Csillagos éjt, leginkább a festő ecsetkezelését, a festékfoltok nagyságát, a festmény fénysűrűségét, a színek relatív fényességét. Azt állapították meg, hogy mindezt összehasonlítva Kolmogorov turbulenciaelméletének skáláival, a mű reprezentálja a légköri turbulenciában jellemző kinetikus energiát. INDEX

Vuhani piacról indult a Covid

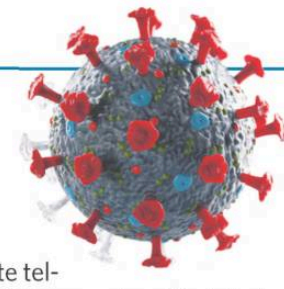

Egy új kutatás szerint szinte teljesen biztos, hogy a vuhani Huanan piacról indult el a Covid–19-járvány, a laboreredet gyakorlatilag kizárható. Elég biztosan tudható, hogy melyik stand volt a kiindulópont, és a legvalószínűbben nyestkutyáról ugrott át emberre a vírus, több lépcsőben. QUBIT

Genomunk az örökkévalóságnak

A Southamptoni Egyetemen ultragyors lézerrel milliárd évekig megmaradó 5D-s kvarckristályba írták az emberi genom mind a hárommilliárd bázispárját. Az olvasztott kvarckristály az egyik legellenállóbb anyag a földön kémiailag, és 1000 fokig a hőmérsékletet is jól bírja. IFLSCIENCE

Önbizalom-romboló instant szépség

VÉDELEM A YouTube korlátozni kezdi az európai tizenévesek fitneszvideókhoz való hozzáférését, ugyanis bizonyos típusú videók károsíthatják a tinédzserek önbecsülését és testképét.

KRAUSZ VIKTÓRIA

A közösségi médiában megjelenő, idealizáltnak és elvártnak mutatott nők és férfiak negatív testképtudatot okozhatnak, étkezési zavarokhoz és mentális egészségügyi problémákhoz is vezethetnek – derült ki egy tavaly közzétett, 17 ország 50 tanulmányát áttekintő jelentésből. Az ilyen típusú tartalmak talán ártalmatlanok egyetlen videóként, de problémásak lehetnek, ha ismétlődően nézik őket, pláne a tizenévesek számára. Ugyanis hajlamosak vagyunk – a tinédzserek még inkább – összehasonlítani magunkat az online térben megjelent hölgyekkel, urakkal, és ideális testtípusnak vélni az övékét, magunkat pedig leértékelni, ha a tükörben nem az a kép néz vissza; ez viszont súlyos önértékelési problémához, öntárgyiasításhoz vezethet. Az új szabályozás lényege: a YouTube a videóajánlásaiban nem vezeti a nézőket olyan egészségügyi és fitneszvideók felé, melyek elvártnak mutatnak be egyfajta testtípust. A platform az Egyesült Államokban tavaly már bevezette ezt a „tinédzservédő” funkciót, most Európára akarják kiterjeszteni. Korlátozzák az olyan videók ismételt ajánlásait, amelyek idealizálnak bizonyos edzettségi szinteket, súlycsoportokat, fizikai jellemzőket vagy társadalmilag agresszívek, azaz megfélemlítést vagy harcot mutatnak. A közösségi média videói leginkább a lányokat, a nőket, a túlsúlyos embereket és azokat befolyásolják nagyobb mértékben, akiknek eleve negatív az önképük, kicsi az önbizalmuk, elégedetlenek magukkal. Akik jól érzik magukat a bőrükben, elégedettebbek és magasabb a közösségimédia-műveltségük, tehát tisztában vannak annak torzító, túlzó és üzleti motivált hátterével, azokat kevésbé érinti. Az új irányelv része az is, hogy a YouTube átirányíthatja az embereket krízisforródrótokra. Azaz amikor öngyilkossággal, önkárosítással vagy étkezési zavarokkal kapcsolatos dolgokra keresnek rá, ilyen videókat néznek, akkor a platform segítő telefonszámokat vagy oldalakat ajánl.

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

Hajlamosak vagyunk – a tinédzserek még inkább – összehasonlítani magunkat az online térben megjelent hölgyekkel, urakkal, és ideális testtípusnak vélni az övékét

A törvény arra is felszólít, hogy korlátozzák a gyermekek hozzáférését olyan tartalmakhoz, amelyek károsíthatják egészségüket.

Kiss Kinga gyermekklinikai szakpszichológus szerint ha minden népszerű felületen a szenzitív témák mellé járulékosan odateszik a krízisben hívható számot vagy bármilyen online elérhetőséget, az remek kezdeményezés. „A reklámipar nagyobb része tolja még az idealizált testképet, a minden csilivili és extraszuper életérzést, amit egy bögre ital vagy egy falat bármivel elérhet bárki, de egyrészt a mai tinik már átlátnak ezeken, tudják, hogy van különbség reklám és valóság között, másrészt számos kezdeményezés létezik már a pozitív testkép kialakítására is. Maguk a fiatalok is gyártanak ilyen videókat és segítik egymást. Erős összetartást, támogató attitűdöt tapasztalok lányok között, például az önelfogadás terén, hogy ne mondjanak devalváló szavakat magukra, a külsejükre pozitív jelzőket használjanak. A TikTokon is számos olyan videó van, ami hús-vér emberként mutatja az embert, felvállalva testi, lelki, szellemi valójukat is, nem elrejtve az esetleges tökéletlenségeket” – magyarázza a szakember. „A modellkövető viselkedés és a társas összehasonlítás erőteljesen jellemzi a tiniket. Ha állandóan olyan tartalmat dobnak fel az internetes felületek, amely szépnek, sikeresnek, jutalmazottnak tüntet fel egy nehezen elérhető testalkatot, az a többségben azt alakíthatja ki, hogy ő vesztes, hiszen nem így néz ki. Pedig lehet, hogy a szándék pont az inspirálás és a motiválás, csak a megvalósítás hatása sokszor félremegy. Ráadásul az, hogy kitartóan, keményen meg kell küzdeni a hosszú vagy középtávú célokért, és hogy ez egy hosszabb folyamat, épp nem látszódik ezekben a videókban, mivel 10-20 másodpercbe nem fér bele. Sokféle testalkatot, nem csak a két végletet kellene látnunk, a diverzitás fontos lenne. És az is, hogy a szülő fogyassza együtt a netes tartalmakat a gyerekkel, tudjanak beszélgetni róla” – mondja Kiss Kinga.

Nincs baj a fitneszedzők, testkultúrából élők ismeretterjesztő, életmódtartalmaival addig, amíg nem a saját külsejüket állítják egyedüli követendő példaként. Meg addig, amíg a sovány és az egészség közé nem tesznek egyenlőségjelet. Tudatában kellene lenniük, hogy példaképként is tekinthetnek rájuk, ezért hiteles és valós tartalmakat kellene készíteniük. Épp ez a probléma a filterekkel ellátott, szétretusált, agyonsminkelt, magukat szupersztárként kezelő influenszer lányok fotóival, videóival, mert ezek elérhetetlen vágyálmokat keltenek, amik ha nem teljesülnek – márpedig az esetek többségében nem válnak valóra –, akkor a csalódás sokszor nagyon negatív önképbe csúszik.

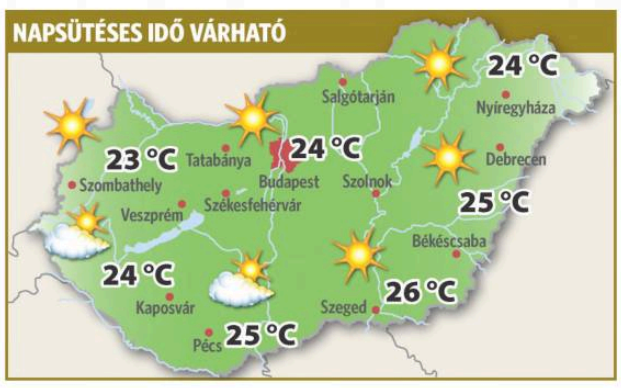

Boldog névnapot, Máté!

A Máté a héber Matitjahu névből származik, hasonlatos a Matanja névhez.

KENÓ – Szeptember 20.

1	3	4	7	11	12	14	15	19	25
30	35	36	43	46	52	68	70	77	78

Mit rejt az Ítéletnap-gleccser?

OLVADÁS A tudósok jégtörő hajókkal és víz alatti drónnal, az Icefin nevű, torpedó formájú robottal vizsgálták az antarktiszi Thwaites-gleccsert, s úgy találták, a várhatónál sokkal gyorsabban olvad, visszafordíthatatlanul halad az összeomlás felé, ami katasztrofális mértékben megemelheti a világtengerek szintjét. A nemzetközi csoport 2018 óta tanulmányozza a Thwaitest, amit gyakran Ítéletnap-gleccsernek is neveznek, hogy kiderítsék, mikor és hogyan omlik össze. Csütörtökön közzétett tanulmányuk szerint a kilátások „szörnyűek”; a jég eltűnése az utóbbi harminc évben felgyorsult, az Antarktisz jégtakarója a Thwaites-gleccserrel együtt 200 éven belül eltűnhet. A gleccser elolvadása önmagában vagy hetven centiméterrel emelheti meg a tengerek szintjét, de mivel egyfajta dugóként is működik, visszatartva az antarktiszi jeget, eltűnése akár háromméteres vízszintnövekedéssel járhat. A Florida méretű – 721 kilométer hosszú, 582 kilométer széles – jégfolyam lejtős területen található, így miközben csúszik a vízbe, egyre nagyobb területen olvad a viszonylag meleg óceánban. A tudósok következtetése szerint a Thwaites a 23. században akkor is eltűnik, ha az emberiség abbahagyja a fosszilis üzemanyagok égetését, ami nem valószínű. Ám a gleccser összetett, viselkedése bonyolult, így további vizsgálatok szükségesek. V. P.

FOTÓ: AFP

A gleccser elolvadása 70 centiméterrel emelheti meg a tengerek szintjét

NÉPSZAVA
Szociáldemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban
Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA
Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952–2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu
Kiadja a XXI. Század Média Kft. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a kft. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.
Partnereink: IMEDIA OBSERVER

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. szeptember 23., hétfő 152. évfolyam, 222. szám Ára: 540 forint

AJÁNLÓ

Akció a tiltott mobilra

Az idei tanévben is folytatódik a tavaly indult Millió lépés az iskoládért program, amelyben a Millió-Lépés nevű mobilapplikáció letöltésével lehet részt venni. 3. oldal

Pécs: nehéz helyzet

Ellenzéki siker született Pécsett az időközi önkormányzati választáson, így egyik oldalnak sincs meghatározó többsége. A mostani nyertes, Fürj Csaba a szavazatok 58,82 százalékát kapta meg, míg ellenfele, a fideszes Kővári János 36,99 százalékon állt meg. 4. oldal

Drága maradt

Bár a tűzifa iránti kereslet a két évvel ezelőtti roham ötödére esett, az iparág költségei miatt az akkor többszöröződő ár alig csökkent. 6. oldal

Osztrák választás

Megváltoztatta a politikai hangsúlyokat Ausztriában a szeptember 29-i általános választások előtt az elmúlt napok ijesztő mértékű árvize, migráció helyett a biztonság került a fókuszba. 7. oldal

WC-art

Hogyan lehet egy mindennapos szükséglet kielégítéséből élménytúrát és turistacélpontot varázsolni? 13. oldal

Cserbenhagyott csecsemők

DRÁMA Országszerte 280-300 újszülött azért él kórházban, mert szüleik elhagyták őket, a gyermekvédelem pedig nem tud gondoskodni róluk.

MUHARI JUDIT

Jelenleg 12 olyan babát gondoznak az egri kórház újszülöttosztályán, akit szülei elhagytak – ismerte el a Népszava kérdésére a Belügyminisztérium. Azért fordultunk a tárcához, mert egy egészségügyi dolgozó azzal kereste meg lapunkat: „Ennyi magára hagyott kisbaba még soha nem volt bent egyszerre az egri kórházban, sokan mennek fel más osztályról is besegíteni, társadalmi munkában gondozzuk a kicsiket.” Egy helyi közösségi oldalon babaruhákat gyűjtenek a kórháznak.

Pedig az elhagyott babák nem is maradhatnának hosszú ideig a kórházban, ha egészségesek: a szabályok szerint nevelőszülőkhöz kellene kerülniük. Csakhogy nincs elég nevelőszülő, 2000 szakember hiányzik az alulfinanszírozott ágazatból, ráadásul számuk tovább csökken a sokat bírált, a kifogástalan életvitelt ellenőrző kormányzati vegzatúra miatt.

Nem egyedi eset az, hogy egészséges kisbabák „ragadnak bent” kórházban a gyermekvédelem tehetetlensége miatt. A Népszava elsőként írta meg májusban, hogy a miskolci kórházban már a csecsemőosztályt tehermentesítő otthon is megtelt, annyi elhagyott baba vár nevelőszülőre.

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

Hiányzik az érintés – nincs normál gyermekvédelem Magyarországon

A tárca lapunknak adott válaszából most kiderült az is, hogy a miskolci és egri eset csak a jéghegy csúcsa: 280 és 300 közé tehető azoknak az elhagyott csecsemőknek a száma, akik kórházban vannak. Ez drámai növekedés: a Gyermekjogi Civil Koalíció 2023-ban arról írt, 50-100 csecsemő várakozik több hónapig kórházi körülmények között.

– A kórház biztosan mindent megtesz a kisbabák egészségi állapotáért, de a többi nem is az ő dolguk. Ami ezekkel a kisbabákkal történik, nem európai megoldás, rendkívül súlyos gyermekjogi vétek – mondta Szilvási Léna, az SOS Gyermekfalvak szakmai vezetője.

REFLEKTOR A 2. OLDALON

Gyorsabb lesz az apadás

ÁR – Az egyik katasztrófavédő azt mondta, hogy amióta itt dolgozik a gáton, négy kilót hízott – kuncog Ágnes, az egyik kismarosi utca homokzsákokból emelt védműve előtt vasárnap. – A helyiek és a környékbeli civilek annyi ételt hoztak az itt dolgozó katonáknak és katasztrófavédelmiseknek, hogy volt, aki a kemény fizikai munka ellenére is attól tartott, hogy nem a gát, hanem a hasa reped ki.

A gátakra a vártnál rövidebb ideig nehezedik nyomás

FOTÓ: FARBAKY TAMÁS

Ágnes felszabadultsága pontosan jelzi: az eddigi hírek alapján Kismaros és az egész Dunakanyar sikeresen védekezett az árhullám idején, a komoly károkat sikerült megelőzni. Budapesten sem okozott gondot a szombati, 830 centiméteres tetőzés. Jó hír az is, hogy az előrejelzésekhez képest gyorsabban vonul le az ár, vagyis a gátakra rövidebb ideig nehezedik nagy nyomás. Ezzel együtt van még mire figyelni: a Duna Budapest alatti szakaszán, Baján hétfőn lehet számítani a tetőzésre, harmadfokú árvízvédelmi készültség mellett.

RIPORTUNK A 3. OLDALON

Regionális háború küszöbén

ESZKALÁCIÓ Szabályos háború bontakozott ki Izrael és a libanoni székhelyű Hezbollah terrorcsoport között, ami minden eddiginél veszélyesebb fejezetet nyitott a tavaly október 7-i Hamász-terrortámadás nyomán kialakult közel-keleti helyzetben.

A régió egy háború küszöbén áll, amely „közelgő katasztrófát” jelent, figyelmeztetett Jeanine Hennis, az ENSZ libanoni különleges koordinátora. A világszervezet által közzétett nyilatkozatban Hennis azt hangsúlyozta, „nincs katonai megoldás” a térség konfliktusára. Ám az izraeli katonai és politikai vezetés, illetve a Hezbollah-vezérkar is másképp gondolja.

FOLYTATÁS A 8. OLDALON

Brandenburgban az SPD győzött

FOTÓ: AFP/TOBIAS SCHWARZ

Dietmar Woidke tartományi kormányfő feleségével ünnepelt

REMÉNYSUGÁR Az exit poll szerint a szociáldemokraták megnyerték a brandenburgi tartományi választást, 31-32 százalékos eredménnyel. A jobboldali populista Alternatíva Németországért (AfD) végzett a második helyen 29-30 százalékkal. Mivel a két párt között csekély a különbség, Kevin Kühnert, az SPD főtitkára figyelmeztetett arra: meg kell várni a végeredményt, amely hétfőn válik hivatalossá. A szociáldemokraták tartományi, potsdami főhadiszállása előtt kitörő örömmel fogadták az első eredményeket. Harmadik-negyedik helyen a CDU, illetve Sarah Wagenknecht baloldali pártja végzett 12-12 százalékkal. Kérdés, bejutnak-e a helyi parlamentbe a Zöldek. Bár Olaf Scholz kancellárt távol tartották a brandenburgi kampánytól, az eredmény azt jelentheti, hogy továbbra is szövetségi kancellár marad. NÉPSZAVA

A szociáldemokraták elképesztő hajrát mutattak be.

Visszaköszön a Kádár-korszak

INTERJÚ Orbán Viktor berúgta a kampánymotort, azt ígéri, jövőre dőlni fog a pénz a lakossághoz. Csak közben az ország még az előző választási pénzszórást sem heverte ki, amikor is 2000 milliárd forintot osztottak szét a nyerés érdekében. Ahogy Petschnig Mária Zita közgazdász, lapunknak adott interjújában mondta, mindez akkora költségvetési kiigazítást vont magával, amely nagyobb volt a Bokros-csomagénál is. Szerinte Orbán Viktort egyetlen dolog érdekli: a hatalom megtartása. Közben bárki is nyeri a választásokat, egy újra beindult inflációt és egy, a Kádár-korszakban már megtapasztalt, magas adósságú országot kap örökül. Ugyan azt látja, hogy Magyar Péter hatására ébredezik a nemzet, az emberek elkezdtek érdeklődni az ország és a gazdaság ügyei iránt, de azt is látni kell, hogy Orbán Viktor nem szeret veszíteni.

Orbán Viktort egyetlen dolog érdekli: a hatalom megtartása.

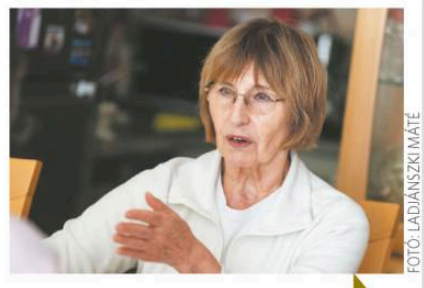

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

A közgazdász nehéz jövőt jósol – az országnak

ÍRÁSUNK AZ 5. OLDALON

Több száz csecsemő kórházban vár nevelőszülőre

GYEREKBARÁT KORMÁNY Minden eddiginél több, 12 kisbaba él az egri csecsemőosztályon, miután szüleiknek nem kellettek, a gyermekvédelem pedig még nem tud gondoskodni róluk – értesült lapunk. A belügy nem csak ezt ismerte el: országosan 280-300 elhagyott újszülött rekedt kórházban.

MUHARI JUDIT

Jelenleg 12 olyan babát gondoznak az egri Markhot Ferenc Kórház újszülöttosztályán, akit a szülei elhagytak – ismerte el a Népszava kérdésére a Belügyminisztérium. A tárca hozzátette: elhelyezésük „életkoruk és egészségi állapotuk függvényében újszülött-, újszülött intenzív, csecsemő- vagy csecsemő intenzív osztályokon történik”.

Azért fordultunk a tárcához, mert egy egészségügyi dolgozó azzal kereste meg lapunkat: „Ennyi magára hagyott kisbaba még soha nem volt az egri kórházban egyszerre. Sokan mennek fel más osztályról is besegíteni, társadalmi munkában gondozzuk a kicsiket.” Nem csak a szakember kevés ennyi babához. Egy helyi közösségi oldalon ugyanis azt kérik, hogy akinek van lehetősége, segítsen, mert „nagyon kevés ruházat áll még rendelkezésre, amiket a babákra felváltva adnak”, ezért 56–80-as méretű „tipegőket”, illetve egy-két játékot, például csörgőt, rágókát várnak.

Az, hogy egészséges csecsemők is több hónapot töltenek kórházban, nem felel meg az előírásoknak. A vonatkozó szabályok szerint ugyanis „a gyermek átmeneti gondozását és otthont nyújtó ellátását elsősorban befogadó szülőnél kell biztosítani”, ettől csak akkor lehet eltérni, „ha a gyermek tartósan beteg, súlyosan fogyatékos, vagy a testvéreket nem lehet együttesen a befogadó szülőnél elhelyezni, vagy más okból szükséges az intézményes elhelyezés”. A törvény szerint befogadó szülő lehet helyettes vagy nevelőszülő. Az, hogy ezt nem sikerül teljesíteni, azzal magyarázható: az ágazatban dolgozók évek óta hiába kérnek tisztességes fizetést, emiatt régóta nincs elég nevelőszülő, ráadásul a kormányzat mostani, gyermekvédelminek nevezett ellenőrzései, vegzálásai hatására még kevesebben vállalják ezt a hivatást, sorra hagyják el a szakmát.

Az egri kórházban két éve tapasztalható, hogy egyre többen mondanak le babájukról. A belügy szerint a gyerekek általában „három hét és tizenkét hónap" közötti időt töltenek az egészségügyi intézményben

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

KRITIKA

SZILVÁSI LÉNA, az SOS Gyermekfalvak szakmai vezetője: Ami ezekkel a kisbabákkal történik, nagyon fájdalmas, és egyáltalán nem európai megoldás

2000 nevelőszülő hiányzik az ágazatból, ám nemhogy nőne a számuk, még csökken is. Csak az új, erősen vitatott, a kifogástalan életvitelt ellenőrző kormányzati vizsgálat miatt 113-an jelezték augusztusig, hogy elhagyják a pályát.

Nem előzmény nélküli az, hogy egészséges kisbabák „ragadnak bent” kórházban a gyermekvédelem tehetetlensége miatt. A Népszava elsőként írta meg májusban, hogy a miskolci kórházban már a csecsemőosztályt tehermentesítő otthon is megtelt, annyi elhagyott baba vár ott nevelőszülőre. Ezt akkor az érintettek nem erősítették meg, de azóta sem cáfolták. Az államapparátus kezdetben a hallgatást választotta az egri kórházban gondozott csecsemők esetében is. Az egészségügyi intézmény nem adott tájékoztatást lapunknak, ahogy a helyi gyermekvédelmi szervezet sem. A Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság (SZGYF) pedig meglepetésre azt írta, ők nem illetékesek.

Válaszolt viszont a Belügyminisztérium, amely megerősítette lapunknak, hogy „az egri kórházban 2024. szeptember 20-án 8 órakor 12 magára hagyott csecsemőt gondoztak”. Megjegyezték azt is: az egri kórházban két éve tapasztalható, hogy többen mondanak le babájukról, s a gyerekek általában „három hét és tizenkét hónap” közötti időt töltenek az egészségügyi intézményben.

A tárca lapunknak adott válaszából kiderül, hogy a miskolci és az egri eset csak a jéghegy csúcsa. Azt közölték, hogy az utóbbi három hónap adatait figyelembe véve 280 és 300 közé tehető azoknak az elhagyott csecsemőknek a száma, akik kórházban vannak. Ez drámai emelkedést jelent, hiszen a Gyermekjogi Civil Koalíció 2023-ban még arról írt: 50-100 csecsemő várakozik több hónapig kórházi körülmények között.

A Belügyminisztériumtól megkérdeztük azt is: miért nem kerülnek a születés után nevelőszülőkhöz az elhagyott babák? Általában mennyi idő alatt kerülnek nevelőszülőhöz a kórházban hagyott babák? Hány nevelőszülő fogad újszülöttet országos szinten? Ezekre a kérdésekre nem kaptunk válaszokat.

Pluszpénz és reform helyett rombolás

Ahhoz, hogy minden 12 éven aluli, állami gondoskodásban lévő gyerek családban élhessen, még legalább 2000 nevelőszülőre lenne szükség. Ám számuk nemhogy nőne, még csökken is. Az eddig dolgozó 5887 nevelőszülő közül – mint arról elsőként beszámoltunk – az augusztusi adatok alapján 113-an már biztosan felhagynak hivatásukkal a kifogástalan életvitel ellenőrzése miatt.

Ezt a szakma által erősen bírált vizsgálatot a kegyelmi botrány miatti politikai károk mérséklése végett vezette be a kormány. A Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság fenntartásában lévő intézményekben sem jobb a helyzet. Ott 4241-en dolgoztak, közülük 137-en tagadták meg a magánéletükben is vájkáló kifogástalan életviteli adatlap kitöltését.

„Rendkívül súlyos gyermekjogi vétek”

NEM EURÓPAI – A kórház biztosan mindent megtesz a kisbabák fizikai biztonságáért és az egészségi állapotukért, de a többi nem is az ő dolguk. Rendkívül súlyos gyermekjogi vétek, hogy csak azért hagynak kórházakban elhagyott babákat, mert nem tudnak másutt gondoskodni róluk – mondta lapunk érdeklődésére az egri babák esetéről Szilvási Léna, az SOS Gyermekfalvak szakmai vezetője, és úgy folytatta: – Az érzelmi, értelmi fejlődésükre hatással lesz az érintés, ölelés hiánya, az újszülötteknek ezekre szükségük van az idegrendszeri érési folyamatok egészséges fejlődése miatt. Még 24 óra is számít a neuronok, idegpályák épülésében. Ami ezekkel a kisbabákkal történik, nagyon fájdalmas, és egyáltalán nem európai megoldás.

A szakember úgy vélte, hogy akit a családja nem visz haza, annak azonnal nevelőszülőhöz kellene kerülnie, ehelyett ezeket a csecsemőket hónapokig exlex állapotban hagyja a hazai gyermekvédelem.

– Törvényes képviselőjük sincs, hiszen gyámot addig nem lehet mellé rendelni, amíg nincs kijelölt gondozási helyük. A kórház pedig nem az – jelentette ki a szakértő.

Mint mondta, hivatalos statisztikákat ő nem tud, a szakemberek nem kapnak adatokat arról, hány újszülött és csecsemő van az országban hasonló helyzetben. Arról is csak egymás között beszélnek, hogy a kisbabáknak mindössze körülbelül ötödét nem látogatják a szülők, többségükhöz viszont bejárnak a hozzátartozók, élő kapcsolatban maradnak a csecsemővel.

Fontos lenne tudni – mondta –, hogy miért nem viszik haza a gyereket a szülők: esetleg túl fiatal az anya, nagy a szegénység otthon, netán hajléktalan, vagy bántalmazó kapcsolatban él? Megoldás lenne, ha a Belügyminisztérium elrendelné, hogy minden öt gyermekre jusson egy szociális munkás, aki felderíti a család helyzetét, majd segítséget adnának. Vagy ha nem lehet már segíteni, akkor eljuthatnának oda, hogy a szülő lemondjon a gyerekéről, így a kisbaba örökbefogadókhoz kerülhetne. A célnak – mondta Szilvási Léna – annak kellene lennie, hogy az anya érezze a segítő szándékot és a tiszteletet, a csecsemő pedig minél előbb szerető családba kerüljön.

– Jelenleg ilyen szolgáltatás nincs, és a gyerekek további sorsának rendezése is kritikus – magyarázta Szilvási Léna. – A kormány megalkotta azt a jogszabályt, amely szerint a 12 év alatti, állami gondoskodásban élő gyerekeknek nevelőszülőknél kell lakniuk. Csakhogy a törvény betarthatatlan, olyan hatalmas a kapacitáshiány és annyira kevés a nevelőszülő.

Szilvási Léna szerint a szakmai irányításnak le kellene vonnia a következtetést, beismerni, hogy módosításra van szükség. Például úgy: levinnék a korhatárt 10 évre, de kimondják, hogy a 0–3 éves gyerekek prioritást élveznek a családnál való elhelyezésben. Ennek most éppen a fordítottja történik, 3 év alattiakat csak kevesen fogadnak, mert a nagyobbakat már erőn felül is elhelyezték a nevelőszülőknél. Közben sok esetben már a lakásotthonok sem jelentenek reális lehetőséget, mert azok leépültek, fejlesztésük elmaradt, illetve a szakemberhiány és a fluktuáció is kezelhetetlen szinten van.

M. J.

FOTÓ: BÉRES MÁRTON

Kisbabasorsok: van, aki szerető családba kerül, mást megszületésétől kezdve ide-oda vet a lerombolt gyermekvédelmi rendszer

„Egy csepp víz sem ment át”

ÁR A folyó déli szakaszán még nehéz napok jönnek, de az árhullám a vártnál gyorsabban vonul le. Budapesten nem okozott gondot a tetőzés, a Dunakanyarban a sikeres védekezést ünneplik.

BATKA ZOLTÁN

– Az egyik katasztrófavédő azt mondta, hogy amióta itt dolgozik a gáton, négy kilót hízott – kuncog Ágnes, az egyik kismarosi utca homokzsákokból emelt védműve előtt vasárnap. – A helyiek és a környékbeli civilek annyi ételt hoztak az itt dolgozó katonáknak és katasztrófavédelmiseknek, hogy volt, aki a kemény fizikai munka ellenére is attól tartott, hogy nem a gát, hanem a hasa reped ki.

Ágnes felszabadultan mesél erről, mint mondja, hosszú idő után ez az első nap, hogy már nem retteg. Az ő házuk jó negyven méterre állt a Rév úti gáttól, de így is alig tudott a munkájára figyelni, egyre csak a vízügy híreit figyelte. Most viszont már náluk is gyorsan, a vártnál gyorsabban apad, így a gátakra talán kisebb terhelés jut, vagyis túl vannak a nehezén.

Ezzel együtt az ártérben még áll a víz, egy idősebb úr vízhatlan horgászruhában gázol be az ott álló házába. A küszöbnél még az övéig ér a víz. Néhány méterrel távolabb magasan hömpölyög a kertben a folyó, van, ahol halat látunk felcsapni az almáskert alatt. A helyiek úgy becsülik, hogy a szombati tetőzés óta vasárnapra már bő fél métert csökkent a vízszint. Jól látszik ez egy ártéri ház falán: a kirakódott hordalék pontosan mutatja a tetőzés szintjét.

Az egyik ház elől Mária néni kecmereg elő két kiskutyájával. Ez az első terepszemle, amióta az ártéri házát elöntötte a víz. Egyelőre csak a kertbe merészkedett be, a lakásba még nem jutott be az ajtó elé húzott homokzsákok miatt, így csak tippelgeti, végül menynyi víz öntötte el otthonát. Mint mondja, 50 éve lakik itt, már számtalanszor volt ilyen áradás. A legutóbbi, 2013-as nagyvíznél vagy harminc centi állt a házában, a parketta legalább ennyire púposodott fel. Akkor sikerült helyrepofozni a parkettát, aggódik az asszony, a második ázást túléli-e a padló.

Azt, hogy a település túl van a nehezén, jelzi az is: egy idősebb férfi már szivattyút indít, s háza pincéjét kezdi menteni. Mint mondja, ő az önkormányzattól kapta kölcsön a szivattyút, másokat a katasztrófavédelem segített ki. Miközben a szivattyú csövéből nagy ívben kiáramló vizet nézzük, a férfi a lelkünkre köti, írjuk csak le: a hozzájuk ellátogató katasztrófaturisták rémüldözésével szemben az itt élők nyugodtan tették a dolgukat. Ők már hozzászoktak a nagy vizekhez, s tudják, mit kell tenniük. Azt pedig meg is teszik. És a jelek szerint ez egyre jobban megy.

– Ez volt az első áradás, amikor volt, ahol sikerült úgy lerakni a gátat, hogy egy csepp víz sem ment át a rések között sem – büszkélkedik egy helybeli. S megemlíti: ez a közösség sikere is, hiszen az emberek „ezúttal is elképesztően gyorsan és összehangoltan” dolgoztak. A homokot, a zsákokat, már két hete berendelte az önkormányzat, mindenki mozgósította az ismerőseit, volt, aki még markolót is „szerzett”.

– Jöttek mindenhonnan segítők, nemcsak a település hegyi területeiről, de Nyíregyházáról, Egerből is – veszi át a szót egy másik helybeli, Ágnes, és megjegyzi: – Az igazság az, hogy mire a katonák és a katasztrófavédők úgy keddre ideértek, addigra itt a munka nagyját már a helyiek elvégezték. Persze azért, jó hogy jöttek, mert munka akadt mindig. És várjuk őket vissza az utcabálra amit a most még elöntött falurészen tartunk majd.

Azért a mulatsággal még várni kell: a Duna egyelőre nem vonult vissza a medrébe, és jókora feladat lesz a gátak lebontása, a homok, a zsákok elszállítása is.

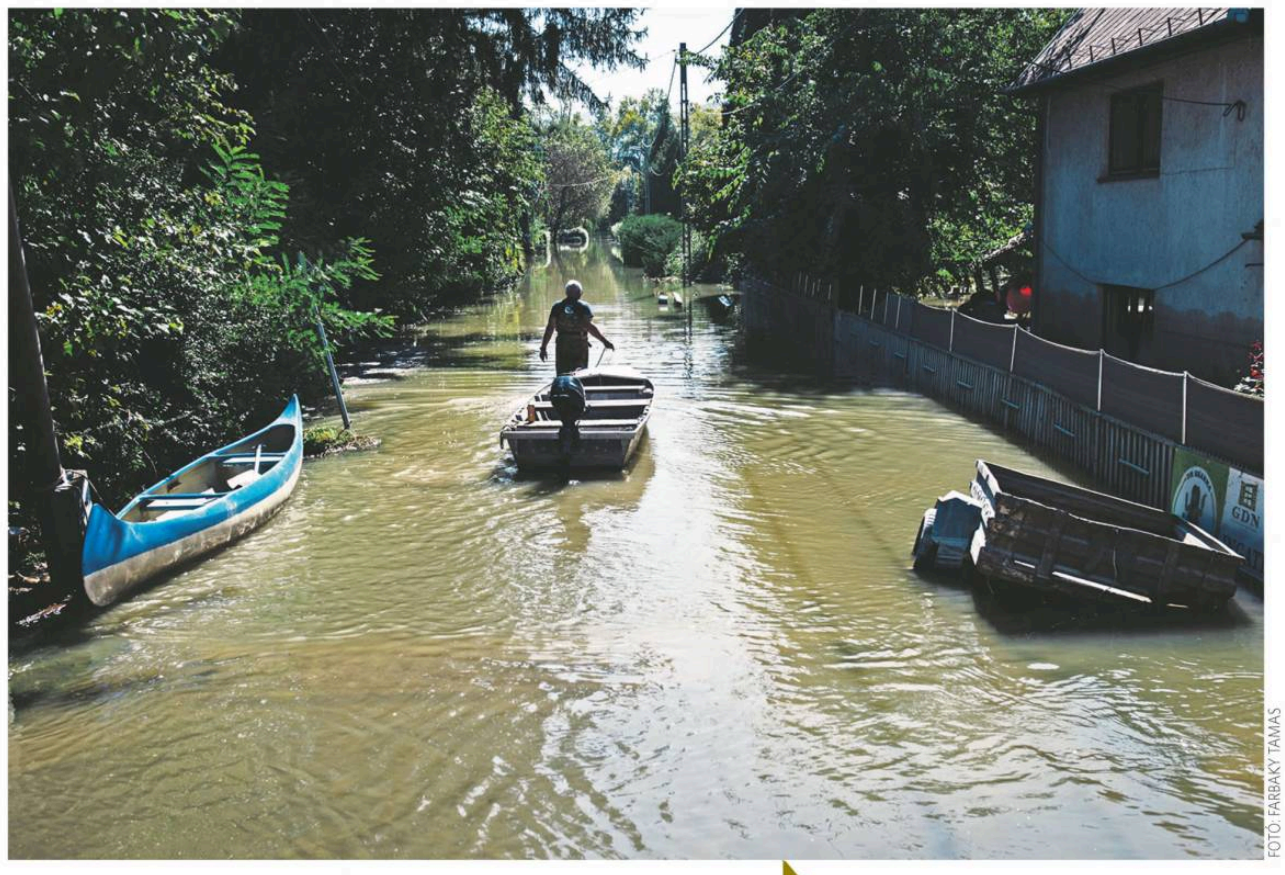

FOTÓ: FARBAKY TAMÁS

Jókora feladat lesz a gátak lebontása, a homok és a zsákok elszállítása is.

830 centiméter. Ilyen szinten tetőzött Budapesten a Duna szombaton, a hajnali órákban. 2013. június 9-én 891 centimétert mértek

Kismarostól északabbra, ahol még korábban tetőzött a Duna, sok helyen az áradása nyomait takarítják. A Duna szlovákiai oldalán, Párkányt jórészt – a pesti belvároshoz hasonló – magas, beton támfal védi. Egyedül a párkányi hídnál lévő kis hotel udvarára tudott betörni a víz, az egykedvű tulaj éppen slaggal verte vissza a hordalékot a Dunába, majd láthatóan megunta az egészet, letette a csövet és a részéről letudta a 2024-es nagyvizet.

Az árterek még tegnap is víz alatt voltak Kismaroson, de az ott álló házak tulajdonosai már a kárfelmérésre, helyreállításra készültek

Esztergomnál is már túl voltak a védművek a nehezén, de a helyi vízügyesek jelezték, még lesz pár nap, mire a Duna által elöntött Pandúr-szigetre be lehet lépni, vagy a 11-es úton Esztergomból Dömösre el lehet jutni. A part közelében összefutunk Esztergom polgármesterével, Hernádi Ádámmal, aki azt mondja, az eddigi információk szerint nem okozott komolyabb károkat az áradás: „Úgy néz ki, rendben megleszünk.”

Felkészül: Baja

ÁRHULLÁM – Szemben a számításokkal nem csütörtökön, hanem már kedden elhagyhatja a legmagasabb vízszint Magyarországot. Jó hír az is, hogy továbbra sem várható olyan mértékű csapadék, amely az árhullám levonulását érdemben befolyásolná – jelentette be Orbán Viktor kormányfő vasárnap, hogy a vártnál hamarabb túl lehet az ország az árvízen. Ezt számokkal is jelezte: míg szombaton 5344-en vettek részt a védekezésben, vasárnap már csak 5025 főre volt szükség

– Ütemes apadásnak indult a Duna a folyó felső szakaszain, ahol már a helyreállítási munkálatokat készítik elő. Az árhullám Budapest alatt, Paks térségében tart – közölte vasárnap délután az MTI-vel az Országos Vízügyi Főigazgatóság. Ezzel együtt – hangsúlyozták – a fokozott figyelőszolgálatot továbbra is a nap huszonnégy órájában fenntartják a vízügy szakemberei.

A számításokkal szemben nem csütörtökön, hanem már kedden elhagyhatja a legmagasabb vízszint Magyarországot.

A Duna Budapest alatti szakaszán Baján hétfőn lehet számítani a tetőzésre, harmadfokú árvízvédelmi készültség mellett.

„A legnehezebb időszakon is túljutottunk. Az árhullám tetőzése előbb érkezett. Ma már elmondhatjuk, hogy a közelmúltban végrehajtott árvízi beruházások beteljesítették feladatukat, az elmúlt hetek felkészülése is sikeresnek bizonyult” – értékelt tegnap Karácsony Gergely Budapest főpolgármestere. Hangsúlyozta: a munka még nem fejeződött be, fel kell készülni a mielőbbi helyreállításra. Közölte azt is, hogy hétfőn üzemkezdéstől újra megáll a metró a Batthyány téren. NÉPSZAVA

FOTÓ: FARBAKY TAMÁS

Iskolai mobiltiltásra iskolai mobilapplikáció

LÉPÉS INDULJ Miközben a Belügyminisztérium rendeletben írta elő, hogy a diákoknak minden tanítási napon le kell adniuk mobiltelefonjaikat és egyéb internetezésre, felvételek készítésére alkalmas eszközeiket az iskolákban, az aktív Magyarországért felelős államtitkár most egy okostelefonokra letölthető alkalmazás segítségével próbálná mozgásra bírni a tanulókat és a tanárokat – értesült a Népszava. Révész Máriusz egy lapunkhoz is eljutott levélben hívta fel az iskolaigazgatók figyelmét: az idei tanévben is folytatódik a tavaly indult Millió lépés az iskoládért

Révész Máriusz az app letöltésére biztatja a telefonjuktól megfosztott diákokat

program, amelyben a MillióLépés nevű mobilapplikáció letöltésével lehet részt venni. Az alkalmazás a megtett lépéseket számolja.

A program – amely egy verseny is egyben – szeptember 23-ától indul és 11 héten keresztül tart. A résztvevőknek virtuálisan teljesíteniük kell az Országos Kékkört, vagyis összesen mintegy 2550 kilométert kell megtenniük ahhoz, hogy iskolájuk részt vehessen egy sorsoláson, amelyen egymillió forint értékű sporteszköz-támogatást nyerhetnek. Ám a lépéseket pont az iskolákban nem lehet majd számolni: okoseszközöket csak oktatási célokra, külön engedéllyel lehet használni a tanórákon, amikor feltehetőleg nem sokat mozognak a diákok. Az óraközi szünetekben – amikor például az iskolaudvaron lenne lehetőség mozgásra – nem lehet náluk semmilyen eszköz. A testnevelésórákon felpöröghetne a számláló, de a digitális karórák használata sem engedélyezett. Vagyis a meghirdetett iskolai versenyt csak az iskolán kívüli testmozgással lehet teljesíteni.

Érdeklődtünk a Miniszterelnökségnél, nem tarják-e ezt ellentmondásosnak. Válaszukban azt írták, az okoseszközök használatának korlátozása szerintük nem okoz jelentős változást, a diákok azokat a tevékenységeket, amiket napközben végeznek, később is be tudják írni, az iskolaidő közbeni lépéseket külön is regisztrálni tudják – hogy mégis hogyan, az nem derült ki. Továbbá abban bíznak, ha a gyerekek kevesebbet használják mobiltelefonjaikat, több idejük lesz mozogni. JUHÁSZ DÁNIEL

Ellenzéki siker a megismételt pécsi választáson

VOKS Az ellenzék jelöltje nyerte a vasárnapi pécsi önkormányzati választást a város 15. körzetében. Az eredmény nem befolyásolja az erőviszonyokat a pécsi közgyűlésben, a kormánypártok, illetve az ellenzéki összefogás rá van utalva a frakciójukon kívüli képviselőkre.

A baranyai megyeszékhely kertvárosi lakótelepén azért volt szükség időközi választásra, mert júniusban a kormánypártok és az ellenzéki összefogás – a Pécs Jövőjéért – jelöltje ugyanannyi voksot kapott. A vasárnapi választáson az ellenzék színeiben induló Fürj Csaba szerezte meg a szavazatok 59 százalékát, a Fidesz–KDNP–ÖPE zászlója alatt induló Kővári János pedig 37 százalékon zárt, így Fürj szerzett mandátumot. A voksoláson a Mi Hazánk jelöltjeként indult Horváth Sándor, míg Körömi Attila függetlenként állt sorompóhoz; őket a szavazók 2-2 százaléka támogatta.

Bár az időközi választás kampányában a Fidesz és az integrált ellenzék sok energiát fordított a kertvárosiak meggyőzésére, mégis csak a szavazók 31 százaléka járult az urnákhoz, míg júniusban 52 százalék tette meg ezt. Az alacsony részvétel alapján arra lehetett számítani, hogy a választóit köztudottan jól mozgósító Fidesz behúzza a pécsi 15-öst. Mégse ezt történt.

Fürj Csaba az ellenzék színeiben indulva magabiztosan nyert

A viszonylagos érdektelenségben vélhetőleg az is szerepet játszott, hogy az eredmény nem befolyásolja lényegesen az erőviszonyokat a pécsi közgyűlésben. Emlékezetes, hogy 2019-ben az összefogó ellenzék Pécsett nagy verést mért a Fideszre, ám utóbb a győztes csapat belső viták miatt meggyengült. Ennek ellenére 2024 júniusában az ellenzéki polgármester, Péterffy Attila újra biztosan nyert, s a Pécs Jövőjéért Egyesületnek – Péterffyvel együtt – összesen 9 jelöltje jutott be a közgyűlésbe. Ez immár 10-re nőtt a vasárnapi voksoláson. A Fidesz viszont 11 képviselőt delegált a 25 tagú testületbe. Egy-egy jelöltet juttatott be a grémiumba a Mi Hazánk, a Magyar Kétfarkú Kutya Párt, a Mindenki Pécsért, valamint a Tiszta Kezek Egyesület, vagyis a testületet megosztó napirendekben a két nagy frakció csak akkor tudja keresztülvinni akaratát, ha maga mellé állít az „egykék" közül kettő vagy három képviselőt.

Utóbbiak mindegyikével beszéltünk, és ők azt mondták: nem lépnek frigyre se a Fidesszel, se az ellenzéki összefogással, s minden kérdésben szakmai alapon fognak dönteni. Mind a négyen azt ígérték, hogy nem lesznek megvehetők se állással, se az érdekkörüknek biztosított egzisztenciális előnyökkel. Úgy vélték, hogy így egyik párt sem tudja leuralni a várost, s a közgyűlés civilek által támogatott és kontrollált döntései valóban Pécs érdekeit szolgálják majd. UNGÁR TAMÁS

LAPSZÉL

Orbán Balázs nagyon vitázna Magyarral

FOTÓ: MAGYAR PÉTER, FACEBOOK

Személyesen hívta vitára a miniszterelnök politikai igazgatója, Orbán Balázs a Tisza Párt elnökét, Magyar Pétert (képünkön). Orbán azt javasolta, hogy mivel október 9-én mindketten ott lesznek az Európai Parlamentben a magyar uniós elnökség bemutatásán, ott tartsanak egy külön vitát kettejük között a közmédia szervezésében. Orbán Balázs azt írta, Magyar Péter korábban mondvacsinált okokra hivatkozva utasította vissza a vitát. Mint emlékezetes, Magyar Péter a múlt héten azért mondta le a vitát, mert az árvízi védekezésben vett részt. Itt érdemes feleleveníteni: Orbán Viktor kormányfő a múlt héten mutatta volna be a magyar EU-elnökség programját, de az árvíz miatt – vagyis Orbán Balázs megfogalmazása szerint mondvacsinált okokra hivatkozva – lemondta a beszédet. NÉPSZAVA

Örülhet a NER Moszkva listájának

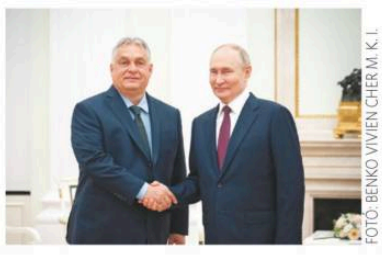

FOTÓ: BENKO VIVIEN CHER M. K. I.

Listázta Oroszország „az orosz szellemi és erkölcsi értékekkel ellentétes, destruktív magatartást tanúsító" országokat; a dokumentumot Mihail Misusztyin orosz miniszterelnök pénteken írta alá – írta a Telex. Az orosz állami hírügynökség, a TASZSZ közleménye szerint a listán 47 olyan ország és terület szerepel, amely „olyan politikát folytat, ami destruktív neoliberális ideológiát erőltet, és ami ellentmond a hagyományos orosz szellemi és erkölcsi értékeknek". A listán rajta van az Egyesült Államok, az Egyesült Királyság, Japán és az Európai Unió összes országa, kivéve Szlovákiát és Magyarországot. A NATO-tagállamok közül még Törökország nem került fel a listára. NÉPSZAVA

Ügyeleti aggodalmak

BUDAPEST Bő egy hét múlva indul a fővárosban az új ügyeleti rendszer, de a Magyar Orvosi Kamara szerint több háziorvost még csak meg sem keresett az átalakítást vezénylő Országos Mentőszolgálat.

DANÓ ANNA

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Csató Gábor, az Országos Mentőszolgálat főigazgatója az aggodalmak ellenére mindenkit igyekszik megnyugtatni: nem kell félni az új rendszertől

Továbbra is visszalépésnek értékeli a Magyar Orvosi Kamara (MOK) a fővárosban októbertől bevezetendő új, az Országos Mentőszolgálat (OMSZ) által irányított alapellátási ügyeletet.

Keczéry Attila, a MOK titkára, Zuglóban praktizáló háziorvos onnan kezdte: Budapesten reggel nyolctól este nyolcig működnek a rendelések, azok között vannak „lefedetlen" időszakok. Azaz nem elérhető a háziorvos. Eddig ezeket a szüneteket az alapellátás mellett Budapesten állandóan működő 24 órás ügyeleti szolgálatok látták el, amelyek a váltással megszűnnek. Ugyanakkor Takács Péter egészségügyért felelős államtitkár többször elmondta: az új rendszerben minden háziorvos a saját területéért lesz felelős. Keczéry Attila szerint ez azt jelenti, aki megtartja az eddigi esti rendeléseit is, azokon a napokon 12 órán át felelős lesz a területén élők ellátásáért. Azaz ha például valaki délután 4-től este 8-ig rendel, akkor reggel 8 és 16 óra között is övé az ellátási kötelezettség, hiszen az egységes ügyeleti rendszer csak délután 16 órától indul. Keczéry Attila szerint elfogadhatatlan, hogy kétheti időszak 10 munkanapjából ötször 12 órát, egy alkalommal, amikor ügyeletet is ellátnak, 14 órát dolgozzanak egyhuzamban az előírt nyolc óra helyett a fővárosban dolgozó háziorvosok.

A kamara által javasolt megoldást, miszerint hétköznap 8 és 14, illetve 14 és 20 óra között egyszerre két orvos ügyeljen az ügyeleti ponton, amelyhez az OMSZ még biztosítana egy kijáró szakembert, az egészségügyi kormányzat elvetette, hiába támogatták ezt a háziorvosok is.

– A MOK javaslata megoldotta volna az „ellátás nélküli üres órák" problémáját – állítja Keczéry Attila. Hozzátette: a MOK kiszámolta, hogy az új alapellátási ügyeletben, ha valamennyi háziorvos részt vesz a feladatban, úgy kéthavonta minimálisan három ügyelet jut egy orvosra. Az új ügyeleti rendszert bemutató sajtótájékoztatón elhangzott, hogy eddig mindössze 261-en jelentkeztek, az új rendszer zavartalan működtetéséhez azonban minimálisan 675 felnőttet ellátó és 135 gyermekorvosra volna szükség. Probléma az is, hogy több kerület háziorvosa a mai napig nem kapott „behívót", illetve szerződéstervezetet a mentőszolgálattól. Azaz, ha akarnának sem tudnának szerződni az orvosok, hiszen meg sem kereste őket az OMSZ. Keczéry Attila emlékeztetett arra is, hogy az egészségügyért felelős államtitkár úgynevezett háromsoros ügyeleti pontokat ígért. Ez azt jelentené, hogy egy-egy ponton két orvos fogadja egyidejűleg a betegeket, egy orvos vagy mentőtiszt pedig a hívásokra megy ki. A MOK számításai szerint így havonta már 1350 betöltendő orvosi helyre kell szakembert találni. Ebből pedig egyértelmű, hogy nem kéthavonta egy ügyelet jut majd egy orvosra, ahogyan az a háziorvosoknak szóló tájékoztatón elhangzott, hanem minimum kettő – állapította meg a MOK titkára. Hozzátette: mindez azért is probléma, mert a főváros 906 felnőttpraxisából most is száz, a gyermekeket ellátó 297-ből 28 betöltetlen.

A 18 fővárosi ügyeleti pontból végül csak 4 felnőtt- és 2 gyermekellátási pontot telepítenek kórház, illetve sürgősségi fogadóhelyek mellé.

Mint emlékezetes: Csató Gábor, az OMSZ főigazgatója, valamint Takács Péter egészségügyért felelős államtitkár az új ügyeleti rendszer fővárosi indítását beharangozó sajtótájékoztatón szervezettebb és magasabb színvonalú, a korábbiaknál jóval biztonságosabb szolgáltatást ígért a budapestieknek. Mint az elhangzott, október 1-től, ha kisebb baj van, az 1830-as telefonszámot, ha nagyobb, akkor pedig a 112-es segélyhívót kell tárcsázni. A telefonvonal másik végén képzett szakember kérdezi ki és osztályozza a hívó panaszait: ha szükséges, ügyeleti pontra irányítja a pácienst, ha kell, egy mobil ügyeletest küldenek hozzá, a súlyosabb esetekben riasztják a mentőt.

PRIORITÁS

KECZÉRY ATTILA, a MOK titkára: Sajnálatos módon ahelyett, hogy a háziorvosok megelőzési és gondozási feladatait erősítenék, az ügyeletre kötelezéssel a terheiket növelik

Az államtitkár és a mentők főigazgatója is állította: nem kell félni az új rendszertől. Október elsejétől 15 helyszínen 28 felnőtt-, továbbá 3 gyermekellátó helyen várják a pácienseket. Emellett 14 mobil ügyeleti egységgel biztosítják, hogy szükség esetén a segítségre szoruló az otthonában kaphasson ellátást. Ezenfelül két 24 órás, éjjel-nappali ügyeleti pont is lesz, az egyik a kilencedik, a másik a második kerületben. Az államtitkár szerint a fővárosban az alapellátási ügyeletek kórházak közelében, illetve azok sürgősségi fogadóhelyei mellett lesznek. Ezt Keczéry Attila azzal egészítette ki, hogy a rendelkezésre álló információik szerint a 18 fővárosi ügyeleti pontból 4 felnőtt- és 2 gyermekellátási pontot telepítenek kórház, illetve sürgősségi fogadóhelyek mellé.

Keczéry Attila megjegyezte: az orvosi kamarával zajló egyeztetések hatására a fővárosban sikerült különválasztatnia a felnőtt- és a gyermekellátást. Továbbá elérték azt is, hogy legyen két olyan pont, amelyen 24 órában elérhető ügyletes orvos, ahogyan ez korábban is volt minden kerületben. Hozzátette: sajnálatos módon ahelyett, hogy a háziorvosok megelőzési és gondozási feladatait erősítenék, az ügyeletre kötelezéssel a terheiket növelik.

Visszaköszön a Kádár-korszak

INTERJÚ A bele nem törődés kapuját nyitotta ki Magyar Péter, ami miatt egyre inkább odafigyelnek az emberek az ország ügyeire, a gazdasági folyamatokra. Érzik: amit a kormány mond, nem passzol össze a mindennapi tapasztalatukkal – mondta Petschnig Mária Zita.

PAPP ZSOLT

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Orbán Viktor berúgta a kampánymotort; azt ígéri, jövőre dőlni fog a pénz a lakossághoz. De vajon kiheverte-e már a gazdaság az előző, 2021–22-es osztogatást?

Egyáltalán nem, a terhét a mai napig is nyögjük. A 2022-es nagy osztogatás amiatt történt, mert a Fidesz megijedt az ellenzéki összefogástól, és mindent megtett annak érdekében, hogy megnyerje a választást az akkortájt a választóknak kiszórt mintegy 2000 milliárd forintnyi helikopterpénzzel. Ennek persze átmenetileg meglett a növekedési hatása, hiszen a fogyasztás 2022 elején felpörgött. De aztán gyorsan jött a vészfékezés. Nagy Márton és Gulyás Gergely 2022 nyarán állt elő költségvetést mentő intézkedésekkel, megszorításokkal, bár ők ezt nem így hívták. Ekkor állítottak le először két évre szólóan beruházásokat, vetették ki az extraprofitadókat, terjesztették ki a különadókat. A megszorítás GDP-arányosan nagyobb volt, mint a Bokros-csomagé 1995-ben. Azzal nyugtatták az országot, hogy 2023-ban már növekedés lesz, amiből semmi sem lett. Utólag kitalálták, hogy 2023 az infláció legyűrésének éve volt, és 2024 lesz a növekedésé. Amikor Nagy Márton érezte, hogy nem fog sikerülni, nem fog simán menni, először Matolcsy Györgynek ment neki, mondván: a gyorsabb bővüléshez alacsonyabb kamatokra, monetáris lazításra lenne szükség. Erre a jegybank nem volt hajlandó, hiszen tudták: ha az indokoltnál gyorsabban csökkentik az alapkamatot, azonnal leértékelődik a forint. Ha az MNB engedelmeskedett volna, az ország válságos helyzetbe kerülhetett volna.

De Nagy Márton nem adta fel...

Miután lepattant a jegybankról, Varga Mihálynak ment neki, hogy a költségvetés is járuljon hozzá a növekedés felpörgetéséhez. Az idei büdzsét a kormány 2,9 százalékos GDP-arányos hiánnyal fogadta el, Nagy Márton ennél jóval nagyobbat akart. Varga Mihály januárban még ragaszkodott a hiánycéljához, de áprilisban már engedett, és felemelte azt a GDP 4,5 százalékára, ami 4000 milliárdos deficitet jelent. De az utólagos faragásokkal együtt – kb. 1100 milliárd forintot tesz ki – ez még így is kevés lesz, mert az ez évre tervezett 4 százalékos növekedésből jó, ha 1,5 százalék összejön. Az első fél évben 1,3 százalékkal nőtt a GDP; a kormány csökkentett célja 2 százalék, ám ehhez az év második felében legalább 2,7 százalékos gazdasági bővülésre lenne szükség. Ez teljesen reménytelen.

Akkor mire számítsunk valójában 2025-ben?

Az európai konjunktúra enyhén javul, de az uniós pénzek továbbra sem jönnek Magyarországra, sőt. A belső tényezők közül a beruházásoknál nem várok fellendülést, a fogyasztásnál viszont igen, ugyanis a választás előtti évben megint erőteljes lesz a jövedelemkiszórás. Vagyis 2025-ben lehetséges, hogy három százalék körül alakul a gazdasági növekedés, alapvetően a fogyasztás felpörgetéséből adódóan. Az ára viszont az eladósodás növekedése lesz, ugyanis a magyar gazdaság forráshiányát hitelfelvételekből fogják pótolni. Orbán erről beszélt Kötcsén a semlegesség jegyében, amikor azt mondta, hogy ő fel tud venni hitelt akár Kínától, Japántól, Katartól. Valóban. De hogy milyen feltételekkel, arról mélyen hallgat. Jövőre tehát kétes feltételű hitelekből nőhet a fogyasztás és a jólét. Ennél nincs roszszabb gazdasági modell.

Mintha Magyarország már lett volna hasonló helyzetben; mikor is?

Ez volt a késő Kádár-kor modellje. A főtitkár számára bármi áron, akár eladósodva is, de az életszínvonal fenntartása, növelése volt a cél. A különbség az, hogy míg Kádár János, aki sok gazdag kortársához képest valóban szerény körülmények között élt, tényleg a nép életszínvonalát akarta növelni, Orbánt viszont nem ez mozgatja, a célja csakis a hatalom megtartása. A miniszterelnöknek nem lesznek gátlásai: nem érdekli a költségvetési hiány, hogy túlzottdeficit-eljárás folyik Magyarország ellen, hogy egyre gyorsuló sebességgel megyünk egy lefelé tartó spirálban. A hatalom megtartása érdekében folyik majd a választók megvásárlására tett kísérlete.

Meddig mehet el? Egyszer csak elér a szakadék széléig.

Orbán nem tud veszíteni.

Akár csődbe is viheti az országot?

Államcsődbe nem, mert az azt jelentené, hogy egy ország nem tudja fizetni a tartozásait. Ez a forintadósságban eleve elképzelhetetlen, hisz forintot a jegybank segítségével korlátlanul teremthetnek; igaz, annak az infláció meg a forint leértékelődése lesz a következménye. Az államcsőd, vagyis, hogy egy lejáró devizaadósságot nem tudunk visszafizetni, és ezért átütemezést kell kérni, nem mondom, hogy bekövetkezik, de a jelenlegi politikával nő a valószínűsége, amivel a hitelezők és a hitelminősítők is számolhatnak. S ez a kölcsönök drágulásában, illetve devizaadósságunk besorolásának leminősítésében jelenhet meg, ami súlyosbítja a helyzetünket. Nem tudni, hogy mikor fogy el a piacok türelme. Orbán Viktor arról híres, hogy elmegy a falig. Eddig mindig nyert. Egyszer nem fog.

> „Az államcsőd, vagyis, hogy egy lejáró devizaadósságot nem tudunk visszafizetni, és ezért átütemezést kell kérni, nem mondom, hogy bekövetkezik, de a jelenlegi politikával nő a valószínűsége, amivel a hitelezők és a hitelminősítők is számolhatnak.”

Máshonnan is meg lehet közelíteni a kérdést: mi változik azzal, hogy Matolcsy György megy és Varga Mihály jön az MNB élén?

Orbán Viktor világosan megmondta: azért várják a március elejét, hogy lejárjon Matolcsy György elnöki mandátuma. Jelenleg a jegybank az infláció elleni fellépésre koncentrál, ami alapvetően a dolga. Ugyan Matolcsy György bőven benne volt az infláció felfuttatásában, de 2022 ősze óta az MNB következetes és szigorú antiinflációs politikát visz.

Akkor miért várják, hogy elmenjen?

Nyilván mert abban bíznak, hogy az utód kezes bárány lesz. Varga Mihály sohasem volt egy harcos szakpolitikus. Ez látható – fogadkozásai ellenére – a költségvetési hiányok sorozatos elszállásán az utóbbi években. Mindig engedett a főnöki nyomásnak. Arra számítok, hogy ha Varga Mihály lesz az MNB elnöke, egyszerűen be fogják darálni.

Lesz még egy személyi döntés, Nagy Márton megkapja a Pénzügyminisztériumot is. Ebből mi következik?

Már most is az övé a PM olyan értelemben, hogy Nagy Márton vezeti azt a gazdasági kabinetet, amihez a költségvetési stratégia tartozik, s amiben Varga Mihály nincs benne. Ha megtörténik a változás, akkor Nagy Márton még erőszakosabbá válhat, hiszen nagyobb területtel rendelkezik. Egyetlen célja lesz, hogy elhitesse Orbánnal, mert el akarja hitetni, és Orbán el akarja hinni, hogy minden rendben lesz a gazdasággal.

Egyes szakértők szerint nem is annyira a gazdasági növekedés, hanem a gyors minimálbér-emelés a fontos a számukra. Milyen folyamatokat indít el a kkv-szektorban a tervezett minimálbér-emelés?

Az idén a garantált bér 10, a minimálbér pedig 15 százalékkal nőtt, ami megnyomta az egész bérskálát, ebből lett a 10 százalékos reálkereset-növekedés. Most egy hosszú távú megállapodást akar a kormány összehozni, ami által a bérek tartósan növekednek. Ez a magas nyomású gazdaság egyik eleme, aminek a lényege, hogy egyszerre fűtse a gazdaságot a laza monetáris és fiskális politika, valamint a bőkezű jövedelempolitika. A fiskális és monetáris pénzcsapot nem tudja olyan mértékben kinyitni a kormány, ahogy azt szeretné, ezért a béremelést nyomják. Ráadásul a minimálbérek emelése szinte nem kerül neki semmibe, mert azon nagyon kevesen vannak a költségvetési szférában. A vállalkozók bérköltsége az idén is jelentősen megugrott. Ahol egy cég nem tudja az árakba átvinni a bértöbbletet, ott megnő a csőd valószínűsége, a másik oldalon pedig felfúvódik az infláció.

Petschnig Mária Zita szerint bárki is nyeri a következő választást, egy eladósodott ország gondjaival kell megküzdenie

PETSCHNIG MÁRIA ZITA

Közgazdász, a Pénzügykutató Zrt. főmunkatársa. Fő kutatási területei: a makrogazdaság, a költségvetési és a monetáris politika. Több tucat könyv szerzője, társszerzője. Gyakran publikál együtt a férjével, Kéri László politológussal.

Ez a béremelés elég lehet arra, hogy elhiggyék a szavazók, hogy minden rendben a gazdaságban, és újra Orbánra voksoljanak?

Az emberek reakciója nehezen jósolható. Nem tudjuk, hogy mikor kerül az utolsó csepp a pohárba. A béremelkedés jó, tudnak vásárolni, de érzékelni fogják az infláció újabb növekedését, és egyszer eljön az a pont, amitől besokallhatnak. Hogy ez a pont előbb következik be a korábban gondoltnál, az szinte biztos, ugyanis megváltozott a politikai helyzet Magyar Péter színre lépésével. 2010-től a dolgokba való beletörődés volt a meghatározó ebben az országban. Ezt a kábultságot rúgta fel Magyar Péter. A bele nem törődés kapuját nyitotta ki, ami miatt egyre inkább odafigyelnek az emberek az ország ügyeire, beleértve a gazdasági folyamatokat is. Érzik, hogy amit hallanak a kormányzattól, az nem passzol össze a mindennapi tapasztalatukkal. Az emberek ki vannak éhezve az igaz szóra, pontosan úgy, mint a ’80-as évek második felében, a rendszerváltást megelőzően. Ébrednek a hitetlenkedők, és nem fogadják el a készen kapott magyarázatokat – illetve csak azok, akik hitalapon viszonyulnak a Fideszhez. Ugyanakkor ha lesz rendszerváltás, jóval nehezebb lesz végigvinni, mint 1989–90-ben, amikor azt már valamilyen módon szinte mindenki akarta. Akkorra a régi rendszernek már nem igazán voltak hívei. Ma viszont sokkal nehezebb: mert egyik oldalon ott a Tisza Párt, a másik sarokban meg a kormány maga milliárdos kormánymédiájával. A mostani sokkal nehezebb rendszerváltás lesz – ha lesz. Sokkal nehezebb, mert Orbánék nem fognak önként lemondani a pozíciójukról, mint tették azt jószerével a szocialisták.

És mi lesz 2026 áprilisa után?

Bárki nyer, várhatóan egy újra beindult inflációt és egy magas adósságú országot kap örökül. Ha Orbán győz, ő még erőteljesebben a „nemzeti” politizálásra fog játszani, a problémákat az Európai Unióra keni, mondván, hogy elzárja a Magyarországnak jogosan járó forrásokat, és viszi tovább a lefelé tartó spirálba az országot. Ha Magyar Péter nyer, az új kormány két olyan erőforrásra támaszkodhat, amire Orbán nem. Az uniós források nagy valószínűséggel megnyílnak, illetve hazacsábulhatnak a külföldön dolgozó magyarok. Ha Magyar nyer is 2026-ban, borzasztó nehéz helyzetben lesz, nem tehet mást, mint ahogy ígéri: „lépésről lépésre” lebontja Orbán rendszerét, és megérteti a társadalmi többséggel, hogy nincs gyors kibontakozás, de abba az irányba tart.

LAPSZÉL

A szavakkal játszik a kormány

A Kormányzati Tájékoztatási Központ szerint Orbán Viktor 130 pontos listája, amely pénzeket von el, fejlesztéseket állít le, kiadásokat fagyaszt be, s amelyet a Népszava megszorításként jellemzett, nem megszorítás. Hanem, akkor mi? – adódik a kérdés. Mint azt az RTL-nek mondták, „megszorítások a Gyurcsány-kormány alatt voltak", amit ők csinálnak, az „átütemezés", és a beruházások egy részét később megvalósítják. NÉPSZAVA

Üdvözli a piac a kamatvágást

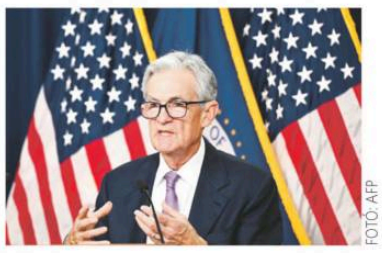

FOTÓ: AFP

A piac elvárásának megfelelve 50 százalékponttal csökkentette az irányadó kamatlábakat az amerikai jegybank szerepét betöltő Fed. Az USA-ban ezzel 4,75-5 százalék közé kerültek a ráták, amelyek a jegybankelnök, Jerome Powell prognózisa szerint, év végéig 4,4 százalékra zsugorodhatnak, és jövőre elérhetik 3,4 százalékot. A Fed következő novemberi ülésén várhatóan nem lesz igazítás. R. J.

Perlik a hídrombolás felelőseit

Pert indított az USA igazságügy-minisztériuma két szingapúri vállalat ellen, amelyek tulajdonában, illetve használatában volt a Dali nevű konténerhajó, amely márciusban romba döntötte a Baltimore-i hidat. A polgári keresetben 103 millió dollárt követelnek a Grace Ocean Ltd.-től. Illetve a Synergy Marine Grouptól. A két társaság, megpróbálva megelőzni az eljárást, már beadott egy keresetet, amelyben 44 millió dollárban limitálnák felelősségüket az ügyben. A híd helyre állítása még négy évet vesz igénybe, és a költségeket legalább 1,9 milliárd dollárra becsülik. R. J.

Földrengés várható a német VW-nél

FOTÓ: AFP

Nehéz napjai következnek a Volkswagennek, a várható döntések megrengetik Németországot. Az autógyártó múlt héten felmondta a szakszervezetekkel kötött megállapodás alapján érvényben lévő foglalkoztatási garanciákat és 90 év után először üzembezárásokra készül otthon, Németországban. Jövő év közepén megkezdődnek az elbocsátások. A helyzetért az most az elektromos autógyártás terén történt lemaradást, a kínaiakkal való versenyképtelenséget okolják. A VW világszerte 684 ezer embert foglalkoztat. R. J.

Nem fogy a tüzelő

TÉL Bár a tűzifa iránti kereslet a két évvel ezelőtti roham ötödére esett, az iparág költségei miatt az akkor többszöröződő ár alig csökkent.

MARNITZ ISTVÁN

Az elmúlt két év során mintegy 80 százalékkal, körülbelül ötödére esett a tüzelő iránti országos kereslet – tudtuk meg Szeverényi Tamás erdészeti szakembertől, a Forest7 Kft. ügyvezetőjétől. Ennek a hátterében főképp a 2022–23-as téli szezon alatt érvényes, hatósági tüzelőár, az akkor igen elterjedt, földgázhiánnyal kapcsolatos, utóbbi teljességgel megalapozatlannak bizonyuló lakossági pánik, illetve az enyhe telek állnak – tette hozzá. Mint emlékezetes, 2022 szeptemberében, miután Putyin több uniós tagállam gázcsapját elzárta, az Orbán-kormány, az akkori áraknál alacsonyabb szinten, tíz erdei köbméterig, az állami erdészetekből hatósági áras tűzifavásárlást tett lehetővé. Bár a kabinet fogadkozott, hogy Magyarország orosz gázellátása nem szűnik meg, ezermilliárdos költséggel, utóbb teljesen feleslegesnek bizonyuló pótgázfelvásárlást rendeltek el. (Az akkor terjesztett, károrvendő Fidesz-kampányok ellenére más forrásból a többi tagállam is megoldotta a gázbeszerzést.)

Eközben viszont a lakosságon tűzifa-felvásárlási pánik lett úrrá. Az állami erdészetek a több százezresre duzzadó igényekkel egy rövid idő után már képtelennek bizonyultak lépést tartani – emlékezett vissza Szeverényi Tamás. Annál is inkább, mert ilyen rövid idő alatt az erdőgazdálkodás szabályai szerint egyszerűen nem termelhető ki ilyen mennyiségű, tüzelésre alkalmas fa. A roham nyomán a kicsit később ébredők már szinte értelmetlen, májusi leszállítási időpontokkal szembesültek. Ennek nyomán viszont az aggódó lakosság a nem hatósági áras Tüzépek és egyéb kereskedéseket ürítette le. Így a piaci áras tűzifa addig is folyamatosan emelkedő költsége, 2022 júliusa és novembere között, közel megkétszereződött. A KSH adatsora szerint, a száz kilogrammos, egységes, fűrészelt tűzifa 2020 elején még 4100 forintos, 2022 elején pedig 5 ezer forintos díja 2023 februárjára már 8870 forintig kúszott fel.

2023 tavaszán ugyanakkor világossá vált, hogy a gázpánik, újfent, teljességgel megalapozatlannak, a tél pedig enyhének bizonyult. A helyzet az elmúlt téli szezonban sem változott. A szakértő ennek nyomán úgy véli, az akkor felvásárolt fa jó része még mindig a tárolóhelyiségekben pihen. Mindennek nyomán, az elmúlt két év alatt, becslése szerint, a tűzifa iránti kereslet körülbelül 80 százalékkal, vagyis mintegy ötödére esett.

A faramuci helyzet az árakon is nyomot hagyott. A másfél évvel ezelőtti csúcsponthoz képest ugyanis a tűzifa egységára a KSH nyilvántartása alapján végzett számításaink szerint idén augusztusra 14 százalékkal 7640 forintra mérséklődött. Azt a felvetésünket, hogy ilyen keresletzuhanás miért nem hozott még nagyobb arányú áresést, Szeverényi Tamás azzal indokolta, hogy a fakitermelők nem csökkentették ennek arányában – 2022 ősze előtt amúgy is kirívóan alacsony – munkadíjaikat. Magyarán az ágazat egyéb költségei nem tesznek lehetővé nagyobb árcsökkentést. A kialakult helyzet ugyanakkor komoly gazdálkodási nehézségeket okoz úgy az erdőgazdaságoknak, mint a fakereskedőknek. Mindenesetre a szakember azoknak, akik két éve cserfát vásároltak (e kör az összmennyiség mintegy harmadát-negyedét teheti ki), azt tanácsolja, tüzelőjüket mielőbb hasznosítsák, mert a cser a többi keményfánál könnyebben korhad.

Arra a kérdésünkre, hogy ilyen esetben nem kedvező-e, ha megmaradnak az erdők és így tovább csökkenhet a légszennyezés, Szeverényi Tamás leszögezte: kitermelés nélkül a társadalom az erdőgazdálkodók költségeit, illetve az általuk nyújtott szolgáltatásokat, akár a földalapú támogatás mintájára, nem fizeti meg. Vagyis a vállalkozó, természetesen a szakmai korlátok között, de az e célra szolgáló területeket kénytelen kitermelni. Annál is inkább, mert az ipar faigénye nem lankad. Az emellett óhatatlanul képződő tűzifaanyag viszont így most eladhatatlanul gyűlik. Ráadásul, a földgázzal szemben, a tűzifa mégiscsak megújuló energiaforrás – érvelt az erdészeti szakember.

Messze állunk még a „rezsicsökkentéstől"

A KSH statisztikái szerint a tűzifával együtt a brikett ára is hasonló ívet írt le: míg a 100 kilogrammos kiszerelés 2023 februárjában 21 190 forintba került, a tarifa – egy tavaly őszi kiugrás mellett – idén augusztusra 17 270 forinton állt meg. Ugyanakkor e két, jellemzően a szegényebbek által igénybe vett tüzelőfajtára a kormányzati „rezsicsökkentés" még így is vajmi kevéssé hatott. Míg ugyanis a gáz, a villany és a víz lakossági ára máig a 2014 közepi szinten áll, addig a tűzifáé közel háromszorosan, a briketté pedig több mint kétszeresen haladja meg az egy évtizeddel ezelőtti szintet.

FOTÓ: MOLNÁR ÁDÁM

Két év alatt 80 százalékkal csökkent a tüzelő iránti kereslet

A szakember szerint a felvásárolt fa jó része még mindig a tárolóhelyiségekben pihen.

Milliók problémája

A KSH korábbi kimutatásai szerint a 4 millió hazai lakóingatlanból mintegy 800 ezerben kizárólag fával – kisebb arányban szénnel – fűtenek. Közel 700 ezer ház szilárd és gáztüzelési lehetőséggel egyaránt felszerelt. Az ott lakók tehát választhatnak a két fűtési mód közül. Közel 2 millió lakást csak gázzal, valamivel több mint 600 ezret pedig távhővel fűtenek. A témával behatóan foglalkozó Habitat for Humanity néhány éve a Magyarországon tűzifát használók számát közel 4 millióra becsülte.

A lakosságot nem érinti a távhőárdöntés

TERV A távhődíjak októbertől tervezett csökkentése az állami és önkormányzati intézmények számára jelenthet újabb könnyítést: az a lakossági felhasználókat nem érinti – idézi az MTI az Energiaügyi Minisztérium (EM) szombati, a Facebookon közzétett bejegyzését. A kurzusszokások szerint péntek este társadalmi egyeztetésre bocsátott tervezet kapcsán kétségkívül ezzel ellentétes gyorsértelmezések jelentek meg. A kormány tavaly két alkalommal felezte meg az úgynevezett külön kezelt intézmények távhődíjait – írta a tárca. Az érintett állami és önkormányzati költségvetési szervek ennek köszönhetően már most a 2022 év végi tételek negyedét fizetik. Az októbertől kezdődő, új gázévben ezek az intézmények ismét kiadásaik nagyarányú csökkentésére számíthatnak – tették hozzá. A háztartások rezsivédett távhőárai nem változtak a háborús energiaválságban és október elsejével sem módosulnak – szögezik le. Rögzítették: a kormány a rezsicsökkentéssel Európa legalacsonyabb áram- és gázárait biztosítja a magyar családok számára. (Ez a hosszú évek óta ismételgetett állítás amúgy változatlanul valótlan: az, megfelelő keresőfeltételek beállításával, Európán belül, legfeljebb az uniós tagállamok összefüggésében mondható el. Ellenben a kelet-európai lakossági energiaárak jellemzően alacsonyabbak a rezsicsökkentett hazai díjaknál.) Az EM ősszel, 95 milliárd forintos keretű pályázatokat indít a távhőszolgáltatás zöldítése, energiahatékonyságának javítása érdekében – tették hozzá.

A háztartások rezsivédett távhőárai nem változtak a háborús energiaválságban és október elsejével sem módosulnak.

A lakossági távhőárak, a 2014-es, második rezsicsökkentés hullám óta, változatlanok – emlékeztetnek szakértők. Mivel ugyanakkor a fő fűtőanyagul szolgáló földgázt az ország változatlanul külföldről, az elmúlt évek során többszörösükre ugró, piaci árakon veszi, az Orbán-kormány a magyar költségvetésből, különböző jogcímeken, a tetszetős hődíjak fenntartása érdekében, immár több ezer milliárd forintot költött. M. I.

Nem biztos Kicklék győzelme

KÖZELEDÉS Megváltoztatta a politikai hangsúlyokat Ausztriában a szeptember 29-i általános választások előtt az elmúlt napok ijesztő mértékű árvize, az első helyre a választók szemében a migráció helyett a biztonság, valamint az állami támogatások kerültek.

FÖLDVÁRI ZSUZSA
BÉCS

FOTÓ: AFP

Nehammer megrongált választási plakátja. Az árvíz sokat segített a kancellárnak

Ausztriában is gumicsizmában, csinos esőkabátokban jelentek meg a politikusok az árvízi védekezés alatt. A legkeményebb fizikai munkát a szociáldemokrata párt vezetője, Andreas Babler végezte, példás szorgalommal. Az SPÖ azonban a harmadik helyen maradt, 21 százalékos népszerűségi mutatója nem változott. A show-t Karl Nehammer kancellár vitte el, aki 25 százalékra javította pártja, az Osztrák Néppárt (ÖVP) népszerűségi mutatóját, így a felméréseket régóta vezető, Herbert Kickl vezette jobboldali populista Osztrák Szabadságpárttól (FPÖ) már csak egy százalék választja el.

Nehammer csaknem két méter magas, katonatisztként egykor kiképzési feladatokat látott el. Szigorú, de igazságos hangját vette elő, amivel igyekezett nyugalmat, bizakodást önteni a bajbajutottakba. A legsúlyosabbak a károk Alsó-Ausztriában, a legnagyobb osztrák tartományban, ahol a politikus is felnőtt. A kancellár szimpátiaindexét persze az is javítja, hogy tíz nappal a szeptember 29-re kitűzött általános választások előtt bejelentette, hogy az eredetileg 300 millió eurósra tervezett katasztrófaalap összegét 1 milliárdra emelik, ebből juttatnak magánszemélyeknek és vállalatoknak, és szánnak pénzt falvak, tartományok infrastruktúrájának a javítására is.

A politikus közölte, hogy a bajbajutottak szenvedéseinek enyhítésére, a pénzalapból előleget osztanak, a lakásukat, házukat vesztettek előtt megnyitják a 40 milliós lakásalapot. A károsult vállalatok 100 milliós összeg erejéig hitelt és hitelgaranciát vehetnek igénybe, a gátak gyors javítását 10 millió euróval segítik. Rövidített munkaidőt engedélyeznek az otthoni károkat szenvedett dolgozóknak. Nehammer szálfaként magasodott a lakosság fölé, kijelentve, hogy „félelemnek nincs helye”.

A híres baloldali osztrák író, Robert Menasse sorolta fel azokat a vívmányokat, amelyek néppárti vezetés esetén a mai napig nem jöttek volna létre, a kereszténydemokrata párt „Vezessük előre Bécset!” jelszava ellenére sem. „ÖVP-vezetés esetén – így Menasse – ma is 48 órát dolgoznának az osztrákok. A konzervatív párt és a gazdaság vezetői hevesen ellenezték, de az SPÖ népi kezdeményezést írt ki, s 900 ezer munkavállaló segítségével kicsikarta az ötnapos munkahetet. Az is a szociáldemokratáknak köszönhető, hogy aki nem akar katonai szolgálatot teljesíteni, annak ma nem kell fegyvert fognia, választhatja a civil szolgálatot, azaz vállalhat munkát a mentőszolgálatnál, kórházakban, idősotthonokban”. Ausztriában ma is kötelező a katonai szolgálat, manapság azonban a katonakötelesek fele választja a civil szolgálatot. De Bruno Kreisky kormányzásának köszönhető, hogy három hétről ötre emelkedett a munkavállalóknak fizetendő szabadságolás ideje. Ebben az időszakban törölték el a felnőtt homoszexualitást büntető törvényt (egynemű párok házassága 2019-től lehetséges), 1989-től büntetik a házasságon belüli nemi erőszakot. Szocialista parlamenti többség tette lehetővé 1973-ban az abortuszt, egyszerűsítette a válást, változtatta ingyenessé az egyetemi oktatást, amit a néppárti-szabadságpárti koalíció 2000-ben meg is szüntetett.

1 százalék
Ennyire csökkent a különbség a közvélemény-kutatásokat vezető FPÖ és az ÖVP között

A „szociális hetvenes évek” szüleménye az Új Duna névre keresztelt csatorna is, Több mint 50 éve annak, hogy a mai kormánypárt, az ÖVP felmondta a koalíciót az osztrák fővárosban a szocialista (ma már szociáldemokrata) párttal, állítólag elsősorban azért, mert pazarlásnak tartotta az úgynevezett második bécsi Duna-szabályozást (az első az 1870-es években volt), 21 kilométernyi párhuzamos csatorna építését, amely 12 éves munkával megrendszabályozta, s mindmáig megóvta a kiáradástól a Dunát. Plakátot is közzétett ellene, „Ez a város beteg” jelszóval, gyengének minősítve az irányítást, problémásnak a közlekedést, kudarcra ítéltnek a fejlesztési terveket, elpocsékoltnak a pénzeket. Az SPÖ az akkor jóval visszafogottabb szabadságpárt segítségével vitte végig a gigaberuházást, amely a 200 méter széles csatornát a Dunától a mesterségesen feltöltött, legfeljebb 250 méter széles Dunasziget segítségével választja el.

> Számos eredmény a szociáldemokrata kormányzásnak köszönhető.

A szigeten az osztrák főváros lakói előszeretettel töltik szabadidejüket. Az Alsó-Ausztriához tartozó Langenzersdorfnál kezdődik és a lobaui olajkikötő után végződik. Több metró-, buszjárat viszi a bécsieket a 42, tiszta vizű strandhoz, a sziget természeti rezervátumához (különleges madarak, hód, őzek, nyulak vidéke) vendéglőkhöz, bicikliutakhoz, az 1,8 millió elültetett fához, 170 hektárnyi erdőhöz. A Reichsbrückénél épült ki a „Copa Cagrana” névre keresztelt szórakozóhely, 2013-ra készült el a vadvízi kajakozó 250 méter hosszan. A szigetet tavasztól őszig tízezrek látogatják, a júniusi háromnapos, szintén ingyenes Sziget-ünnepre pedig hárommillióan kíváncsiak.

2024. szeptember 14-én este, amikor a Duna vízállása elérte a hat métert, a város 45-ös ügyosztálya elrendelte a zsilipek megnyitását, s másodpercenként 9500 köbméter víz ömlött át a normál esetben békés csatornába. Enélkül Donaustadt, Floridsdorf, Leopoldstadt, Brigittenau kerületek hatalmas területei kerültek volna víz alá. Az átömlesztés után az Új Dunát két hétre lezárják, ennyi idő kell a talaj leülepedéséhez, a víz kitisztulásához.

E hét elején közös sajtóértekezletet tartott a kancellár és Bécs polgármestere. Michael Ludwig úgy fogalmazott, hogy „Bécs tud bánni az árvízzel”. Különösen a Sziget fontosságát hangsúlyozta, úgy vélve, hogy a létesítmény nélkül komoly katasztrófa sújtotta volna a várost. Nehammer inkább arról beszélt, mennyire fontos a tartományok közötti összefogás.

Farage szerint felnőtt a populista Reform UK

ÖNBIZALOM A júliusi választáson váratlanul jól szerepelt Nigel Farage bevándorlásellenes, populista pártja, így nem csoda, hogy a karizmatikus vezető felszólalása kapta a múlt héten megkezdődött őszi pártkonferencia idényben az addigi legnagyobb figyelmet. A kétnapos rendezvény, melyre hagyományosan a birminghami Nemzeti Kiállítási Központban került sor, valójában Farage győzelmi parádéja volt azután, hogy a voksoláson 4,1 millióan szavaztak a pártra és ezzel első ízben szerzett öt képviselői helyet. A pártvezér, aki közvetlenül a konferencia előtt a pártban őrzött többségi tulajdonának eladásával lazított a teljes összefonódáson, programbeszédében kifejtette, az eddigi „amatőrizmus” sok szavazattól fosztotta meg a mozgalmat. „Eljött az ideje, hogy a Reform UK maga mögött hagyja gyermekkorát. Fel kell nőnünk, mert a tinédzserekre jellemző hisztérikus rohamok sokat ártottak a választási kampány során. E hétvégére azonban elértük a felnőttkort” – deklarálta a 60 éves politikus. A 4 milliós szám jól hangzik, de valójában ugyanennyien támogatták Farage korábbi, UK Függetlenségi Pártját 2014-ben. Annyira megfélemlítették David Cameront, hogy az akkori tory kormányfő kiírta a 2016-os Brexit népszavazást. A végeredmény immár történelem: az Egyesült Királyság kilépett az EU-ból.

FOTÓ: AFP

A jó szereplés ellenére a populista Farage is elismerte, hogy van még hova fejlődniük

Farage az új érában sem mutatott több szerénységet. Arról beszélt, hogyan kell „zárva tartani a szigetország kapuit, megmentve azon bevándorlóktól, akik nem keresztény értékeket képviselnek”, majd megígérte, a választókerületi hálózat bővítésével minden szinten megmérettetik magukat, sőt, 2029-re valósággá válhat egy a Reform UK-t magába foglaló kormány. A tanácskozás visszatetszést keltő pillanata volt, amikor az öt képviselő egyike, Lee Anderson plénum előtt összetépte a BBC-től érkezett levelét, melyben az éves előfizetési díj kipengetésére szólították fel.

Tizenöt év óta először tartja kormánypártként éves értékelését a Munkáspárt. Bár három hónap sem telt el földcsuszamlásszerű választási győzelme óta, szó nincs mézeshetekről, felhőtlen ünnepléséről a vasárnap megkezdődött liverpooli konferencián. Az elmúlt hetekben, kivált a konzervatív sajtó támadásaival, az a benyomás erősödhetett meg a britekben: ez a kormány sem jobb az előzőnél. Sok az intrika a Downing Street 10.-ben, leginkább a korábbi vezető köztisztviselő és Partygate-kivizsgáló, most Sir Keir Starmer legközelebbi munkatársa, Sue Gray körül. Róla a héten derült ki, hogy 170 ezer fontos (80 millió forint) éves fizetése magasabb, mint a kormányfőé, miközben alaposan leépítette a speciális tanácsadók körét és honoráriumát. A legnagyobb kárt a Sunday Times tényfeltáró cikke és az azt követő leleplezések okozták, melyekből kiderült, hogy Sir Keir 2019 óta több mint 100 ezer font értékben fogadott el ajándékokat munkáspárti donoroktól, dizájneröltönyökön és szemüvegeken kívül egy díszpáholyba szóló Arsenal-bérletet. Utóbbit biztonsági okokra hivatkozva. Sir Keir bejelentette, hogy a jövőben sem ő, sem helyettese, Angela Rayner és Rachel Reeves pénzügyminiszter nem kérnek többé a privát ruhapénzekből.

A „történelminek” szánt konferencia jelszava a Változás kezdete, hiszen az „ország soha nem igényelte még ennyire a megújulást”. Sir Keir Starmer kedd délután szólal fel, amikor ki kell térnie közfelháborodást okozott döntésére a nyugdíjasok téli fűtési támogatásának megvonásáról.

R. HAHN VERONIKA (LONDON)

LAPSZÉL

Trump szerint késő van a vitához

FOTÓ: JIM WATSON/AFP

Donald Trump amerikai republikánus elnökjelölt kitart amellett, hogy elutasítja az ellenfelével, Kamala Harrisszel folytatott újabb tévévitát. „Egyszerűen túl késő van” egy újabb vitához az alelnökkel – mondta Trump egy kampányfellépésén. Álláspontját azzal indokolta, hogy a szavazás „már elkezdődött”. Arra utalt, hogy Minnesota, Dél-Dakota és Virginia államban már előző hét szombat óta voksolhatnak. Harris kampánycsapata korábban bejelentette, hogy az alelnök elfogadta a CNN meghívását egy esetleges második vitára Trumppal október 23-ra. A demokrata elnökjelölt így ismét kihívta Trumpot egy újabb párbajra. NÉPSZAVA

Moszkva nem lesz ott a békecsúcson

Oroszország nem vesz részt egy következő nemzetközi békekonferencián sem. Szerinte a Svájc által szervezett júniusi „békecsúcs”, s annak folytatása egy „csalásnak” minősülő folyamat, jelentette ki Maria Zaharova külügyminisztériumi szóvivő. Oroszországot nem hívták meg a júniusi találkozóra, amelyen több mint 90 ország küldöttsége vett részt. Volodimir Zelenszkij ukrán elnök azt mondta, reméli, hogy az év végéig megszervezhet egy további találkozót, amelyen Oroszország is részt vesz. Zaharova szerint a békecsúcs „az angolszászok és ukrán bábjaik csalásának újabb megnyilvánulása”. NÉPSZAVA

Jobboldali kormány Franciaországban

FOTÓ: S. MEYSSONNIER/POOL/AFP

Tizenegy héttel az előrehozott franciaországi választások után Emmanuel Macron elnök erősen jobboldali kormányt nevezett ki. Az Élysée-palota által közzétett lista szerint Michel Marnier miniszterelnök (képünkön) kabinetjében a korábbi Európa-ügyi miniszter, Jean-Noel Barrot lesz a külügyminiszter. Az új kormányban több tárcavezető is a konzervatív táborból kerül ki. A baloldal csak egyetlen miniszterrel képviselteti magát a kormányban. Didier Migaud volt szocialista képviselőt nevezték ki az igazságügyi tárca élére. A konzervatív Bruno Retailleau, aki korábban a szenátusban a republikánus frakció vezetője volt, belügyminiszter lesz. A korábbi védelmi miniszter, Sebastien Lecornu és a korábbi kulturális miniszter, Rachida Dati továbbra is hivatalban marad. NÉPSZAVA

Iskola a föld alatt

HARKIV Az ukrajnai városban mindennaposak a rakétatámadások. Az oktatást ezért formabontó módon szervezték meg, ahogy azt mi is láthattuk.

GYŐRI BOLDIZSÁR
HARKIV

Múlt héten újabb bombatalálatok érték Harkiv városát, több halálos áldozattal. Négy kórházi beteg is megsérült, amikor a repülő ablakok üvegei eltalálták őket – nyilatkozta a helyi médiának pénteken Ruszlan Vragov, a kórház vezetője. Az orosz hadsereg az első jelentések szerint úgynevezett siklóbombát alkalmazott. Ezeket az olcsó és bőségesen rendelkezésre álló bombákat siklófelszereléssel látják el, ami javítja a pontosságukat, s lehetővé teszi, hogy messzebbről, az ukrán frontvonal légvédelmi rendszereinek hatótávolságán kívülről dobják le őket. A másfél milliós keletukrán város a háború eleje óta ki van téve intenzív légitámadásoknak. A jól szituált belvárosi kocsmák forgalmát azonban nem az utcasarokkal arrébb lévő detonáció, hanem a tizenegykor kezdődő kijárási tilalom törte meg.

Látogatást tettünk egy a föld alatti iskolában, Harkivban. A gyermekek furcsa módon az iskolában vannak a legnagyobb biztonságban. Matekóra közepén érkezünk, a diákok, tanárok megszokták már az óra közepén betoppanó újságírókat, hogy dokumentálják a világ egyetlen, a metróban, a föld alatt berendezett iskoláját.

Harkivban elsőtől hatodik osztályig tanulhatnak az egykori aluljáró üzleteinek a helyén kialakított osztálytermekben a diákok, akik között van tősgyökeres harkivi, és menekült is, meséli Tetjana, az önkormányzat oktatásért felelős osztályának vezetője.

„A világunk egy disztópiává változott. Csak regényekben olvastam korábban hasonlót,” mondja.

Az orosz határ közelsége miatt sokszor egy perc sem telik el a légiriadó indulása és a lövedék érkezése között, ami nem elég, hogy egy komplett iskola az óvóhelyre vonuljon, ellehetetlenítve ezzel a jelenléti oktatást. Erre találta ki megoldásként a város vezetése, hogy öt különböző metróállomáson iskolákat alakít ki, ahol 900 gyerek tanulhat délelőtti és délutáni váltásokban, heti két napról van szó. A gyerekek három napot így is online oktatással töltenek otthon, átadva helyüket társaiknak.

FOTÓ: HERMES PICHON

Életkép Harkivból: szinte folyamatosan munkában vannak a tűzoltók a gyakori rakétatámadások miatt

Az ötödik osztályos és annál fiatalabb gyerekek a koronavírus-járvány ideje alatt kezdték az iskolát, aminek a lecsengése egybeesett Oroszország teljes körű inváziójával.

„Fogalmuk sincs, milyen egy rendes iskola. A járvány kitörésekor még örültek, hogy nem kell bejárni, most már viszont nagyon értékelik, hogy találkozhatnak a kortársaikkal” – mondja Tetjana.

> Harkiv a háború eleje óta ki van téve intenzív légitámadásoknak.

Azáltal, hogy a diákok jelenléti oktatásban vesznek részt nemcsak a szó szoros értelmében vett tananyagot sajátítják el hanem alapvető civilizációs, közösségi normákat is.

Ugyanakkor nem mindenben sikerült lemásolniuk a „rendes” iskolákat: testnevelés nincs, az órák menetébe próbálnak beilleszteni némi táncot, mozgást. A szokásos tantárgyakon kívül pedig a háború túléléséhez szükséges ismereteket is tanítanak nekik, ottjártunkkor tűzszerészek ismertették játékos formában, mi a teendő ha aknát vagy besült bombát talál az ember. A folyosókon plakátok figyelmeztetnek: robbanóanyag ott is lehet, ahol nem számítasz rá. Tapasztalatból beszélnek: a lakott területről visszavonuló orosz hadsereg gyakran hagyott „meglepetéseket” könyvek közé vagy gyerekjátékok közé rejtve.

> Nem mindenben sikerült lemásolniuk a „rendes” iskolákat: testnevelés nincs.

Az osztálytermekben minden órán részt vesz egy pedagógusasszisztens is; felkészültek a speciális nevelési igényű gyerekek oktatására is. A front közelsége, a háború intenzitása miatt kiemelt figyelmet fordítanak a gyerekek mentális egészségére is – minden iskolában van iskolapszichológus, akiknek a „szokásos” problémákon kívül elvesztett katonaszülővel, hátramaradt nagyszülőkkel és komoly traumákkal is foglalkozniuk kell.

Ráadásul ahogy egyre több szülő tér vissza külföldről, vagy menekül Harkivba a háború elől úgy nő a jelentkezők száma is, ezért az önkormányzat a jelenlegi öt mellett egy hatodik megnyitását is fontolgatja.

„Mi lenne a legmegfelelőbb megoldás a háború okozta fennakadásokra az oktatásban? Például ha legyőznénk az oroszokat” – összegzi lakonikusan a nyilvánvalót Tetjana.

Átrendezte háborús prioritásait Izrael

FOLYTATÁS AZ ELSŐ OLDALRÓL

Az izraeli hadsereg 400 támadást intézett libanoni célpontok ellen szombaton, több ezer rakétakilövőt és a Hezbollah terrorinfrastruktúra több száz létesítményét semmisítve meg. A síita terrorcsoport is folytatta heves rakétatámadásait észak-izraeli célpontok ellen, de már mélyebben, a határtól több mint 50 km-re fekvő településekig, így Haifáig is elért.

Ez volt a legerősebb tűzpárbaj az Izraeli Védelmi Erők (IDF) és a libanoni székhelyű terrorcsoport között tavaly október 8-a óta. A Hezbollah ugyanis a Hamász izraeli terrortámadásának másnapjától következetesen lövi az észak-izraeli településeket és az itteni katonai, valamint védelmi ipari létesítményeket, amelyekre minden esetben dél-libanoni légicsapással válaszol az IDF. A határ mindkét oldalán a lakosság számára élhetetlen körülmények alakultak ki, az izraeliek gyakorlatilag egy éve kitelepítve élnek, Dél-Libanonból pedig menekül, aki tud. Izrael a csipogók múlt keddi felrobbantása előtt jelentette be, célja az észak-izraeli lakosság visszatelepítésének lehetővé tétele, a Hezbollah elleni hadművelet pedig e cél magvalósításáig tart.

FOTÓ: ANADOLU VIA AFP

Már Haifát is támadta rakétáival a Hezbollah

A tűzpárbaj vasárnap is folytatódott, a helyzet súlyosságát jelzi, hogy mind Benjamin Netanjahu izraeli, mind Nadzsib Mikati libanoni miniszterelnök elhalasztotta elutazását az ENSZ New Yorkii közgyűlésére. Mikati szerint Izrael nem a Hezbollahhal, hanem Libanonnal áll háborúban.

A terrorcsoport vezetése elismerte az Al Dzsazírának, hogy a kommunikációs eszközök elleni kibertámadás és a Hezbollah parancsnokai elleni pénteki célzott izraeli „merénylet” súlyos veszteségeket okozott a szervezetnek, de a harcot folytatják. Izrael a katonai sikerek után igazolva látja háborús prioritása átrendezését és az északi fronti háború felerősítését. A pénteki légicsapásban az IDF gyakorlatilag a Hezbollah elitegysége, a Radwan Erők teljes vezérkarát likvidálta – 16 személyt –, köztük Ibrahim Aqil parancsnokot, aki a terrorcsoport különleges műveleti egységének vezetője is volt. Aqilt az FBI is körözte, mert egyik kitervelője volt az 1983-as bejrúti amerikai tengerészgyalogos laktanyában elkövetett merényletnek, amelyben 241 amerikai katona halt meg. A leszámolást az tette lehetővé, hogy a vezérkar a kommunikációs eszközök felrobbantása után kénytelen volt személyes összejövetelt tartani.

Az összecsapások alighanem fokozódni fognak. Észak-Izraelben felfüggesztették az oktatást, a szabadtéri összejöveteleket 10 főben maximálták. A térségbeli munkahelyek csak akkor nyithatnak ki, ha megfelelő óvóhely áll rendelkezésre és csak a „megerősített területeken” lévő kórházak működhetnek, a többieket megerősített létesítményekbe költöztetik.

GÁL MÁRIA

A Víz az Úr

BATKA ZOLTÁN

Csak biztatni tudom az utóbbi napokban lelkes gátépítővé lett politikusainkat, hogy az ár levonultával se tegyék le a lapátot. A vész ugyanis nem múlt el, sőt, nagyon is itt van: az Alföld óriási területei száradnak ki, válnak félsivataggá. Ami persze nem olyan látványosan, drámai gyorsasággal történik, mint egy árhullám megérkezése, ám a hatása jóval pusztítóbb. Nem túlzás: az elkövetkező évtizedek legfontosabb nemzetbiztonsági kihívása lesz a szárazság leküzdése, árvíztározókkal, egykori holtágak újranyitásával, lefolyástalan területek újramocsarasításával. Szóval, ha már így belejöttek nagyjaink a kétkezi honmentésbe, munkára fel! Annál is inkább, mert ami az árvizet illeti, annak elég hamar vége lesz, várhatóan különösebb dráma nélkül. Egyfelől van az a dolog, hogy gravitáció. A víz, ahogy jön, távozni is fog, pláne, hogy a vártnál úgy fél méterrel alacsonyabb lett az áradás szintje, így talán nagy pusztítást sem tud csinálni. Másfelől – ez a fontosabb – a magyar mondhatni a génjeiben hordozza az árvízi védekezés tudományát; lehet bármilyen impotens is a mindenkori állam, a civilek garantáltan el fogják végezni helyette a védekezés nagy részét. A vízzel évszázadokon át szeretlek-gyűlöllek viszonyban élő magyar nép most is tette a dolgát, a mostani áradás közeledtével a meló 99 százalékát letudták a folyó mentén élők, civilek, kisközösségek tagjai, akiknek cseppet sem jelent újdonságot, hogy a folyó évente produkál egy-két kisebb és nagyjából tízévente egy-egy nagyobb áradást, továbbá azt is pontosan tudják, hogy ha az államtól várják a megoldást, akkor garantáltan elönti őket a víz.

Jelesül az állam még bőven Csipkerózsika-álmát aludta, amikor a Római-part, Budakalász, a Duna-kanyar part menti ingatlantulajdonosai – akik ugyanúgy nézik a vízügy előrejelzéseit, mint mondjuk egy hajóskapitány – már régen, az árhullám érkezése előtt úgy egy héttel megrendelték a homokot, a zsákokat. Nem kétségbeesetten, inkább amolyan egykedvű, évtizedes rutinnal. Megvédték a házaikat, majd ugyanilyen egykedvűen néztek, amikor nagyjából kedd magasságában, az utolsó utáni percben a döntéshozók végre kivezényelték a katonákat, rendőröket. Akik javarészt a Duna mentén a fővárosba vezető utak védelmét látták el a rögtönzött homokzsákos gátakkal, ami persze szintén fontos, de ha csak az államon múlott volna, úgy a Duna-parti területek házait – több tízezer ingatlant – garantáltan ellepi, netán elmossa a víz. Bár megjegyzendő, hogy az ottani háztulajdonosok attól sem feltétlenül kapnak szívrohamot, ha a ház pár napig derékig vízben áll. A házakat a helyiek maguknak építették, így például nem spórolták ki a szigetelést, a betont az alapozásból, ahogy egy Mészáros Lőrinc tenné, ha a köznek „épít". Szóval politikusaink lapátos-gumicsizmás tülekedése érthető: senki sem akar lemaradni a győzelmi csoportképről, és félreértés ne essék: a jótett az jótett, akkor is, ha számító. De jó lenne tudatosítani: a mostani, víz ellen folytatott harc csak egy pillanatnyi csata. A magyarság élet-halál harca viszont immáron a vízért folyik. És nem túlzás: ott viszont tényleg a lét a tét.

BALASSA TAMÁS

Gólyatolás

Talán kevés rosszabb dolog történhetett volna a BME óvszertiltásról elhíresült, aztán megszégyenítések sorát felvonultató bodajki gólyatábora után, mint hogy nyomozást indít az ügyben a rendőrség. Nem indított. Vadai Ágnes (DK) írásbeli kérdését értékelte feljelentésként a legfőbb ügyész, mire a rendőrség azt a verdiktet hozta, hogy nem állnak fenn a bűncselekmény elkövetésének objektív feltételei. A kényszerítés és az érdeksérelem (jogilag) azért nem áll meg szerintük, mert kimutathatatlan a komoly félelmet keltő fenyegetés (a gólyák biztosan önszántukból masíroztak a tűző napon, és eszükben sem volt bármit is enni a nap vége előtt stb.). A kiszolgáltatott személy megalázása elnevezésű tényállás pedig a fenti kitettségek ideiglenessége miatt nem történhetett meg (végül is kimehettek a mosdóba, némi vegzálás mellett háromszor egy nap). Mindazonáltal, vette észre a hatóság: a gólyák bármikor hazamehettek. Hja, haza. Tisztázzuk azért: az újoncok a beteges hatalmi viszony lelepleződését kockáztatták volna a meneküléssel, ami nyilván sok mókát-kacagást vetített volna előre nekik a jövőre nézvést. Ennek ellenére is hazamentek többen idő előtt. (Kisebb esztétikai malőr az elutasító iratban a „legfőbb ügyész úr" említése: komoly határozatban ne urazzunk már: simán legfőbb ügyész, és ez is több a soknál.)

Azért mondjuk egyébként, hogy talán kevés rosszabb dolog történhetett volna a nyomozásnál, mert a hatalomszédelgők még a szárnyaszegett gólyáknál is maradandóbb élményeket szerezhettek volna a szembesítések, elhallgatások és kibeszélések során, amit végül ismét a gólyák szenvedtek volna meg. Erre semmi szükség (bár egyetlen fiatal sérelmét sem vitatnánk el).

Mindeközben eszünkbe jutnak a hatalom példamutatói is: a Nagy Magyar Állami Csicskáztatás (kormány-e, esetleg BM-e?) visszavehetne végre a társadalmi abúzusaiból és az oktatáskatonai statútumaiból, mert ezek másfél évtizedes sokasága is felér egy összfegyvernemi aktus ígéretével, csak itt a gólyák nyugatra húznak el.

Tisztázzuk azért: az újoncok a beteges hatalmi viszony lelepleződését kockáztatták volna a meneküléssel.

JEGYZET

Papp Zsolt

Válság van

A kormány minden erejével azon van, hogy javítsa a közhangulatot annak érdekében, hogy megmaradjon az esélye a 2026-os újrázásra. Ezért mindent megtesznek a gazdaság felpörgetése érdekében. Már be van ígérve a családi adókedvezmény emelése – bár erről mostanában kevesebbet hallani. Sokkal többször esik szó a minimálbér emeléséről. A múlt héten Nagy Márton nemzetgazdasági miniszter azzal állt elő, hogy a bankok csökkentsék 5 százalékra a lakáshitelek kamatait.

Szegény az eklézsia, már osztogatásra sem futja, ezért próbálja a kormány az osztogatások terheit kiszervezni: a béremeléseket fizetik a cégek, az építőipart meg majd felpörgetik a bankok a hiteleikkel. Mert tényleg szegény az állam, nincsenek bevételek, a kiadások meg elmentek az elmúlt években minden fölösleges célra.

Eközben a kormány júliusban a tranzakciós adó emeléséről döntött, sőt kiterjesztette annak hatályát a devizaváltásra. De még ez sem elég, a beruházások zárolása sem oldotta meg a problémáikat, ezért a múlt héten a kormány 130 pontos kormányhatározatban szögezte le, hogy mi mindenre nem hajlandó az idén több pénzt adni. Nem fizet többet az Atlétikai Stadion építésére így, 300 milliárd kifizetése után – isten tartsa meg jó szokásukat! –, de nem fizetik ki a Lánchíd felújítását sem, és még vagy további 120 kiadási tételre húztak sapkát. A legtöbb esetben már nem is milliárdos tételeket, hanem egy-két millió forintot vonnak el egy-egy beruházástól – már ekkora a baj, hogy minden milliócska számít.

Ha itt tartunk 2024 őszén, nem tudom, hogy lesz ebből választási osztogatás 2025-ben. Vagyis sejtem: újabb brutális eladósodásból, pont mint a Kádár-rendszer végén. Hiába mondta konokul az öregedő Főtitkár: „nincs válság", meg „az elvtársak fejezzék be a laposkúszást". Már a végét járta a rendszer.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

LEGÉNYEK A GÁTON

Vasárnap délutánok

ATLANTISZ

BOD PÉTER

Mindig szomorúak voltak, amióta az eszemet tudom. Gyerekkoromban az év nagy részében a nem várt, a sokszor rettegett hétfői iskolakezdés előtti napot jelentette, amikor dolgozatírások, feleltetések vártak ránk olyan tantárgyakból, mint a matematika, fizika, kémia és biológia. Igaz, volt egy Starcz Rezső nevű kémiatanárunk, amolyan kisvárosi Öveges professzor, aki nemcsak felkeltette az érdeklődésemet a kémia iránt, hanem megszerettette velem tantárgyát. Elhatároztam: vegyészmérnök leszek. Apám csak annyit mondott, hogy a vegyipar perspektivikus iparág. Csodálkozott, de támogatta tantárgyi pálfordulásom, ami addig tartott, míg új tanárt kaptunk, és a kémia visszaváltozott azzá, ami Rezső bácsi megjelenése előtt volt.

Gyerekként fogalmam sem lehetett arról, hogy az akkori szomorú vasárnap délutánok (nem ismertem Seres Rezső öngyilkosságokat kiváltó slágerét) mélabúban, reménytelenségben és keserűségben meg sem közelítik mindazt, ami felnőttkoromban a gyerekeimtől való elszakadásom, válásom után vártak rám. A gyerekek felügyeleti joga az anyukájuké maradt, nekem pedig annyit biztosított a bíróság, hogy kéthetente hétvégenként két napot nálam lehetett a kislányom és a kisfiam. Anyámtól kocsival vittem őket vissza vasárnap délután arra a hatvan kilométerre található kisvárosba, ami ha nem is a világ vége, de talán onnan már az is látszik. A búcsú, az elválás pillanatainak felkavaró érzését senkinek sem kívánom. Ma sem értem, hogy éltem ezt ép ésszel túl. Talán nem is éltem túl...

Annyit biztosított a bíróság, hogy kéthetente hétvégenként két napot nálam lehetett a kislányom és a kisfiam.

Aztán kocsival vissza anyámhoz, majd felpattantam a szegedi vonatra, este nyolckor érkeztem meg. Novemberi, decemberi, januári visszautak jutnak eszembe. A sötétség, a hideg, a dermesztő kietlenség kívül és belül átjárt. Soha elhagyatottabbnak, magányosabbnak, keserűbbnek nem éreztem magam, mint a gyerekes hétvégék utáni vasárnap esti vonatúton. Szótlan voltam és hangtalanul sírtam, és ha kibuggyant a könnycsepp a szememből, igyekeztem gyorsan letörülni. A vonat olyan lassúsággal tette meg az utat, mintha soha nem akarná elérni a célállomást, ahol az üres és hideg albérletem várta, hogy újra belakjam.

Egy ilyen vonatút alkalmával jutott eszembe, majd visszatérően tört rám a gondolat: hány százezer olyan apuka él úgy, mint én? Aki elvált, aznap vitte vissza a gyerekét vagy gyerekeit, aki számára az elválás hasonlóan nehezen feldolgozható élmény, mint nekem. És most ül az autójában, buszon vagy vonaton, bámul maga elé, és arra gondolhat: mennyire nem így tervezte az életét. Nem vasárnapi apuka akart lenni, hanem teljes és igazi, akihez minden pillanatban oda lehet bújni, mert ott van, jelen van. A gyerektől való távolság karnyújtással mérhető.

A százezernyi válás sajnos nagyon is valóságossá tette borúlátó gondolataimat arról a szomorú Magyarországról, amivé tették ezt a 93 ezer négyzetkilométert, és amelyet az elvált apák keserűsége még keserűbbé tesz, ami e nélkül is az volna. „Mindezt majd megírom még pontosabban is" – írta Esterházy. Így lesz.

Barbárok

CSILLAG ISTVÁN
közgazdász

HOSSZÚ MENETELÉS

Többen csodálkoznak barátaim közül azon, hogy miközben az influenszerek által a gyermekvédelemért meghirdetett tüntetésre százötvenezren jöttek el, most meg nincs semmiféle felháborodás, amikor az áldozatoknak nem fizetik ki a sérelemdíjat, és újabb esetek kerülnek napvilágra. Pedig egyszerű az eset: a februári tüntetés volt kivételes, a közöny, amivel mindennap találkozunk, amit látunk az a rendszer. Számtalanszor észleljük, hogy senki sem siet egy megtámadott nő, idős ember, vagy gyerek segítségére. Üdítő kivétel, ha felsegítenek valakit az utcán, ha az Árpád hídon életveszélyesen száguldozók rendszámát megjegyzik, ha szembe mernek szállni a – valószínűleg a saját – gyermekét verő felnőttel. Magánügy=magánérdek=magánember=magányember. Csak az erő, csak a vagyon, csak a hatalom számít. Az emberi méltóság értéke, főleg, ha nőkről, gyerekekről, idősekről van szó alig.

A CSELÉD FOGYÓESZKÖZ

A polgári társadalom, a polgárok tudatossága ott kezdődik, ahol a családi vagyon, a birtok, a műhely, a bolt, a praxis megtartásában mindenki részt vesz, mindenkinek van teendője, felelőssége, érdeme. Mindenki elismerésre számíthat, a legkisebbtől a legidősebbig. A szerencsés családok azok, amelyek nem egymás rovására, hanem együtt gyarapodnak. Ahol meg is sokszorozzák és nem csak elosztják, amijük van. Aki életét csak a cselédsoron, a szoba-konyhában élhette le, az annak örül, ha békén hagyják, ha magányába valamit hazavihet. Akinek az uraság vagy a tulajdonos által megünnepelt jeles napokon vetettek oda egy jobb falatot, aki szolgálóként, inasként, segédként, kifutóként alulról méri hozzájuk magát, az nem ismeri (el) a saját és önmagához képest kisebb családtagjai méltóságát.

Félreértés, hogy a százezrek a gyermekek védelmében mentek februárban tüntetni, valójában a zsarnok képmutató, cinikus felháborítóan gőgös szemforgatása, a törvények semmibevételében mutatkozó gátlástalansága vitte ki a népeket a budapesti Hősök terére. A rendszerváltó indulatot jótékonyan takarhatta el, álcázta politikamentesnek a gyermekeket kihasználó, megalázó bűnözőknek adott zsarnoki kegyelem miatti felháborodás. A gyermekek védelme mögé bújva

> Azt ugyan alig kifogásolja valaki, hogy a nádas, a legelő, az irodaház, a szálloda, a kastély „keráli” birtokká válik, de azt már igen, hogy miért akarnak beleszólni a magánéletébe, amikor csak az asszonyt vagy a gyereket veri.

tovább lehetett fenntartani a gyávaságot, hogy „csak semmi politika!”.

A törvényeknek, az erkölcsnek és a zsarnok szájából hirdetett ájtatos prédikációnak ellentmondó önkény azonban még azokon a végeken is érthetővé tette a felháborodást, ahol az asszonynak és a gyereknek kuss a neve, ahol az idősek utoljára ülhetnek az asztalhoz, ahol a gazda elsőként merít a levesből, és ő veheti ki a húst. Mert ne tévedjünk, hazánkban csak a falon függő naptár lapjaiból következtethetünk arra, hogy a XXI. században élünk. Azok, akik barátaim közül szavazatszámláló önkéntesként 2022-ben arra számítottak, hogy saját kezükkel akadályozzák meg a Fidesz választási trükkjeit, a szavazóhelyiségben szembesültek azzal, hol tart Magyarország.

Nem az a kérdés, hogy még a budapesti külső kerületekben is előfordul írástudatlanság; nem az a meglepetés, hogy a nagyvárosokban sem mindenki érti azt, amit a szavazólapról elolvas; hanem az, hogy az évszázados sötétség nem csupán a POLITIKÁT, de a mindennapokat is elborítja. Nem szélsőség, hogy a gyerekeket pofozzák, vagy olyan súlyosan megverik – „leesnek az ágyról” –, hogy a sérüléseik miatt kórházba kell őket vinni. Nem szélsőség, hanem mindennapos gyakorlat, hogy a férfi „kíméletes” ütéseivel mutatja ki a szeretetét asszonya iránt, és nem falun vagy tanyán, de városi körfolyosós lakásban is.

Azt ugyan alig kifogásolja valaki, hogy a nádas, a legelő, az irodaház, a szálloda, a kastély „keráli” birtokká válik, de azt már igen, hogy miért akarnak beleszólni a magánéletébe, amikor csak az asszonyt vagy a gyereket veri. A „kerál” magánügye, hogy ellopja, ami a miénk, az viszont a saját magánügyünk, hogyan tesszük tönkre gyerekeink, asszonyunk életét. Hisz a cseléd – mi magunk is – nem számos, fogyóeszköz.

A TE ÉLETEDET LOPJÁK EL!

Hiába papolta az ellenzék éveken át, hogy a vezér diktatúrát, maffiaállamot épít, fasiszta mutációt valósít meg, mert az élet kettévált, ahogyan az egykori német újságírónak, Günther Wallraffnak a könyvcíme mondja: „Önök ott fenn, mi itt lenn!”. Ott fenn az ellenzék vezetői interjúban, cikkben, könyvben, írásban mutatják be, bizonyítják, mi folyik a vezér országában, de szövegük „ultrahang”, nem megy be a nép fülébe, és ha bemegy, nem értik, és ha értik, inkább nem is hallják, hogy ne legyen belőle baj.

Amit értenek, hogy akkor van közmunka, akkor van segély, akkor van krumpli, akkor számlázhatnak alvállalkozóként, akkor tarthatják meg állásukat, ha odateszik a keresztet, ahová a vezér és alvezérei mondják. Amikor „váratlanul megjelent közöttük Magyar Péter”, a „legfelsőbb hely” jólértesültségét árasztva, aki ráadásul kérlelhetetlen nyerseséggel, a tolvajokat nevükön és tolvajként megnevezve, érthető szavakkal hirdette az igét a főtéren, a kocsma vagy a templom előtt, „itt lenn”, az általa tartott gyűlésen egy pillanatra elhittük, hogy a „kerál” magánügyét védő kristálytükör meghasadt. Ha a kocsma előtt, a templomtéren ott volt Mari néni és Jóska bácsi, meg a Máris szomszéd is, immár vállalhatóvá, letagadhatatlanná vált, hogy én is meg Te is hallottad, hogy itt bizony mindent ellopnak. Egymást bátorítva megbátorodtunk.

AKIK MÁR NEM LESZÜNK SOSEM

A vezér az ötödik választást 2022-ben megnyerve negyedszer szerezte meg a parlamenti mandátumok kétharmadát, azaz a teljhatalmat, amihez – a köztársaság intézményeinek saját személyére írásán túl – a pénzszórással tudatosan ébresztette fel a Kádár János által betanított pavlovi reflexet: „ne törődj azzal, mi van az országban, ha tele a has”. Ám az is segítette a győzelmét, hogy a népesség összetétele megváltozott: a választásra jogosultak egy tizede, a biztos választók 15 százaléka (700 ezer felnőtt) már nincs az országban, és ettől az itthon maradottak megvásárolhatósága nagyságrendekkel javult.

De másfél évvel a választások után minden megváltozott: elfogyott az emberek pénze, a Brüsszelt meghódítani készülő vezér magabiztossága megkopott, a szóvirágok elhervadtak, a bátor vezérről kiderült, hogy Putyin fenekéből kilógó muszkavezető. Azt, hogy a király meztelen, nekünk, az itthon maradottaknak csak az egy utcagyerek pimaszságával („Hallod-e te Rogán Antal!”) belépő új szereplő tudta az arcunkba vágni. Mi eddig az ellenzék vezéreinek bátor okfejtéseit jól fűtött vagy jól hűtött termekben, a TV-ből meg az újságból hallgattuk, olvastuk. A pimasz utcagyerek meg az utcán, a téren, a kocsma előtt tűnt fel, és sokan érzik, hogy aki kimarad, az lemarad.

A pimasz utcagyerek minden térre elment, ezért a tereken egyre többen lettek. Az az elfáradt közönség, amelyik éveken át, jámboran végighallgatta a tíz-húsz ellenzéki szónokot, a pimasz utcagyerekre kezd figyelni, mert ő mondja ki azt, ami tarthatatlan: a forró műtő, a kréta nélküli tábla, a soha meg nem érkező vonat. Az a hétszázezer hazánkfia, akinek egy évtizeden át volt türelme a tüntetéseken órákon át végighallgatni tíz-húsz összefogásról papoló, de a valóságban egymás ellen acsarkodó szónokot, már Bécsben, Londonban, Koppenhágában vagy nyugdíjasként otthon maradt. Magyar Péter fellépéséig a városok a külföldre távozott, elfáradt bizakodók hiányában újra csendesekké váltak. Az ellenzék vezetői ehhez a csendhez szóltak, a csend hallgatta az ellenzéket. A bársonyos csendet megtörte az érdes, pimasz hang.

A BARBÁROK NYELVE

Vezetheti-e a pimasz utcagyerek a kitörést a magánügy = magánérdek = magánember = magányember szekérvárából? Vállalja-e a pimasz utcagyerek a kiállást nyomorult hajléktalanok, menhelyi elesettek mellett? Vállalja-e a szemben állást a gonosz vezérrel és hóhér hivatalnokaival, akik a hajléktalanok bögréjéből a meleg levest a csatornába löttyintik? Szembeszegül-e a pimasz utcagyerek az agresszor Putyin szövetségesével, a muszkavezető vezérrel, nyíltan szolidaritást vállalva a megtámadott ukránokkal, vagy éppoly nevetségesen önző kibúvókat keres, mint a vezér és nacionalista talpnyalói? Párosul-e az Unió értékeinek képviseletével az uniós polgároktól származó pénz megszerzésének szándéka?

Megérti-e a tüntetések népe a pimasz utcagyereket, ha elkezd az önzéssel szakítva, az eddigi ellenzék nyelvén beszélni? Hogyan kell azokhoz beszélni, akik úgy nőttek fel, hogy egy falka juhért bocsánatos bűn agyonverni a juhászt és siheder fiát (ld. Móricz Zsigmond Barbárok című elbeszélését), akiknek a nevében Lázár János arról beszélt, hogy mindenki annyit ér, amennyije van? Nem hagyják-e faképnél a pimasz utcagyereket, ha a polgári lelkiismeret szavát is kimondja?

A pimasz utcagyerek a kocsma vagy a templom előtt azokat is megszólította, akik a barbárok nyelvét beszélik, ám demokráciában az akadémikusnak és a kubikosnak, a diákónusnak és a tolvajnak, a családanyának és a melegnek egyaránt egy-egy szavazata van. Csak az akadémikushoz, a diákónushoz, a családanyához az ő nyelvükön kell és szabad beszélni? Erkölcs nélküli az, aki a barbárok nyelvét is érti?

„DE HISZ LEHET TALÁN MÉG! A HOLD MA OLY KEREK!”

Ma még nem tudhatjuk, hogy valóban egymásra talál-e a vezér nélküli sereg és a sereg nélküli vezér. Az már biztos, hogy a zsarnokkal szemben álló tömegnek egyetlen vezére van: Magyar Péter. Nagyon nagy teher (még neki is) ezt a tényt elfogadni és tudomásul venni. Nem csak amiatt, mert ezt az egyszemélyes vállalkozást kell rövid idő alatt vállalható emberek tucatjaival közösséggé, csapattá formálnia, olyanná, amelynek minden posztját alkalmas, erkölcsös, képzett és meggyőződéssel rendelkező, ezért meggyőző személyiségek töltik be.

A teher attól sem lesz könnyebb, hogy állandóan – a zsarnokkal való folyamatos versengésben – bizonyítania kell rátermettségét, példamutató erejét és a közönség által követhető nyelvezeten kell megfogalmaznia a célját. Azt a célt, hogy zsarnokdöntésre készül, és ebben nem köt kompromisszumot. A teher attól sem lesz kicsi, hogy úgy kell meggyőznie a zsarnokság megdöntését tőle várókat, hogy nem gazsulál nekik, vagy nem bonyolódik akadémikus vitákba, ellenkezőleg, tetteivel minden percben bizonyítja, hogy képes és át is akar gázolni ezen a mocsáron.

Nem az a kérdés, hogy követett-e el hibákat, mert bizony számosat (ilyen pl. az Iványi melletti egyértelmű kiállás hiánya vagy a jogállamiság lekicsinylése). Nagyot még nem tévedett, nagy hibát még nem követett el, és folyamatosan korrigálta kezdeti butaságait (ilyen volt az orosz agresszió elítélésének bizonytalansága). Bírálóinak igazuk van: nem született félelem és gáncs nélküli lovagnak, de az egyetlen volt, aki félelem nélkül nyakába vette az országot, és megüzente, hogy itt a vége. Ha elbukik, mi is vele bukunk, akár szeretjük, akár utáljuk. Ha elbukik, mi is vele bukunk, akár a falka juhért bicskázó barbárokhoz, akár a városi nadrágosokhoz tartozunk. Neki is, nekünk is egy-egy szavazatunk van.

FOTÓ: TÓTH ÁDÁM

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

André Kertész-tárlat Rómában

A világhírű magyar származású fotóművész, André Kertész munkáiból nyílt kiállítás Rómában, a Magyar Akadémián. Az intézmény hagyományt teremtő, A fotográfia nagy mesterei című sorozatának keretében november 22-ig ingyenesen tekinthető meg a XX. századi fotográfia korszakalkotó művészének tárlata. PAPAGENO

In memoriam Rolla János

Rolla János hegedűművészre emlékeznek szeptember 30-án az Óbudai Társaskörben. A Rolla János 80 emlékkoncerten Kelemen Barnabás és Perényi Miklós, és az Anima Musicae Kamarazenekar lép fel, Jávori Ferenc Fegya működik közre. NÉPSZAVA

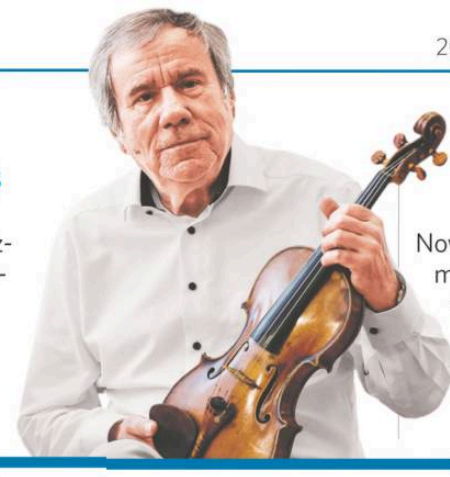

Azahriah a mozikban

November 28-tól lesz látható a mozikban a Mi vagyunk Azahriah című film, melynek főszereplője az énekes, Baukó Attila. A Lévai Balázs vezette Színfolt Film új produkcióját Mazzag Izabella rendezte. NÉPSZAVA

Elfogadás és offline kapcsolatteremtés

RENESZÁNSZ „Míg néhány évtizede a hagyományőrzés és a néptánc cikinek számított, az évek során egyre jobban elterjedt, divattá vált” – halljuk a Rege néptáncegyüttestől.

Az ismerkedés olyan formáját hozza vissza, amelynek biztonságos keretek között része az érintés, és amely közös élményen alapszik

RÓNAY LILI

Az utóbbi években nyomon követhető dezurbanizáció, a falusi turizmus fellendülése, a globalizáció elleni trendek, a „slow living” (lassú életvitel) mind-mind köthetők a napjainkban itthon is kirajzolódó neotradicionalizmushoz. Sokaknak lett elegük a túlingerelt környezettől és szeretnének visszatérni az alapokhoz, megpróbálnának jobban odafigyelni a környezetükre. A nyitott világ és a nagy elvágyódás ellenére az emberek sokszor szeretnék megtartani a magyarságukat. Az építészetben újra felfedeztük a vályogot mint hagyományos építőanyagot, az új generációk zenéi pedig egyre többször népi dallamokon csendülnek fel. A magyar népi táncházak nemcsak hagyományőrző értékeit hordozzák, de napjaink egyre inkább elidegenedő társadalmában, a Tinder-kultúra, az online kapcsolatok ellenszerének is bizonyulnak.

Egy igazi táncházszakértővel, Tálas Ágnessel és a Rege néptáncegyüttes táncosaival beszélgettünk a táncházakról. Ahogy a szakértőink is mesélik: „Az első táncházra 1972. május 5-én, Martin György kezdeményezésére a budapesti Liszt Ferenc téren, az Írók Könyvesboltjában került sor” – olvasható az UNESCO egyik dokumentumában, ám a Lipinka, hagyományos népművészeti oktató program szervezője, Tálas Ágnes, egészen az eredettörténethez kalauzol minket: „A táncházmozgalom indító ötletét Székről, Erdélyből vették át. Ott a táncház azt jelentette, hogy a fiatalság, általában egy özvegynek a házában egy szobát bérelt. Ott rendezték a táncot, fogadtak zenészeket hozzá. A táncházért dolgoztak, fizettek ennek az özvegynek, és megegyeztek vele, hogy akkor abban az évben nála fogják mindig tartani.” „Illetve, régen ellesték a táncot, nem tanították. Figyelgették a másikat, esetleg az ügyesebbek picit segítettek a ügyetlenebbeknek, de az régen nem egy átgondolt, felépített táncoktatás volt, mint amit itt a táncházakban már meg kellett oldani, és ezért nagyon fontos volt, főleg a kezdeteknél, a táncoktató, a táncházgazda szerep, hogy ő megfelelő instrukciókkal segítse azokat, akik szerettek volna megtanulni táncolni.” De mára már rendes oktatással indul egy táncház. „Oktatóink archív felvételek és néprajzi gyűjtések alapján adják át tudásukat hétről hétre. Fontosnak tartjuk azt is, hogy a tanítás alatt megszerzett tudás gyakorlatilag is hasznos legyen: magyarán nem koreográfiákat tanulunk, hanem motívumokat, motívumsorokat, amelyeket utána egy táncos kedve és kreativitása szerint tud hasznosítani a táncházakban. Ezáltal lehetőséget kap arra, hogy szabadon táncoljon, hasonlóan a régiekhez” – mesélik. Az oktatók jelenleg egy folyamatosan bővülő, online is bárki számára elérhető gyűjteményből válogathatnak, amely az MTA Zenetudományi Intézetben és a Hagyományok Házában működik. Ezt a hihetetlenül gazdag tudásbázist pedig egy alulról szerveződő, olyan szociokulturális közegnek köszönhetjük, mely a hetvenes években nagy hangsúlyt fektetett a folklórkutatásra, a közművelésre és a művészeti tevékenységekre a hagyományos kultúra továbbörökítésének érdekében.

A táncház hidat képez különböző etnikumok között, lehetővé téve egymás hagyományainak megismerését és elsajátítását, elősegítve a kölcsönös megértést a kultúrák között. Ez a hozzáállás pedig talán még mindig nem öltött valódi formát.

„A korai gyűjtéseknek hála, több tájegység, sőt rengeteg falu táncát meg tudjuk különböztetni” – említik. A táncház módszer átörökíti a helyi közösségek hagyományait, közben tisztelettel közelítve meg más csoportok kultúráját is. Hidat képez különböző etnikumok között, lehetővé téve egymás hagyományainak megismerését és elsajátítását, elősegítve a kölcsönös megértést a kultúrák között. Ez a hozzáállás pedig akármennyire dől minden politikailag korrekt fórumról, talán még mindig nem öltött valódi formát. A táncház viszont segít értékelni a kulturális sokszínűséget. A különböző tájegységek és falvak táncainak megismerése megkívánja az elfogadást, javítja a kommunikációt és a megértést különböző csoportok között és elébe megy a felületes kritikák megfogalmazásának. „Én a mai napig imádom más kultúráknak az eredeti folklórját. És így, ha én tisztelem például a cigányoknak a csingerálását, akkor valószínűleg könnyebben fogok szót érteni az emberekkel, tehát ott van a másságnak az elfogadása, és tisztelete” – gondolkodik Tálas Ágnes.

Sokkal fontosabb a közösségépítés meg a régi hagyományok megismertetése, mint az, hogy tökéletes tánctudással rendelkező embereket neveljünk

Táncházszakértőnk kiemeli a módszer inkluzivitását. Amellett, hogy más csoportokat tekintve érzékenyít, a társas kapcsolatokat is más alapra helyezi. „Sokkal fontosabb a közösségépítés meg a régi hagyományok megismertetése, mint az, hogy tökéletes tánctudással rendelkező embereket neveljünk a táncházban. ...nagyon sokat segít abban, hogy kommunikálj a másikkal, mert ugye a táncházban azért vannak illemszabályok.” A szabályok kopása, a határok elmosódása pedig kontraproduktívan sokszor azt éri el, hogy összezavarodunk és inkább nem közeledünk a másikhoz. Tálas Ágnes hozzáfűzi: „Itt nem lehet visszautasítani senkit, mindenkit meg kell táncoltatni a táncban. Erre nagyon odafigyelnek, hogy nincs olyan, hogy petrezselymet árulna valaki. ... Így lehetőségünk van arra, hogy megtapasztaljuk, milyen közelről a másik. És így alakulnak ki nemcsak a szerelmek, hanem a barátságok is.” Az ismerkedés olyan formáját hozza vissza, amelynek biztonságos keretek között része az érintés, és amely közös élményen alapszik.

Ám nem csak kapcsolatainkat javíthatja. „Az együtt, közösségben eltöltött idő a legtöbb ember mentális állapotára jó hatással van. Közösségi lények vagyunk, szükségünk van arra, hogy összejöjjünk és jól érezzük magunkat. Így tulajdonképpen »észrevétlen« javulhat a táncosok állóképessége és mentális egészsége is, ugyanis a tánc során endorfin termelődik a szervezetben, tehát stresszoldó hatású is” – magyarázzák Rege néptáncegyüttes táncosai. Tálas Ágnes pedig személyes példát hoz: „Van egy nagyon kedves barátom, aki vajdasági származású, és mivel, hogy állatorvos volt, a frontra küldték. Ott óriási traumák érték, és ő pontosan meg tudta fogalmazni, hogy őt a néptánc gyógyította meg.”

A táncháznak hatalmas részét teszi ki ezeken felül az élőzene. „Egyszerre születik a tánc meg a zene. Tudunk bizonyos tánclépéseket, folyamatokat, a zenész is tud bizonyos dallamokat, de ez nincsen sorba állítva, hanem a táncost inspirálja a zene és fordítva. ...ami ott történik egy adott pillanatban, az egy közös dolog, az adott pillanatnak a varázsa” – fogalmazza meg szakértőnk. Bár régen a „prímások ismerték minden táncos kedvenc táncdallamát és nótáját, így alkalomadtán aszerint tudták váltogatni a dallamokat, hogy épp ki táncolt a zenekar előtt” – meséli, ám mára sajnos ez nincs így. Ha azonban talán újra olyan népszerűségre tesz szert mint a régi időkben, még nekünk is megadatik az élmény, hogy a legkedvesebb nótánkra ropjuk barátainkkal. Ez mindig jó buli.

A táncház és a néphagyományok nem csupán a múlt relikviái. Időtlen értékek hordozói, amelyek ma is képesek megszólítani és összekapcsolni az embereket. „A személyes együttlét és közös kikapcsolódás minden ember elemi igénye. A néphagyományban semmi bonyolult nincs abból a szempontból, hogy a mindannyiunkban jelen lévő érzelmeket, tapasztalatokat juttatja kifejezésre. Ezért tudja 2024-ben Budapesten pl. egy egyetemista 100 éve falun felvett népdallal kifejezni magát. A néphagyományban olyan alapvető emberi viszonyulások és érzések kerülnek kifejezésre, amelyek mindig aktuálisak lesznek” – zárják szavaikat a Rege néptáncegyüttes táncosai.

Rekordra törekszenek

Hatszáz fiatal táncos bemutatójával és „Az éjjel soha nem érhet véget” szurkolói sláger népzenei átiratával indul az örömtánc szeptember 27-én, pénteken, 17 órakor a Kossuth téren, ahol a Nemzeti Diák-hallgatói és Szabadidősport Szövetség (NDHSZ), valamint a Magyar Táncművészeti Egyetem tervez közös rekorddöntést. „Mulatnál együtt 1500 fiatallal az Országház előtt táncházban?” – teszik fel a kérdést a program felhívásában.

LAPSZÉL

A Hat hét nyert

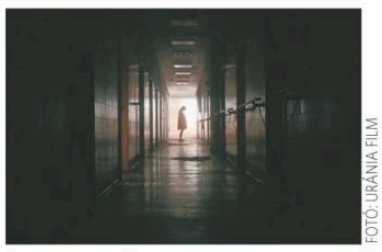

FOTÓ: URÁNIA FILM

Szakonyi Noémi Veronika Hat hét című, a nyílt örökbefogadást feldolgozó játékfilmje nyerte a harmadik Tony Curtis Nemzetközi Filmfesztivál fődíját. A fesztivált Mátészalkán, szeptember 19–21-én rendezték. A Magyar Hollywood Tanács, a város önkormányzata és az Origo Film Group által szervezett eseményre 17 országból érkeztek alkotások. A helyszínválasztás szimbolikus, hiszen Tony Curtis szülei mátészalkaiak voltak. A díszvendég Jill Curtis-Weber, a legendás színész özvegye volt. A szervezők bejelentették, hogy 2025-ben, Curtis születésének 100. évfordulóján ismét nagyszabású fesztivált terveznek. NÉPSZAVA

Az Iron Maiden Budapesten

Budapesten indítja Run for your lives című világ körüli turnéját az Iron Maiden, május 27-én. A magyarországi koncertet további 27 stadionfellépés, fesztivál, buli követi Európa-szerte. A turné azt is ünnepli, hogy jövőre lesz 50 éve annak, hogy Steve Harris 1975 végén megalapította a zenekart, és ennek örömére egy nagyon különleges setlistet ígérnek a Maiden-rajongóknak, amely átfogja a zenekar első kilenc stúdióalbumát az Iron Maidentől a Fear Of The Darkig, minden idők leglátványosabb s legkomplexebb show-jával. A turnéindítás a Budapest Arénában lesz. NÉPSZAVA

Mozart eddig ismeretlen műve

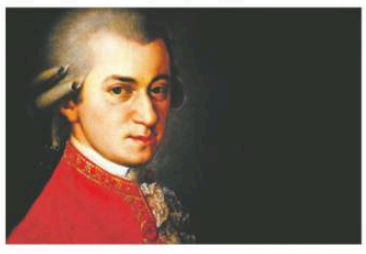

Eddig ismeretlen zeneműre bukkantak egy lipcsei könyvtárban, amit valószínűleg tizenéves korában komponált Wolfgang Amadeus Mozart. A lejegyzett anyag az 1760-as évek közepére-végére datálható, és hét, mintegy 12 perces, vonóstrióra írt miniatűr tételből áll. A kottákra a városi zenei könyvtárban leltek a Köchel-jegyzék, a Mozart zenei műveit tartalmazó archívum legújabb, digitális kiadásának összeállítása során. A kutatók szerint a kéziratot nem maga Mozart írta, hanem feltehetően egy 1780 körül készült másolat lehet. Elmondásaik alapján sötétbarna tintával, középfehér, kézzel készített papírra készült, és a részek egyenként vannak bekötve. Ez a korábban figyelmen kívül hagyott C-dúr trió KV 648-as jegyzékszámmal szerepel a felülvizsgált Köchel-jegyzékben, de Ganz kleine Nachtmusikként is megjelenik. Az 1756-ban született Mozart apja irányításával már nagyon korán elkezdett komponálni. PAPAGENO

Az absztrakt nagy úr

KIÁLLÍTÁS Habár a nyár a pihenésről, a szabadságról szól, a kortárs művészeti szcénában ekkor sem állt meg az élet. A Molnár Ani Galéria sem „ült babérjain”, hanem csoportos tárlatot rendezett Abstract Horizons címmel.

TAKÁTS FÁBIÁN

Az első világháború körül kibontakozó, majd tovaterebélyesedő absztrakt művészet azóta behálózta a világot. A valóság- és természetábrázoló jelleget elhagyó irányzat, ha tetszik, ha nem, velünk maradt. Kérdés, hogy visszatérünk-e még valaha ahhoz a hagyományos szemlélethez, aminek mára csak néhány szószólója akad: Orosz István, Szabó Ábel, Takáts Márton. Választ nem most fogunk kapni, a kiállítók is „az absztrakció régmúltra visszanyúló szabad formanyelvét alkalmazzák” – olvashatjuk a tárlat sajtószövegében. Egyszer talán eljön a pillanat, és az alkotók a múltba visszanézés vágyából újra a „klasszikust” alkalmazzák. Michelangelo, Leonardo, Rembrandt, Caravaggio, a művészettörténet legnagyobb mesterei bizonyosan örülnének.

Most azonban meg kell elégednünk a látottakkal, amire nem lehet panasz. Fiatal és középgenerációs, feltörekvő és megbecsülésnek örvendő alkotók gyűltek össze, hogy megmutassák: mennyire nagy úr az absztrakció. Az Abstract Horizons szereplői hagyományos médiumokon keresztül olyan kortárs jelenségekre reagálnak, mint a térérzékelés különböző aspektusai a kiberterek korában, a feltörekvő organikus tendenciák vagy a női lét kérdései – tájékoztat a sajtószöveg. „A color field vagy az akciófestészet mellett például a konstruktivizmus hatásai is felismerhetők – ezeknek a mozgalmaknak az attribútumai jelennek meg a művekben, kortárs kontextusban újragondolva, egy sajátos vizuális metanyelvvé alakítva.”

A tárlat kiemelt figyelmet fordít Sonia Navarróra. A Madridban élő és dolgozó alkotó sokféle médiumban mozog otthonosan: fotográfiában, installációban, rajzban és szobrászatban. Az utóbbi években műbőrt, nemezt, különböző textileket használ munkáihoz, ezekből varrja azokat. Ezt a legősibb kézművesszakmát a nagymamájától leste el, majd tökéletesítette. Az EEM 2 (2018) és a Socotora 2 (2022) varrott PVC-kollázsok, felületükön különböző absztrakt formák kapcsolódnak egymáshoz.

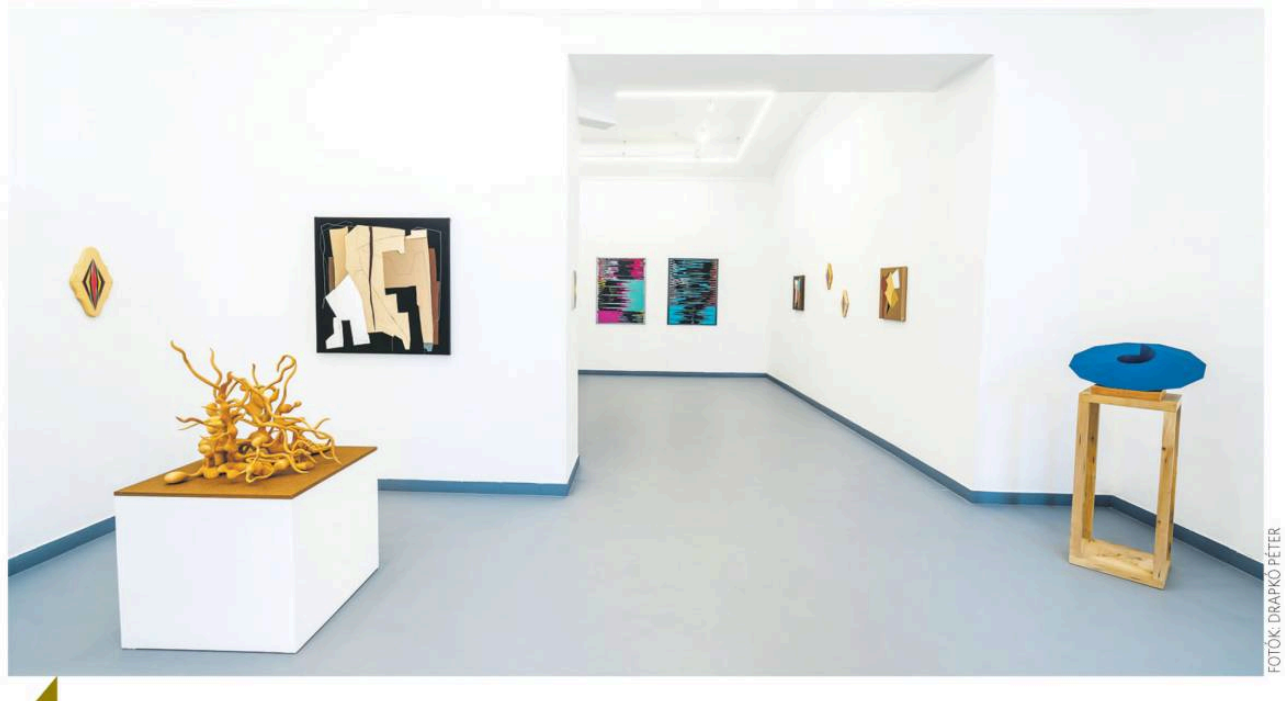

FOTÓK: DRAPKÓ PÉTER

A kiállítók az absztrakció régmúltra visszanyúló szabad formanyelvét alkalmazzák

Navarro alakzatai a geometrikus absztrakcióból és konstruktivizmusból „táplálkoznak”, a körülöttük és rajtuk futó varratok a nőiességet sugallják.

Baráth Áron, noha figuratívként indult, fokozatosan távolodott el attól, és 2007-től a gesztusfestészet jegyében alkot. Egyre kevesebb színnel, egyre elvonatkoztatottabb formákból építi fel világát. Az akrillal, vászonra készült, Untitled (2024) című kompozíciója is a gesztusra helyezi a hangsúlyt. Nagy vonásokkal festett, elkent csíkjainak halmazaiba organikus, természeti formákat, hullámokat, szántóföldet, növényi szálakat képzelhetünk bele.

Hullámzó ritmus Boruzs Ádám Transient című, az idén készült alkotásán

INFÓ

Abstract Horizons
Baráth Áron, Boruzs Ádám, Forgó Árpád, Kiss Adrienn Mária, Kovács Zoltán, Sallay Dániel és Sonia Navarro alkotásai
Molnár Ani Galéria
Nyitva: október 5-ig

Sallay Dániel hársfa szobrát, a Csendéletet (2024) is a természet ihlette. Organikus faragványának egymásba gabalyodó szálai különleges plasztikát hoznak létre, amely mintegy mozogni látszik, tekeredik, nyújtózkodik, lüktet, azaz él.

A Képzőművészeti Egyetem szobrász szakán végzett Kovács Zoltán kisplasztikákat, nagy léptékű alkotásokat egyaránt készít. A Helica II (2021) hársfából, festett falemezből komponált szobra olyan modulokból, matematikailag ismétlődő azonos formákból épül fel, amik elhatárolt tereket, kivágásokat produkálnak. Körkörös építménye a csigaház formáját követi.

Ritmikusan ismétlődő formákkal dolgozik Forgó Árpád is, aki fénylő falplasztikáival a térérzékelés különböző aspektusaira világít rá. Ugyancsak a hullámzó ritmus uralja Boruzs Ádám festményeit, amelyek a digitális jeleket idéző formák elmozdításával egyszerre tervezettek és véletlenszerűek.

Csak ámulok, milyen sokrétűen lehet kifejezésre juttatni az absztrakt művészetet. A Molnár Ani Galéria alkotóművészei ebből adnak ízelítőt.

Hol van a vörös vonal? – Ökológia, gender, oktatás mint színpadi témák

ALKOTÁS NE CSAK NÉZD! címmel hirdetett pályázatot a magyar dráma napján, szeptember 21-én a Freeszfe Egyesület. A kezdeményezés célja, hogy támogassa a tehetséges alkotókat és független előadóművészeket olyan új színpadi produkciók létrehozásában, amelyek aktuális szociális dilemmákat dolgoznak fel.

A pályázat három kategóriában várja a jelentkezőket. Mindegyik egy-egy fontos témakört ölel fel, s egy meghatározott helyszínhez kötődik. A Trafóklubban az ökológiai krízis mentális hatása, cselekvési horizontunk s illetékességünk lesz a téma. A mi vár ránk a jövőben, s hogyan jutottunk idáig kérdését boncolgathatják az alkotók. A Jurányi Kamarateremben a nemek közötti egyenlőség, női jogok a társadalomban, női szerepek a családban kerül a középpontba. Az Örkény Színház Stúdiójában az oktatás, a pedagógusok és/vagy a diákok helyzete lesz a téma. Az ellenállás vagy megalkuvás, maradni vagy elmenni külföldre; hol van a vörös vonal? dilemmáját járhatják körül a pályázók.

A nyertes produkciókat kiemelkedő támogatásban részesítik. Kategóriánként egy-egy nyertes pályázat nettó egymillió forintot kap az előadás létrehozására és bemutatására. Emellett a szervezők biztosítják a helyszínt, a technikai hátteret, a próbatermet, valamint teljes körű produkciós és marketingtámogatást. Különlegesség, hogy minden győztes alkotást egy-egy művész mentor is segít majd a folyamat során.

A pályázaton alkotóművészek, magánszemélyek vagy csoportok, illetve már működő szervezetek is indulhatnak, ám állandó állami vagy önkormányzati támogatással rendelkező, illetve évi 150 millió forint feletti bevétellel bíró szervezetek nem vehetnek részt rajta.

A pályázatok beadási határideje november 10., az eredményhirdetésre december 10-én kerül sor. A bemutatókat pedig 2025 májusára tervezik.

A kuratórium az elbírálásnál többek között olyan szempontokat vesz figyelembe, mint a megvalósíthatóság, az új formanyelvek alkalmazása és a társadalmi kérdések iránti érzékenység.

A kezdeményezés lehetőséget teremt a független művészeknek, hogy fontos társadalmi kérdésekről alkossanak. A Freeszfe Egyesület pályázata nemcsak az alkotókat segíti, de a közönségnek is lehetőséget ad arra, hogy friss, gondolatébresztő előadásokkal találkozzon, amelyek reflektálnak jelenünk legégetőbb problémáira. NÉPSZAVA

Nem hercegi sarj volt

1828-ban tűnt fel Badenben a rejtélyes múltú, 16 éves Kaspar Hauser, aki azt állította magáról, hogy egy sötét cellában nevelkedett addig, és a Baden hercegi család elveszett sarja. Most a legmodernebb mitokondriális DNS-vizsgálatok egyértelműen bebizonyították, hogy semmi köze a hercegi házhoz. SCIENCE

Kiderült, kié az ólomkoporsó

A Notre-Dame újjáépítésekor két ólomkoporsót találtak. Az egyik felirata szerint Antoine de la Porte kanonoké volt. A másik egy sokat lovagló emberé, aki tüdőbajban szenvedett. A legvalószínűbben ez Joachim du Bellay (1522–1560) költő lehetett, aki egyszer ellovagolt Párizsból Rómába, és említette betegségeit is. QUBIT

A holdillúzió

Mindenki nagyobbnak látja a holdat, amikor a horizonton van, és a földi tárgyak, házak, hegyek méretéhez hasonlítja, pedig az égitest mindig ugyanakkora: ez a holdillúzió. De a NASA szerint az űrhajósok is észlelik a jelenséget, így a földi objektumokhoz való hasonlítás nem elégséges magyarázat erre, de hogy mi az ok, azt ők sem tudják. NASA

A legkellemesebb illemhely

FRICSKA Hogyan lehet egy mindennapos szükséglet kielégítéséből élménytúrát és turistacélpontot varázsolni? Csak egy művész kell hozzá, aki szabad kezet kap.

KUKLAI KATALIN

„Tulajdonképpen egy nagy iróniafelhőben mászkálsz” – kezdte a „tárlatvezetést” Kiss Miklós, a Pop&Roll Art Toilet tervezője, megálmodója. A hely egyrészt pontosan az, amire a nevéből következtethetünk: egy nyilvános vécé Budapest belvárosában, azonban valójában sokkal több annál. Zseniálisan ötvözi a hétköznapi szükségletet a művészettel, a tabutémát oly módon megközelítve, ami, bízvást állíthatjuk, a világon egyedülálló létesítményt teremtett. Itt nincs mogorva vécés néni, aki szigorúan kiadagolja a papírfejadagot, vannak viszont egyedileg kialakított fülkék, meg egy csomó egyéb látnivaló, amitől a pincehelyiség egy modern képzőművészeti, pop-art kiállítóteremmé avanzsál.

„Mindennapi lájkunkat add meg nekünk ma!” Ezzel a mozaikképpel indít a hely, és ezzel máris megalapozza a hangulatot, a turisták már itt garantáltan elkezdenek szelfizni. Az emojik aztán végigvonulnak az egész koncepción, mindenütt felbukkannak, jelezve Kiss Miklós vonzódását korunk egyik leggyakrabban használt kifejezési módjához. „Én emogramoknak hívom ezeket a kis sárga fejecskéket, amelyekben mindig szerepel egy valid szó, amiből rájössz a valódi tartalmára (rövid angol szavak betűiből formálja meg a szemeket, az orrot és a szájat – a szerk.). Ez az egész onnan ered, hogy belegondoltam abba, milyen érdekes, hogy az egész íráskultúránkat úgy kezdtük, hogy először rajzoltunk, aztán ezeket piktogramokká alakítottuk, ezekből lettek aztán karakterek. A világ összes ábécéje ezekből áll. Aztán a 80-as, 90-es években a mobilkommunikációval elkezdtük visszacsinálni az egészet.”

A tervező eredetileg grafikusként végzett, de belsőépítészként is tevékenykedik, az üresen álló pincehelyiség kialakításához pedig teljesen szabad kezet kapott, így vígan szárnyalhatott a fantáziája. Mivel a 80-as, 90-es években nőtt fel, jórészt boldog gyerekkorának ikonikus videó- és fizikai játékaihoz nyúlt vissza inspirációért, azonban egyetlen megjelenített figura sem egy az egyben másolás – elvégre abban nem lenne semmi kreativitás –, hanem ugyan felismerjük a kiindulópontot, mégis mindig van benne egy kis csavar, egy kis meglepetés, egy kis kissmiklósos hozzáadott érték. A mozaikcsempe használata pedig a kelet-európai fürdőkultúrára utal, szinte érezni az uszodák jellegzetes klórszagát – bár a helyiségnek saját illatot is kreált Miklós, úgyhogy ez inkább csak hallucináció. Azt megszokhattuk, hogy a nyilvános vécékben sok helyen szól zene – nyilván, hogy elnyomja a fülkékből kiszűrődő hangokat –, itt sincs ez másként. Azonban itt nem aktuális slágerek bömbölnek a hangszórókból, hanem mintha egy régi videójáték elektronikus zenéjét hallanánk. De csak majdnem, ugyanis ezt a számot direkt az Art Toilet számára komponálta Miklós öccse.

Mielőtt megtekintenénk magukat a fülkéket, az előtérben is akad már látnivaló. Üveges fakkokban plüssállatok sorakoznak, arcukon a betűket összeolvasva a lost (elveszett) szót kapjuk. „Vegyítettem a múzeumi vitrineket az értékmegőrzőkkel. Ezek mind talált plüssök; van, amelyiket a saját pincénkben találtuk, van, ami lomtalanítás áldozata lett.” Kivétel egy nagy mackó, amelyik az unalomig ismert Valentin-napi, szívecskét tartó plüssmacik antonímiájaként jelenik meg: a hasából hiányzik egy szív alakú darab. A pofácskáján viszont eközben a loved (szeretve) szót olvashatjuk össze a betűkből. A plüssökkel szembeni falon hasonlóan, üvegfal mögött olyan emogramok sorakoznak, amelyeken a fürdőszobai tevékenységekhez kapcsolódó szavak szerepelnek. A férfirészleg felé kanyarodva azután a számítógépes játékokból ismert fegyverek jelennek meg a fali tárlókban, utalva arra, hogy a teremtés koronái gyakran hasonlítják ehhez a legnemesebb szervüket.

Maguk a vécéfülkék azután majdnem egyformák a két nem számára, bár a férfioldalon a helyiségek felében piszoár található, csak a másik felében lehet elmélyülten üldögélni. Emellett a női oldalon nagyobb tükrök találhatók a folyosón, hogy a hölgyek tudjanak sminkelni. Az első fülke falát aranyszínű csótányok ékesítik, aminek az üzenetét az érti igazán, aki ismeri Kiss Miklós művészetét. „Volt egy akcióm évekkel ezelőtt, amikor nagy külföldi múzeumokba becsempésztem egy-egy, 14 karátos arannyal bevont bronzcsótányt. Még magyarázó táblát is készítettem hozzájuk, pontosan olyat, amilyet az adott múzeumban kitesznek az alkotások mellé. A Louvre-ban például két napig nem vették észre. Az akció vége az volt, amikor a Műcsarnokban kiállítottam 12 ezer műanyag csótányt, köztük elrejtve egyet, ami színaranyból készült. Minden látogató elvihetett egy példányt. Aki megtalálta az aranyat, kapott hozzá egy certifikátot.” A másik rendkívül figyelemre méltó helyiség az elvarázsolt kastélyt idéző fülke, ahol a falak, a padló és a plafon is tükörből készült, így az ember a végtelenségig megsokszorozva láthatja önmagát, miközben a dolgát végzi. Nem meglepő, hogy a legtöbb szelfi ezekben készül (nem tagadom, én sem bírtam ellenállni a kísértésnek – a szerk.), a képeket aztán a látogatók szorgalmasan töltik fel a közösségimédia-oldalaikra. Így már nagyon sok dizájnoldalra felkerült a budapesti illemhely, sőt egy koreai építészeti magazinban printben is megjelent, és hamarosan az angol Elle Decorban is megismerhetik az olvasók ezt az egyedülálló látványosságot. „Nem is reklámoztuk, csak szájhagyomány útján terjed a hírünk. És terjed szépen, mert az emberek ki vannak éhezve az újdonságra. Már több mint 15 ezer látogatónk volt a tavaszi nyitás óta.”

Egyelőre nem tervez újabb hasonló projektet Miklós, de tele van ötletekkel, úgyhogy ha felkérést kapna, biztos benne, hogy valami egészen mást alkotna. Itt a további fejlesztési terv egyelőre az, hogy a látogatók egy QR-kód beolvasása után a telefonjukon meghallgathatnak majd egy hasonló „tárlatvezetést” magyar vagy angol nyelven, mint amilyenben nekünk volt részünk.

FOTÓK: PAVEL BOGOLEPOV

A mozaikcsempe használata pedig a kelet-európai fürdőkultúrára utal, szinte érezni az uszodák jellegzetes klórszagát – bár a helyiségnek saját illatot is kreált Miklós, úgyhogy ez inkább csak hallucináció

Egyelőre nem tervez újabb hasonló projektet Miklós

„Nem is reklámoztuk, csak szájhagyomány útján terjed a hírünk. És terjed szépen, mert az emberek ki vannak éhezve az újdonságra. Már több mint 15 ezer látogatónk volt a tavaszi nyitás óta.”

Maguk a vécéfülkék azután majdnem egyformák a két nem számára

HIRDETÉS

NÉPSZAVA
Fizessen elő!
Olvassa kényelmesen, otthonában a Népszavát!

LEGALÁBB 40% KEDVEZMÉNY
a bolti árhoz képest

Rendelje meg online a
www.nepszava.hu
weboldalon

vagy hívja ügyfélszolgálatunkat
a +36-1 477-9008-as
telefonszámon!

3 hónapra: ~~41 695 Ft~~ helyett
25 350 Ft (ez 16 345 Ft megtakarítás)

6 hónapra: ~~83 390 Ft~~ helyett
49 800 Ft (ez 33 590 Ft megtakarítás)

12 hónapra: ~~166 780 Ft~~ helyett
97 800 Ft (ez 68 980 Ft megtakarítás)

LAPSZÉL

Evenepoel a nyerő

Az olimpiai bajnok Remco Evenepoel megvédte címét az időfutamon az országúti kerékpárosok zürichi világbajnokságának vasárnapi versenynapján, ahol Peák Barnabás a 33., míg Pelikán János a 36. helyen végzett. A nőknél szintén a friss olimpiai bajnok Grace Brown győzött. NÉPSZAVA

Lehmann aranyérmes

FOTÓ: CZEGLÉDI ZSOLT/MTI

Lehmann Csongor (a képen) aranyérmet nyert a triatlon Európa-bajnokságon, a franciaországi Vichyben. A paratriatlonosok PTS5-ös kategóriájában Mocsári Bence ugyancsak diadalmaskodott. NÉPSZAVA

Sallai Roland debütált

Sallai Roland a 75. percben cseréként beállva a Fenerbahce ellen 3-1-re megnyert török bajnoki rangadón mutatkozott be a Galatasaray labdarúgócsapatában. A magyar válogatott támadó klubja hat forduló után 18 ponttal vezeti a török bajnokságot, a második helyen a Fenerbahce áll 13 ponttal. NÉPSZAVA

Fordított a Real Madrid

FOTÓ: ALBERTO GARDIN/NURPHOTO

A Real Madrid hátrányból fordított és 4-1-ra győzött az Espanyol ellen a spanyol labdarúgó-bajnokság hatodik fordulójában. A Valencia az első győzelmét aratta, a Girona ellen otthon aratott 2-0-s sikerével elmozdult az utolsó helyről. További eredmények: Valladolid-Real Sociedad 0-0, Osasuna-Las Palmas 2-1, Alavés-Sevilla 2-1, Getafe-Leganés 1-1, Athletic Bilbao-Celta Vigo 3-1, Villarreal-Barcelona 1-5. NÉPSZAVA

Baloghék feltámadtak

A Balogh Botonddal felálló Parma a ráadásban kétgólos hátrányból felállva 2-2-es döntetlent ért el a Lecce otthonában az olasz labdarúgó-bajnokság 5. fordulójában. További eredmények: Cagliari-Empoli 0-2, Verona-Torino 2-3, Venezia-Genoa 2-0, Juventus-Napoli 0-0, Fiorentina-Lazio 2-1, Monza-Bologna 1-2, Roma-Udinese 3-0. NÉPSZAVA

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

RÉGISÉG

KÖNYVEK, könyvtárak, teljes hagyaték vétele készpénzért. 06-20/937-8592.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük,
hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy
írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

Száz perc csoda

PREMIER LEAGUE

Az angol futball nem a legeredményesebb, de hogy a bajnoksága az egyik legszórakoztatóbb, az biztos. Ezt a City–Arsenal (2-2) alaposan igazolta.

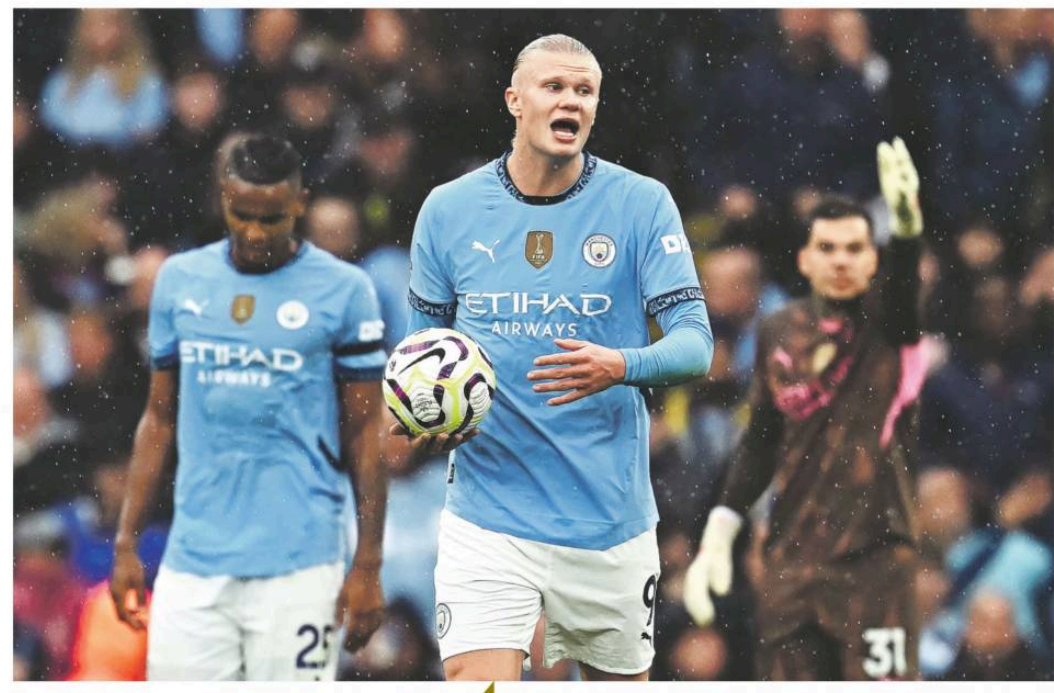

FOTÓ: APUL ELLIS/AFP

Haaland ezúttal is betalált, de a Citynek végül annak kellett örülnie, hogy elkerülte a vereséget

VARGA T. RÓBERT

Az európai topligák csúcsmeccsét Manchesterben rendezték, ahol (legalábbis Angliában) az utóbbi években egyeduralkodó City az első számú kihívójává előlépett Arsenalt fogadta. De még mielőtt erről az összecsapásról értekeznénk, meg kell emlékezni arról, hogy két magyar válogatott egymással nézett farkasszemet szombaton: a Szoboszlai Dominikot foglalkoztató Liverpool a Kerkez Milossal fölálló Bournemouth-t látta vendégül.

„A múlt heti, Nottingham Foresttől elszenvedett vereségünkre mindenképp reagálni akartunk. Szerencsére sikerült!" – nyilatkozta Szoboszlai, miután együttese kedden Milánóban nyert 3-1-re, most otthon meg 3-0-ra. Ám az eredmény alapján úgy tűnhet, mintha a legutóbbi kiírásban 12-ként végzett vörös-feketék abszolút epizodisták lettek volna. Nem egészen: már a negyedik percben betaláltak Antoine Semenyo révén, igaz, a gólt les címén érvénytelenítették; ráadásul a mecscset ugyanúgy 19 lövési kísérlettel fejezték be, mint a hazaiak.

„Szerencsére nem hátrányból kellett felállnunk, úgy nehezebb dolgunk lett volna. Hamar előnybe kerültünk" – magyarázta Szoboszlai. A találkozó hőse a kolumbiai Luis Díaz volt, aki két perc alatt duplázott, a végeredményt pedig még a szünet előtt egy másik dél-amerikai, az uruguayi Darwin Núnez állította be. A magyar nemzeti együttes csapatkapitánya ezúttal 61 percet kapott, Kerkez ellenben végig a pályán volt.

Erling Haaland megszerezte ugyanis 100. gólját a Cityben, a 10-et ebben az idényben, de ez a meccs most nem róla szólt.

Egyébként az 5. fordulóban volt gól bőven, „persze", nem a Manchester United jóvoltából, amely ezúttal legalább nem kapott ki: 0-0-ra volt jó a „Kristálypalotában". A város világoskék része ellenben már a 9. percben a fellegekben járt, Haaland talált be. Ám az önfeledtség nem tartott sokáig a szakadó esőben: a gárda spanyol Eb-győztes középpályása, korunk vitathatatlanul legkiválóbb hatosa, Rodri, akit mind többen emlegetnek az Aranylabda egyik legfőbb várományosaként, megsérült, le kellett cserélni. Ennek mondjuk kevés köze volt a londoni egyenlítéshez, sokkal inkább Oliver játékvezetőnek, aki nagyvonalú gyorsasággal engedett elvégezni egy szabadrúgást, Martinelli meglógott a bal szélen, előkészítése után pedig Calafiori a balösszekötő helyéről bal belsővel bombagólt akasztott a bal felsőbe (1-1). Az első félidő hajrájában a brazil Gabriel fejelt szögletből gólt (1-2), de hogy ne ezzel záruljon az első felvonás, Trossard-t leküldte a sporttárs: szövegelt, megkapta a második sárgát. A fordulás után egy kapuzott Guardiola együttese (26-0 a kapura lövési kísérletek száma), ám a 97. percig esély sem volt feltörni az ágyús védelmet. Ekkor aztán a cseréként beállt Stones közelről az eladdig áthatolhatatlan falat húzó Raya mögé juttatta a labdát (2-2).

Ez 100 perc csoda volt a javából.

Eredmények, 5. forduló

Manchester City–Arsenal 2-2, West Ham–Chelsea 0-3, Villa–Wolverhampton 3-1, Fulham–Newcastle 3-1, Leicester–Everton 1-1, Liverpool–Bournemouth 3-0, Southampton–Ipswich 1-1, Tottenham–Brentford 3-1, Crystal Palace–Manchester United 0-0, Brighton–Nottingham 2-2.
Az élmezőny: 1. Manchester City 13 pont, 2. Liverpool 12 (10-1), 3. Aston Villa 12 (10:7), 4. Arsenal 11, 5. Chelsea 10.

Gólzáporos Bayern-siker

BUNDESLIGA A Bajnokok Ligájában hét közben szerzett kilenc gólja után szombaton öt találatot ért el a Bayern München, amely rendkívül könnyedén győzött a Werder Bremen vendégeként a német labdarúgó-bajnokság negyedik fordulójában.

A Schäfer Andrással felálló Union Berlin 2-1-re győzött a vendég Hoffenheim ellen. A magyar válogatott játékos végig a pályán volt, csapata a meccs elején remekelt: a 4. és 6. percben is gólt szerzett.

A címvédő Bayer Leverkusen a 94. percben szerzett góllal legyőzte 4-3-ra hazai pályán a mérkőzést emberhátrányban befejező Wolfsburgot. A Gulácsi Pétert és Willi Orbánt foglalkoztató RB Leipzig mérkőzése lapzártánk után ért véget a St. Pauli vendégeként. NÉPSZAVA

Dárdai új szerződése

A magyar válogatott Dárdai Márton meghosszabbította az eredetileg jövő nyáron lejáró szerződését a német másodosztályban szereplő Hertha BSC labdarúgócsapatánál. A berlini együttes szombaton 2-0-ra nyert a Nürnberg vendégeként, a csapat második találatát pedig a cseréként beálló Dárdai Palkó szerezte.

Bundesliga, 4. forduló

Augsburg–Mainz 2-3, Heidenheim–Freiburg 0-3, Bochum–Kiel 2-2, Union Berlin–Hoffenheim 2-1, Werder Bremen–Bayern München 0-5, Frankfurt–Mönchengladbach 2-0, Leverkusen–Wolfsburg 4-3, Stuttgart–Dortmund 5-1.

Musiala egy góllal vette ki a részét a Bayern győzelméből

FOTÓ: MALTE OSSOWSKI/DPA VIA AFP

Makulátlan FTC

NB I A címvédő és százszázalékos mérleggel éllovas Ferencváros 3-1-re győzött az MTK Budapest vendégeként a labdarúgó NB I hetedik fordulójának rangadóján.

„Jól kezdtünk, kialakítottunk pár helyzetet, de a ritmussal nem lehetek elégedett, túlságosan az MTK tempójában játszottunk – értékelt Pascal Jansen, az FTC vezetőedzője. – Az MTK kihasználta a pillanatot, amikor nem koncentráltunk kellőképpen és előnybe került. Új szituáció volt, hogy hátrányba kerültünk az NB I-ben. A szünetben elmondtam, hogy ezt a ritmust nem szabad így hagynunk, a magunk javára kell fordítani a meccs menetét. Matheus beállt és gólt szerzett, egyre jobb és jobb lesz" – tette hozzá a holland szakember. Ez volt a 225. örökrangadó, a zöld-fehérek – 52 döntetlen és 79 MTK-siker mellett – 94. győzelmüket aratták. Az FTC szerdán az Európa-liga alapszakaszában a belga Anderlecht otthonában kezdi meg szereplését. NÉPSZAVA

Az NB I állása

1. **Felcsút**	6	5	-	1	12-5	15
2. **FTC**	5	5	-	-	9-2	15
3. **Újpest**	7	3	1	3	12-7	10
4. **Paks**	5	3	1	1	9-8	10
5. **MTK**	6	3	-	3	7-6	9
6. **DVTK**	7	2	3	2	5-7	9
7. **Fehérvár** 7	2	3	2		9-12	9
8. **DVSC**	6	2	1	3	9-9	7
9. **Zalaegerszeg**	6	2	1	3	8-9	7
10. **Nyíregyháza**	7	2	1	4	11-16	7
11. **Kecskemét** 7	1	2	4		5-9	5
12. **Győr**	5	-	1	4	3-9	1

FOTÓ: ILLYÉS TIBOR/MTI

Saldana csupán 25 percet kapott, de így is bevette az MTK kapuját

NB I, 7. forduló

MTK–FTC 1-3
Új Hidegkuti Nándor Stadion, 4815 néző, Jv.: Karakó
Gólszerzők: Bognár (18., 11-esből), illetve Varga (25.), Gustavo (44.), Saldanha (80.)

ZTE–Kecskemét 2-1
Zalaegerszeg, 2567 néző,
Jv.: Zierkelbach
Gólszerzők: Sajbán (22.), Csóka (68.), illetve Lukács (34.)

Újpest–DVTK 0-0
Szusza Ferenc Stadion, 8562 néző,
Jv: Bognár

Nyíregyháza–DVSC 3-2
Nyíregyháza, 8000 néző, Jv.: Berke
Gólszerzők: Nagy B. (23.), Navratil (36., 65.), illetve Pellumbi (8.), Dzsudzsák (79., 11-esből)

Felcsút–Fehérvár 3-0
Felcsút, 2058 néző,
Jv.: Káprály
Gólszerzők: Colley (12.), Nissila (62.), Levi (78.)

Győr–Paks – lapzárta után

Kempf kórházba került

Több helyen arccsonttörést szenvedett Kempf Zoltán. A magyar BMX freestyle egyik legnagyobb alakja a svájci EUC freestyle Európa-bajnokságon gyakorlata közben olyan balszerencsésen esett, hogy kórházba szállították. NÉPSZAVA

Bastianini nyert Misanóban

Enea Bastianini egy utolsó körös előzéssel maga mögé utasította Jorge Martínt, és megnyerte a gyorsaságimotoros-világbajnokság Emilia Romagna Nagydíját a királykategóriában. Az összetettben éllovas Martín így is növelte előnyét, mert a címvédő Francesco Bagnaia kiesett. NÉPSZAVA

Dubois kiütötte Joshuát

Daniel Dubois megvédte a Nemzetközi Bokszföderáció (IBF) világbajnoki övéért kiírt nehézsúlyú mérkőzést a telt házas Wembley Stadionban, miután ötször is padlóra küldte honfitársát, Anthony Joshuát. A 27 éves Dubois 24. mérkőzésén két vereség mellett 22. alkalommal nyert. MTI

Norris rajt-cél győzelmet aratott

FORMA–1 A McLaren pilótája szingapúri sikerével faragott hátrányából, ugyanakkor a másodikként célba érkező Max Verstappen előnye még mindig jelentős: 52 pont.

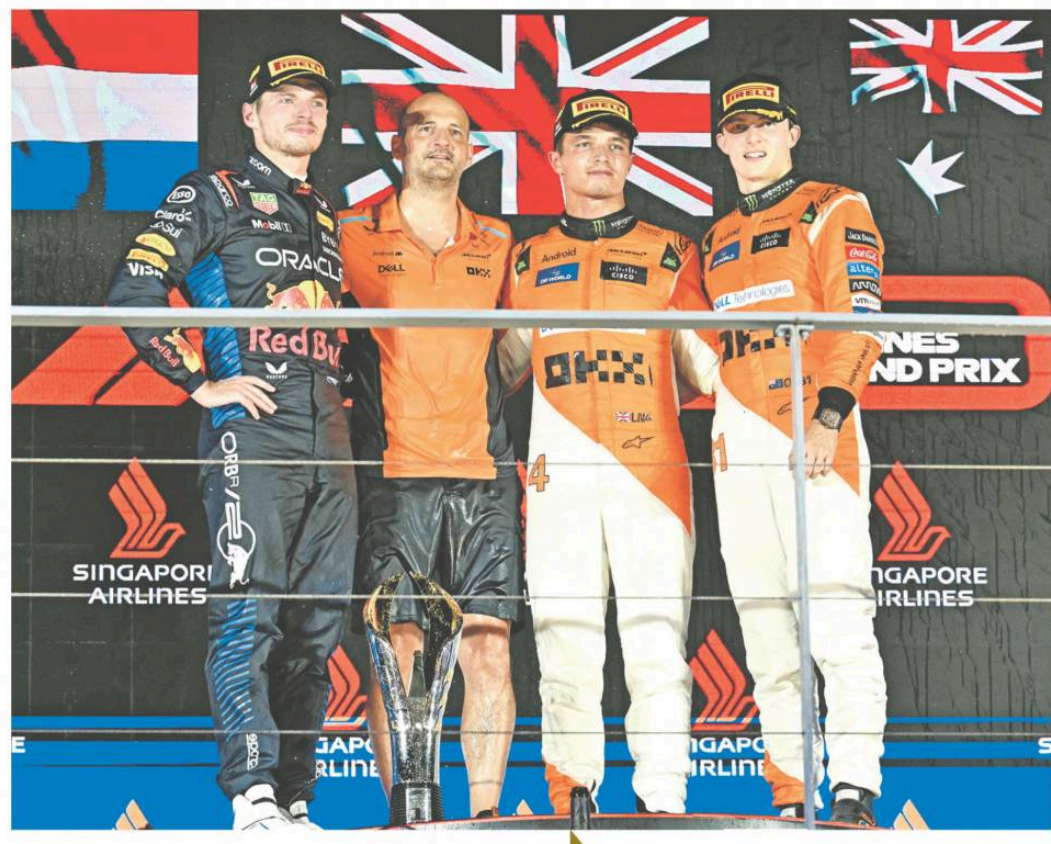

FOTÓ: MOHD RAFSAN/AFP

A dobogósok alaposan megizzadtak; ezúttal egyikük sem lehetett különösebben szomorú az eredmény miatt

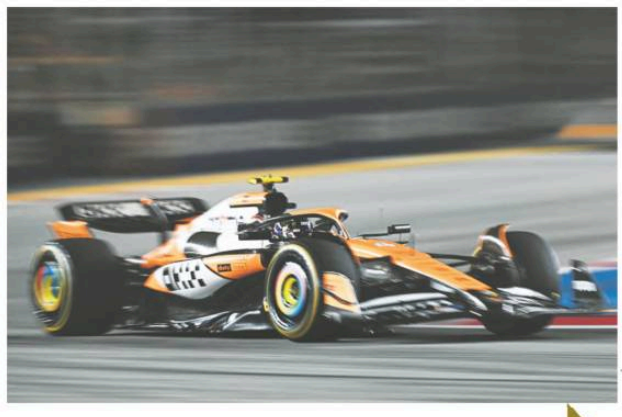

FOTÓ: LILLIAN SUWANRUMPHA/AFP

Lando Norris sikerét most nem veszélyeztette senki

NÉPSZAVA

Lando Norris rajt-cél győzelmet aratott a vasárnapi Forma–1-es Szingapúri Nagydíjon. Az elmúlt hetekben rendre izgalmas futamokat láthattunk, ezúttal azonban senki sem veszélyeztette a McLaren brit versenyzőjének elsőségét. Norris több mint 20 másodperc előnnyel szerezte meg idei és pályafutása harmadik futamgyőzelmét. Tette mindezt úgy, hogy kétszer is nekikoccant a falnak.

„Csodálatos futam volt; sajnos azért voltak necces helyzetek, de kontrolláltam a futamot. Elképesztően jó volt az autó. Nem nyomtam túlságosan, csak egy kicsit kikapcsoltam, hátradőltem, nem tudom pontosan. A legnagyobb előnyt ki akartam építeni" – értékelt Norris, akinek 52 pontra csökkent a hátránya Max Verstappennel szemben, hat versenyhétvégével a szezon vége előtt.

„Magányos voltam a futam alatt, próbáltam a legjobb formámat nyújtani" – vette át a szót a Red Bull holland pilótája, aki a második pozícióból rajtolva másodikként ért célba. „Az első etap nehéz volt, mert gyorsan koptak az abroncsok, aztán valamivel jobb volt a helyzet. Picit kényelmesebben éreztem magam. Már a hétvége előtt tudtuk, hogy szenvedni fogunk, innen nézve a második hely jó eredmény. Az a cél, hogy továbbfejlődjünk, jó lenne fordítani ezen a helyzeten" – tekintett előre a Red Bull háromszoros világbajnoka.

„Nagyon meleg volt, de jó futam volt, mentettük, ami menthető" – fogalmazott Oscar Piastri, a McLaren ausztrál kiválósága, akit harmadikként intettek le. – Az időmérő nem sikerült jól (ötödik lett – a szerk.), de most, hogy odaértem a dobogóra, az jó eredmény. Az autó gyors volt, a stratégia is megfelelő, megelőztem a két Mercedest ezzel. Szóval köszönöm a csapatnak."

Pontot szerzett továbbá George Russell, Charles Leclerc, Lewis Hamilton, Carlos Sainz Jr., Fernando Alonso, Nico Hülkenberg és Sergio Pérez. A világbajnoki idény egy hónap szünet után, október 20-án az Egyesült Államok Nagydíjával folytatódik, a texasi Austinban.

A vb-pontverseny élmezőnye

Pilóták:
1. Verstappen 331 pont,
2. Norris 279,
3. Leclerc 245.

Konstruktőrök:
1. McLaren 516 pont,
2. Red Bull 475,
3. Ferrari 441.

A Szingapúri Nagydíj pontszerzői

1. Lando Norris (McLaren) 1:40:52.571, **2.** Max Verstappen (Red Bull) 20.945 mp. h., **3.** Oscar Piastri (McLaren) 41.823 mp h., **4.** George Russell (Mercedes) 1:01.040 p. h., **5.** Charles Leclerc (Ferrari) 1:02.430 p. h., **6.** Lewis Hamilton (Mercedes) 1:25.248 p. h., **7.** Carlos Sainz Jr. (Ferrari) 1:36.039 p. h., **8.** Fernando Alonso (Aston Martin) 1 kör h., **9.** Nico Hülkenberg (Haas) 1 kör h., **10.** Sergio Pérez (Red Bull) 1 kör h.

India tarolt Budapesten

SAKKOLIMPIA India nyert mindkét nemnél a vasárnap zárult budapesti sakkolimpián. A férfiaknál veretlenül győztes alakulat tegnap 3,5-0,5-re könnyedén verte Szlovéniát, míg a női együttesük ugyancsak 3,5-0,5-re múlta felül Azerbajdzsánt. A torna utolsó játéknapján a legjobb magyar férfi- és női csapat is Spanyolországgal találkozott. Előbbi döntetlent ért el, utóbbi viszont simán kikapott. A nyílt szekcióban a házigazda kilencedikként rangsorolt négyese az újabb pontvesztéssel nem tudta elérni az előzetesen célként kitűzött hatba kerülést. A magyar A válogatott 16 ponttal a 11. helyen zárt, a dobogós helyhez egygyel több pontra lett volna szükség.

A B csapat 14 pontig jutott, míg az U25-ös együttes 12-ig. A női együttes veresége révén 14.-ként zárt. A nőknél a legjobb hazai kvartett 15 pontot gyűjtött, a második számú négyes 14-et, miután legyőzte a 12 ponton ragadt, 25 éven aluliakból álló C csapatot. NÉPSZAVA

FOTÓ: ILLYÉS TIBOR/MTI

Dommarázu Gukés győzelemre vezette Indiát

A nyári olimpiára vágynak

Arkagyij Dvorkovics, a Nemzetközi Sakkszövetség (FIDE) elnöke szeretné, ha a sportágat felvennék a nyári ötkarikás játékok műsorára. Első lépésként a sakkot bemutató sportággá kívánja tenni a 2028-as Los Angeles-i olimpián. A sportági világszövetség első embere úgy véli, egy ilyen fejlemény nem befolyásolná a sakkolimpia létét. 2019-ben a Francia Sakkszövetség kérvényt nyújtott be a 2024-es párizsi nyári olimpiát előkészítő bizottsághoz, hogy a FIDE centenáriumának tiszteletére vegye fel a sakkot a versenyprogramba. A NOB elutasította a kérelmet, a sakk azonban bekerült a 2023. június 23. és 25. között Szingapúrban tartott olimpiai e-sport programjába. Ugyancsak 2023-ban a lengyelországi Európa-játékokon hivatalos mellékeseményként rendeztek villámsakkversenyt, valamint a közép-amerikai és karibi játékokon is helyet kapott a sakk mint bemutató sport. Teljes értékű szakágként pedig része lett az Ázsia-játékok programjának.

Háromból három a zöldeknek

SZÁZ SZÁZALÉK Nem adja alább a két magyar érdekelt a női kézilabda Bajnokok Ligájában, miután a Győr és az FTC egyaránt pontveszteség nélkül áll a saját csoportjában, ami igencsak szívderítő helyzet.

A címvédő Győr ezúttal (még szombaton) a norvég Vipers Kristiansand nótáját húzta el úgy, hogy már a szünetben öttel vezetett (14-9) a sorozat korábbi háromszoros győztese ellen: de ennél is nagyobb örömöt okozott a csarnokban, hogy a szusszanás alatt a parkettre penderültek a klub, valamint az Audi Hungaria Zrt. vezetői, akik bejelentették: a felek újabb hároméves szponzorációs szerződést írtak alá.

A pályán is az előzményekhez hasonló szellemben folytatódtak az események, sőt, egy periódusban összeomlás szélén állt a Vipers (17-10). A vége is sima lett: Győri Audi ETO KC–Vipers Kristiansand (norvég) 27-22.

„Az elmúlt két hétvégén őrületes teljesítményt mutattak a kapusaink. Legutóbb Sako nyújtott nagyszerű teljesítményt, most pedig Toft. Nagyszerű mérkőzést játszottunk, bár az egy az egy elleni helyzetek kihasználásával nem voltam teljesen elégedett" – kommentálta sikert a klub hivatalos oldalán Per Johansson, a győriek mestere. Az általa kiemelt Sandra Toft kapus így értékelt: „Jó védőjátékosok érkeztek a csapathoz, akik illenek a Per által elképzelt védekezési stratégiába. Biztos vagyok benne, hogy hétről hétre jobbak leszünk, de nekünk, kapusoknak az óriási segítség, hogy ilyen fal van előttünk."

A magyar bajnok FTC a norvég Storhamar otthonában laza 5-0-lal lemosta egyből riválisát, pedig két ász, Böde-Bíró Blanka és Andrea Lekic nem játszott a zöldeknél. Az alaphang kitartott a félidőben is (14-11 az FTC-nek), de amilyen jól kezdte az első félidőt a csapat, olyan gyengén kézilabdázott a második felvonás elején: különösen Darja Dmitrijeva hibázott sokat, a házigazdák felzárkóztak mínusz egyre, de ezt követően jött az újabb fordulat. Egy 6-2-es sorozattal ismét ellépett, egyben biztosította újabb győzelmét a magyar élcsapat: Storhamar HE (norvég)–FTC-Rail Cargo Hungaria 21-27. Három forduló után tehát mindkét magyar pontveszteség nélkül áll a csoportjában.

NÉPSZAVA

FOTÓ: KRIZSÁN CSABA/MTI

Estelle Nze Minko öt góllal vette ki a részét a sikerből

A címvédő Győr öt góllal nyert a Vipers ellen, az FTC idegenben győzött hattal.

Tömeges lövöldözés Alabamában

Többen adtak le szombat éjjel több lövést az alabamai Birmingham (USA) szórakoztatónegyedében a járdán lévőkre. Négyen meghaltak, többtucatnyian megsebesültek. Indokról nem tudni, az elkövetők valószínűleg autóval tűntek el. A környéken gyakoriak a lövöldözések. CNN

Csipegetve eszegető gyerekek

Ikerkutatások segítségével, amiket 2007 és 2023 között folytattak, kutatók kiderítették, hogy a lassan, nehezen evő gyerekek genetikailag hordozzák ezt a tulajdonságot. A kétpetéjű ikrek ugyanis sokkal kisebb arányban mutatták ezt a viselkedést egypetéjű társaiknál. IFLSCIENCE

Visszakapta nevét a hegy

A Tennessee államban lévő Nagy Füstös Hegyek legmagasabb csúcsa, a Clingmans Peak visszakapta eredeti cseroki nevét. Clingman demokrata kongresszusi tag volt, és a polgárháborúban konföderációs tábornok. A hegy neve ismét Kuwohi, ami fehér epret jelent. CNN

Az ember okozta a ciprusi elefánt vesztét

KIHALT FAJOK A kutatók hosszú ideje vitatkoznak azon, mitől pusztulhatott ki Ciprus két legnagyobb növényevő faja, a ciprusi törpevíziló és a ciprusi törpeelefánt: egyes elképzelések szerint az éghajlatváltozás és a vadászat, mások szerint egyedül az éghajlatváltozás miatt halt ki mindkét faj a holocén elején. Egy friss kutatás most majdnem teljes egészében a szigetre érkező emberekre hárítja a felelősséget.

Egy kifejlett törpevíziló 130 kilogrammot nyomott; ezzel ugyan a legkisebb termetű volt a mediterrán törpevízilovak között, de azért még így is vonzó zsákmánynak számított. A fosszilis leletek tanúsága szerint egykor bőségesen elterjedt a szigeten, ahol a csontjai alapján javarészt szárazföldi életet élt (a helyiek Szent Fanouriosnak, egy ortodox görög szentnek tulajdonították a csontokat, és gyógyszerként alkalmazták azokat).

A ciprusi törpeelefánt 530 kilósra nőtt, mindössze tizedakkorára, mint őse, az Európában és Nyugat-Ázsiában honos erdei őselefánt. Egy vadásznak ez is jó sok hús – ráadásul a szigeten egyik fajnak sem volt természetes ellensége, míg meg nem jelent az ember.

Corey Bradshaw, az ausztrál Flinders Egyetem ökológusa szerint sikerült bemutatniuk, hogy még egy kisebb emberi populáció is milyen sorsdöntő hatással lehet egy-egy ökoszisztémára. NÉPSZAVA

> Corey Bradshaw, az ausztrál Flinders Egyetem ökológusa szerint sikerült bemutatniuk, hogy még egy kisebb emberi populáció is milyen sorsdöntő hatással lehet egy-egy ökoszisztémára.

ÖTÖS LOTTÓ

Nyerőszámok:	17, 20, 28, 34, 86
5 találat	nem volt
4 találat	2 726 170 forint
3 találat	24 530 forint
2 találat	3 125 forint
Joker: 061490	

HATOS LOTTÓ

Nyerőszámok:	12, 16, 18, 37, 39, 40
6 találat	nem volt
5 találat	556 480 forint
4 találat	10 490 forint
3 találat	3 350 forint

KENÓ

Szept. 21., szombat

1	9	12	17
21	24	34	40
43	44	48	54
55	56	66	67
72	75	79	80

Szept. 22., vasárnap

3	5	14	27
31	38	39	40
48	54	55	59
60	61	62	68
70	73	74	77

MELEG, KORA ŐSZI IDŐ VÁRHATÓ

Boldog névnapot, Tekla!

A Tekla női név, a görög Theokleia rövidüléséből keletkezett. A jelentése: Isten dicsősége.

Mindenkinek köze van hozzá

SEGÍTSÉG A bullying felismerésére, majd annak megoldására kínál foglalkozásokat, workshopokat a KÖZünk van Hozzá nevű szervezet – pedagógusoknak, szülőknek, osztályoknak.

KRAUSZ VIKTÓRIA

„A közösség diszfunkciójának a tünete, nem az oka. Mindenképpen hatalmi egyensúlyhiányt mutat: a bántalmazó feljogosítva érzi magát, hogy bántsa az áldozatot, ezzel a közösség perifériájára tolja őt. Addig folytatódik, amíg egy tekintélyszemélytől nem érkezik válasz” – így magyarázza a bullying mechanizmusát Dóczi-Vámos Gabriella, a KÖZünk van Hozzá egyik alapítója, pedagógiai szakértő, mediátor. Fontos megkülönböztetni a konfliktustól, ez utóbbi ugyanis konkrét ok vagy okok köré rendeződik, több nézőpontja van, amelyeket meg tudunk beszélni, a végeredmény pedig minden fél számára elfogadható. A bullying, azaz a bántalmazás egy „rendszert alkot”, egy rejtett folyamat, amelyben a zaklatón és az áldozaton kívül sokféle attitűddel, de részt vesz az egész közösség. Vannak passzív és aktív támogatók, szemlélők és védelmezők. A bántalmazó gyakran jó szociális kompetenciákkal rendelkezik, mozgatni tudja a szálakat, manipulatív, zsarol és fenyeget, hogy ne derüljön ki a személye, s hogy mi történik.

A KÖZünk van Hozzá szükségletalapúan dolgozik. „Először meg kell tudnunk, hogy mi történik a közösségben: konfliktuskezelésre van szükség, vagy bántalmazástudatosító foglalkozásra. Bullying akkor áll fenn, ha hosszabb ideig zajlik, rendszeres és tudatos a kiközösítés, piszkálás, csúfolódás, megfélemlítés” – mondja a szakértő. A szervezet célja, hogy minden intézményben legyen bullyinggal kapcsolatos protokoll, stratégia, illetve, hogy a pedagógusok felismerjék, kezelni és megelőzni is tudják a bántalmazást. Erre lehet jó eszköz például barátságnap tartása a kisiskolás osztályokban, a nagyobbaknál pedig a csoportszabály kialakítása.

A Csoportszabály című, háromalkalmas foglalkozásuk az egyik legnépszerűbb, bármilyen életkorban ajánlják. A keret és az átláthatóság fontos, minden diáknak biztonságot ad, hogy vannak közösen lefektetett szabályok, amelyek mindenkire vonatkoznak. „Az első alkalommal azt járjuk körül, hogy milyen az osztály, hogyan működik, utána azt, hogy milyennek szeretnék, és mit tennének ezért, miket vállalnak, végül kialakítjuk a következményeket. A csoport felelőssége, hogy mindenki betartsa a közösen hozott szabályokat. Ezen alkalmakkor mindenről beszélhetünk, ami nekik fontos, tabudöntögetés is a célunk. Előtte, utána is sokat beszélünk a pedagógusokkal, és utókövetést is végzünk. Sokszor örömkönnyekkel zárulnak foglalkozássorozatok, a diákok felszabadultak lesznek, kisimulnak a félreértések, közelebb kerülnek az osztálytársak egymáshoz, közösséggé formálódnak, ami fokozza az eredményességet, teljesítőképességet.”

> Gyakori, hogy az iskola tabusít, eltitkolja a bullyingot, ezzel viszont a legrosszabbat teszi; muszáj foglalkozni a problémával

> Meg kell tanítani őket várni, figyelni egymásra, határokat tartani, erősíteni a lelki ellenálló képességüket. Nem kell mindenkinek mindenkit szeretni, de a tisztelet jár mindenkinek, megszégyeníteni pedig nem lehet senkit.

Kompetenssé kellene tenni a gyerekek mellett a szülőket és a pedagógusokat is: a védelmezés attitűd kérdése, és ez tanulható – mondja a szakértő. Gyakori, hogy az iskola tabusít, eltitkolja a bullyingot, ezzel viszont a legrosszabbat teszi; muszáj foglalkozni a problémával. Ideális esetben az iskolák, osztályok légkörén is tudnak változtatni, de ez – ahogy Dóczi-Vámos Gabriella fogalmaz – egy nehéz és lassú folyamat, mivel az agresszív viselkedés, türelmetlenség ömlik a gyerekekre és a felnőttekre is. „A felnőttek feszültsége, bizonytalansága erősen érződik a diákokon is, nem véletlen a sok figyelemzavaros gyerek, a környezeti hatásokra, a sok erőszakra reagálnak agresszivitással, tükröt tartanak. Meg kell tanítani őket várni, figyelni egymásra, határokat tartani és erősíteni a lelki ellenálló képességüket. Nem kell mindenkinek mindenkit szeretni, de a tisztelet jár mindenkinek, megszégyeníteni pedig nem lehet senkit” – emeli ki Dóczi-Vámos Gabriella.

A KÖZünk van Hozzá módszereinek látható eredményei néha csak évek múlva érnek be, de biztosan lesz hatásuk. A szakértő az egyik legnagyobb sikernek azt tartaná, ha egy iskolaigazgató azt mondaná egy évnyitó beszédben a diákoknak: vigyázunk rátok, fontosak vagytok.

KÖZünk van Hozzá

A KÖZünk van Hozzá szervezetet Petrányi Nóra és Dóczi-Vámos Gabriella pedagógiai szakértők, mediátorok alapították. Önálló tevékenységeik mellett más szervezetekkel is együttműködnek, országszerte 10-20 általános és középiskolás osztályhoz jutnak el évente.

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

A bullying

A bullying olyan szándékosan erőszakos, sértő, bántó és megalázó viselkedés, amely folyamatosan jelen van, hosszú időn át rendszeresen ismétlődik egy közösségben, tehát az áldozat egy idő után megfélemlített helyzetben éli a mindennapjait. Nálunk csak a 2000-es évek óta kutatják a szakemberek, külföldön a 70-es években már említi a szakirodalom.

NÉPSZAVA
Szociáldemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban

Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER

Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA

Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu

Kiadja a XXI. Század Média Kft. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a kft. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.

Partnereink: IMEDIA OBSERVER

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. szeptember 24., kedd | 152. évfolyam, 223. szám | Ára: 540 forint

AJÁNLÓ

Túl a tetőn

Bajánál is tetőzött a Duna, a folyó fentebbi szakaszain változatlanul a vártnál gyorsabb ütemű az apadás. Közel kétmillió homokzsákot kell majd elbontani. **5. oldal**

Majd' hétszáz

Júliusban jelentősen, az elmúlt év ugyanezen időszakában regisztráltat 13,9 százalékkal meghaladva, 636 700 forintra emelkedett a bruttó átlagkereset – tette közzé a KSH. **6. oldal**

SPD: kérdőjelek

A német szociáldemokratáknál javult ugyan a hangulat a brandenburgi győzelem után, de az FDP máris a kormány felrobbantásával fenyeget. Hamarosan eldőlhet a kabinet sorsa. **8. oldal**

Brook-idézés

Két éve nincs közöttünk a világhírű rendező, Peter Brook. Most egy programsorozat keretében vasárnap este a Katona József Színházban emlékeztek rá. **12. oldal**

Leleplezés

Életében közeli munkatársak hada tussolta el Mohamed al-Fayed korlátokat nem ismerő hódításait, támadásait. Most egy BBC-dokumentumfilmben több mint húsz áldozata szólalt meg, és a bejelentések sűrűsödnek. **16. oldal**

Megjósolt babadrámák

HIBA Előre szóltak a kormánynak arról, hogy tömegesen „ragadhatnak” kórházban elhagyott csecsemők, de hiába volt a figyelmeztetés.

MUHARI JUDIT

Már 2023-ban figyelmeztette a kormányt a Gyermekjogi Civil Koalíció „a három év alatti, kényszerűen az egészségügyi rendszerben elhelyezett gyermekek” sorsának tarthatatlanságára. Nem sokkal azután tette ezt a szervezet, hogy felmérésükben arra jutottak: 2023-ban 50-100-ra nőtt azoknak a csecsemőknek a száma, akiket a kórházban hagytak a szüleik, a gyermekvédelem viszont nem tudott gondoskodni róluk, így az egészségügyi intézményben „ragadtak”. A Gyermekjogi Civil Koalíció akkor azt kérte a döntéshozóktól, az ágazat irányítóitól: vizsgálják ki a „kórházi gyermekügyeket”, tekintsék át a gyermekjóléti és gyermekvédelmi ellátórendszer hiányosságait, különös tekintettel a csecsemők elhelyezési nehézségeire, örökbefogadásukra, a nevelőszülők helyzetére.

Az ilyen esetekben érvényes örökbefogadási szabályt könnyítették ugyan, de az nem hozott áttörést, az állami ellátórendszert, a nevelőszülői hálózatot, a családtámogatást pedig nem erősítették meg. Be is következett az, amitől a Gyermekjogi Civil Koalíció tartott: mint azt a Népszava megírta, a Belügyminisztérium adatai szerint már 280 és 300 közé tehető azoknak az elhagyott csecsemőknek a száma, akik kórházban vannak. Vagyis a 2023-as felméréssel összevetve egy év alatt három-hatszorosára nőtt a számuk. A belügy szerint van baba, aki 12 hónapon át kórházban marad.

– Egyre kevesebben vannak a csecsemőket fogadó nevelőszülők, nincsenek különleges, kis létszámú gyermekotthonok, a gyerekvédelmi rendszer pedig nem végzi el a feladatát abban sem, hogy a kisbabák minél hamarabb kikerüljenek a kórházakból, akár a vér szerinti családjuk komplex támogatásával, akár egy megalapozott, minél hamarabbi örökbefogadással, ezért emelkedik a kórházban élő csecsemők száma – mondta Katonáné Pehr Erika, a Gyermekjogi Civil Koalíció alapító-vezetőségi tagja.

FOLYTATÁS A 4. OLDALON

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

Van olyan csecsemő, aki akár egy évig is kórházban marad

Putyin árnyéka

ÁROK Két olyan orosz vendég is érkezik a csütörtökön nyíló Budapesti Nemzetközi Könyvfesztiválra, aki a Putyin-rezsim támogatását élvezi, és maga is deklarálta, hogy egyetért az Ukrajna elleni háborúval. Hetényi Zsuzsa irodalomtörténész a közösségi oldalán, majd a Népszavának fogalmazta meg ellenérzését, mielőtt hangot adna tiltakozásának a rendezvényen. Gál Katalin, a szervező Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének (MKKE) elnöke szerint azonban nem lehet minden vendég pedigréjét ellenőrizni. Felhívta a figyelmet az Ukrajnával kapcsolatos programokra is. „A két nemzet standjai is közel esnek majd egymáshoz – szerintem ez inkább egy lehetőség arra, hogy ne zárjuk el magunkat a világtól, hanem lehetőségeink szerint adjunk biztonságos teret” – nyilatkozta a Népszavának.

CIKKÜNK A 11. OLDALON

SZEREP

HETÉNYI ZSUZSA

„A kultúra híd, de nem a határok erőszakos átlépésére, és nem diktatórikus rezsimek számára”

A szervező szerint egy nemzetközi könyvfesztivál a szavak erejével tud fellépni

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Tiltanák is, meg nem is

OKTATÁS A szűk többség támogatja a telefonok iskolai használatának a szabályozását, de kevesen gondolják úgy, hogy ez segít kezelni a problémákat – derült ki a lapunknak kutató Publicus Intézet felméréséből. A Fidesz–KDNP szavazói 96 százalékban értenek inkább egyet a korlátozással, míg az ellenzéki szavazóknak csak a 27 százaléka. A Tisza Párt szavazói 31 százalékban inkább igen, 66 százalékban inkább nem értenek egyet a szabályozással. A pártnélküliek körében egyaránt 49 százalék a korlátozást inkább elutasítók és támogatók aránya. A válaszadók szinte mindegyike (98 százalék) szerint a megoldást az jelentené, ha az iskolák lennének felszerelve jól működő digitális eszközökkel.

RÉSZLETEK A 3. OLDALON

Egyetért azzal, hogy a kormány rendeletben korlátozta az okoseszközök iskolai használatát?

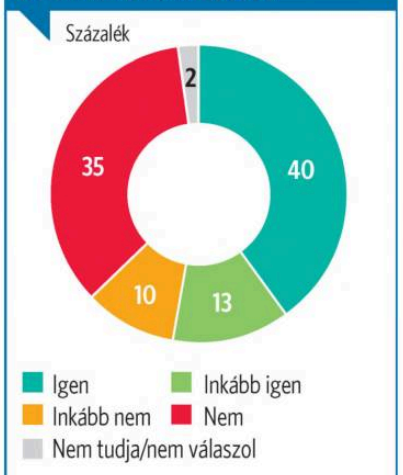

Forrás: Publicus/NÉPSZAVA-grafika

Északi javaslat, magyar pénz

BRÜSSZEL A mezőgazdasági kifizetéseket is zárolhatnák, ha egy tagállam nem tartja tiszteletben a jogállamiságot és a demokráciát – áll egy lapunkhoz is eljutott finn–svéd levélben.

Meg kell vizsgálni, hogy a jövőben miként lehetne a jelenleginél jobban összekapcsolni a jogállamiság és a demokrácia tiszteletben tartásának követelményét az Unió költségvetéséből érkező támogatásokkal. Ezt javasolja a finn és a svéd kormány egy közös levélben, amelyet a tagállamok Európa-ügyi minisztereinek a keddi ülése elé időzített. A Népszavához is eljutott dokumentum arra hívja fel a figyelmet, hogy szükség van az EU-források odaítélésének szigorítására. Hazánkkal szemben többek között az akadémiai szabadság, a migránsok és a melegközösség jogainak a megsértése miatt van érvényben szankció.

FOLYTATÁS A 4. OLDALON

Halottak százai Dél-Libanonban

LÉGICSAPÁS Az Irán-barát Hezbollah milícia elleni legutóbbi izraeli támadásokban Dél-Libanonban és az ország keleti részén lévő Bekaa-völgyben legalább 274 ember meghalt és 1024 megsebesült hétfőn a bejrúti egészségügyi tárca szerint. A libanoni kormány közölte: ennyien egyszerre még nem vesztették életüket Libanonban a polgárháború 1990-ben történt lezárása óta. „Kevesebb mint egy hét” alatt mintegy ötezren sérültek meg az ország egészségügyi minisztere szerint. A hétfői halálos áldozatok között legalább 21 gyermek és 31 nő volt. A mentőalakulatok több tagja is életét vesztette. Tízezrek menekültek el a térségből. A jelentések alapján a támadások bejelentése önmagában pánikot váltott ki a lakosság körében. Sokan menekülnek többek közt a déli Türosz külvárosaiból – mondták el helyiek a dpa hírügynökségnek.

CIKKÜNK A 7. OLDALON

Mintegy ötezren sérültek meg Libanonban egy hét alatt helyi közlések szerint.

Pánikszerűen menekültek az emberek a dél-libanoni városokból

FOTÓ: AFP/MAHMOUD ZAYYAT

Elmélyül a fegyverbarátság

TÉTEK Nem csupán Oroszország iráni rakétákkal való ellátása aggasztja a nyugati hatalmakat, de az is, hogy Irán mit kap cserébe. Nem kizárt, hogy technológiai segítséget saját atomfegyver gyártásához.

FOTÓ: AFP/VYACHESLAV PROKOFYEV

Ali Akbar Ahmadiant, az iráni nemzetbiztonsági tanács titkárát nemrégiben Vlagyimir Putyin fogadta Moszkvában

HARSÁNYI GYÖRGY

Közel két év ellentmondó jelentései után Antony Blinken amerikai külügyminiszter szeptember 10-én megerősítette, hogy Irán ballisztikus rakétákat szállított Oroszországnak, ami drámai fejlemény lehet Ukrajna számára. „Figyelmeztettük Teheránt nyilvánosan és négyszemközt is, hogy egy ilyen lépés veszélyes eszkalációt jelentene" – mondta londoni sajtótájékoztatóján Blinken. Az Egyesült Államok, Németország, Nagy-Britannia és Franciaország újabb, Irán elleni szankciók bejelentésével reagált. Irán többször is tagadta Washington állítását – legutóbb a múlt hét elején maga Maszúd Peszeskján elnök jelentette ki, hogy augusztusi hivatalba lépése óta biztosan nem történt ilyen szállítás.

Moszkva és Teherán katonai együttműködése az Ukrajna elleni átfogó invázió megindítása után mélyült el, Irán katonai drónok ezreit szállította az orosz hadseregnek, amelyeket az rendszeresen bevet az ukrán városok és infrastruktúra elleni légitámadásokban. 2022 októbere óta keringtek egymásnak ellentmondó hírek arról is, hogy Irán ballisztikus rakétákat ad át Moszkvának, vagy legalábbis előkészítette a szállítást. Az amerikai kormány legutóbbi bejelentése egyes elemzők szerint arra utalt, hogy Washingtonban „nagyon megbízható hírszerzési információkkal rendelkeznek". Eltérő értesülések még tartják magukat. Két európai hírszerzési forrás egy nappal Blinken közlése előtt a Reutersnak azt mondta, már zajlik több tucat orosz katonai alkalmazott kiképzése Iránban a Fath-360 rövid hatótávolságú ballisztikus rakétarendszer használatára. Hozzátették: a műholdvezérlésű fegyver százainak közeli szállítására számítanak. Az orosz védelmi tárca képviselői még tavaly decemberben Teheránban írhatták alá a szerződést a Fath-360-as és Ababil típusú rendszerek megvételéről. Moszkva többféle ballisztikus rakétával is rendelkezik, de a 120 és 86 km hatótávolságú iráni rakéták lehetővé tennék, hogy saját arzenálját nagyobb részt távoli célpontok ellen vesse be – mondta egy katonai szakértő.

> Washington és London amiatt aggódik, hogy a rakétákért cserébe Oroszország segíthet Iránnak saját atomfegyvert előállítani.

A fejlemény súlyos kihívást jelentene Ukrajna számára. Ezeket a nagy sebességű rakétákat csak a legfejlettebb légvédelmi rendszerek, köztük az amerikai Patriotok képesek jó esetben lelőni, utóbbiakból azonban Ukrajna még csak néggyel rendelkezik. Ám a hétvégén újabb meglepő részlet derült ki: az ügyet ismerő európai és amerikai források a Reutersnak elmondták, Irán nem mellékelte rakétáihoz a mobil indítóállásokat, ami kérdésessé teszi, hogy a Fath-360-asok mikor lesznek bevethetők. Szakértők szerint ennek oka az lehet, hogy Oroszország saját katonai teherautóit tervezi erre alkalmassá tenni. A másik, hogy a rakétaindítók visszatartásával Irán teret enged a nyugati hatalmakkal folytatott új tárgyalásainak.

Így vagy úgy, a gazdaságilag gyengélkedő Iránnak az üzlet jelentős bevételt, valamint újabb orosz fegyverekhez, köztük Szu–35-ös vadászgépekhez való hozzáférést jelent. Moszkva pedig vélhetően azért fordult Iránhoz rakétakészleteinek feltöltéséhez, mert az ukrajnai „harctér megnövekedett igényei túlnőttek Észak-Korea szállítási kapacitásain" – mondta a Szabad Európa hírportálnak Nicole Grajewski, a Carnegie Nemzetközi Béke Alapítvány munkatársa. Az amerikai és a brit kormány amiatt aggódik, hogy a rakétákért cserébe Oroszország olyan titkos technológiát és űrkutatási információkat oszt meg Iránnal, amelyek hozzásegíthetik az iszlám köztársaságot saját atomfegyver megépítéséhez.

> Már zajlik több tucat orosz katonai alkalmazott kiképzése Iránban a Fath-360 rövid hatótávolságú ballisztikus rakétarendszer használatára.

Nyugati források a Bloombergnek azt állították, Moszkva és Teherán augusztusban fokozták ez irányú együttműködésüket. Hozzátették, az amerikai és brit illetékesek erről is tárgyaltak szeptember 13-án Washingtonban, amikor Keir Starmer miniszterelnök a Fehér Házban stratégiai kérdéseket vitatott meg Joe Biden elnökkel. A Nemzetbiztonsági Tanács szóvivője másnap azt mondta, Biden világossá tette, hogy az Egyesült Államok kész minden hatalmát latba vetni, hogy útját állja bármilyen iráni nukleáris eszkalációnak. Nagy-Britannia, Franciaország és Németország két hete arra figyelmeztetett: Irán „tovább növelte készleteit közel fegyverszintűre dúsított uránból", s a meglévő mennyiség négy atombomba előállítására is elég lehet. Nem világos, hogy Teherán rendelkezik-e az ehhez szükséges műszaki képességekkel. A tapasztalt orosz szakemberekkel való együttműködés azonban minden bizonnyal felgyorsítaná a gyártási folyamatot.

Irán váltig állítja, nem akar atomfegyvert előállítani, nukleáris programja békés célokat szolgál. Áprilisban azonban egy magas rangú iráni tábornok azt mondta, az iszlám köztársaság felülvizsgálhatja nukleáris doktrínáját, amennyiben Izrael célba veszi atomlétesítményeit. Ezt a megjegyzést pedig Nyugaton úgy értelmezték, hogy az ország robbanófejek előállításába kezdhet, ha Teheránban ilyen döntés születik.

Találkozik Putyin és Peszeskján

Maszúd Peszeskján iráni elnök részt vesz a BRICS-csoport október 22–24-i csúcstalálkozóján, ahol a házigazda Vlagyimir Putyin orosz elnökkel is találkozni fog – erősítette meg Teherán moszkvai nagykövete szeptember közepén. Médiajelentések szerint a felek Kazanyban egy új „átfogó megállapodást" írnak majd alá a két ország katonai együttműködéséről, „hivatalossá téve" a nyugati biztonsági törekvésekkel szembeni közös fellépésüket.

Feszültségek Moszkva és Teherán között

BIZALMATLANSÁG Irán a napokban bejelentette, újra akarja kezdeni a tárgyalásokat a Nyugattal egy nukleáris megállapodásról. „Újra kell építeni a bizalmat, hogy a szankciókat fel lehessen oldani" – jelentette ki Abbász Aragcsi külügyminiszter az IRIB állami műsorszolgáltatónak adott interjúban. Irán készen áll a tárgyalások megkezdésére – tette hozzá. A párbeszédnek a kölcsönös tisztelet alapján és nyomásgyakorlás nélkül kell zajlania – fogalmazott az iráni diplomácia irányítója.

A július vége óta hivatalban lévő új iráni elnök, Maszúd Peszeskján többször is közölte, jobb kapcsolatokat kíván kialakítani a Nyugattal. A nyitásra a gazdaság fellendítése érdekében van szükség, mutatott rá. Nem világos azonban, hogy kormánya milyen mértékben tudja végrehajtani az ehhez szükséges reformokat, mivel Ali Hamenei legfelsőbb vezetőnek minden fontos bel- és külpolitikai döntést jóvá kell hagynia. Jól mutatja, mennyire meg van kötve az elnök keze, hogy Mohammed Dzsavád Zarif alelnök, akit szintén a Nyugattal szembeni mérsékelt irányvonal képviselőjének tartanak, augusztusban – valószínűleg a konzervatív tábor nyomására – lemondott hivataláról.

Az iráni fegyveres erők létszámát 610 ezresre becsülik, a tartalékosok számát pedig 350 ezerre

FOTÓ: AFP/FATEMEH BAHRAMI

2015-ben az Egyesült Államok, Franciaország, Nagy-Britannia, Oroszország, Kína és Németország megállapodást kötött Iránnal. Ennek keretében Teherán vállalta, hogy felszámolja atomprogramjának mindazon részeit, amelyek közelebb vitték atomfegyver létrehozásához, s lehetővé teszi e lépések szigorú nemzetközi ellenőrzését. Cserébe feloldották az Irán elleni szankciók nagy részét. 2018-ban Washington Trump akkori elnök vezetésével kilépett a megállapodásból, és szankciókat vezetett be Irán ellen. Azóta a perzsa állam nem tartja be a megállapodásban előírt korlátozásokat. Washington szerint Irán a küszöbén áll annak, hogy képes legyen atomfegyverhez szükséges hasadóanyagot előállítani. A Nemzetközi Atomenergia-ügynökség is az iráni atomprogram bővülését jelezte. Új nukleáris tárgyalások megindítására valójában nagyon csekély az esély. Még ha az új elnök komolyan is gondolja a kezdeményezést, a körülmények ma teljesen mások, mint 2015-ben, az első atomalku megkötésekor. Egy esetleges tárgyalás során ugyanis a Nyugat nyilvánvalóan már nemcsak az iráni nukleáris program visszafogását követelné a perzsa államtól, hanem az Oroszországba irányuló fegyverszállítások leállítását is.

Moszkva és Teherán között más tekintetben sem felhőtlen a helyzet. Moszkva jelezte, támogatja az azeri kormánynak azt a törekvését, hogy egy általa ellenőrzött folyosót alakítsanak ki Örményország jelenlegi területén át Azerbajdzsán és a hozzá tartozó exklávé, Nahicseván között. Ezt azonban Irán elfogadhatatlannak nevezte és határai megsértésének tekinti, ezért szeptember 3-án beidézték a teheráni külügyminisztériumba az orosz nagykövetet, hogy „megvitassák a helyzetet".

RÓNAY TAMÁS